

**Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Kmetijski inštitut Slovenije**

Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva in gozdarstva v letu 2007

Ljubljana, november 2008

Poročilo je pripravil KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE v okviru analitične naloge Spremljanje razvoja kmetijstva v Sloveniji v letu 2008 (ref. št. 430-35/2008/3) v sodelovanju s strokovno službo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter nekaterimi zunanjimi sodelavci. Avtorska gradiva so na voljo na MKGP.

PRI PRIPRAVI POROČILA SO SODELOVALI:

Kmetijski inštitut Slovenije - Oddelek za ekonomiko kmetijstva

Tina VOLK, Miroslav REDNAK, Tomaž CUNDER, Matej BEDRAČ, Marjeta PINTAR, Ben MOLJK
(povzetek pomembnejših ugotovitev, stanje v kmetijstvu, zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi, tržno-cenovna politika, politika razvoja podeželja, urejanje gradiv, priprava podatkov, priloge za področje kmetijstva; pregled po kmetijskih trgih)

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Matevž ADAMIČ, Jože FALKNER, Aleksander GOLOB, Marjetka JOŠT, Alenka KORENJAK, Tomaž REMIC,
Urška SRNEC, Bojan VOMER, Janez ZAFRAN (gozdarstvo in lovstvo)
Polona BUNIČ (ribištvo)
Mojca CELAR (fitosanitarno področje)
Jana ERJAVEC (raziskovalna dejavnost, državne pomoči)
Tomaž HRASTAR (kmetijsko šolstvo in infrastruktura)
Janja KOKALJ-PROŠEK (politika razvoja podeželja: EPD 2004-2006; PRP 2007-2013 – os 1, 3, 4; urejanje kmetijskih zemljišč)
Goran MILIČIČ (seznam predpisov s področja dela MKGP)
Jana PAULIN (PRP 2004-2006; PRP 2007-2013 – os 2)
Maja RAKIČ (Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja)
Simona ROGL (mednarodne aktivnosti)
Vanda ŠMID (število zaposlenih na MKGP in v organih v sestavi, organizacijska shema MKGP)
Urška ŠUBIC MAVRI (programi in ukrepi varne hrane)
Jana TAVČAR (strokovne naloge s področja zootehnik)

Drugi

Katarina STANONIK ROTER - Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS
Aleš KUCHAR - Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Katedra za agrarno politiko
(živilskopredelovalna industrija)
Igor KOTNIK, Jože OČKO - Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Sektor za kmetijsko svetovanje (Kmetijska svetovalna služba)
Andrej ZEMLJIČ, Mojca ŠKOF - Kmetijski inštitut Slovenije (strokovne naloge s področja varstva in registracije sort rastlin in semenarstva, strokovne naloge v rastlinski pridelavi)

Kazalo vsebine

POVZETEK POMEMBNEJŠIH UGOTOVITEV	9
1 STANJE V KMETIJSTVU	16
1.1 Makroekonomsko okolje in mesto kmetijstva v gospodarstvu	16
1.2 Obseg kmetijske proizvodnje	17
1.3 Cene v kmetijstvu	20
1.4 Proračunski izdatki za kmetijstvo	24
1.5 Ekonomski rezultati kmetijstva	30
1.6 Struktura kmetijskih gospodarstev	33
2 ZUNANJA TRGOVINA Z AGROŽIVILSKIMI PROIZVODI	42
3 STANJE V ŽIVILSKOPREDELOVALNI INDUSTRIJI	48
3.1 Pomen živilskopredelovalne panoge v makroekonomskih agregatih	48
3.2 Trendi v obsegu proizvodnje	48
3.3 Gibanje cen	49
3.4 Poslovni rezultati živilskopredelovalne industrije	51
3.4.1 Poslovanje živilskopredelovalne panoge	51
3.4.2 Industrijska struktura ter gospodarska gibanja po dejavnostih živilskopredelovalne panoge	53
4 UKREPI KMETIJSKE POLITIKE	63
4.1 Tržno-cenovna politika	63
4.1.1 Neposredna plačila v kmetijstvu	63
4.1.2 Ukrepi za pospeševanje prodaje in stabilizacijo razmer na trgu kmetijskih proizvodov	66
4.1.3 Pomoč po naravnih nesrečah, odškodnine in sofinanciranje zavarovanja	67
4.2 Politika razvoja podeželja	68
4.2.1 Program razvoja podeželja 2004-2006	68
4.2.2 Enotni programski dokument 2004-2006	72
4.2.3 Program razvoja podeželja 2007-2013	73
4.2.4 Programi in ukrepi na področju vinogradništva in čebelarstva	81
4.2.5 Drugi programi in ukrepi	81
4.3 Zemljiška politika - Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS	86
4.4 Politika varnosti in kakovosti hrane in krme	91
5 JAVNE SLUŽBE IN DRUGE STORITVE ZA KMETIJSTVO	95
5.1 Kmetijska svetovalna služba	95
5.2 Javne službe in naloge s področja rastlinske pridelave	97
5.2.1 Strokovne naloge s fitosanitarnega področja	97
5.2.2 Strokovne naloge s področja sort rastlin in semenarstva	99
5.2.3 Strokovne naloge v rastlinski proizvodnji	105
5.3 Strokovne naloge s področja zootehnik	107
5.3.1 Govedoreja	108
5.3.2 Prašičereja	110
5.3.3 Reja drobnice	110
5.3.4 Druge živali	112

5.4	Druge splošne storitve in programi	114
5.4.1	Raziskovalna dejavnost	114
5.4.2	Kmetijsko knjigovodstvo po metodologiji FADN	116
5.4.3	Kmetijsko šolstvo in infrastruktura	117
5.4.4	Druge splošne storitve	117
5.4.5	Programi PHARE in drugi projekti krepitve institucionalne usposobljenosti	118
5.5	Ukrepi v veterini	119
6	UPRAVNA INFRASTRUKTURA	122
6.1	Resorno ministrstvo in organi v sestavi	122
6.2	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja	123
6.3	Fitosanitarna uprava Republike Slovenije in Fitosanitarna inšpekcija	128
6.3.1	Fitosanitarna Uprava Republike Slovenije	128
5.1.3	Fitosanitarna inšpekcija	132
6.4	Mednarodne aktivnosti	135
6.4.1	Aktivnosti v okviru EU	135
6.4.2	MKGP v vlogi Pristojnega organa za akreditacijo Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja	139
6.4.3	Državne pomoči v kmetijstvu in ribištvu	141
6.4.4	Sodelovanje v okviru Svetovne trgovinske organizacije	143
6.4.5	Aktivnosti v okviru Organizacije za hrano pri Združenih narodih in razvojna pomoč	144
6.4.6	Druge aktivnosti	146
7	GOZDARSTVO IN LOVSTVO	147
7.1	Gozdarstvo	147
7.1.1	Površina gozdov, lesna zaloga in posek lesa	147
7.1.2	Varstvo, obnova in nega gozdov	149
7.1.3	Dela na gozdnih prometnicah	150
7.1.4	Gozdni lesni sortimenti in druge gozdne dobrine	151
7.1.5	Realni dohodek gozdarstva v letu 2007	154
7.1.6	Proračunski izdatki za naloge na področju gozdarstva	156
7.1.7	Izobraževanje	159
7.1.8	Gozdarska inšpekcija	159
7.1.9	Mednarodno sodelovanje	161
7.2	Lovstvo	162
7.2.1	Organiziranost lovstva	162
7.2.2	Usmerjanje razvoja populacij prosto živečih živali	163
7.2.3	Pregled odstrela in ugotovljenih izgub	164
7.2.4	Odškodnine za povzročeno škodo od divjadi	165
7.2.5	Biotehniška dela	166
7.2.6	Vzdrževanje življenjskega okolja prosto živečih živali	166
8	RIBIŠTVO	167
8.1	Morsko ribištvo in ribogojstvo	167
8.2	Sladkovodno ribištvo	170
8.3	Finančni ukrepi v ribištvu	171
8.4	Seznam predpisov s področja ribištva, sprejetih v letu 2007	172

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Pregled gospodarskih gibanj; 2000-2007	16
Preglednica 2: Osnovni podatki o kmetijstvu; 2000-2007	17
Preglednica 3: Kmetijska zemlja v rabi na kmetijskih gospodarstvih; 2000-2007	18
Preglednica 4: Indeksi cen kmetijskih proizvodov in inputov za kmetijstvo; 2002-2007	23
Preglednica 5: Proračunska izplačila za kmetijstvo; 2006 in 2007	24
Preglednica 6: Proračunska izplačila za tržno-cenovno politiko; 2006 in 2007	27
Preglednica 7: Proračunska izplačila za politiko razvoja podeželja; 2006 in 2007	28
Preglednica 8: Proračunska izplačila za splošne storitve za kmetijstvo; 2006 in 2007	29
Preglednica 9: Struktura kmetijskih gospodarstev po velikosti KZU; 2005 in 2007	34
Preglednica 10: Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo po statističnih regijah v Sloveniji v letu 2007	34
Preglednica 11: Število in delež kmetijskih gospodarstev z živino ter povprečno število živali na gospodarstvo; 2005 in 2007	35
Preglednica 12: Povprečno število živali na kmetijsko gospodarstvo po statističnih regijah v Sloveniji v letu 2007	35
Preglednica 13: Struktura gospodarstev z živino po velikosti GVŽ; 2005 in 2007	36
Preglednica 14: Struktura gospodarstev z govedom po razredih števila govedi; 2005 in 2007	36
Preglednica 15: Struktura gospodarstev s kravami molznicami po razredih števila krav molznic; 2005 in 2007	37
Preglednica 16: Struktura gospodarstev s prašiči po razredih števila prašičev; 2005 in 2007	37
Preglednica 17: Kmetijska gospodarstva, KZU in SGM po tipih kmetovanja; 2005 in 2007	38
Preglednica 18: Kmetijska zemlja v uporabi po velikostnih razredih ekonomske velikosti (ESU); 2005 in 2007	39
Preglednica 19: Standardizirano pokritje (ESU) po proizvodnih tipih kmetij; 2005 in 2007	39
Preglednica 20: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih ekonomske velikosti (ESU); 2005 in 2007	39
Preglednica 21: Delovna sila v kmetijstvu; 2005 in 2007	40
Preglednica 22: Polnovredne delovne moči v kmetijstvu; 2005 in 2007	40
Preglednica 23: Starostna struktura družinskih članov na družinskih kmetijah; 2005 in 2007	41
Preglednica 24: Izobrazba gospodarjev na družinskih kmetijah; 2005 in 2007	41
Preglednica 25: Najpomembnejše dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah; 2005 in 2007	41
Preglednica 26: Blagovna menjava agroživilskih proizvodov; 2000-2007	42
Preglednica 27: Izvoz in uvoz agroživilstva po skupinah proizvodov; 2006 in 2007	44
Preglednica 28: Izvoz in uvoz agroživilskih proizvodov po skupinah držav; 2000-2007	46
Preglednica 29: Indeks obsega industrijske proizvodnje; 2000-2007	48
Preglednica 30: Indeksi cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih; 2000-2007	49
Preglednica 31: Gibanje pomembnejših kazalnikov poslovanja živilskopredelovalne industrije; 2000-2007	52
Preglednica 32: Deleži proizvodnje hrane, pijač in tobačnih izdelkov (DA) v predelovalni dejavnosti (D); 2000-2007	52
Preglednica 33: Osnovni kazalniki strukture živilskopredelovalne panoge v letu 2007	54
Preglednica 34: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalnih dejavnosti; 2006 in 2007	59
Preglednica 35: Uspešnost poslovanja živilskopredelovalnih dejavnosti – indeks 2007/2000	60
Preglednica 36: Vrste in višina neposrednih plačil za najpomembnejše trge; 2006 in 2007	64
Preglednica 37: Neposredna plačila po uredbah za leto 2006 in 2007 (subvencijsko leto)	65
Preglednica 38: Neposredna plačila, izplačana iz proračuna v letih 2006 in 2007	65

Preglednica 39: Izplačane podpore za izvoz; 2006 in 2007	66
Preglednica 40: Izplačana sredstva za specifične ukrepe za stabilizacijo trga; 2006 in 2007	66
Preglednica 41: Izplačana pomoč za sanacijo posledic naravnih nesreč in odškodnine; 2006 in 2007	67
Preglednica 42: Izplačana sredstva za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004-2006 ter nacionalne ukrepe s podobno vsebino v letu 2007	68
Preglednica 43: Višina izravnalnih plačil za ukrep OMD v obdobju 2004-2006	69
Preglednica 44: Vrste in višina plačil za ukrepe SKOP v obdobju 2004-2006	70
Preglednica 45: Vrste in višina plačil za ukrep EU standardi	71
Preglednica 46: Razpoložljiva, odobrena in izplačana sredstva za kmetijstvo v okviru EPD 2004-2006 skupaj in v letu 2007	73
Preglednica 47: Indikativna razdelitev sredstev za Program razvoja podeželja 2007-2013 po oseh in ukrepih	75
Preglednica 48: Višina izravnalnih plačil za OMD (EUR/ha)	76
Preglednica 49: Izravnalna plačila za težje pridelovalne razmere po uredbah 2006 in 2007 (subvencijsko leto)	77
Preglednica 50: Vrste in višina plačil za podukrepe SKOP/KOP (EUR/ha)	78
Preglednica 51: Najvišji skupni zneski plačil v okviru podukrepov KOP (EUR/ha)	78
Preglednica 52: Plačila za ukrepe SKOP/KOP po uredbah za leto 2007 (subvencijsko leto)	79
Preglednica 53: Izplačane podpore za prestrukturiranje vinogradov; 2006 in 2007	81
Preglednica 54: Izplačane podpore za čebelarstvo; 2006 in 2007	81
Preglednica 55: Izplačana sredstva v okviru zemljiških operacij; 2006 in 2007	82
Preglednica 56: Izplačane podpore v okviru drugih nacionalnih ukrepov politike razvoja podeželja; 2006 in 2007	84
Preglednica 57: Stanje registra osnovnih sredstev Sklada, glede vrste rabe po podatkih zemljiškega katastra; 2004-2007	86
Preglednica 58: Promet in vlaganja – kmetijska zemljišča in gozdovi; 2006 in 2007	87
Preglednica 59: Pregled števila pogodb Sklada po vrsti pogodb in po površinah konec leta; 2005-2007	88
Preglednica 60: Cenik zakupnin za kmetijsko rabo zemljišč; 2005-2007	89
Preglednica 61: Trajanje zmanjšane zakupnine za nove trajne nasade v letu 2007	89
Preglednica 62: Proračunski izdatki za kmetijsko svetovalno službo; 2006 in 2007	96
Preglednica 63: Proračunski izdatki za naloge s področja rastlinske pridelave; 2006 in 2007	97
Preglednica 64: Število sort in poskusnih mest v posebnem preskušanju za opisno sortno listo v letu 2007	100
Preglednica 65: Obseg uradnega potrjevanja poljščin in zelenjadnic; 2006 in 2007	102
Preglednica 66: Število priznanih oz. odobrenih organizacij v živinoreji v letu 2007	107
Preglednica 67: Proračunski izdatki za naloge s področja zootehnike; 2006 in 2007	108
Preglednica 68: Mlečnosti kontroliranih krav (standardna laktacija); 2006 in 2007	108
Preglednica 69: Število rejcev in število ovc in koz v kontroli; 2006 in 2007	111
Preglednica 70: Število kobil vpisanih v rodovniške knjige po pasmah; 2006 in 2007	112
Preglednica 71: Število matic v rodovniški knjigi kranjske čebele, 2004-2007	113
Preglednica 72: Proračunski izdatki za druge splošne storitve in programe; 2006 in 2007	114
Preglednica 73: Proračunski izdatki MKGP za raziskovalno delo v kmetijstvu; 2006 in 2007	116
Preglednica 74: Proračunska sredstva MKGP za kmetijsko šolstvo in infrastrukturo; 2006 in 2007 ..	117
Preglednica 75: Proračunska sredstva v okviru PHARE in drugih projektov; 2006 in 2007	119
Preglednica 76: Proračunska sredstva za zdravstveno varstvo živali in ukrepe v veterini; 2006 in 2007	121
Preglednica 77: Število prejetih vlog za posamezne ukrepe oz. podukrepe v letu 2007	125
Preglednica 78: Izvozna in uvozna dovoljenja v letu 2007	126

Preglednica 79: Bilanca skupnega števila inšpekcijskih pregledov po enotah FSI; 2006 in 2007	134
Preglednica 80: Statistika zasedanj v okviru institucij Evropske unije; 2006 in 2007	135
Preglednica 81: Krčitve gozdov po vzrokih; 2000-2007	147
Preglednica 82: Sanitarni posek; 2000-2007	149
Preglednica 83: Obseg opravljenih varstvenih del v gozdovih; 2000-2007	149
Preglednica 84: Število gozdnih požarov in površina pogorišč; 2000-2007	149
Preglednica 85: Opravljena gojitvena dela; 2000-2007	150
Preglednica 86: Struktura obnove in nege gozdov; 2004-2007	150
Preglednica 87: Gradnja in rekonstrukcija gozdnih vlak; 2000-2007	150
Preglednica 88: Pregled strukture virov za financiranje vzdrževanja gozdnih cest; 2000-2007	151
Preglednica 89: Gozdni lesni sortimenti, pridobljeni v Sloveniji; 2005-2007 (000 m ³)	151
Preglednica 90: Zunanja trgovina z gozdnimi lesnimi sortimenti po količini in vrednosti; 2006 in 2007	152
Preglednica 91: Zunanja trgovina s posameznimi kategorijami okroglega lesa; 2004-2007	152
Preglednica 92: Izvozno-uvozne cene ter odkupne cene gozdnih lesnih sortimentov na domačem trgu v letu 2007	153
Preglednica 93: Odkup svežih gob po vrstah; 2000-2007 (v tonah)	153
Preglednica 94: Poraba sadik in semena za obnovo gozdov v letu 2007	154
Preglednica 95: Število zaposlenih v gozdarstvu, merjeno v polnovrednih delovnih močeh; 2004-2007	156
Preglednica 96: Poraba proračunskih sredstev v gozdarstvu v letih 2006 in 2007 ter primerjava s programom (EUR)	157
Preglednica 97: Delo gozdarskih inšpektorjev; 2000-2007	160
Preglednica 98: Delo gozdarske inšpekcije kot prekrškovnega organa v letu 2007	160
Preglednica 99: Pregled odstrela in ugotovljenih izgub divjadi; 2001-2007	164
Preglednica 100: Odstrel in ugotovljene izgube na 100 ha površine v letu 2007	165
Preglednica 101: Škode v okolju, ki jih povzročata rastlinojeda divjad in divji prašič; 2001-2007	165
Preglednica 102: Ocena deležev škod na kmetijskih kulturah, pridelkih in domačih živalih, ki jih je povzročila divjad; 2000-2007 (%)	165
Preglednica 103: Prikaz opravljenih biotehniških del; 2000-2007	166
Preglednica 104: Ulov in vzreja morskih rib, glavonožcev, rakov in školjk; 2001-2007	167
Preglednica 105: Podatki o delovno aktivnem prebivalstvu v morskem ribištvi in ribogojstvu; 2005-2007	167
Preglednica 106: Vsa plovila v Registru ribiških plovil* po dolžini in opreми; 2007 in 2008	168
Preglednica 107: Aktivna plovila* po dolžini in opreми; 2006 in 2007	169
Preglednica 108: Vsa plovila v marikulturi po dolžini; 2007 in 2008*	169
Preglednica 109: Ulov in vzreja sladkovodnih rib; 2005-2007	170
Preglednica 110: Delovno aktivni v sladkovodnem ribištvi in športnem ribolovu; 2005-2007	170
Preglednica 111: Proračunska sredstva za ribištvo; 2005-2007	171

Kazalo slik

Slika 1: Indeksi kmetijske proizvodnje; 1995-2007	17
Slika 2: Setvena struktura njiv; 2000 in 2007	18
Slika 3: Pospravljene površine in rastlinski pridelki v letu 2007 v primerjavi z letom 2006	19
Slika 4: Število živali konec leta; 1995-2007	20
Slika 5: Število živali in živinorejska proizvodnja v letu 2007 v primerjavi z letom 2006	20
Slika 6: Indeksi cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih; 1995-2007	21
Slika 7: Spremembe cen rastlinskih pridelkov v letu 2007 v primerjavi z letom 2006	21
Slika 8: Spremembe cen živali in živalskih proizvodov v letu 2007 v primerjavi z letom 2006	22
Slika 9: Spremembe cen inputov za kmetijstvo v letu 2007 v primerjavi z letom 2006	23
Slika 10: Cenovno-stroškovna razmerja v kmetijstvu; 1995-2007	23
Slika 11: Proračunska sredstva za kmetijstvo; 1995-2007	24
Slika 12: Proračunska izplačila za ukrepe tržno-cenovne politike; 1995-2007	26
Slika 13: Proračunska izplačila za ukrepe kmetijske politike razvoja podeželja; 1995-2007	28
Slika 14: Proračunska sredstva za splošne storitve za kmetijstvo; 1995-2007	29
Slika 15: Osnovni kazalci ekonomskega računa za kmetijstvo; 1995-2007	30
Slika 16: Število kmetijskih gospodarstev in površina po velikostnih razredih KZU; 2000-2007	34
Slika 17: Število kmetijskih gospodarstev in GVŽ po velikostnih razredih GVŽ; 2000-2007	36
Slika 18: Izvoz in uvoz ter zunanjetrgovinska bilanca agroživilskih proizvodov; 1995-2007	42
Slika 19: Zunanjetrgovinska bilanca agroživilstva po tarifnih skupinah; 2004-2007	45
Slika 20: Delež izvoza in uvoza agroživilstva po skupinah držav; 2003-2007	46
Slika 21: Delež živilskopredelovalne industrije v BDP in zaposlenosti; 1995-2007	48
Slika 22: Indeks obsega industrijske proizvodnje; 1995-2007 (2000 = 100)	49
Slika 23: Indeksi cen živilskih proizvodov (DA), proizvodov predelovalnih dejavnosti (D) in kmetijskih pridelkov; 1995-2007 (realno; 2000 = 100)	50
Slika 24: Paritete cenovnih indeksov živilskih proizvodov (DA) ter kmetijskih pridelkov, energentov in dela; 2000-2007 (2000 = 100)	50
Slika 25: Primerjava produktivnosti in dodane vrednosti na zaposlenega v proizvodnji hrane, pijač in tobaknih izdelkov (DA) ter predelovalni dejavnosti (D); 2000-2007 (D=100)	53
Slika 26: Sprememba števila zaposlenih po dejavnostih živilskopredelovalne industrije v letih 2006 in 2007 v primerjavi s predhodnim letom	55
Slika 27: Neto dobiček/izguba živilskopredelovalne industrije po dejavnostih; 2006 in 2007	56
Slika 28: Organizacijska shema ARSKTRP	124
Slika 29: Struktura lesne zaloge po drevesnih vrstah v letu 2007 (Vir: ZGS)	148
Slika 30: Gibanje poseka v gozdovih; 2001-2007 (v tisoč m ³ , vir: ZGS)	148

Kazalo okvirjev

Okvir 1: Cene v kmetijstvu	22
Okvir 2: Proračunski izdatki za kmetijstvo	25
Okvir 3: Ekonomski računi za kmetijstvo	31
Okvir 4: Popis strukture kmetijskih gospodarstev 2007	33
Okvir 5: Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi	42
Okvir 6: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalne industrije	51
Okvir 7: Ekonomski računi gozdarstva	155

POVZETEK POMEMBNEJŠIH UGOTOVITEV

Poročilo obravnava osnovne rezultate slovenskega kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2007. Pripravljeno je na osnovi podatkov Statističnega urada RS, podatkov Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano z organi v sestavi ter drugih uradnih virov, ki so bili na voljo do 1. novembra 2008. Preračuni in nekatere ocene so pripravljene na Kmetijskem inštitutu Slovenije. Vsi vrednostni kazalci so prikazani v evrih, za preračun iz tolarjev pa je uporabljen povprečni letni (tekoči) tečaj Banke Slovenije.

V kmetijstvu se ekonomske razmere stalno spreminjajo. Razloge za to najdemo v veliki odvisnosti kmetijstva od naravnih dejavnikov, pa tudi povpraševanje po hrani ni vedno enako. Ekstremne vremenske razmere in naravne ujme so vse pogostejši spremljevalec kmetijstva, občasno pa se pojavljajo tudi težave z živalskimi boleznimi (BSE, ptičja gripa). Spremembe razmer na kmetijskih trgih povzročajo velika nihanja v pridelavi in cenah pri posameznih kmetijskih pridelkih, ki se kažejo tudi v nihanjih dohodka na ravni kmetijstva kot celote. Kmetijska politika skuša s svojimi ukrepi ta nihanja ublažiti, težko pa je pričakovati, da bi jih lahko odpravila.

Obseg kmetijske proizvodnje je pri nas še vedno močno odvisen od naravnih (vremenskih) razmer. Te so bile po letu 2000 zelo spremenljive, kar se je neposredno izrazilo tudi v nihanjih obsega proizvodnje. V letih 2001 in 2003, ki jih je zaznamovala suša, se je proizvodnja močno zmanjšala, v letih z ugodnimi vremenskimi razmerami, kot so bila leta 2002, 2004 in 2005 pa je bila tudi proizvodnja visoka. Zadnji dve leti (2006 in 2007) sta bili za kmetijstvo manj ugodni, vendar je proizvodnja ostala nad ravnijo leta 2000. V splošnem je v daljšem obdobju opazen rahel trend rasti kmetijske proizvodnje.

Na drugi strani je za kmetijstvo značilen dolgoročni trend realnega padanja cen kmetijskih proizvodov. Ta trend je bil izrazit vse do leta 2005. V zadnjih dveh letih (2006 in 2007) so cene kmetijskih proizvodov realno nekoliko porasle, kar pa še zdaleč ni nadomestilo padca cen iz preteklih let. Poleg tega je dvig odkupnih cen spremljal tudi dvig cen inputov za kmetijstvo, s tem pa so porasli tudi stroški proizvodnje. Najbolj so v zadnjih letih porasle cene energije in mineralnih gnojil, v letu 2007 pa predvsem cene krme. Cene kmetijskih proizvodov so tudi v letu 2007 ostale krepko pod ravnijo leta 2000, cenovno-stroškovna razmerja pa med najneugodnejšimi v zadnjem desetletju.

Negativne posledice cenovno stroškovnih pritiskov na kmetijstvo so v precejšni meri ublažile višje subvencije proizvajalcem. Po letu 2000 so se povečevale po povprečni letni stopnji okoli 13% in bile leta 2007 realno 2,4 krat višje kot v letu 2000. Večji obseg proizvodnje in proračunskih podpor je kljub slabšim cenovno-stroškovnim razmerjem povzročil, da so dohodki v kmetijstvu po letu 2000 realno precej porasli. Nižji kot v letu 2000 so bili le v letih 2001 in 2003, ko je bila raven proizvodnje zaradi neugodnih vremenskih razmer izjemno nizka. V zadnjih štirih letih so dohodki razmeroma stabilni, subvencije pa predstavljajo že okoli 60% faktorskega dohodka kmetijstva.

Spremembe dohodkov v kmetijstvu so v zadnjih letih v Sloveniji ugodnejše kot v EU. Kljub temu je dohodek na enoto vloženega dela v slovenskem kmetijstvu še vedno bistveno nižji in dosega le okoli 50% povprečja EU-27. To kaže na izrazito nizko raven produktivnosti dela v slovenskem kmetijstvu.

Vzroke za nizko produktivnost lahko iščemo v strukturnih značilnostih kmetijstva, kot so neugodna velikostna struktura kmetijskih gospodarstev, razdrobljenost posesti, nizka stopnja specializacije in velik delež območij s težjimi razmerami za kmetijstvo, ki vse vplivajo na večjo porabo dela in višje stroške pridelave.

Gospodarska gibanja so v Sloveniji v letu 2007 zaznamovali predvsem zunanji dejavniki - ugodna mednarodna konjunktura na eni strani ter dvig cen nafte in surovin ter hrane na svetovnih trgih na drugi strani. Realna rast bruto domačega proizvoda je bila najvišja po osamosvojitvi (6,8%), spodbujala pa sta jo predvsem večje tuje povpraševanje (izvoz) in rast investicijske aktivnosti. Nadaljevala se je rast zaposlenosti, medtem ko se je stopnja brezposelnosti močno znižala (na 4,9%). Manj ugodna kot v zadnjih letih so bila inflacijska gibanja. Inflacija je na povprečni letni ravni znašala 3,6% (leta 2006 2,5%), predvsem zaradi pospešene rasti domačih cen tekočih goriv in hrane v drugi polovici leta. Trend padanja cen hrane in pijač za potrošnike se je tako zaustavil in obrnil navzgor, vendar tudi izrazito povečanje teh cen ni nadomestilo realnega padca iz zadnjih let. Cene hrane in pijač za porabnike so bile tako v letu 2007 realno še vedno nižje kot pred vstopom v EU.

Kmetijstvo

Obseg kmetijske proizvodnje je bil v letu 2007 3,1% večji kot v letu prej, porasla pa je tako rastlinska (+2,8%), kot živinorejska proizvodnja (+4,1%). Rastlinska pridelava se je v primerjavi letom 2006 povečala predvsem zaradi ugodnejših vremenskih razmer. Ob nekaj manjši površini njiv v uporabi in ob precej višjih hektarskih pridelkih se je pridelek večine njivskih kultur (z izjemo pšenice, suhih stročnic in zelenjadnic) povečal, precej večji pa je bil tudi pridelek grozdja in krme s travinja. Dobra je bila tudi letina v sadjarstvu, zaradi manjših površin pa je bil skupni pridelek sadja nekaj manjši kot v letu prej. Večji obseg živinoreje je rezultat za petino večje perutninarske proizvodnje, kakor tudi večje proizvodnje mleka ter prirasta govedi in drobnice, medtem ko se je prirast prašičev zmanjšal.

Trend padanja cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih, ki se je v letu 2006 zaustavil, se je v letu 2007 obrnil navzgor. Cene kmetijskih proizvodov so realno porasle za 4,4% in to na račun bistveno višjih cen rastlinskih pridelkov (+14,3%). Najbolj so porasle cene hmelja (+117%) in žita (+55%), najmanj pa cene vina (+11%) in zelenjadnic (+4%). Nižja kot v letu prej je bila cena grozdja (-12%) in krompirja (-7%). Pri živalskih proizvodih so bile spremembe cen na agregatni ravni manjše, trend realnega padanja cen iz preteklih let pa se je nadaljeval. Močno so padle cene v prašičereji (realno -10%), porasle pa cene v perutninarstvu (meso +7%, jajca +10%) ter prvič po letu 2001 tudi pri mleku. Vzporedno z rastjo cen kmetijskih proizvodov so v letu 2007 porasle tudi cene večine inputov za tekočo porabo v kmetijstvu (najbolj cene krmil), tako da so se cenovno-stroškovna razmerja v primerjavi z letom prej poslabšala.

Proračunske podpore kmetijstvu so v letu 2007 ostale blizu ravni leta prej in skupaj znašale 312 milijonov evrov. Od tega je skoraj polovico prispeval skupni proračun EU (45%). Največ proračunskih sredstev je bilo v letu 2007 porabljenih za ukrepe politike razvoja podeželja (175 milijonov evrov, od tega 62% iz sredstev EU), glede na leto 2006 pa so se povečala skoraj za tretjino. Večina povečanja gre na račun ukrepov v okviru Programa razvoja podeželja 2004-2006. Za ukrepe tržno cenovne politike je bilo izplačano manj sredstev kot v letu prej (92 milijonov evrov, od tega 35% iz sredstev EU), kar je predvsem rezultat manjših izplačanih sredstev za neposredna plačila (29% manj kot leta 2006) zaradi spremenjenih rokov za poravnavanje obveznosti (prenos izplačil v naslednje proračunsko leto). Zmanjšali so se tudi izdatki za ukrepe za stabilizacijo trga, precej več sredstev kot v letu prej pa je bilo izplačano za ukrepe za zniževanje stroškov (sofinanciranje zavarovalnih premij, vračilo trošarine). Za sanacijo posledic naravnih nesreč in odškodnine je bilo v letu 2007 izplačano 10 milijonov evrov (10% manj kot leta 2006), za sofinanciranje splošnih storitev za kmetijstvo, ki večinoma bremenijo samo nacionalni proračun, pa je bilo porabljen 36 milijonov evrov (5% manj kot v letu 2006).

Leto 2007 lahko z vidika ekonomskih rezultatov ocenimo kot ugodno. Po podatkih statistike je bil faktorski dohodek kmetijstva 3,3% večji kot v letu prej. Rast dohodka je bila dosežena ob nekaj večjem obsegu proizvodnje, realni rasti cen kmetijskih proizvodov, višjih cenah vmesne porabe (stroškov) ter realno nekoliko nižjih subvencijah.

Tekoče analize ekonomskega položaja po posameznih proizvodih (modelne kalkulacije) kažejo, da so se ekonomske razmere v letu 2007 izboljšale praktično v celotni rastlinski pridelavi. Posebej izrazito je zaradi pomembno višje ravni cen izboljšanje pri žitih, pa tudi pri oljnicah, večini zelenjadnic in sadju. V živinoreji, kjer so bile spremembe odkupnih cen bolj zmerne kot pri rastlinskih pridelkih, hkrati pa so zaradi rasti cen žita močno porasle tudi cene krme, so bili ekonomski rezultati manj ugodni. V primerjavi s preteklim letom se je ekonomski položaj izboljšal pri priraji mleka, v perutninarstvu je ostal podoben, poslabšal pa se je pri pitanju govedi (poslabšanje v drugi polovici leta) in še posebej močno v prašičereji.

Po rezultatih vzorčne raziskave strukture kmetijskih gospodarstev v letu 2007 se je ob podobnem obsegu kmetijskih zemljišč v uporabi kot v letu 2005 (489 tisoč ha), skupno število kmetijskih gospodarstev zmanjšalo za 2,5% (na 75,3 tisoč). Povprečna velikost kmetijskih gospodarstev je porasla na 6,5 ha (v letu 2005 6,3 ha), povprečno število živine na gospodarstvo pa na 6,8 glav velike živine (v letu 2005 6,3 GVŽ). Izboljšanje velikostne strukture je rezultat zmanjševanja števila gospodarstev v najmanjših velikostnih razredih ob hkratnem povečanju števila gospodarstev v velikostnih razredih z 20 ali več hektarov kmetijske zemlje oziroma GVŽ. Živinoreja ostaja prevladujoča proizvodna usmeritev, saj se z njo ukvarja 84% vseh gospodarstev. Raven specializacije v slovenskem kmetijstvu se povečuje. V določeno vrsto rastlinske oziroma živinorejske proizvodnje je usmerjena že skoraj 60% kmetijskih gospodarstev. Na povečanje konkurenčne sposobnosti občutno vpliva tudi manjša poraba dela v kmetijstvu ter izboljšanje izobrazbene strukture gospodarstev na kmetijskih gospodarstvih. Velika slabost pa še naprej ostaja izrazito neugodna starostna struktura na družinskih kmetijah.

Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi

Na področju zunanje trgovine je bilo predvsem v prvem letu po vstopu v EU opaziti hitro rast uvoza ob manjšem izvozu, kar je močno poslabšalo zunanjetrgovinsko bilanco agroživilskih proizvodov. Negativni saldo zunanje trgovine z agroživilskimi proizvodi še naprej narašča, zaradi hitrejši rasti izvoza od uvoza v zadnjih letih pa se pokritost uvoza z izvozom ne zmanjšuje več.

Obseg zunanje trgovine z agroživilskimi proizvodi se je v letu 2007 povečal za 24%, pri čemer je izvoz za 0,4 odstotne točke prehitel rast uvoza. Oba sta dosegla najvišjo vrednost doslej. Pokritost uvoza z izvozom je ostala na ravni leta prej (44%), primanjkljaj pa je porasel in dosegel 817 milijonov evrov (2006: 662 milijonov evrov).

Med tradicionalno najpomembnejšimi izvoznimi skupinami se je nekoliko zmanjšal izvoz izdelkov iz mesa (-5%), večji izvoz kot v letu prej pa je bil zabeležen pri mesu (+30%), mleku in mlečnih izdelkih (+23%) ter pijačah (+5%). Močno se je že drugo leto zapored povečal izvoz krme (+90%), precej večji pa je bil tudi izvoz sadja (+73%). Uvoz se je vrednostno povečal v vseh tarifnih skupinah z izjemo oljnih semen ter živih živali. Pozitivni zunanjetrgovinski saldo je bil v letu 2007 zabeležen le pri mlečnih izdelkih, izdelkih iz mesa, pri živih živalih ter izjemoma tudi pri oljnih semenih. Pri vseh drugih skupinah proizvodov je bil uvoz vrednostno večji od izvoza.

Gledano po skupinah držav je v letu 2007 ponovno izrazito porasel izvoz v EU (+39%) in v strukturi izvoza že presegel 60% (v letu 2006 56%). Rast uvoza iz EU je bila tretje leto zapored manjša (+19%) od rasti izvoza, iz EU pa je v letu 2007 izviralo 78% vsega uvoza (v letu 2006 81%). Zunanjetrgovinska bilanca z državami EU je tudi v letu 2007 ostala močno negativna (primanjkljaj se je povečal od 668 na 735 mio EUR). Večji primanjkljaj kot v letu prej je bil zabeležen tudi v trgovini z ostalimi državami (2006: -83 mio EUR, 2007: -161 mio EUR), bilanca z državami nekdanje Jugoslavije pa je ostala v letu 2007 pozitivna, pri čemer se je presežek ponovno precej zmanjšal (od 90 na 79 mio EUR).

Živilska industrija

V zadnjih letih je živilska industrija po številnih kazalnikih gospodarske učinkovitosti beležila nazadovanje. Po vstopu v EU so se konkurenčne razmere na domačem in na izvoznih trgih še zaostrole, kar se je izrazilo v manjši proizvodni in izvozni aktivnosti, zmanjšanju števila zaposlenih ter slabših poslovnih rezultatih živilsko predelovalnih podjetij. Posledično se je občutno zmanjšal tudi delež teh dejavnosti v bruto domačem proizvodu, kot tudi v zaposlenosti. Po podatkih nacionalnih računov je proizvodnja hrane, pijač in krmil k bruto domačemu proizvodu v letu 2007 prispevala 1,5% (v letu 2006 1,6%), k zaposlenosti pa 1,9% (v letu 2006 2,1%).

Cene živilskih proizvodov pri proizvajalcih so v letu 2007 po dveh letih zniževanja realno porasle (za 0,8%), vendar je bila rast počasnejša od rasti cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih, rasti plač in zlasti rasti cen energentov, tako da so cenovno stroškovna razmerja za živilsko industrijo ostala neugodna. Kljub zaostrenim ekonomskim razmeram so bile v poslovanju živilskopredelovalne dejavnosti že tretje leto zapored opazne pozitivne spremembe. Trend zmanjševanja obsega proizvodnje se je ustavil, poslovni rezultati pa so se pomembno izboljšali.

Agregatni poslovni izid slovenske živilskopredelovalne panoge je bil v letu 2007 pozitiven, pri čemer se je čisti dobiček nominalno povečal za več kot 60%, čista izguba pa skoraj razpolovila. Neto dobiček je tako porasel od 30 milijonov evrov v letu 2006 na 83 milijonov evrov v letu 2007. Posledično sta porasli tudi donosnost prodaje (od 1,62% na 4,20%) in donosnost sredstev (od 1,20% na 2,84%). Veliko izboljšanje v primerjavi z letom prej beležimo v letu 2007 tudi v prihodkih, dodani vrednosti ter neto dobičku na zaposlenega, k čemur pa je ponovno občutno prispevalo zmanjšanje števila zaposlenih (-10%).

Ključni dejavniki izboljšanja na agregatni ravni so bili izrazita rast izkazanega dobička v dejavnostih proizvodnje sladkorja ter predelave sadja in vrtnin, ki sta obe v letu 2006 še izkazovali izgubo, pomembno zmanjšanje izgube v mlečno predelovalni industriji ter rast izkazanega dobička v dejavnosti proizvodnje brezalkoholnih pijač, v pivovarstvu ter pri predelavi mesa. Leto 2007 so z negativno bilanco zaključile 3 dejavnosti (1 manj kot v letu 2006) - predelava mleka, oljarstvo ter konditorstvo, pri čemer sta prvi dve tudi v letu 2006 poslovali z izgubo. Poslovni rezultati so se najbolj izrazito poslabšali v oljarstvu, kjer je bila neto izguba skoraj štirikrat večja kot v letu prej ter v konditorstvu (v letu 2006 še neto dobiček), slabši poslovni rezultati pa so bili zabeleženi tudi v dejavnostih proizvodnje krmil, pekarstva, predelave čaja in kave ter v vinarstvu, ki pa so kljub temu poslovno leto zaključile z neto dobičkom. Najboljši poslovni rezultati so bili v letu 2007 doseženi pri proizvodnji sladkorja, v proizvodnji brezalkoholnih pijač ter v pivovarstvu, ti rezultati pa so v precejšnji meri posledica izrednih poslovnih dogodkov (kapitalska konsolidacija družb ipd.).

Delež prihodkov od prodaje, ki ga živilska panoga ustvari na tujih trgih, se je v primerjavi z letom 2006 povečal za 1,3 odstotne točke in dosegel 19%. Izvozna usmerjenost se je v letu 2007 močno povečala pri proizvodnji sladkorja, v mlinarstvu, v mesnopredelovalni industriji, v konditorstvu ter pri predelavi mleka, medtem ko se je v vinarstvu in pivovarstvu delež izvoza v prihodkih precej zmanjšal.

Leto 2007 je bilo za živilsko predelovalno dejavnost kot celoto po poslovnih rezultatih eno boljših v zadnjem obdobju, pri čemer so doseženi rezultati pri večini kazalnikov presegli povprečne rezultate predelovalnih dejavnosti. Kot kaže, so se negativni trendi v slovenski živilskopredelovalni industriji zaustavili.

Kmetijska politika

Leto 2007 je prineslo kar nekaj pomembnih vsebinskih sprememb v kmetijski politiki. To velja tako za tržno cenovno politiko, kot za politiko razvoja podeželja. V podobnem obsegu so se izvajale in sofinancirale le javne službe in splošne storitve za kmetijstvo.

Neposredna plačila kmetijskim proizvajalcem, kot najpomembnejši ukrep tržno cenovne politike, so se v letu 2007 prvič izvajala po novi shemi v skladu z reformo skupne kmetijske politike. Izjema so plačila za strošnice in energetske rastline ter pomoč za pridelovanje lupinarjev, ki se z reformo niso spremenila. Ob tem se je skupna masa neposrednih plačil (ovojnica) dvignila na raven 100% primerljivih plačil v EU-15 (v letu 2006 95%). Slovenija je izbrala kombinirano shemo neposrednih plačil. Gre za kombinacijo proizvodno vezanih plačil (25% proizvodne pomoči za hmelj, 65% posebne premije za biko in vola, 50% premij za drobnico), zgodovinskih dodatkov (80% premij za mleko, 30% vseh premij za govedo, 100% plačil za sladkor) in enotnih regionalnih plačil (ločeno za njive in trajno travinje), izkoristila pa je tudi možnost uvedbe dodatnega plačila za poseben način reje in izboljšanje kakovosti (proizvodno vezano plačilo za ekstenzivno rejo ženskih goved). S prehodom na novo shemo se večina neposrednih plačil (okoli 85% ovojnice) veže na kmetijsko zemljo v rabi (t.i. plačilne pravice), odločitev o vrsti proizvodnje pa je prepuščena proizvajalcem. Nekaj novosti je tudi v pravilih navzkrižne skladnosti, katerih spoštovanje je obvezni pogoj za vsa neposredna plačila na površino (po novem tudi za plačila za težje pridelovalne razmere in okoljska plačila).

Zaradi zahtevnih administrativnih postopkov ob prehodu na novo shemo ter običajnega zamika pri izplačilih, so bila vsa izplačila neposrednih plačil za leto 2007 prenesena v leto 2008. V letu 2007 so se bile tako iz proračuna poravnane le prevzete obveznosti iz leta 2006 in predhodnih let.

Pri ukrepih za stabilizacijo trga v letu 2007 ni bilo večjih sprememb. Najpomembnejši ukrep so bila izvozna nadomestila, poleg ukrepov podpore posameznim trgov (intervencijsko skladiščenje sladkorja, podpore zasebnemu skladiščenju, različne podpore porabi) pa se je izvajal tudi ukrep razdelitve hrane iz intervencijskih zalog socialno najbolj ogroženim osebam. Sofinanciranje zavarovalnih premij za zavarovanje posevkov in plodov se je letu 2007 razširilo na zavarovanje živali za primer bolezni, s ciljem povečati obseg tovrstnega zavarovanja in zmanjšati tveganja v kmetijstvu.

V okviru politike razvoj podeželja je leto 2007 zaznamoval prehod na novo programsko obdobje. Sprejet in potrjen je bil Program razvoja podeželja 2007-2013, ki po novem združuje vsebine, ki so bile v obdobju 2004-2006 predmet dveh ločenih programskih dokumentov (Programa razvoja podeželja in Enotnega programskega dokumenta). V okviru tega programa se bo v naslednjem sedemletnem obdobju izvajalo 20 ukrepov in tehnična pomoč v okviru štirih prednostnih osi (izboljšanje konkurenčnosti, ohranjanje okolja in naravnih virov, izboljšanje kakovosti življenja na podeželju, krepitev lokalnih razvojnih pobud LEADER). Skupni obseg javnih sredstev (iz EU in nacionalnega proračuna) znaša nekaj manj kot 1,2 milijarde evrov. Program nekaj več sredstev kot v predhodnem programskem obdobju namenja povečanju konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja ter izboljšanju kakovosti življenja na podeželju in diverzifikaciji podeželskega gospodarstva, nekaj manj pa ukrepom s področja okolja. Posledično se je z letom 2007 znižala tudi višina plačil na enoto za območja z omejenimi dejavniki za kmetijstvo in okoljske ukrepe.

Glede na to, da je bil Program razvoja podeželja 2007-2013 potrjen šele v jeseni 2007, je bilo do konca leta objavljeno le pet javnih razpisov za posamezne ukrepe po novem programu, izplačil iz tega naslova pa v letu 2007 še ni bilo. Vsa izplačila v letu 2007 so se tako nanašala na ukrepe iz Programa razvoja podeželja 2004-2006 in Enotnega programskega dokumenta 2004-2006. Do konca leta 2007 so bile izplačane podpore za območja z omejenimi dejavniki, kmetijsko okoljske ukrepe, izvajanje EU standardov ter zgodnje upokojevanje, vse iz naslova prevzetih obveznosti v letu 2006 ali prej. Nadaljevala so se tudi izplačila pogodbenih obveznosti za vseh 5 ukrepov za prestrukturiranje kmetijstva, živilstva in gozdarstva, prevzetih v letih 2004-2006, ki pa bodo potekala tudi še v letu 2008.

Gozdarstvo in lovstvo

Posek v vseh gozdovih je bil v letu 2007 za 13% manjši kot v predhodnem letu. Dosegel je 3.242 milijona m³. Zaradi tega se lahko tudi za minulo leto ugotovi, da trajne zmogljivosti gozdov (zlasti zasebnih) niso dovolj izkoriščene. Zmanjšanje poseka je v veliki meri posledica zmanjšane sečnje zaradi lubadarja. Kljub temu zmanjšanju, je posek zaradi lubadarja še vedno dosegel 16% celotnega poseka, kar kaže, da populacije lubadarja še vedno niso v sprejemljivem stanju. To pa potrjuje, da je tudi v naslednjih letih potrebno posvečati dovolj veliko pozornost izvajanju preprečevalnih in preprečevalno-zatiralnih ukrepov v gozdovih. Evidentiran posek je dosegel 68% možnega poseka, ki se je od 3.147.770 m³ v letu 1994 povečal na 4.791.066 m³ v letu 2007.

Obseg izvedenih negovalnih del v gozdovih se je v primerjavi z letom 2006 zmanjšal za 13%. Dosegel je le dobrih 50% v gozdnogospodarskih načrtih načrtovanega obsega. Izvajanje teh del, ki zagotavljajo tudi trajnost gozdov, je zlasti zaskrbljujoče v zasebnih gozdovih, kjer je doseglo le 37% načrtovanega. Tudi zaradi tega je poudarjena potreba za združevanje lastnikov zasebnih gozdov, kar bi omogočalo zmanjševanje stroškov gospodarjenja in povečanje njegove učinkovitosti. Dela na obnovi gozda so bila izvedena na površini 2.080 ha, kar je za 15% več kot v letu 2006. Kljub temu pa to pomeni, da je bilo doseženo le 66% načrtovanega. Zmanjšanje količine izvedenih del, ki se v gozdovih sofinancirajo, gre v dobršnem delu tudi na račun v letu 2007 prepolovljenih sredstev za njihovo sofinanciranje iz evropskih strukturnih skladov.

Za uresničevanje programa vzdrževanja gozdnih cest, ki so pomemben dejavnik za zagotavljanje ustreznih pogojev za gospodarjenje z gozdovi, je bilo v letu 2007 iz vseh razpoložljivih virov zbranih 4.659.303 evrov, 6,2% več kot v prejšnjem letu. Vzdrževalna dela so bila opravljena na 5.100 km gozdnih cest. Letno vzdrževanje je tako doseglo le 68% potrebnega za učinkovito gospodarjenje z gozdovi. Zgrajenih je bilo 9,3 km in rekonstruiranih 9,5 km gozdnih cest. To je kar precej pod potrebami, ki jih narekuje odpiranje gozdov. Računa se, da bo to stanje precej izboljšano z uresničevanjem Programa razvoja podeželja 2007-2013, ki daje sofinanciranju izgradnje gozdnih prometnic ustrezen poudarek.

Obseg pridobljenih gozdnih lesnih sortimentov se je v letu 2007 v primerjavi z letom 2006 zmanjšal za dobrih 10%. Po večletnem trendu rasti se je zmanjšala proizvodnja sortimentov iglavcev (5%) in tudi proizvodnja sortimentov listavcev (17%). Zmanjšanje proizvodnje pri iglavcih gre na račun umirjanja gradacije podlubnikov, pri listavcih pa je v povpraševanju opazna stagnacija pri lesu za kurjavo. Tudi v letu 2007 so se nadaljevali pozitivni trendi v povpraševanju po kakovostni hlodovini iglavcev in listavcev. V primerjavi z letom 2006 je bil povečan izvoz okroglega lesa tako po količini, kot tudi po vrednosti za okoli 30%. Za slabih 40% se je po količini zmanjšal uvoz gozdnih lesnih sortimentov, po vrednosti pa le za slabih 9%. Povečan izvoz in zmanjšan uvoz sta v veliki meri posledica zaprtja kapacitet za proizvodnjo celuloze v VIPAP Videm Krško. Celoten izvoz gozdnih lesnih sortimentov je v letu 2007 predstavljal 25%, za pokrivanje potreb v Sloveniji pa je bilo na razpolago 75% pridobljenega okroglega lesa iglavcev in listavcev. Odkup gob, ki so med pomembnejšimi nelesnimi gozdnimi proizvodi, se je v letu 2007 povečal za več kot 100%. To pa gotovo ni samo posledica boljše gobarske letine, pač pa v dobršni meri tudi posledica v točnosti nihajoče in neučinkovite evidence prometa s temi gozdnimi proizvodi.

Tudi v letu 2007 se je nadaljeval trend rasti cen gozdnih lesnih sortimentov in v veliki meri tudi povpraševanja. Na ta način so se izboljšali zunanji pogoji za gospodarjenje z gozdovi, kar je pri zmanjšani proizvodnji omogočilo ustvariti trend rasti tudi v kazalcih uspešnosti proizvodnje. Povečali sta se tako bruto kot tudi neto dodana vrednost v gozdarstvu.

Realizacija načrtovanega pri upravljanju s populacijami divjadi se je povečala tudi v letu 2007. To zagotavlja večjo usklajenost populacij divjadi z njihovim okoljem in stabilno spolno in starostno strukturo njihovih populacij. Kljub temu pa so še vedno okolja, kjer je naravna obnova gozda z določenimi drevesnimi vrstami onemogočena. To kaže, da je celovito

načrtovanje razvoja gozda, pri čemer morajo sodelovati vse zainteresirane javnosti, še kako potrebno. Le tako bo lahko zagotavljano sonaravno gospodarjenje z gozdom, v katerem obstoj nobene vrste ne bo zanemarjen. Stanje male poljske divjadi se še naprej izboljšuje, kar je skoraj zanesljiv znak za to, da se je po dolgem obdobju regresije zanjo začela progresija. K temu gotovo prispevata svoj delež bolj ozaveščena uporaba zaščitnih sredstev na kmetijskih površinah in doslednejše izvajanje načrtovanih ukrepov glede upravljanja teh populacij. Trendi v razvoju populacij zveri, ki so značilni že nekaj let, so se nadaljevali tudi v letu 2007. Načrtovani odvzemi v populaciji medveda so zmanjšali število konfliktov v okolju, populacije pa niso destabilizirali. Čim prej je potrebno izdelati še strategijo upravljanja s populacijo volka in risa. Čeprav se zveri ne štejejo več med divjad, pa je njihov vpliv na okolje tako velik, da je razvoj populacij potrebno načrtovati z veliko udeležbo javnosti iz tega okolja.

V letu 2007 je bilo za financiranje in sofinanciranje nalog, ki jih določa zakon o gozdovih, zagotovljeno 7,6% več javnih sredstev kot v predhodnem letu. Povečanje je bilo namenjeno predvsem obnovi in varstvu gozdnih površin, ki so bile prizadete zaradi požarov in ujm. Tudi naprej bi morala sredstva za vlaganja v gozdove ostati na podobni ravni, da bi bilo mogoče zagotoviti sofinanciranje okoli 70% potrebnih ukrepov za stabilnost in načrtovan razvoj gozdov oziroma njihov ustrežnejši prispevek v razvoju družbe. Sredstva strukturnih skladov so v letu 2007 dosegla le dobrih 30% lanskih. Zagotovljena sredstva, namenjena za financiranje in sofinanciranje aktivnosti v gozdarstvu, so v letu 2007 predstavljala 6,48% pravice proračunske porabe MKGP.

1 STANJE V KMETIJSTVU

1.1 Makroekonomsko okolje in mesto kmetijstva v gospodarstvu

V letu 2007 so bila gospodarska gibanja v Sloveniji ugodna (UMAR, 2008). Realna rast bruto domačega proizvoda je znašala 6,8%, kar je največ po osamosvojitvi. Spodbujalo jo je predvsem večje tuje povpraševanje (13,8-odstotna rast skupnega izvoza) in investicijska aktivnost (11,9-odstotna rast bruto investicij v osnovna sredstva), medtem ko je bila rast končne potrošnje bolj skromna (4,4-odstotna). Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance se je povečal za 1,7 odstotne točke in je znašal 4,2% BDP. K primanjkljaju na tekočem računu so prispevali primanjkljaji v vseh bilancah, razen v storitveni, kjer je bil presežek večji kot v predhodnem letu. Rast zaposlenost se je v letu 2007 še okrepila in po metodologiji nacionalnih računov znašala 3%. Ob tem se je število brezposelnih zmanjšalo, stopnja brezposelnosti po anketi o delovni sili pa je padla pod 5%. Realna rast bruto plače na zaposlenega je znašala 2,2% in je za 1,5 odstotne točke zaostajala za ocenjeno rastjo produktivnosti dela (3,7%). Inflacija je v letu 2007 nekoliko porasla in v povprečju leta znašala 3,6%. K hitrejši rasti cen življenjskih potrebščin so največ prispevale cene hrane in tekočih goriv, ki so porasle predvsem zaradi znatnega dviga cen nafte, osnovnih surovin in hrane na svetovnih trgih.

Preglednica 1: Pregled gospodarskih gibanj; 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prebivalstvo (000; 30.6.)	1.990,3	1.992,0	1.995,7	1.996,8	1.997,0	2.001,1	2.008,5	2.019,4
Realne stopnje rasti BDP (%)	4,1	2,8	4,0	2,8	4,3	4,3	5,9	6,8
Deleži dodane vrednosti v BDV po dejavnostih (%):								
- Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3,3	3,0	3,3	2,5	2,7	2,7	2,4	2,4
- Industrija in gradbeništvo (C, D, E, F)	35,8	35,5	34,8	35,1	34,5	34,1	34,4	34,4
- Storitve (G do P)	60,9	61,5	61,9	62,4	62,8	63,2	63,3	63,3
BDP na prebivalca (EUR, tekoči tečaj)	10.858	11.441	12.281	12.900	13.599	14.346	15.446	17.076
BDP na prebivalca po kupni moči (PPS; EUR)	14.600	15.600	16.600	17.000	18.400	19.500	20.700	22.000
BDP na prebivalca po kupni moči (PPS EU-27=100)	79,7	79,6	82,2	83,4	86,4	88,0	89,1	90,9
Izvoz proizvodov (mio EUR)	9.492	10.347	10.962	11.285	12.783	14.397	16.757	19.406
Uvoz proizvodov (mio EUR)	10.984	11.344	11.574	12.239	14.143	15.805	18.341	21.508
Saldo menjave proizvodov s tujino (mio EUR)	-1.493	-998	-612	-954	-1.360	-1.408	-1.584	-2.102
Saldo tekočega računa plačilne bilance (% BDP)	-2,7	0,2	1,0	-0,8	-2,8	-1,7	-2,5	-4,2
Javnofinančni saldo (% BDP)	-1,2	-1,3	-2,8	-1,3	-1,3	-1,0	-0,8	0,3
Brezposelnost po ILO (%)	7,0	6,4	6,4	6,7	6,3	6,5	6,0	4,9
Registrirana brezposelnost (%)	11,8	11,2	11,3	10,9	10,3	10,2	9,4	7,7
Inflacija v povprečju leta (%)	8,9	8,4	7,5	5,6	3,6	2,5	2,5	3,6

Vir: SURS, EUROSTAT, UMAR

Po podatkih nacionalnih računov kmetijstvo skupaj z lovom in gozdarstvom, v zadnjih letih k bruto domačemu proizvodu prispeva dobra 2% (kmetijstvo pod 2%), k skupni zaposlenosti pa dobrih 9%. Oba deleža se zmanjšujeta, velik razkorak med njima pa kaže na še vedno prisoten problem nizke produktivnosti dela v kmetijstvu. Vzporedno z zmanjševanjem deleža kmetijstva v gospodarstvu se je do leta 2004 zmanjševal tudi delež agroživilstva v skupni blagovni menjavi. V zadnjih dveh letih se je ta trend zaustavil. V letu 2007 je zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi predstavljala 3,3% skupnega blagovnega izvoza in 6,8% uvoza.

Cene hrane in pijač za potrošnike so po letu 2002 realno padale, vzporedno pa se je zniževal tudi delež izdatkov, ki so v končni porabi gospodinjev namenjeni za hrano, pijačo in tobak. V letu 2005 so cene hrane in pijač v Sloveniji realno padle za 3,2%, v letu 2006 pa še za 0,2%. Od leta 2000 so se tako te cene realno znižale za 6,5%, kar v precejšnji meri lahko pripišemo odpiranju trga in vse večji konkurenci, zlasti po vstopu v EU. Precej drugačna pa so bila cenovna gibanja v letu 2007. Trend realnega padanja cen se je zaustavil in sredi leta obrnil močno navzgor. V primerjavi z decembrom 2006 so tako cene

hrane in pijač za potrošnike do konca leta 2007 porasle za 12,9% nominalno oziroma za 6,9% realno. V povprečju leta 2007 so bile realno za 4% višje kot v letu 2006. Tovrstnim pritiskom na cene življenjskih potrebščin so bila v letu 2007 izpostavljena vsa svetovna gospodarstva kot posledica znatnega dviga cen kmetijskih surovin in hrane na svetovnih trgih (UMAR, 2008).

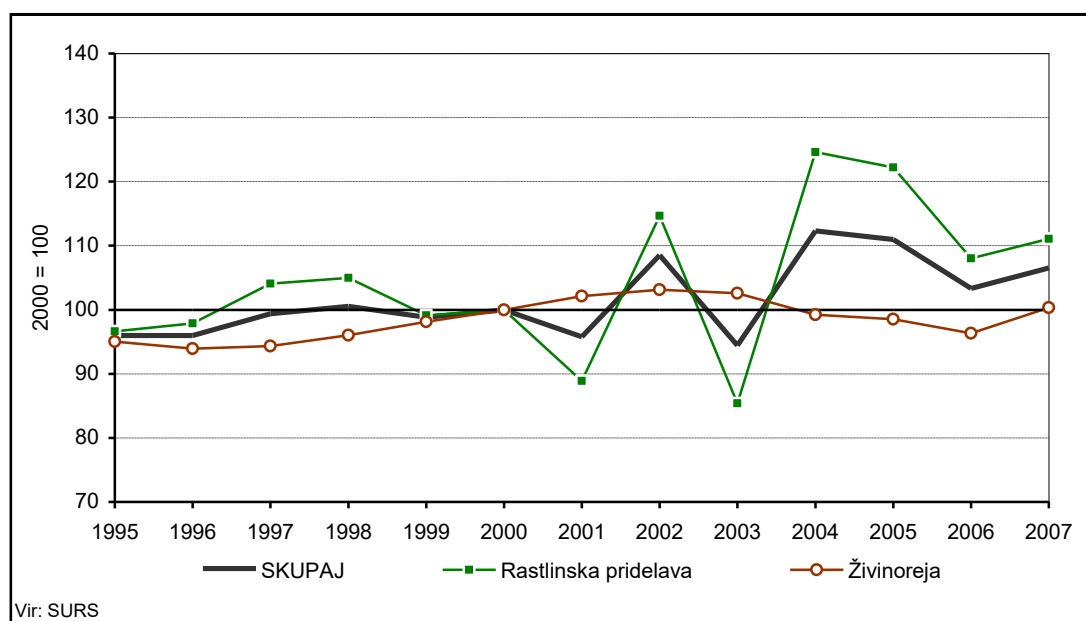
Preglednica 2: Osnovni podatki o kmetijstvu; 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kmetijska zemlja v uporabi (000 ha KZU)	509,0	509,6	505,5	509,7	490,5	508,8	490,3	498,6
Število kmetijskih gospodarstev (000)(strukturni popisi)	86,5	:	:	77,1	:	77,2	:	75,3
KZU/kmetijsko gospodarstvo (ha)(strukturni popisi)	5,6	:	:	6,3	:	6,3	:	6,5
Ekonomski računi kmetijstva (mio EUR, tekoči tečaj):								
- vrednost proizvodnje	981,3	981,6	1.073,5	960,1	1.093,5	1.065,3	1.066,1	1.113,4
- vmesna poraba	553,0	585,1	570,5	572,9	604,9	585,4	599,3	697,7
- bruto dodana vrednost	428,4	396,5	503,0	387,2	488,6	479,8	466,8	415,8
- število zaposlenih (000 PDM)	103,8	107,1	106,0	95,6	90,2	90,0	88,7	84,0
- delež v BDP (BDV/BDP) (%)	2,0	1,7	2,1	1,5	1,8	1,7	1,5	1,2
- delež v skupnem številu zaposlenih (%)	11,5	11,8	11,5	10,4	9,8	9,8	9,5	8,7
Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi								
- delež v skupnem izvozu blaga (%)	3,8	3,7	3,7	3,6	2,8	2,9	3,1	3,3
- delež v skupnem uvozu blaga (%)	6,4	6,6	6,6	6,3	6,3	6,5	6,4	6,8
- zunanjetrgovinska bilanca (mio EUR)	-343	-361	-352	-370	-531	-607	-662	-817
Rast cen hrane in pijač pri porabnikih (%; 2000=100; realno)	100,0	100,7	100,7	99,8	96,8	93,7	93,5	97,2
Delež izdatkov za hrano, pijačo in tobak v končni porabi gospodinjstev (%)	22,1	22,1	21,5	21,4	20,4	19,8	19,4	19,1

Vir: SURS

1.2 Obseg kmetijske proizvodnje

Obseg kmetijske proizvodnje po letu 2000 močno niha, v glavnem kot posledica naravnih razmer, ki so bile v zadnjih letih zelo spremenljive. Kljub temu je v daljšem obdobju opazen rahel trend rasti kmetijske proizvodnje. Leto 2007 je bilo po nekoliko slabši letini 2006 za rastlinsko pridelavo zopet nekoliko ugodnejše, kar se je odrazilo tudi v večjem obsegu pridelave. Po treh letih negativne rasti se je povečal tudi obseg živalske prireje. Skupna kmetijska proizvodnja je bila tako v letu 2007 3,1% večja kot v letu prej, vendar je ostala pod ravni najugodnejših let 2004 in 2005.

Vir: SURS

Slika 1: Indeksi kmetijske proizvodnje; 1995-2007

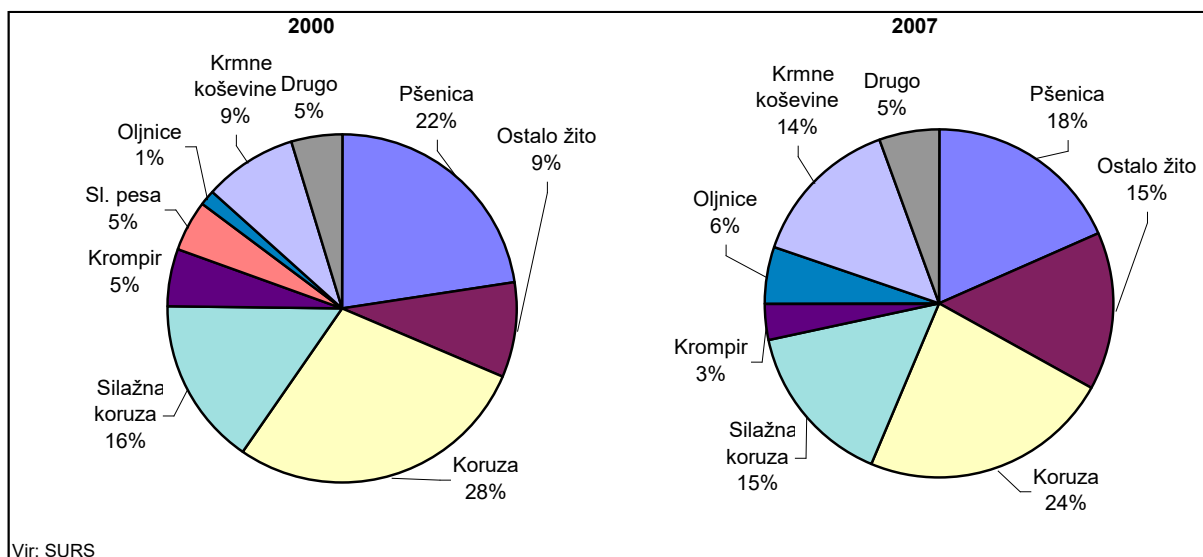
V zadnjih letih površina kmetijske zemlje v uporabi kmetijskih gospodarstev niha okoli 500 tisoč hektarov. Ob tem je po letu 2000 opazen rahel trend povečevanja površine njiv, medtem ko se površine trajnih nasadov zmanjšujejo, predvsem zaradi opuščanja rabe kmečkih sadovnjakov. V letu 2007 se je po podatkih statistike površina kmetijske zemlje v rabi v primerjavi z letom prej povečala za skoraj 2%, kar je v celoti rezultat ponovno večje površine trajnega travinja (+4,3%).

Preglednica 3: Kmetijska zemlja v rabi na kmetijskih gospodarstvih; 2000-2007

	000 ha	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Njive in vrtovi		170,8	172,7	168,4	172,8	175,1	176,3	177,8	175,0
Trajni nasadi		29,9	29,9	29,9	28,6	28,6	27,5	27,5	26,1
Travniki in pašniki		308,2	307,0	307,2	308,3	286,8	304,9	285,0	297,3
Kmetijska zemlja v rabi, skupaj		509,0	509,6	505,5	509,7	490,5	508,8	490,3	498,5

Vir: SURS

Več kot polovica njiv je namenjena pridelavi žita, zlasti koruze za zrnje in pšenice, več kot četrtina pa pridelavi zelene krme, kjer prevladujeta silažna koruza ter trave in travno-deteljne mešanice. Od leta 2000 se je setvena struktura njiv precej spremenila. Opazno se je povečal delež oljnic in suhih stročnic ter krmnih koševin, zmanjšal pa delež krompirja. Sladkorna pesa je zaradi prenehanja delovanja sladkorne tovarne praktično izginila iz naših njiv. Rastlinska pridelava je k bruto vrednosti kmetijske pridelave v letu 2007 prispevala 53%.

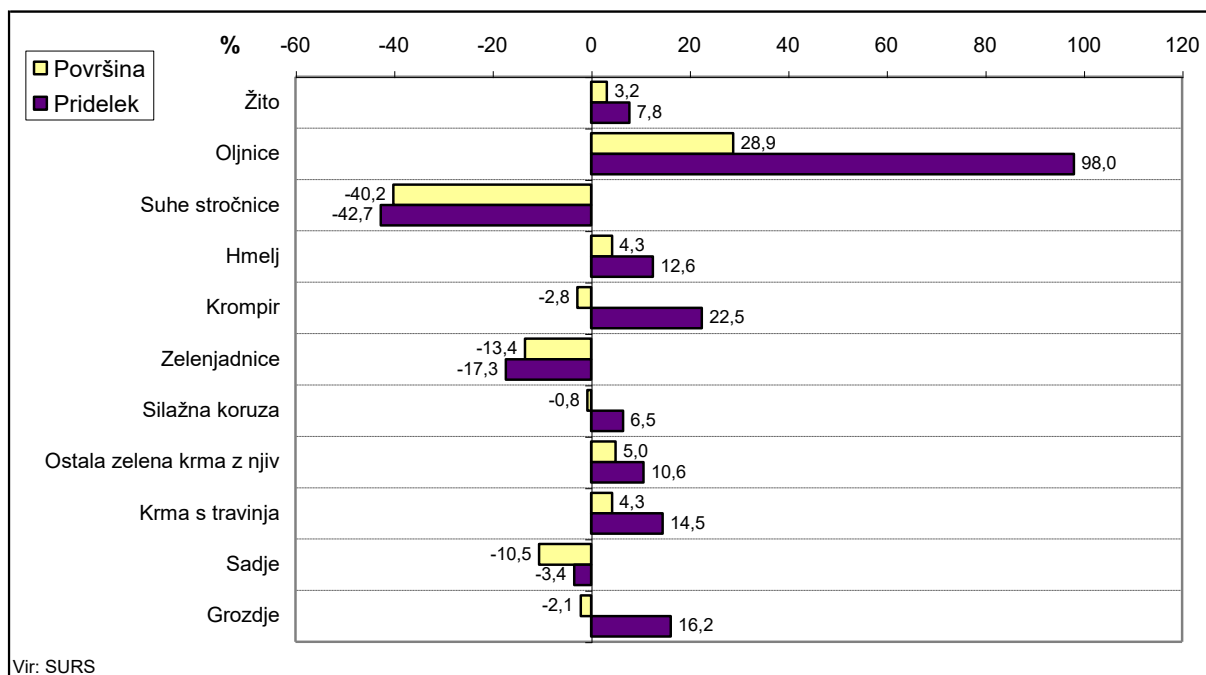

Vir: SURS

Slika 2: Setvena struktura njiv; 2000 in 2007

V letu 2007 je bilo žito pospravljeno z okoli 99 tisoč hektarov njiv, kar je 3% več kot leto prej. Površina pšenice je ostala praktično nespremenjena (32 tisoč ha), povečale pa so se površine koruze za zrnje (+3%), ječmena (+9%), tritikale (+8%) in ostalega žita. Pomembno večja kot v letu prej je bila površina z oljnicami in to na račun skoraj 2-krat večje površine oljne ogrščice, povečala pa se je tudi površina hmelja. Na drugi strani precejšnje zmanjšanje obsega pridelovanja beležimo pri suhih stročnicah in zelenjadnicah, ponovno pa je bila manjša tudi površina krompirja.

Zaradi ugodnejših vremenskih razmer v letu 2007 so se hektarski pridelki večine poljščin in krme s travinja v primerjavi z letom 2006, ki je bilo za rastlinsko pridelavo razmeroma slabo, povečali, v primerjavi s celotnim obdobjem po letu 2000 pa pridelki niso pomembneje odstopali od povprečja. Izjema je oljna ogrščica, za katero je bila letina 2007 nadpovprečno dobra ter zelenjadnice, pri katerih so bili pridelki precej pod običajnimi. Razmeroma ugodna je bila letina za sadjarstvo in vinogradništvo.

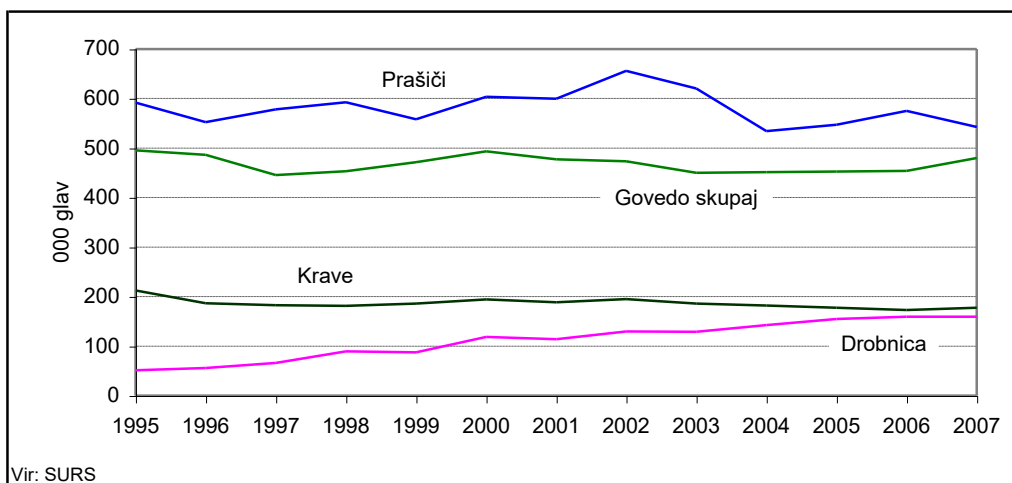

Slika 3: Pospravljene površine in rastlinski pridelki v letu 2007 v primerjavi z letom 2006

Kot posledica višjih hektarskih pridelkov so bili pri večini njivskih kultur v letu 2007 višji tudi skupni pridelki. Izjema so suhe stročnice in zelenjadnice, pri katerih so se ob slabši letini pomembno zmanjšale tudi površine. Skupni pridelek žita je bil skoraj 8% višji kot v letu prej, pri čemer se je z izjemo pšenice pridelek povečal za 10% ali več. Priderek pšenice je ostal na ravni leta 2006. Največji porast skupnega pridelka beležimo pri oljnicah (večje površine, večji hektarski pridelek), krompirju in hmelju (dobra letina). Precej večji kot v letu prej je bil tudi pridelek krme s travinja, kar je posledica tako višjih hektarskih pridelkov, kot večjih površin. Skupni pridelek grozdja je v primerjavi z letom 2006, ki je bilo po količini močno podpovprečno, porasel za 16%. Tudi v sadjarstvu je bila letina 2007 razmeroma dobra, zaradi manjše površine sadovnjakov pa je bil skupni pridelek sadja nekaj manjši kot v letu prej. Na agregatni ravni se je obseg rastlinske pridelave v letu 2007 povečal za 2,8%.

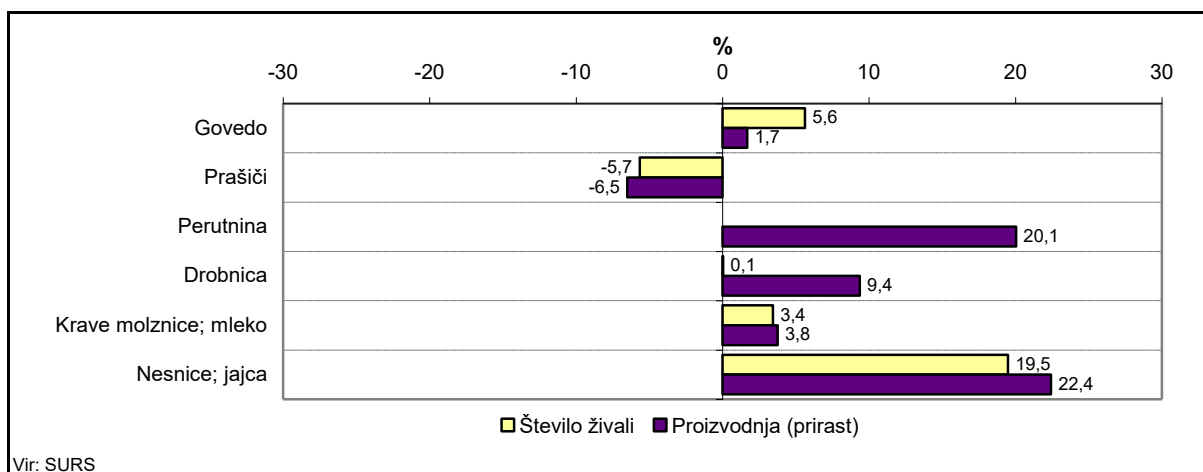
V živinoreji so spremembe v proizvodnji praviloma manjše kot v rastlinski pridelavi, čeprav so tudi tu opazna določena (praviloma ciklična) nihanja med leti. Število govedi je po podatkih statistike konec leta 2007 znašalo 480 tisoč glav, od tega 178 tisoč krav. V primerjavi z letom prej se je povečalo za 5,6% oziroma 2,7%. Povečanje števila govedi je rezultat spremembe statistične metodologije, ki po novem število govedi zajema iz Centralnega registra govedi. Če podatke za leto 2007 primerjamo s podatki za leto 2006 po tem viru oziroma enaki metodologiji, so bile spremembe števila govedi bistveno manjše (+0,6% oziroma -0,7%). Ne glede na razlike v podatkih lahko ocenimo, da ostaja skupno število govedi razmeroma stabilno, kaže pa se tudi zaustavitev trenda stalnega zmanjševanja števila krav.

Spremembe števila beleži statistika tudi pri prašičih, katerih stalež je po dveh letih rasti padel na 543 tisoč (-5,7% glede na leto 2006), kar je najmanj po letu 2004. Število drobnice se v zadnjih letih ne povečuje več pomembneje in je konec leta 2007 znašalo 159 tisoč glav (enako kot leta 2006).

Slika 4: Število živali konec leta; 1995-2007

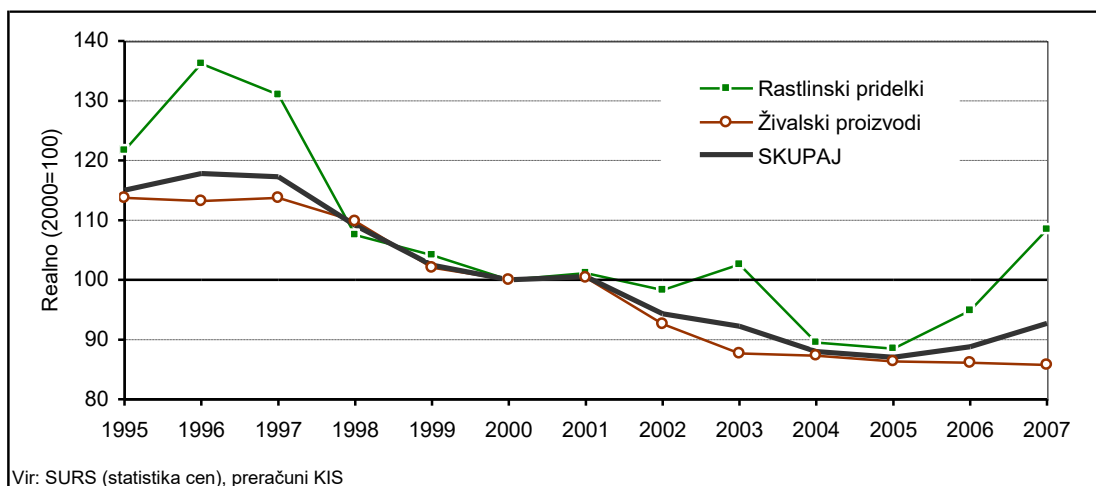
V letu 2007 se je živinorejska proizvodnja prvič po nekaj letih povečala in sicer za 4,1%. Proizvodnja je porasla praktično pri vseh pomembnejših živalskih proizvodih z izjemo prašičev. Največji porast proizvodnje izkazuje perutninarstvo. Po težavah na trgu zaradi izbruha ptičje gripe in precejšnjem zmanjšanju proizvodnje v letu 2006 je v letu 2007 prirast perutnine porasel za petino in dosegel najvišjo raven v zadnjem desetletju. Pri govedu in prašičih je prirast ostal znotraj razpona običajnih cikličnih nihanj, proizvodnja mleka pa je bila največja po letu 2002.

Slika 5: Število živali in živinorejska proizvodnja v letu 2007 v primerjavi z letom 2006

1.3 Cene v kmetijstvu

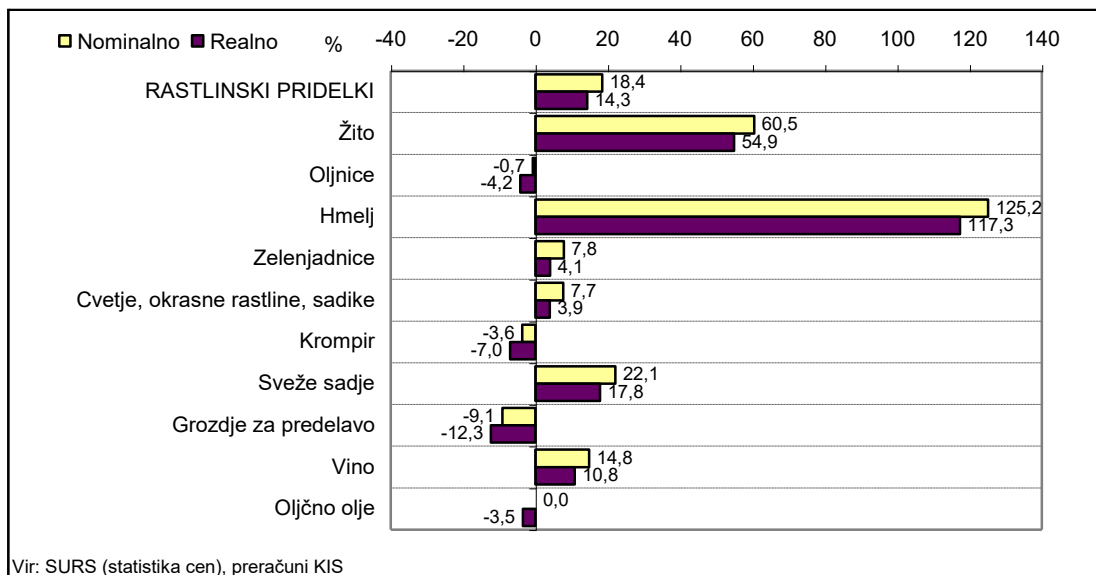
Za kmetijstvo je značilen dolgoročni trend realnega padanja cen kmetijskih proizvodov. Ta trend je bil pri nas izrazit vse do leta 2005. V zadnjih dveh letih (2006 in 2007) so cene kmetijskih proizvodov realno nekoliko porasle, kar pa ni nadomestilo padca cen iz preteklih let.

Slika 6: Indeksi cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih; 1995-2007

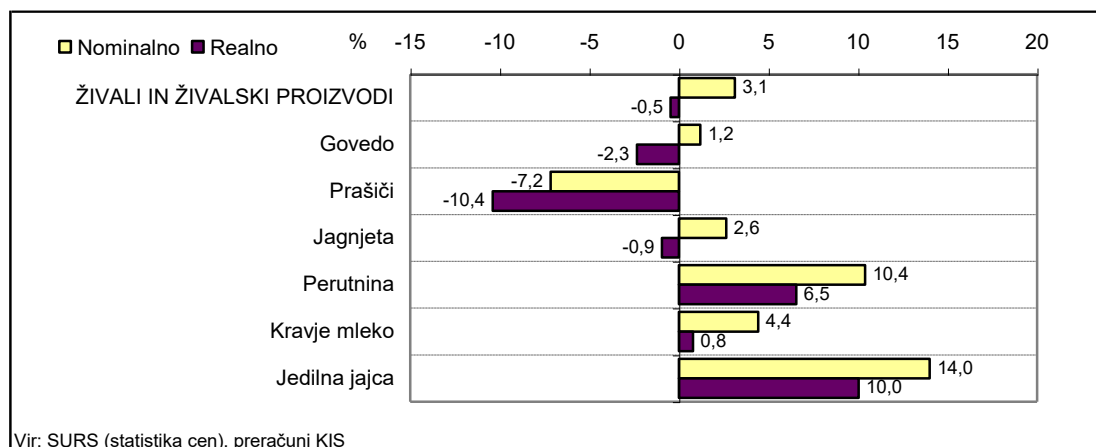
V letu 2007 so se cene kmetijskih pridelkov pri proizvajalcih po podatkih statistike v primerjavi z letom prej nominalno povečale za 8,2 %, merjeno z inflacijo, ki je znašala 3,6%, pa so bile realno višje za 4,4%. Cene so realno močno porasle pri rastlinskih pridelkih (+14,3%), medtem ko se v živinoreji na agregatni ravni niso pomembneje spremenile (-0,5%).

Cene rastlinskih pridelkov so bile po izrazitem padcu v letih 2004 in 2005, ki ga lahko deloma pripišemo odprtju trga po vstopu v EU, deloma pa večji ponudbi zaradi dobrih letin, v letu 2007 pri večini pomembnejših pridelkov najvišje ali med najvišjimi v zadnjem desetletju. Najbolj so se povečale cene hmelja, žita, sadja in vina, najmanj pa cene vrtnin. Velik realni padec cen beleži statistika v letu 2007 pri grozdju in krompirju, realno nižje kot v letu prej pa so bile tudi cene oljnic ter oljčnega olja.

Slika 7: Spremembe cen rastlinskih pridelkov v letu 2007 v primerjavi z letom 2006

V živinoreji so bile spremembe cen v letu 2007 pri posameznih proizvodih različno smerne, na agregatni ravni pa se je nadaljeval trend rahlega realnega padanja cen. Cene prašičev so padle na najnižjo raven v zadnjih desetih letih, realni padec cen pa je zabeležen tudi pri mesu govedi ter jagnjet. Realno višje so bile cene mleka in to prvič po letu 2001. Največji porast cen beleži statistika v perutninarstvu, kjer so bile cene v predhodnih dveh letih razmeroma nizke.

Slika 8: Spremembe cen živali in živalskih proizvodov v letu 2007 v primerjavi z letom 2006

Okvir 1: Cene v kmetijstvu

Z letom 2004 je Statistični urad RS metodologijo izračuna indeksov cen kmetijskih pridelkov pri proizvajalcih v celoti uskladjal z metodologijo Eurostat. Zaradi usklajevanja metodologije so se spremenile predvsem uteži za izračun indeksov, ki so po novem izračunane za bazno leto 2000. Na osnovi tega baznega leta so bili na novo preračunani in objavljeni tudi indeksi cen kmetijskih pridelkov od leta 2001 dalje.

Leta 2004 je bila končana tudi revizija statističnega raziskovanja cen inputov v kmetijstvu. V tem okviru se po novem zbirajo podatki o cenah proizvodov in storitev, ki predstavljajo pomemben delež v vrednosti vmesne potrošnje in investicijske porabe v kmetijstvu ter izračunavajo indeksi cen po skupinah in podskupinah inputov. Tudi pri indeksih cen inputov so uteži izračunane za bazno leto 2000, indeksi pa objavljeni za obdobje od leta 2001 dalje.

V poročilu so za vsa leta za analizo cen kmetijskih proizvodov uporabljeni podatki statistike cen. Usklajevanje metodologije z Eurostat in na tej podlagi opravljena revizija za leti 2001 in 2002 ni pomembno vplivala na indekse na agregatni ravni (kmetijstvo skupaj), tako da osnovne ugotovitve glede gibanja cen ostajajo enake. Večje so razlike v indeksih cen na ravni skupin in podskupin pridelkov, kar onemogoča neposredno primerjavo le teh s podatki po stari seriji (do leta 2000).

Za analizo cen inputov v kmetijstvu do objave letnih indeksov za obdobje do leta 2001 v okviru statistike cen ni bilo podatkov. Letne spremembe cen pomembnejših proizvodov in storitev za tekočo porabo v kmetijstvu so bile ocenjene na Kmetijskem inštitutu Slovenije na osnovi podatkov ekonomskih računov za kmetijstvo. Za izračun indeksov so bili upoštevani samo kupljeni proizvodi in storitve za tekočo porabo (brez na gospodarstvih pridelane in porabljene krme). Indeksi cen inputov za obdobje 1992-2000 zaradi razlik v metodologiji (drugačne uteži) niso povsem neposredno primerljivi z indeksi od leta 2001 dalje, ki jih po novem zagotavlja statistika cen.

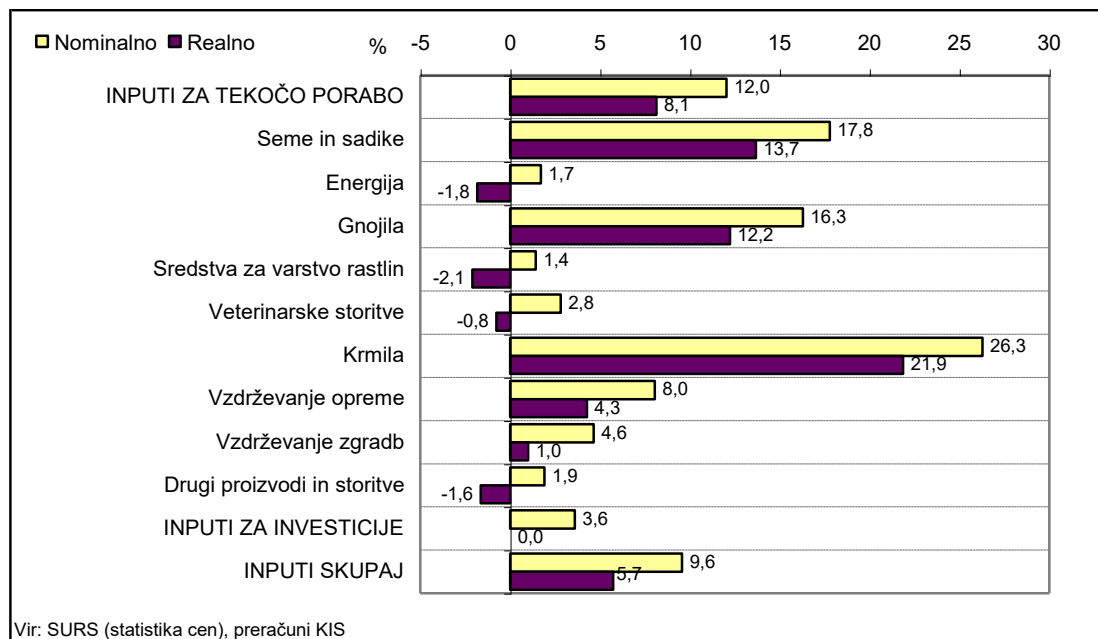
Izvedeni kazalec za analizo cen v kmetijstvu je cenovno-stroškovno razmerje (*terms of trade*), ki je izračunano kot razmerje med indeksom cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih in indeksom cen proizvodov in storitev za tekočo porabo v kmetijstvu (inputi 1).

$$\text{Cenovno-stroškovno razmerje (terms of trade)} = \text{Indeks cen kmetijskih proizvodov} / \text{Indeks cen inputov} * 100$$

Če je ta indeks večji od 100 to pomeni ugodnejše cenovno razmerje kot v baznem letu (večji porast oziroma manjši padec cen kmetijskih proizvodov od cen inputov), indeks pod 100 pa kaže na poslabšanje tega razmerja.

Realni porast cen kmetijskih proizvodov je v letu 2007 spremljal tudi realni porast cen inputov za kmetijstvo. Cene proizvodov in storitev za tekočo porabo v kmetijstvu (inputi 1) so v primerjavi z letom 2006 na agregatni ravni nominalno porasle za 9,6%, kar pomeni realno povečanje teh cen za 5,7%.

Najbolj so se po dveh letih padanja povečale cene krmil, kar je posledica dviga cen žit na domačem in svetovnem trgu. Velik porast cen je opazen tudi pri semenu in sadikah ter pri gnojilih. Realno nižje kot v letu prej so bile cene sredstev za varstvo rastlin, energije (po treh letih rasti) ter veterinarskih in drugih proizvodov in storitev.

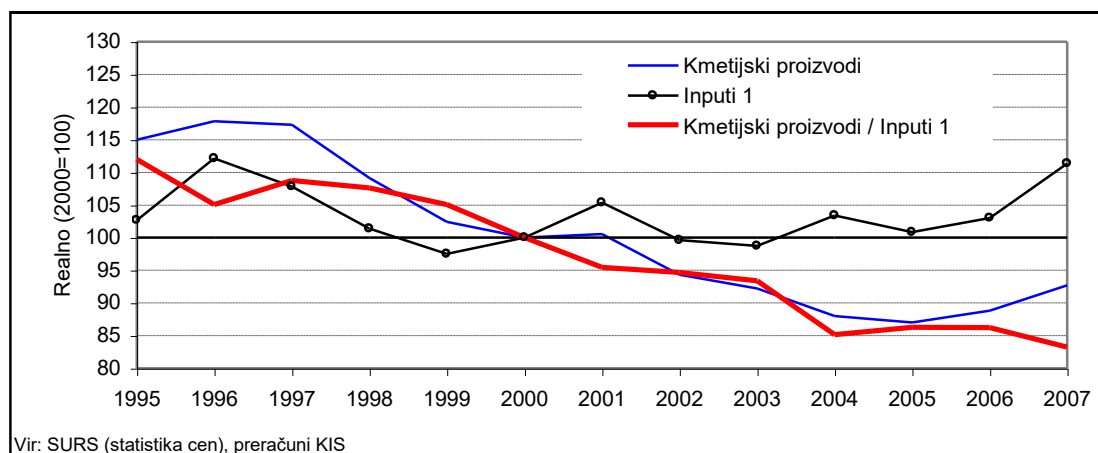
Slika 9: Spremembe cen inputov za kmetijstvo v letu 2007 v primerjavi z letom 2006

Večje realno povečanje cen inputov za tekočo porabo kot cen kmetijskih proizvodov je povzročilo ponovno poslabšanje cenovno-stroškovnih razmerij v kmetijstvu. Zaostrovanje cenovno stroškovnih razmerij spremlja kmetijstvo kot dolgoročni trend, izrazito neugodna pa so ta razmerja od leta 2004 dalje.

Preglednica 4: Indeksi cen kmetijskih proizvodov in inputov za kmetijstvo; 2002-2007

Predhodno leto = 100	NOMINALNO						REALNO					
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kmetijski proizvodi pri proizvajalcih	100,8	103,2	98,9	101,3	104,6	108,2	93,8	97,8	95,4	98,9	102,0	104,4
Rastlinski pridelki	104,4	110,3	90,4	101,3	109,9	118,4	97,1	104,4	87,3	98,8	107,2	114,3
Živali in živalski proizvodi	99,2	100,0	103,2	101,3	102,2	103,1	92,3	94,7	99,6	98,9	99,7	99,5
Inputi za kmetijstvo (1+2)	103,1	104,8	108,9	101,3	103,5	109,6	95,9	99,2	105,1	98,8	101,0	105,7
Inputi za tekočo porabo (1)	101,7	104,7	108,5	100,0	104,6	112,0	94,6	99,1	104,7	97,6	102,1	108,1
Inputi za investicije (2)	107,0	105,1	109,8	104,3	101,2	103,6	99,6	99,5	106,0	101,8	98,7	100,0
Razmerje kmetijski pridelki / inputi 1	99,2	98,7	91,1	101,3	99,9	96,5						

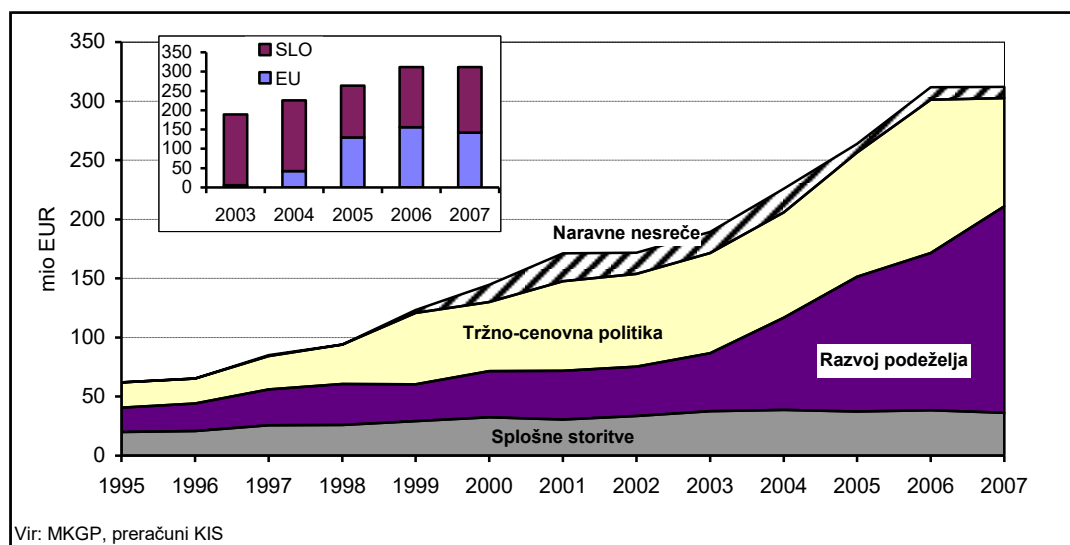
Vir: SURS, preračuni KIS

Slika 10: Cenovno-stroškovna razmerja v kmetijstvu; 1995-2007

1.4 Proračunski izdatki za kmetijstvo

Proračunski odhodki za kmetijstvo se od leta 1995 stalno povečujejo. Hitra rast je značilna zlasti za obdobje po letu 1998, ko se je kmetijska politika začela intenzivno prilagajati in postopno usklajevati s skupno kmetijsko politiko EU ter za obdobje po vstopu v EU, ko se je pomembno povečal obseg sofinanciranja ukrepov iz evropskih skladov. Do leta 2003 so hitro rasli predvsem izdatki za ukrepe tržno-cenovne politike (ukrepi za stabilizacijo trga, neposredna plačila), v zadnjih letih pa so močno porasle podpore v okviru ukrepov politike razvoja podeželja (izravnalna plačila in razvojne podpore). Sredstva za splošne storitve za kmetijstvo se niso pomembneje povečevala, tako da je njihov delež v skupnih proračunskih podporah v zadnjih letih padel pod 15%.

Slika 11: Proračunska sredstva za kmetijstvo; 1995-2007

V letu 2007 je realizacija proračuna Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano znašala 380 milijonov evrov (2% več kot leta 2006). Od tega je bilo za ukrepe kmetijske politike porabljenih 297 milijonov evrov (skoraj enako kot leto prej). Preostala sredstva so bila namenjena gozdarstvu, ribištvu ter pokrivanju stroškov ministrstva in organov v sestavi.

Preglednica 5: Proračunska izplačila za kmetijstvo; 2006 in 2007

000 EUR	Skupaj			Slovenija			EU		Delež EU	
	2006	2007	2007/2006	2006	2007	2007/2006	2006	2007	% 2006	% 2007
PRORAČUN MKGP	372.801	379.908	101,9	215.619	235.762	109,3	157.182	144.145	42,2	37,9
Stroški MKGP in organov v sestavi	50.193	55.535	110,6	50.148	54.478	108,6	45	1.056	0,1	1,9
Gozdarstvo	24.138	25.012	103,6	23.364	24.676	105,6	774	336	3,2	1,3
Ribištvo	1.073	2.763	257,4	801	1.523	190,0	272	1.240	25,3	44,9
KMETIJSTVO (1)	297.397	296.598	99,7	141.306	155.085	109,8	156.091	141.513	52,5	47,7
SREDSTVA DRUGIH MINISTRSTEV (2)	14.276	15.540	108,9	14.276	15.540	108,9	0	0	0,0	0,0
Skupaj izdatki za kmetijstvo (1+2)	311.673	312.138	100,1	155.582	170.625	109,7	156.091	141.513	50,1	45,3
- Podpore ob nar. nesrečah, odškodnine	10.477	9.495	90,6	10.477	9.495	90,6	0	0	0,0	0,0
- Ukrepi tržno-cenovne politike	129.695	91.584	70,6	69.972	59.484	85,0	59.723	32.100	46,0	35,0
- Ukrepi politike razvoja podeželja	132.999	174.675	131,3	38.775	66.662	171,9	94.224	108.013	70,8	61,8
- Izdatki za splošne storitve za kmetijstvo	38.502	36.384	94,5	36.358	34.984	96,2	2.144	1.400	5,6	3,8

Vir: MKGP, preračuni KIS

Podobno kot v predhodnih letih, so bila tudi v letu 2007 sredstva iz proračuna MKGP dopolnjena s sredstvi iz drugih proračunskih virov. V letu 2007 je bilo iz naslova državnih pomoči za sanacijo posledic neurja in drugih ujm izplačanih dobrih 9 milijonov evrov. Skupaj s temi sredstvi in vračilom trošarine za pogonsko gorivo, ki ga kmetijska gospodarstva

uvetjavljajo pri Ministrstvu za finance, so proračunska izplačila za kmetijstvo v letu 2007 znašala 312 milijonov evrov, kar je podobno kot v letu prej. Povečala so se le izplačila za ukrepe politike razvoja podeželja, za vse druge skupine ukrepov pa so bila izplačana sredstva manjša kot v letu prej.

Okvir 2: Proračunski izdatki za kmetijstvo

Proračunski izdatki za kmetijstvo zajemajo samo tiste postavke državnega proračuna, ki predstavljajo neposredno ali posredno podporo kmetijstvu. Večino teh izdatkov pokriva proračun Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, v posameznih letih pa se določena sredstva zagotavljajo tudi v okviru proračuna drugih ministrstev. Izračun proračunskih izdatkov temelji na podatkih o realizaciji proračuna za posamezno leto po proračunskih porabnikih in proračunskih postavkah, ki jih zagotavlja Ministrstvo za finance in podrobni interni bazi podatkov o realizaciji proračuna po namenih, ki jih zagotavlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Pri izračunu proračunskih izdatkov za kmetijstvo je proračun MKGP očiščen za vse postavke, ki se nanašajo na druge dejavnosti (gozdarstvo, ribištvo, del veterine) ter na financiranje upravne infrastrukture (npr. plače zaposlenih, materialni stroški ipd.), dodani pa so izdatki drugih ministrstev, ki so namenjeni kmetijstvu.

Realizacija proračuna zajema dejanska izplačila v določenem koledarskem letu. Glede na to, da pogosto prihaja do zamika med prevzetimi obveznostmi in izplačili, se realizacija lahko nanaša tudi na ukrepe (obveznosti) iz predhodnega leta (ali let). To pomeni, da se v posameznem letu zaradi poravnavanja že prevzetih obvez lahko pojavijo proračunski izdatki tudi za ukrepe, ki v tekočem letu niso bili uporabljeni ali pa novi ukrepi še nimajo pripadajočih proračunskih izdatkov.

Za potrebe vsebinske analize proračunskih izdatkov za kmetijstvo so posamezni ukrepi razporejeni po vrstah politike in skupinah ukrepov glede na njihove osnovne značilnosti. V primeru, ko celotna proračunska postavka vsebinsko (po namenu) odgovarja določeni skupini ukrepov, je v to skupino razvrščena v celoti, sicer pa samo tisti njen del, ki odgovarja tej skupini. Pri takšnem pristopu posamezne skupine ukrepov niso vedno neposredno primerljive s proračunskimi postavkami, skupna masa izplačanih sredstev pa se v celoti ujema z realizacijo proračuna.

Klasifikacija kmetijske politike in njenih ukrepov po skupinah

KMETIJSKA POLITIKA				
		Tržno-cenovna politika	Politika razvoja podeželja	Javne službe in druge splošne storitve za kmetijstvo
UKREPI	PRORAČUN	<u>Stabilizacija trga</u>		
		- zunanjetrgovinska zaščita		
		- podpore izvozu		
		- intervencijski odkup		
		- podpore skladiščenju		
		- podpore porabi		
		- drugo		
		<u>Neposredna plačila po proizvodih</u>		
		- cenovne podpore		
		- neposredna plačila na površino, glavo		
		- regresi		
		- druga plačila		
		<u>Druge neposredne podpore</u>		
		- državne pomoči ob naravnih nesrečah		
		- odškodnine in drugo		
			<u>Izravnalna plačila</u>	
			- težje pridelovalne razmere	
			- okoljska plačila	
			- drugo	
				- svetovalna služba
				- strokovne naloge
				- veterinarska preventiva
				- raziskovalno delo
				- šolstvo
				- javni zavodi in drugo
			<u>Razvojne podpore</u>	
			- investicije in prestrukturiranje kmetijstva in živilstva	
			- vertikalni programi razvoja podeželja	
			- drugo	

Tržno-cenovna politika zajema ukrepe, ki se praviloma nanašajo na posamezne kmetijske proizvode in neposredno vplivajo na prihodek proizvajalcev. V to skupino so uvrščeni vsi ukrepi za stabilizacijo trga, s katerimi politika vpliva na raven cen kmetijskih proizvodov, kakor tudi različne oblike neposrednih plačil in drugih neposrednih podpor proizvajalcem. Večina teh ukrepov je v zadnjih letih opredeljena v okviru tržnih ureditev za posamezne kmetijske proizvode.

Posebno skupino ukrepov v okviru tržno-cenovne politike predstavljajo državne pomoči za

sanacijo posledic naravnih nesreč (npr. suša, neurja) in različne odškodnine (npr. za škodo po divjadi, v okviru zdravstvenega varstva rastlin in živali ipd.), ki tudi predstavljajo neke vrste kompenzacijska plačila proizvajalcem.

Politika razvoja podeželja zajema ukrepe, ki se praviloma nanašajo na posamezne proizvajalce, skupine proizvajalcev ali območja in so opredeljeni po programih. Njihov namen je povečati konkurenčnost in učinkovitost kmetijskih proizvajalcev, podpreti razvoj predelovalne industrije, tržne organiziranosti, kakor tudi splošni razvoj podeželskih območij. Razdeljeni so v dve večji skupini.

Prvo skupino sestavljajo izravnalna plačila proizvajalcem (npr. za težje pridelovalne razmere, za okolju prijazno kmetijstvo). Ta plačila neposredno vplivajo na prihodek proizvajalcev in so namenjena povečanju njihove konkurenčnosti (izravnavanju razlik zaradi manjše proizvodnje ali višjih stroškov).

V drugo skupino ukrepov v okviru politike razvoja podeželja so združeni t.i. ukrepi razvojne politike, ki zajemajo podpore investicij in ukrepe prestrukturiranja kmetijskih gospodarstev ter živilsko-predelovalne industrije in zadrug, vertikalne programe razvoja podeželja (diverzifikacija dejavnosti, infrastruktura, zemljiške operacije ipd.) ter druge ukrepe (podpore združevanju, trženju ipd.).

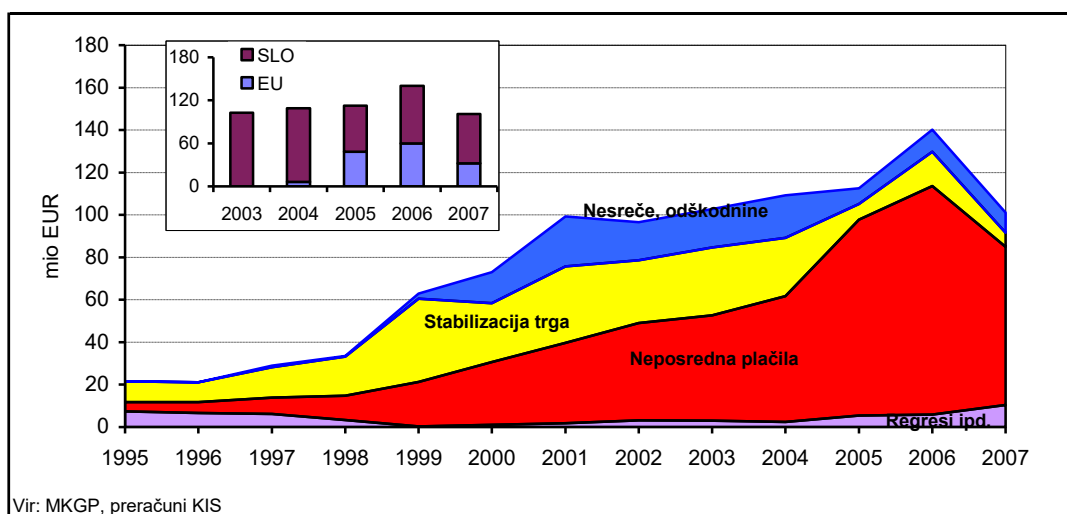
Politika na področju javnih služb in drugih storitev za kmetijstvo praviloma zajema ukrepe, s pomočjo katerih država omogoča delo javnih služb in druge infrastrukture, kot tudi realizacijo različnih projektov, ki so pomembni za razvoj kmetijstva, ne morejo pa biti prepuščeni samo tržni iniciativi. Ta skupina ukrepov v glavnem nima neposrednega vpliva na prihodek kmetijskih gospodarstev, čeprav lahko nekatere od njih razumemo tudi kot regresiranje storitev za proizvajalce (npr. del storitev svetovalne službe, del kontrole proizvodnosti v živinoreji).

Vsakoletno razporeditev in analizo proračunskih izdatkov po skupinah ukrepov pripravlja Kmetijski inštitut Slovenije v sodelovanju z MKGP.

Z vstopom v EU v letu 2004 je skupni evropski proračun prevzel tudi sofinanciranje ukrepov, ki so del skupne kmetijske politike. V celoti iz nacionalnih virov so se v letu 2007 financirali le specifični nacionalni ukrepi. Delež sofinanciranja ukrepov kmetijske politike s strani evropskih skladov je v letu 2007 v skupnih proračunskih izdatkih za kmetijstvo predstavljal dobrih 45% (5 odstotnih točk manj kot v letu 2006). Največji delež so proračunska sredstva EU predstavljala pri izplačilih za ukrepe politike razvoja podeželja (62%), najmanjšega pa pri splošnih storitvah za kmetijstvo (4%), ki v glavnem niso predmet skupne kmetijske politike.

Proračunska izplačila za ukrepe tržno-cenovne politike

Proračunska izplačila za ukrepe tržno-cenovne politike, ki so se zaradi izjemno visokih podpor za stabilizacijo trga v letu 1999 podvojila (neugodne razmere na svetovnem trgu), so se v zadnjih letih povečevala predvsem na račun povečevanja neposrednih plačil proizvajalcem. Ta trend se je v letu 2007 sicer zaustavil, vendar ne zaradi znižanja neposrednih plačil, temveč zaradi zamikov pri izplačilih.

Vir: MKGP, preračuni KIS

Slika 12: Proračunska izplačila za ukrepe tržno-cenovne politike; 1995-2007

Za neposredna plačila v kmetijstvu je bilo v letu 2007 izplačano skoraj tretjino manj sredstev kot v letu prej. Ta izplačila predstavljajo poravnavo preostalih obveznosti po uredbah za leto 2006, ki se v glavnem nanašajo na neposredna plačila za živali ter mleko. Večina neposrednih plačil za rastlinske pridelke za leto 2006 je bila namreč izplačana že v tekočem subvencijskem letu. V letu 2007 izplačil po uredbah za tekoče leto (2007) zaradi prehoda na novo shemo neposrednih plačil ni bilo in so tako prvič v celoti prenesena v proračun za naslednje leto (2008).

V letu 2007 so bile razmere na kmetijskih trgih v primerjavi z letom 2006, v katerem so bili sproženi specifični intervencijski ukrepi (intervencijski odkup sladkorja, podpora perutninskemu sektorju zaradi ptičje gripe), precej bolj stabilne. Izplačila za ukrepe za stabilizacijo trga so se posledično v letu 2007 več kot razpolovila. Več sredstev kot v letu prej je bilo namenjeno le za odstranjevanje klavničnih odpadkov (2,5 milijona evrov) ter za pomoč v hrani iz intervencijskih skladišč za socialno ogrožene osebe (1,3 milijona evrov). Izvozna nadomestila, ki so v predhodnih letih predstavljala večino izplačil v okviru ukrepov za stabilizacijo trga, so se v primerjavi z letom 2006 zmanjšala za skoraj 40% (na 2,5 milijona evrov).

Več sredstev kot v letu 2006 (+74%) je bilo v letu 2007 izplačano za ukrepe za zniževanje stroškov. To povečanje gre deloma na račun sofinanciranja zavarovalnih premij, ki se je z letom 2007 iz rastlinskih pridelkov razširilo tudi na živinorejo, deloma pa na račun večjega zneska vračila trošarin za gorivo, porabljeno v kmetijstvu.

Sofinanciranje ukrepov tržno-cenovne politike (brez podpor ob naravnih nesrečah in odškodnin) iz sredstev EU je v letu 2007 znašalo 35% oziroma 11 odstotnih točk manj kot v letu 2006. Razlog lahko iščemo v zmanjšanju izplačil za ukrepe za stabilizacijo trga, ki jih v pretežni meri financira EU ter povečanju izplačil za ukrepe za znižanje stroškov, ki se v celoti financirajo iz nacionalnega dela proračuna. Manj razumljivo je zmanjšanje deleža sofinanciranja pri neposrednih plačilih, ki pa se verjetno da pojasniti s postopnim zmanjševanjem sofinanciranja teh plačil iz sredstev Programa razvoja podeželja 2004-2006, h katerim EU prispeva 80%.

Preglednica 6: Proračunska izplačila za tržno-cenovno politiko; 2006 in 2007

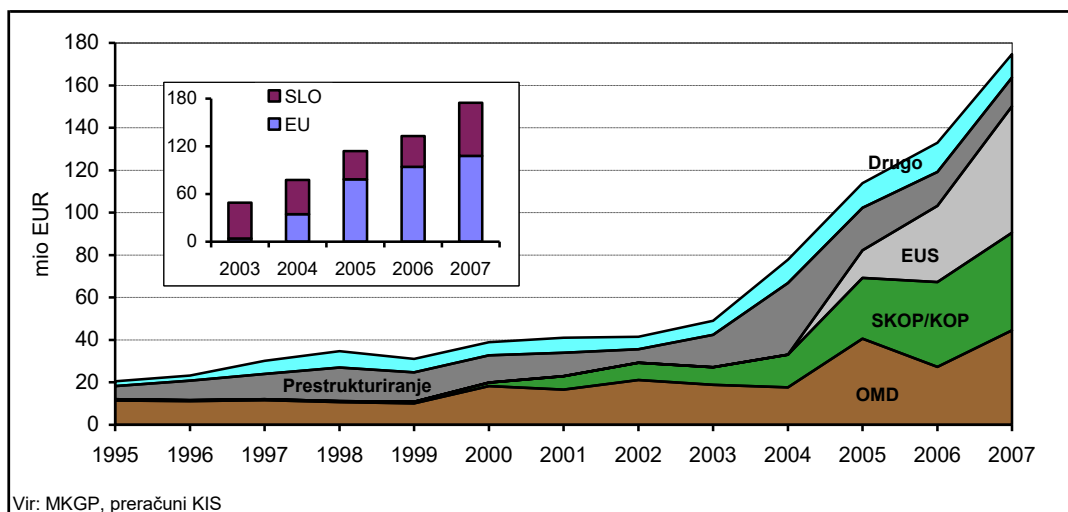
000 EUR	Skupaj			Slovenija			EU		Delež EU	
	2006	2007	2007 2006	2006	2007	2007 2006	2006	2007	% 2006 2007	
TRŽNO-CENOVNA POLITIKA skupaj	140.172	101.079	72,1	80.449	68.980	85,7	59.723	32.100	42,6	31,8
Ukrepi tržno-cenovne politike	129.695	91.584	70,6	69.972	59.484	85,0	59.723	32.100	46,0	35,0
Ukrepi za stabilizacijo trga	16.024	6.638	41,4	3.944	2.701	68,5	12.079	3.937	75,4	59,3
Neposredna plačila	107.712	74.577	69,2	60.069	46.414	77,3	47.644	28.163	44,2	37,8
Ukrepi za zniževanje stroškov	5.959	10.369	174,0	5.959	10.369	174,0	0	0	0,0	0,0
Podpore ob naravnih nesrečah, odškodnine	10.477	9.495	90,6	10.477	9.495	90,6	0	0	0,0	0,0
Naravne nesreče (suša, neurja, ipd.)	10.056	9.143	90,9	10.056	9.143	90,9	0	0	0,0	0,0
Druge odškodnine	421	352	83,6	421	352	83,6	0	0	0,0	0,0

Vir: MKGP, preračuni KIS

Za ukrepe za podporo ob naravnih nesrečah in različne oblike odškodnin za škodo na pridelkih (škoda po divjadi, ukrepi v okviru zdravstvenega varstva rastlin in živali) je bilo v letu 2007 porabljeno 9,5 milijona evrov, kar je skoraj 10% manj kot v letu prej. Večina teh sredstev je bila namenjena odpravi posledic suše in neurij v letu 2006.

Proračunska izplačila za ukrepe politike razvoja podeželja

Proračunske podpore v okviru politike razvoja podeželja so se od leta 2003 oziroma z vstopom v EU povečale za 3,6-krat kot rezultat sofinanciranja večine ukrepov s sredstvi evropskega kmetijskega sklada ob podobnem obsegu sredstev iz nacionalnega proračuna.

Slika 13: Proračunska izplačila za ukrepe kmetijske politike razvoja podeželja; 1995-2007

Za ukrepe politike razvoja podeželja je bilo v letu 2007 iz proračuna skupaj izplačanih 174,7 milijona evrov ali skoraj tretjino več kot v letu prej. Od tega je bilo 87% sredstev (152,7 milijona evrov) porabljenih za ukrepe iz okvira Programa razvoja podeželja 2004-2006 (območja z omejenimi dejavniki, kmetijsko okoljski program, zgodnje upokojevanje, EU standardi), ki so se glede na leto 2006 povečala za 45%. Hkrati je bilo za ukrepe razvojne politike v ožjem smislu (prestrukturiranje kmetijstva in živilstva, programi in ukrepi razvoja podeželskih območij) izplačano 17% manj sredstev kot v letu prej in najmanj po letu 2002.

Preglednica 7: Proračunska izplačila za politiko razvoja podeželja; 2006 in 2007

000 EUR	Skupaj			Slovenija			EU		Delež EU	
	2006	2007	<u>2007</u> <u>2006</u>	2006	2007	<u>2007</u> <u>2006</u>	2006	2007	%	%
UKREPI POLITIKE RAZVOJA PODEŽELJA	132.999	174.675	131,3	38.775	66.662	171,9	94.224	108.013	70,8	61,8
Izravnalna plačila	67.292	90.587	134,6	14.216	31.844	224,0	53.076	58.743	78,9	64,8
Podpore območjem z omejenimi možnostmi	27.289	44.566	163,3	6.059	15.670	258,6	21.230	28.896	77,8	64,8
Podpore okolju prijaznemu kmetijstvu	40.003	46.021	115,0	8.157	16.174	198,3	31.846	29.847	79,6	64,9
Prilagajanje in izvajanje EU standardov	35.945	59.518	165,6	7.253	21.548	297,1	28.692	37.970	79,8	63,8
Razvojne podpore	29.762	24.569	82,6	17.306	13.269	76,7	12.456	11.300	41,9	46,0
Enkratne podpore mladim kmetom	3.337	277	8,3	3.337	277	8,3	0	0	0,0	0,0
Podpore prestrukturiranju kmetijstva	6.498	9.967	153,4	2.285	3.928	171,9	4.212	6.039	64,8	60,6
Podpore prestrukturiranju živilstva in zadrug	6.058	3.315	54,7	3.016	1.657	55,0	3.042	1.657	50,2	50,0
Podpore zgodnjemu upokojevanju kmetov	2.337	2.568	109,9	484	902	186,5	1.853	1.665	79,3	64,9
Programi razvoja podeželskih območij	6.711	3.778	56,3	4.471	2.721	60,9	2.240	1.058	33,4	28,0
Drugi ukrepi strukturne politike	4.821	4.665	96,8	3.713	3.783	101,9	1.108	881	23,0	18,9

Vir: MKGP, preračuni KIS

Izplačila podpor za območja z omejenimi možnostmi za kmetijstvo so se po zmanjšanju v letu 2006, ko so bile poravnane samo preostale obveznosti iz leta 2005 (in predhodnih let), v letu 2007 povečala za 63%. S temi izplačili so bile poravnane obveznosti iz leta 2006, medtem ko bodo obveznosti iz leta 2007 poravnane iz proračuna za leto 2008. K povečanju izplačil v skupini izravnalnih ukrepov so v letu 2007 pomembno prispevale tudi podpore izvajanju EU standardov. Za ta ukrep je bilo v letu 2007 izplačanih skoraj 60 milijonov evrov oziroma 66% več kot v letu 2006. Izplačila podpor za okolju prijazno kmetijstvo (okoljska plačila), ki naraščajo že vse od uvedbe v letu 2001, so v letu 2007 porasla za 15%, pri čemer so se izplačila v celoti nanašala na prevzete obveznosti iz leta 2006 (in predhodnih let). Izplačila po uredbah za leto 2007 so tudi za te ukrepe prenesena v leto 2008.

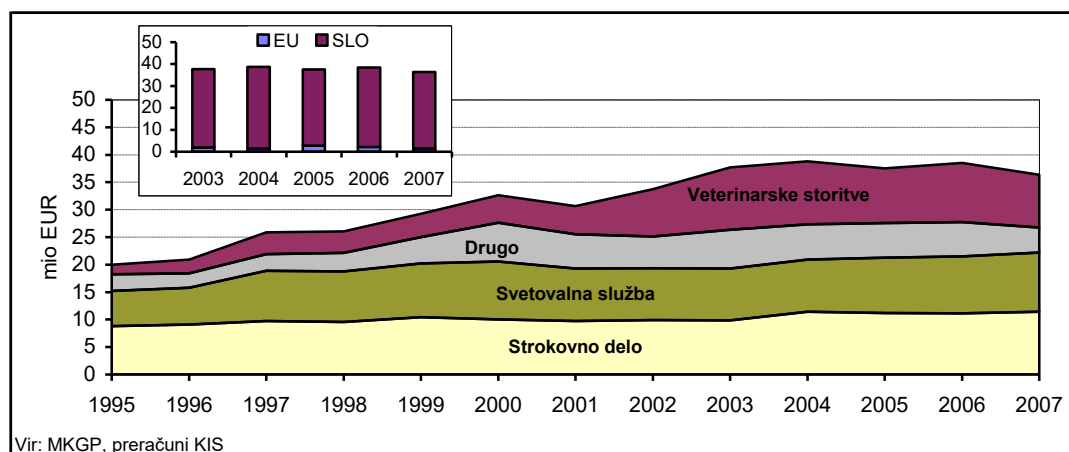
Proračunske podpore v okviru razvojne politike so v letu 2007 znašale 24,6 milijona evrov. Zmanjšanje sredstev za te namene je v primerjavi z letom 2006 precejšnje, večina zmanjšanja pa gre na račun zmanjšanja izplačil v okviru specifičnih nacionalnih programov

strukturne politike (mladi kmetje, sanacija kmetijskih gospodarstev, prestrukturiranje predelovalne industrije, razvoj podeželskih ekonomij, komasacije), ki so v letu 2006 še predstavljali precejšen delež izplačil v tej skupini. Obseg izplačanih sredstev iz naslova Enotnega programskega dokumenta 2004-2006 (EPD), ki je po vstopu v EU vsebinsko prevzel večino prednostnih nalog s področja razvojne politike, je v letu 2007 ostal na ravni predhodnega leta (+2%) in ni v celoti nadomestil zmanjšanja sredstev po drugih programih. V okviru EPD so se v letu 2007 pomembno povečala le izplačila za naložbe v kmetijska gospodarstva (2,3-krat večja), za druge ukrepa pa so bila izplačila manjša kot v letu prej.

Delež sofinanciranja ukrepov iz okvira politike razvoja podeželja s strani evropskih skladov je bil v letu 2007 (62%) precej manjši kot v letu prej (71%). Razlog je verjetno v zamikih prilivov iz EU v nacionalni proračun. Ukrepi iz okvira Programa razvoja podeželja 2004-2006, ki jih EU sofinancira z 80%, so bili namreč po podatkih o realizaciji proračuna za leto 2007 dejansko sofinancirani le 64-odstotno. Ukrepi v okviru EPD so bili sofinancirani skladno z opredelitvami v programu (50%), zaradi večjega deleže teh ukrepov pa se je povečal tudi skupni delež EU sredstev v skupnih izplačilih za razvojne podpore.

Proračunska izplačila za splošne storitve za kmetijstvo

Proračunska sredstva za splošne storitve za kmetijstvo (podpore svetovanju, izobraževanju, raziskovanju, strokovnemu delu, javnim zavodom) se praviloma v zadnjih letih povečujejo manj kot pri drugih ukrepih kmetijske politike, zato se znižuje tudi njihov delež v strukturi skupnih proračunskih izdatkov za kmetijstvo. V letu 2007 je ta delež znašal slabih 12% oziroma najmanj doslej.

Slika 14: Proračunska sredstva za splošne storitve za kmetijstvo; 1995-2007

Za financiranje in sofinanciranje splošnih storitev za kmetijstvo je bilo v letu 2007 porabljenih 36,4 milijona evrov, kar je 5% manj kot v letu prej.

Preglednica 8: Proračunska izplačila za splošne storitve za kmetijstvo; 2006 in 2007

000 EUR	Skupaj			Slovenija			EU		Delež EU	
	2006	2007	$\frac{2007}{2006}$	2006	2007	$\frac{2007}{2006}$	2006	2007	%	%
			2006			2006			2006	2007
Izdatki za splošne storitve za kmetijstvo	38.502	36.384	94,5	36.358	34.984	96,2	2.144	1.400	5,6	3,8
Predpisano in preventivno varstvo živali in ukrepi	10.746	9.664	89,9	10.182	8.999	88,4	564	665	5,2	6,9
Kmetijska svetovalna služba	10.358	10.760	103,9	10.358	10.760	103,9	0	0	0,0	0,0
Javne službe in naloge na področju zootehnike	8.203	8.191	99,9	8.203	8.191	99,9	0	0	0,0	0,0
Javne službe in naloge na področju rast. pridelave	2.955	3.228	109,2	2.943	3.211	109,1	13	17	0,4	0,5
Druge splošne storitve in programi	6.240	4.541	72,8	4.673	3.823	81,8	1.567	718	25,1	15,8

Vir: MKGP, preračuni KIS

Sredstva so se v primerjavi s predhodnim letom nekoliko povečala le pri svetovalni službi ter pri nalogah na področju rastlinske pridelave, pri drugih skupinah storitev pa so izplačila ostala na podobni ravni ali pa so se zmanjšala.

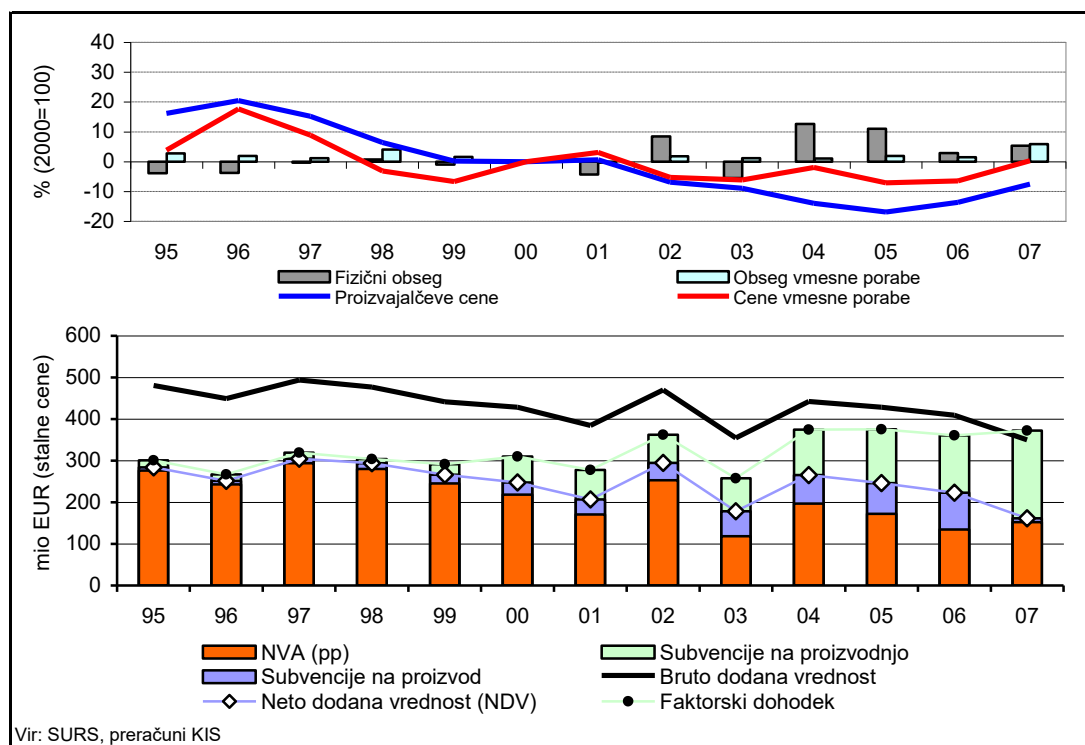
Podpore izvajanju splošnih storitev za kmetijstvo so praviloma predmet nacionalne kmetijske politike, ki se tudi po vstopu v EU v celoti financira iz nacionalnega proračuna. Delež EU sredstev v tej skupini ukrepov je bil v letu 2007 le okoli 4%. EU sredstva so bila namenjena sofinanciranju programov usposabljanja za izvajanje skupne kmetijske politike, pokrivanju stroškov obdelave FADN podatkov ter sofinanciranju določenih ukrepov v veterini ter pri varstvu rastlin.

1.5 Ekonomski rezultati kmetijstva

Ekonomske razmere za kmetijstvo so bile v letu 2007 vsekakor nekaj posebnega. Po dolгих letih razmeroma stabilnih cen s tendenco padanja, so cene kmetijskih pridelkov na svetovnih trgih in posledično tudi pri nas, izjemno porasle. Močno so porasle predvsem cene žit, industrijskih rastlin in na svetovnem trgu tudi cene mlečnih izdelkov. Vse to je vplivalo tudi na trg inputov za kmetijstvo, tudi te cene so ponekod močno porasle. Ob tem je bilo leto 2007 pri nas tudi leto uveljavitve reforme na področju neposrednih plačil. Ekonomsko okolje za kmetijstvo se je torej v primerjavi s preteklimi leti močno spremenilo.

Ekonomski račun kmetijstva za leto 2007 kaže, da so se spremembe v ekonomskem okolju odrazile tudi na dohodku kmetijstva, vendar so bile manj dramatične, kot bi glede na spremembo nekaterih cen pričakovali. Faktorski dohodek kmetijstva se je v letu 2007 v primerjavi z letom 2006 povečal za 3,3% in se tako približal ekonomsko najbolj ugodnima letoma 2004 in 2005.

Razlog za razmeroma majhne spremembe dohodka je predvsem v strukturi proizvodnje v Sloveniji. Delež žit in industrijskih rastlin, kjer je prišlo do največjih sprememb v cenah, je pri nas majhen. Ekonomski rezultati kmetijstva so v večji meri odvisni od razmer v živinoreji. Tu pa na področju cen ni prišlo do tako dramatičnih sprememb.

Slika 15: Osnovni kazalci ekonomskega računa za kmetijstvo; 1995-2007

Okvir 3: Ekonomski računi za kmetijstvo

Ekonomski račun za kmetijstvo (ERK) v bistvu predstavlja satelitski račun nacionalnih računov, ki upošteva specifičnosti kmetijstva. Za članice EU je izdelava ERK po enotni metodologiji Eurostat obvezni del rednih statističnih raziskovanj. Njihov cilj je zagotavljati sistematične, primerljive in celovite informacije o kmetijstvu za potrebe analize stanja, projekcij in vodenja kmetijske politike. ERK vključuje proizvodne enote po načelu aktivnosti in praviloma zajema samo kmetijsko proizvodnjo na kmetijskih gospodarstvih in strojne storitve za kmetijstvo (brez drugih dejavnosti, razen neločljivih in brez kmetijske proizvodnje izven kmetijskih gospodarstev). To pomeni, da so praviloma iz računov izključene vse enote (gospodarstva oziroma gospodinjstva), ki proizvajajo samo za lastne potrebe.

ERK sestavlja niz medsebojno povezanih računov in tabel. Račun proizvodnje beleži transakcije povezane s proizvodnim procesom. Izdelan je po načelu bruto proizvodnje. Zajema tudi del proizvodnje, ki hkrati predstavlja vmesno potrošnjo znotraj kmetijstva (npr. voluminozna krma). Vsebuje podatke o proizvodnji (količini, cenah in vrednosti proizvoda), vmesni potrošnji po vrstah, potrošnji fiksnega kapitala in izračun osnovnih kategorij dohodka.

Račun proizvodnje je izdelan po t.i. osnovnih cenah. Osnovne cene so proizvajalčeve cene, povečane za subvencije na proizvode in zmanjšane za morebitne davke na proizvode. Analogno se vmesna poraba obračunava po cenah, ki so že zmanjšane za subvencije na proizvode (inpute) in povečane za morebitne davke na proizvode (inpute). Med subvencije na proizvode se uvrščajo proizvodno specifične subvencije, ki so praviloma v funkciji cenovne politike (npr. splošni dodatki k cenam, nekatera plačila na površino ali glavo živali, regresi ipd.).

Osnovne kategorije dohodka so bruto dodana vrednost, kot razlika med vrednostjo proizvodnje in vmesno potrošnjo in neto dodana vrednost kot razlika med bruto dodano vrednostjo in potrošnjo fiksnega kapitala. Če od neto dodane vrednosti, ki je prvi element računa dohodka, odštejemo davke na proizvodnjo in prištejemo subvencije na proizvodnjo, dobimo faktorski dohodek. Med subvencije na proizvodnjo se uvrščajo proizvodno nespecifična plačila (npr. izravnalna plačila za težje pridelovalne razmere, okoljska plačila, državne pomoči ob naravnih nesrečah ipd., po reformi neposrednih plačil pa tudi regionalna enotna plačila na površino), ki neposredno povečujejo dohodek iz kmetijstva. Faktorski dohodek je dohodek, ki kmetijskim gospodarstvom ostane za nadomeščanje vseh proizvodnih faktorjev (zemlja, kapital, delo).

Osnovni elementi računa proizvodnje in računa faktorskega dohodka v okviru ERK

Vrednost proizvodnje po osnovnih cenah				
Vrednost proizvodnje po proizvajalčevih cenah			Subvencije na proizvod minus Davki na proizvod	
Vmesna potrošnja	Bruto dodana vrednost			
	Poraba fiksnega kapitala	Neto dodana vrednost		Subvencije na proizvodnjo minus Davki na proizvodnjo
		Faktorski dohodek		

Zadnja postavka delitve dohodka znotraj ERK je podjetniški dohodek. Dobimo ga, če k faktorskemu dohodku prištejemo prejete obresti in odštejemo sredstva za zaposlene (plače), najemnine za zemljo in plačane obresti. Račun kapitala v ERK ni popoln in vsebuje samo podatke o bruto in neto investicijah in transferjih kapitala. Med transferje kapitala se uvrščajo proračunska plačila, ki se nanašajo na osnovna sredstva v kmetijstvu (npr. podpore za investicije) in drugi transferji kapitala, namenjeni neposredno kmetijskim gospodarstvom (npr. podpore za sanacijo gospodarstev).

Vsi izračuni v okviru ERK so izdelani po tekočih cenah. Za izračun realnih sprememb (po stalnih cenah) se uporablja implicitni deflator bruto domačega proizvoda. Seznam proizvodov na strani kmetijske proizvodnje in vmesne potrošnje je precej podroben, spremembe vseh vrednostnih kazalcev pa so dezagregirane v indekse obsega in indekse cen. ERK zato daje podatke za analizo sprememb v strukturi, kakor tudi v obsegu in cenah po vseh elementih računov.

Indeksi cen v okviru ekonomskih računov za kmetijstvo večinoma niso neposredno primerljivi z indeksi cen, izračunanimi v okviru statističnega raziskovanja cen v kmetijstvu, čeprav sta seznama skupin proizvodov podobna. Razlog je v različnih metodoloških izhodiščih obeh statističnih raziskovanj.

Najpomembnejše razlike v metodologiji izračuna indeksov cen v okviru statistike cen in ekonomskih računov za kmetijstvo

	Ekonomski računi za kmetijstvo	Statistika cen
Osnova za izračun uteži	Vrednost v tekočem letu: – celotna proizvodnja dejavnosti kmetijstva (tudi del proizvodov in storitev za tekočo porabo) – celotna vmesna potrošnja – celotna investicijska poraba	Vrednost v baznem letu: – odkup in prodaja kmetijskih proizvodov (tržna proizvodnja) – kupljeni inputi za tekočo porabo – kupljeni inputi za investicijsko porabo
Vrsta cen	Proizvajalčeve oziroma nabavne cene (subvencije niso vključene) Osnovne cene oziroma cene kupcev (skupaj s subvencijami na proizvode)	Proizvajalčeve oziroma nabavne cene (subvencije niso vključene)
Vrsta indeksa	Paaschev indeks	Laspeyresov indeks
Bazno leto	Predhodno leto	Leto, ki se konča na 0 ali 5 (menjava baznega leta na vsakih 5 let)
Deflator	Implicitni deflator bruto domačega proizvoda	Inflacija (indeks cen življenjskih potrebščin)

Državni statistični urad je osnovne podatke ekonomskih računov kmetijstva za Slovenijo po metodologiji Eurostat prvič objavil v letu 2004, izdelani pa so za obdobje od leta 1995 dalje. Za obdobje 1992-1994 so bili ekonomski računi kmetijstva po enaki metodologiji izdelani na Kmetijskem inštitutu Slovenije (KIS).

Do leta 2003 so vse subvencije (na proizvode in na proizvodnjo) v ekonomske račune za kmetijstvo vključene v višini dejansko izplačanih proračunskih sredstev za te namene v posameznem koledarskem letu, z letom 2004 pa se je ta metodologija spremenila. Od leta 2004 SURS pri oceni višine subvencij upošteva odobrena plačila v posameznem subvencijskem letu, ne glede na to, kdaj so bila dejansko izplačana. Praviloma je velik del subvencij za tekoče leto izplačan v naslednjem koledarskem letu, zato so razlike med odobrenimi in izplačanimi zneski v določenem letu lahko velike.

Po podatkih ekonomskega računa za kmetijstvo je fizični obseg proizvodnje v letu 2007 v primerjavi z letom 2006 porasel za 3,1%. Odkupne cene so realno porasle za 7,1% osnovne cene (skupaj z odobrenimi subvencijami na proizvod) pa so bile 2,7% nižje kot v letu prej. Vrednost proizvodnje po prodajnih cenah, kot posledica spremembe fizičnega obsega in prodajnih cen, je bila realno za 9,7% večja kot v letu 2006, vrednost proizvodnje po osnovnih cenah pa je porasla za 0,3%.

Manjša rast vrednosti proizvodnje po osnovnih cenah je posledica spremenjene razporeditve subvencij v skladu z reformo neposrednih plačil. Plačila, ki so po reformi izplačana v obliki proizvodno nevezanih plačil (skoraj vsa plačila za poljščine in večji del plačil v živinoreji) so uvrščena v skupino subvencij na proizvodnjo (in ne tako kot prej v skupino subvencij na proizvod, ki so vključene v osnovne cene). Ta prerazporeditev, ki se kaže v zmanjšanju subvencij na proizvod za 90% (in na drugi strani povečanju subvencij na proizvodnjo za 51%), je močno vplivala na vrednost proizvodnje po osnovnih cenah in posledično tudi na bruto in neto dodano vrednost, ki sta bili v primerjavi z letom prej manjši za 14,5% oziroma 27,5%. Zaradi sprememb med kazalci dohodka je v času primerljiv le faktorski dohodek, ki vključuje obe obliki subvencij.

Tekoče analize ekonomskega položaja po posameznih proizvodih (modelne kalkulacije) kažejo, da so se ekonomske razmere v letu 2007 izboljšale praktično v celotni rastlinski pridelavi. Posebej izrazito je zaradi pomembno višje ravni cen izboljšanje pri žitih, pa tudi pri oljnicah, večini zelenjadnic in sadju. V živinoreji, kjer so bile spremembe odkupnih cen bolj zmerne kot pri rastlinskih pridelkih, hkrati pa so zaradi rasti cen žita močno porasle tudi cene krme, so bili ekonomski rezultati manj ugodni. V primerjavi s preteklim letom se je ekonomski položaj izboljšal pri priraji mleka, v perutninarstvu je ostal podoben, poslabšal pa se je pri pitanju govedi (poslabšanje v drugi polovici leta) in še posebej močno v prašičereji. Za prašičerejo je značilno izrazito ciklično nihanje odkupnih cen, pri čemer v drugi polovici leta cene praviloma padajo. To se je dogajalo tudi v letu 2007, ne glede na to, da so v tem obdobju cene krme, s tem pa tudi stroški priraje, hitro rasli. V povprečju leta 2007 so bili tako ekonomski rezultati v prašičereji med najslabšimi v zadnjih letih.

1.6 Struktura kmetijskih gospodarstev

Okvir 4: Popis strukture kmetijskih gospodarstev 2007

Popis kmetijskih gospodarstev je statistično raziskovanje, s katerim se zbirajo osnovni podatki o stanju in razvojnih trendih na področju kmetijstva in ga v Sloveniji izvaja Statistični urad RS. Vsakih 10 let se opravi popis vseh gospodarstev, v vmesnih zakonsko določenih rokih pa se lahko izvede vzorčno raziskovanje. Da bi zagotovili primerljivost podatkov popisa s popisi v državah članicah EU, je od leta 1997 večina rezultatov prikazana za t.i. evropsko primerljive kmetije (EPK). Kriteriji, katera gospodarstva spadajo med EPK, so naslednji:

- najmanj 1 ha kmetijskih zemljišč ali
- najmanj 10 arov kmetijskih zemljišč in 90 arov gozda ali
- najmanj 30 arov vinogradov in/ali sadovnjakov ali
- 2 ali več glav velike živine ali
- 15 do 30 arov vinogradov in 1 do 2 glavi velike živine ali
- več kot 50 panjev čebel ali
- pridelujejo vrtnine za prodajo.

V letu 2007 je bilo opravljeno vzorčno raziskovanje strukture kmetijskih gospodarstev s katerim so bili zbrani podatki o:

- rabi kmetijskih zemljišč,
- številu živine po kategorijah,
- delovni sili na kmetijskem gospodarstvu,
- dopolnilnih dejavnostih na kmetijskem gospodarstvu,
- najemu delavcev s stroji v kmetijstvu,
- gozdarstvu ter poseku lesa.

Za dopolnitev podatkov, pridobljenih s terenskim raziskovanjem, so bili v letu 2007 v večji meri kot v preteklih letih uporabljeni podatki iz naslednjih administrativnih virov:

- Register kmetijskih gospodarstev MKGP (podatki o naslovu in legi kmetijskih gospodarstev v območjih z omejenimi dejavniki za kmetijsko dejavnost),
- Centralni register goveda (podatki o številu goveda po spolu in starosti),
- Register čebelnjakov (podatek o številu čebeljih družin),
- Vloge za neposredna plačila pri ARSKTRP (podatki o vrstah posevkov na njivah)
- Register pridelovalcev sadja v intenzivnih sadovnjakih (podatki o površini intenzivnih sadovnjakov),
- Register pridelovalcev oljk (podatek o površini oljčnikov),
- Register pridelovalcev hmelja (podatek o površini hmeljišč),
- Evidenca dopolnilnih dejavnosti (podatek o vrsti dopolnilnih dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih),
- Evidenca ekoloških pridelovalcev in predelovalcev.

V letu 2007 so bili prvič objavljeni tudi podatki strukture kmetijskih gospodarstev na ravni kohezijskih regij (NUTS 2) in 12 statističnih regij (NUTS 3). Prikazani so osnovni podatki o zmogljivostih kmetijskih gospodarstev - posestni in velikostni strukturi, strukturi živinorejske proizvodnje, delovni sili in starostni strukturi gospodarjev (priloge 22-39).

Velikostna struktura kmetijskih gospodarstev

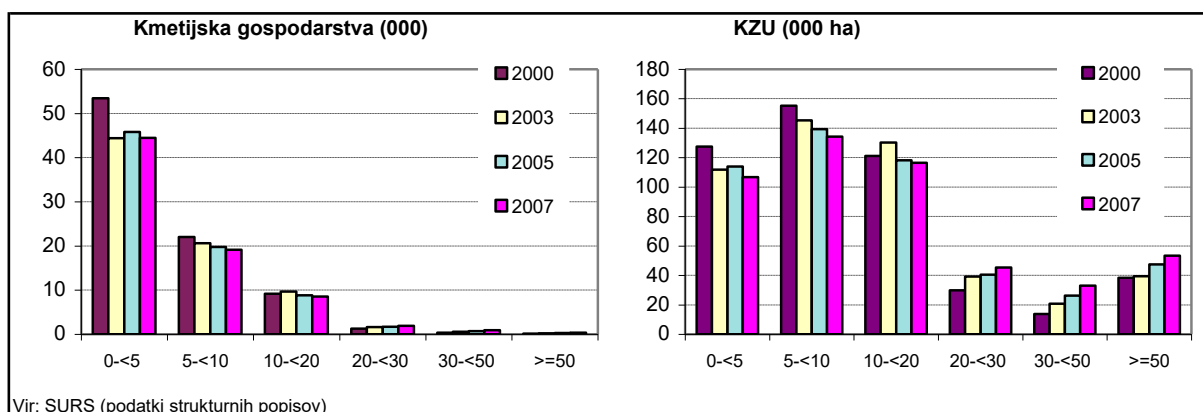
V času vzorčnega popisa kmetijstva, ki ga je Statistični urad RS izvedel v juniju 2007, se je v Sloveniji s kmetijsko dejavnostjo ukvarjalo 75.340 kmetijskih gospodarstev. To je 2,5% manj kot ob vzorčnem popisu 2005. V primerjavi s popolnim popisom, ki je bil izveden leta 2000, se je število kmetijskih gospodarstev zmanjšalo za skoraj 13%. To pomeni, da letno v Sloveniji okoli 2% kmetijskih gospodarstev preneha s kmetovanjem. Ker se površina kmetijske zemlje, ki jo popisana kmetijska gospodarstva obdelujejo, v omenjenem medpopisnem obdobju praktično ni spremenila, se je nekoliko povečala povprečna velikost kmetijskih gospodarstev. Ta sedaj znaša skoraj 6,5 ha kmetijske zemlje v rabi (KZU), kar je 3,1% več kot v letu 2005 in 15,5% več kot leta 2000.

Preglednica 9: Struktura kmetijskih gospodarstev po velikosti KZU; 2005 in 2007

Kmetijska gospodarstva						Kmetijska zemlja v uporabi (KZU)				
Število		Indeks	Struktura (%)			Površina (ha)		Indeks	Struktura (%)	
2005	2007	2007/05	2005	2007		2005	2007	2007/05	2005	2007
Skupaj	77.176	75.340	97,6	100	100	485.432	488.776	100,7	100,0	100,0
<10 ha	65.614	63.620	97,0	85,0	84,4	253.094	240.851	95,2	52,1	49,3
>=10 ha	11.562	11.720	101,4	15,0	15,6	232.338	247.925	106,7	47,9	50,7

Vir: SURS

Proces koncentracije kmetijske pridelave se v zmernem obsegu nadaljuje, na kar kažejo tudi spremembe v okviru velikostne strukture kmetijskih gospodarstev. Značilno je, da se je prag, nad katerim se absolutno in relativno število kmetijskih gospodarstev še vedno povečuje, z 10 ha premaknil na 20 ha. Število gospodarstev nad 20 ha se je tako povečalo za 15,6%, površina kmetijske zemlje, ki jo ta gospodarstva obdelujejo, pa za dobrih 15%. Ta gospodarstva sedaj obdelujejo že več kot četrtno KZU, kar je 10 odstotnih točk več kot leta 2000. Nadaljuje se trend zmanjšanja števila kmetijskih gospodarstev v razredu do 10 hektarjev, ki po podatkih popisa 2007 sedaj obdeluje manj kot polovico vse kmetijske zemlje v uporabi. V letu 2000 so gospodarstva v tem razredu obdelovala še 58,2% KZU.

Vir: SURS (podatki strukturnih popisov)

Slika 16: Število kmetijskih gospodarstev in površina po velikostnih razredih KZU; 2000-2007

Velikost kmetijskih gospodarstev po rabi kmetijskih zemljišč se med regijami značilno razlikuje.

Preglednica 10: Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo po statističnih regijah v Sloveniji v letu 2007

Regija	Povprečna površina (ha)			
	KZU	Njive	Trajni nasadi	Travniki in pašniki
Pomurska	6,7	5,6	0,4	1,6
Podravska	6,4	3,7	0,8	3,2
Koroška	7,5	1,3	0,5	6,3
Savinjska	5,9	1,4	0,5	4,5
Zasavska	5,8	:	:	5,6
Spodnje posavska	5,5	2,2	0,6	3,4
Jugovzhodna Slovenija	6,1	1,9	0,3	4,6
Osrednjeslovenska	7,6	2,2	0,2	5,6
Gorenjska	7,5	2,2	0,4	5,7
Notranjsko-kraška	7,7	0,6	:	7,4
Goriška	5,6	0,6	1,7	5,4
Obalno-kraška	6,2	0,8	1,5	6,3
SLOVENIJA	6,5	2,5	0,6	4,5

Vir: SURS

V povprečju so največja kmetijska gospodarstva v notranjsko-kraški regiji, kjer obdelujejo 7,7 ha kmetijskih zemljišč v uporabi. To je 17,9% več kot je povprečje v Sloveniji in kar 28,3%

več kot v spodnje posavski regiji, kjer so kmetijska gospodarstva s 5,5 ha v povprečju najmanjša. Zaradi naravnih razmer in posledično poudarjenega pomena poljedelstva, daleč največ njiv v povprečju obdelujejo gospodarstva v pomurski regiji (5,6 ha). Nasprotno, gospodarstva v zasavski, notranjsko-kraški in obeh primorskih regijah v povprečju obdelujejo le od 0,6 do 0,8 ha njiv, kar je daleč najmanj v Sloveniji. Po rabi travinja izstopa predvsem notranjsko-kraška regija, kjer gospodarstva v povprečju obdelujejo skoraj 3,0 ha več travnikov in pašnikov kot je slovensko povprečje. Po povprečni površini trajnih nasadov na gospodarstvo izstopata predvsem obe primorski statistični regiji.

Število gospodarstev, ki redijo živino, se je ob vzorčnem popisu 2007 v primerjavi z letom 2005 zmanjšalo za 5%, v primerjavi z letom 2000 pa kar za 18%. Za več kot 10% se je zmanjšalo število gospodarstev z rejo perutnine in rejo kuncev. Govedorejska gospodarstva so, podobno kot prašičerejska, po številu nazadovala za dobrih 6%. Povečalo se je le število gospodarstev, ki redijo drobnico in sicer za 3,1% (ovce) oziroma 0,6% (koze).

Preglednica 11: Število in delež kmetijskih gospodarstev z živino ter povprečno število živali na gospodarstvo; 2005 in 2007

	Število gospodarstev		Indeks 2007/05	Delež (%)		Št. glav na gospodarstvo	
	2005	2007		2005	2007	2005	2007
Gospodarstva skupaj	77.175	75.340	97,6	100,0	100,0		
Gospodarstva z živino	66.909	63.549	95,0	86,7	84,3	6,3	6,8
Gospodarstva z govedom	43.675	40.842	93,5	56,6	54,2	10,6	11,6
Gospodarstva s kravami molznicami	19.711	19.196	97,4	25,5	25,5	6,6	6,5
Gospodarstva s prašiči	33.945	31.690	93,4	44,0	42,1	14,9	17,2
Gospodarstva z ovci	5.747	5.923	103,1	7,4	7,9	22,8	22,9
Gospodarstva s kozami	4.108	4.133	100,6	5,3	5,5	7,5	8,4
Gospodarstva s konji	5.128	5.081	99,1	6,6	6,7	3,8	3,9
Gospodarstva s perutnino	45.512	39.786	87,4	59,0	52,8	72,4	134,8
Gospodarstva s kunc	10.303	9.213	89,4	13,4	12,2	12,6	12,5

Vir: SURS

Podobno kot pri rastlinski pridelavi se tudi v živinoreji nadaljuje proces koncentracije proizvodnje. Ob skoraj 3-odstotnem povečanju skupnega števila glav velike živine (GVŽ) se je povprečno število glav na kmetijsko gospodarstvo, ki redi živino, v zadnjih dveh letih povečalo za 0,5 GVŽ in sedaj znaša 6,8 GVŽ na gospodarstvo. Povprečno število živali na gospodarstvo se je v primerjavi z letom 2005 povečalo praktično pri vseh vrstah živali z izjemo krav molznic in kuncev. Tudi v okviru živinorejske proizvodnje obstajajo velike strukturne razlike med statističnimi regijami.

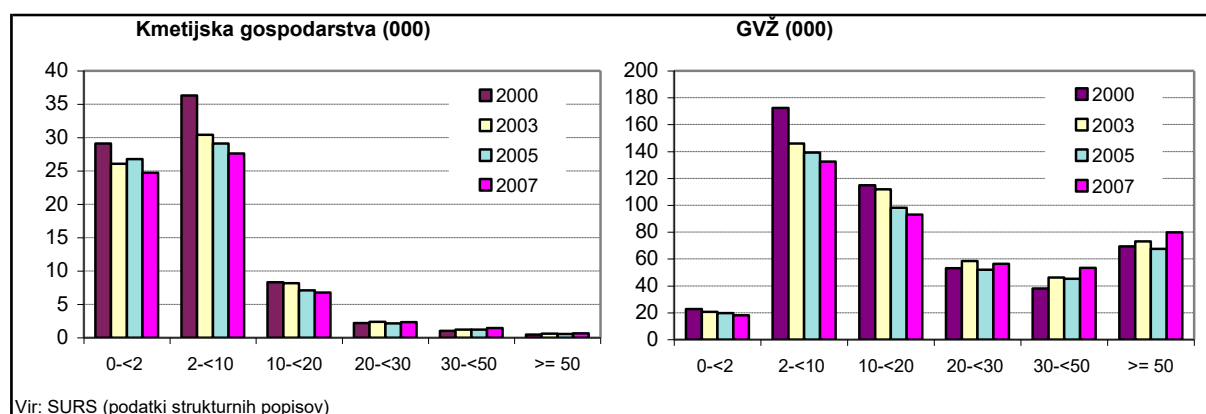
Preglednica 12: Povprečno število živali na kmetijsko gospodarstvo po statističnih regijah v Sloveniji v letu 2007

	Povprečno število glav (kljunov) na gospodarstvo			
	GVŽ	Govedo	Prašiči	Perutnina
Pomurska	6,6	13,5	33,8	96,7
Podravska	7,6	15,1	16,5	245,2
Koroška	8,7	12,0	3,8	-
Savinjska	7,0	10,9	4,5	123,9
Zasavska	5,4	8,3	2,8	-
Spodnjeposavska	4,7	9,0	11,6	20,7
Jugovzhodna Slovenija	5,6	10,3	14,5	25,1
Osrednjeslovenska	8,3	11,9	54,0	113,1
Gorenjska	9,1	14,0	6,7	32,9
Notranjsko-kraška	7,0	7,1	3,5	984,4
Goriška	4,4	7,6	5,2	72,2
Obalno-kraška	2,6	6,0	-	-
SLOVENIJA	6,8	11,6	17,2	134,8

Vir: SURS

V letu 2007 se je z živinorejo največ gospodarstev ukvarjalo v podravski regiji (17,3%). Sledita ji svinjska (16,6%) in pomurska regija (12,9%). V teh treh slovenskih regijah redijo skoraj polovico vseh GVŽ v Sloveniji. V povprečju so največja živinorejska gospodarstva v gorenjski regiji z 9,1 GVŽ na gospodarstvo, kar je tri in pol krat več kot v obalno-kraški regiji, kjer redijo samo 2,6 GVŽ na gospodarstvo.

Pri velikostni strukturi gospodarstev po številu GVŽ je značilno, da se povečujeta število in delež gospodarstev, ki redijo več kot 20 GVŽ na gospodarstvo. V tem velikostnem razredu je 7,0% vseh živinorejskih gospodarstev (leta 2005 5,8%), redijo pa 43,7% vse živine (leta 2005 39,1%).

Slika 17: Število kmetijskih gospodarstev in GVŽ po velikostnih razredih GVŽ; 2000-2007

Preglednica 13: Struktura gospodarstev z živino po velikosti GVŽ; 2005 in 2007

	Kmetijska gospodarstva					Glave velike živine (GVŽ)				
	Število		Indeks	Struktura (%)		Število		Indeks	Struktura (%)	
	2005	2007		2007/05	2005	2007	2005		2007	2005
	2005	2007	2007/05	2005	2007	2005	2007	2007/05	2005	2007
Skupaj	66.909	63.549	95,0	100,0	100,0	421.587	433.382	102,8	100,0	100,0
<20	62.997	59.130	93,9	94,2	93,0	256.943	243.807	94,9	60,9	56,3
>=20	3.912	4.419	113,0	5,8	7,0	164.644	189.573	115,1	39,1	43,7

Vir: SURS

V letu 2007 se je z govedorejo ukvarjalo okoli 54% vseh gospodarstev oziroma 64% gospodarstev, usmerjenih v rejo živine. Skupno kmetijskih gospodarstev se je v primerjavi z letom 2005 zmanjšalo za 5%, število govedi pa povečalo za 3%. Gospodarstva z govedom so v povprečju redila 11,6 glav, kar je 1 glava več kot leta 2005. Koncentracija v govedoreji se tako nadaljuje, k čemur so največ prispevala gospodarstva z več kot 30 glavami, ki redijo več kot tretjino vsega goveda v Sloveniji.

Preglednica 14: Struktura gospodarstev z govedom po razredih števila govedi; 2005 in 2007

	Kmetijska gospodarstva					Govedo				
	Število		Indeks 2007/05	Struktura (%)		Število		Indeks 2007/05	Struktura (%)	
	2005	2007		2005	2007	2005	2007		2005	2007
Skupaj	43.675	40.842	93,5	100	100	461.224	472.363	102,4	100,0	100,0
1-9	28.850	25.867	89,7	66,1	63,3	119.851	110.391	92,1	26,0	23,4
10-19	9.030	8.694	96,3	20,7	21,3	121.640	116.478	95,8	26,4	24,7
20-29	2.920	3.032	103,8	6,7	7,4	69.488	72.408	104,2	15,1	15,3
>=30	2.875	3.248	113,0	6,6	8,0	150.245	173.085	115,2	32,6	36,6

Vir: SURS

Polovica vseh kmetijskih gospodarstev, ki redijo govedo, pa tudi polovica vseh govedi, se nahaja v treh statističnih regijah: savinjski, osrednjeslovenski in podravski regiji. Največjo koncentracijo govedorejske proizvodnje je moč zaslediti v podravski regiji, kjer v povprečju redijo 15 glav goveda na gospodarstvo. To je kar dva in pol krat več kot v obalno kraški regiji, kjer redijo le 6 glav na gospodarstvo.

Število gospodarstev, ki se ukvarja s prirejo mleka, se je v primerjavi z letom 2005 nekoliko zmanjšalo. Ob hkratnem nekaj manjšem skupnem številu mlečnih krav so gospodarstva v povprečju redila 6,5 krav na gospodarstvo, kar je manj kot ob popisu 2005. Skoraj 80% gospodarstev redi manj kot 10 krav in le dobrih 6% več kot 20 krav. V slednjem velikostnem razredu se nahaja tretjina celotne črede mlečnih krav, kar je enak delež kot v letu 2005.

Preglednica 15: Struktura gospodarstev s kravami molznicami po razredih števila krav molznic; 2005 in 2007

	Kmetijska gospodarstva					Krave molznice				
	Število		Indeks	Struktura (%)		Število		Indeks	Struktura (%)	
	2005	2007		2005	2007	2005	2007		2005	2007
Skupaj	19.711	19.196	97,4	100	100	130.683	124.190	95,0	100,0	100,0
1-2	7.927	8.044	101,5	40,2	41,9	11.377	11.193	98,4	8,7	9,0
3-9	7.713	7.237	93,8	39,1	37,7	39.582	36.269	91,6	30,3	29,2
10-19	2.729	2.680	98,2	13,8	14,0	36.576	35.706	97,6	28,0	28,8
>=20	1.342	1.236	92,1	6,8	6,4	43.148	41.022	95,1	33,0	33,0

Vir: SURS

V letu 2007 se je v Sloveniji z rejo prašičev ukvarjalo 31.690 kmetijskih gospodarstev, kar je 6,4% manj kot leta 2005. Gospodarstva v povprečju redijo 17,2 prašiča na gospodarstvo. Povprečno število glav na gospodarstvo je dobrih 15% večje kot v letu 2005, ko je znašalo 14,9 prašiča na gospodarstvo. Tradicionalna samooskrbna reja prašičev je na kmetijah še vedno zelo razširjena, saj skoraj 40% gospodarstev redi 1 do 2 prašiča, nadaljnjih 44% pa 3 do 9 prašičev. Več kot 50 prašičev redi le slabe 4% vseh gospodarstev, hkrati pa obvladujejo več kot 70% celotne črede prašičev v Sloveniji. Od tega 43,4% prašičev redijo gospodarstva z več kot 400 prašiči.

Preglednica 16: Struktura gospodarstev s prašiči po razredih števila prašičev; 2005 in 2007

	Kmetijska gospodarstva					Prašiči				
	Število		Indeks	Struktura (%)		Število		Indeks	Struktura (%)	
	2005	2007		2005	2007	2005	2007		2005	2007
Skupaj	33.945	31.690	93,4	100	100	505.161	544.405	107,8	100,0	100,0
1-9	29.141	26.558	91,1	85,8	83,8	93.118	85.127	91,4	18,4	15,6
10-49	3.754	3.914	104,3	11,1	12,4	73.126	73.657	100,7	14,5	13,5
50-399	986	1.136	115,2	2,9	3,6	118.633	149.497	126,0	23,5	27,5
>=400	65	81	124,6	0,2	0,3	220.285	236.126	107,2	43,6	43,4

Vir: SURS

Intenzivna reja prašičev je skoncentrirana predvsem v pomurski, podravski in osrednjeslovenski regiji, kjer je več kot polovica (54%) vseh prašičerejskih gospodarstev. V teh treh regijah redijo več kot 80% celotne črede prašičev v Sloveniji. Po številu prašičev na gospodarstvo izstopa predvsem osrednjeslovenska regija s povprečno 54 prašiči na gospodarstvo, kar za dvajsetkrat presega zasavsko regijo, kjer redijo manj kot 3 prašiče na gospodarstvo.

Z vidika koncentracije in specializacije, prireja perutnine spada med najbolj raznolike in hkrati specifične živinorejske panoge. Z različnimi oblikami reje se je v letu 2007 ukvarjalo skoraj 41.000 kmetijskih gospodarstev, kar je 12,6% manj kot leta 2005. Tako pri tradicionalni reji perutnine, kot tudi pri specializiranih rejah pitovnih piščancev in kokoši nesnic, se število gospodarstev razmeroma hitro zmanjšuje. To velja tako za male rejce kot tudi za velike rejce z več tisoč kljuni. S tako imenovano samooskrbno rejo pitovnih piščancev (do 49 kljunov) se ukvarja kar 87,3% gospodarstev, ki pa redijo le še 1,2% celotne jate (v letu 2005 3,5%). Na drugi strani visoko specializirane farme z več kot 10.000 piščanci redijo več kot 87% vseh pitovnih piščancev in tako predstavljajo jedro proizvodnje.

Z vidika števila gospodarstev ima podoben samooskrbni značaj tudi reja kokoši nesnic. Kar 99% gospodarstev namreč redi manj kot 50 kokoši, kar skupaj predstavlja 29,5% celotne jate

(leta 2005 so ta gospodarstva redila še 42,8% celotne jate). Kar 63,7% celotne jate obvladujejo gospodarstva, ki imajo več kot 3.000 kokoši nesnic, kar je 15 odstotnih točk več kot v letu 2005.

Podatki vzorčnega popisa 2007 kažejo, da v notranjsko kraški regiji v povprečju redijo skoraj tisoč kljunov na kmetijsko gospodarstvo. Sledi ji podravska regija z 245 kljuni na gospodarstvo. V teh dveh regijah je več kot polovica vse perutnine, kar jasno kaže na to, da je v teh dveh regijah skoncentrirana večina specializirane reje perutnine v Sloveniji.

Tipologija kmetijskih gospodarstev

V Sloveniji je bilo v letu 2007 v določeno vrsto rastlinske oziroma živinorejske proizvodnje usmerjeno 58,7% kmetijskih gospodarstev, kar je skoraj 8 odstotnih točk več kot v letu 2005 (51,2%). V skladu z razpoložljivo proizvodno strukturo se pojavljajo velike razlike v specializaciji tako znotraj rastlinske, kot tudi znotraj živinorejske proizvodnje.

V okviru specializirane rastlinske pridelave prevladuje tip gospodarstev, ki je usmerjen v gojenje trajnih nasadov. Vanj se uvršča slaba desetina vseh kmetijskih gospodarstev. Med specializiranimi živinorejskimi gospodarstvi z 41,9% prevladuje tip, usmerjen v rejo travojede živine. V enega od tipov z mešano pridelavo, bodisi v tip mešana rastlinska pridelava, mešana živinoreja ali pa kombinacija obojega spada 41,3% kmetijskih gospodarstev. V obdobju 2005-2007 se je v Sloveniji najbolj povečalo število kmetijskih gospodarstev, ki so usmerjena v rejo prašičev in perutnine ter travojede živine, najbolj se pa je zmanjšalo število mešanih živinorejskih gospodarstev.

Preglednica 17: Kmetijska gospodarstva, KZU in SGM po tipih kmetovanja; 2005 in 2007

Tip	Kmet. gospodarstva		Indeks 2007/05	KZU (ha)		Indeks 2007/05	SGM (ESU)		Indeks 2007/05
	2005	2007		2005	2007		2005	2007	
1 Poljedelstvo	4.801	4.830	100,6	37.740	41.791	110,7	24.106	27.907	115,8
2 Vrtnarstvo	478	485	101,5	2.028	2.206	108,8	12.695	45.535	358,7
3 Trajni nasadi	7.404	6.970	94,1	25.254	25.277	100,1	45.637	47.939	105,0
4 Pašna živina	26.611	31.596	118,7	229.597	261.592	113,9	137.646	187.896	136,5
5 Znojedi (prašiči in perutnina)	229	334	145,9	2.288	2.374	103,8	14.006	17.356	123,9
6 Mešana rastlinska pridelava	13.574	11.457	84,4	51.091	40.182	78,6	37.757	33.297	88,2
7 Mešana živinoreja	13.408	10.632	79,3	72.298	56.444	78,1	40.973	38.802	94,7
8 Mešano rast. pridelava-živina	10.661	9.038	84,8	65.136	58.909	90,4	41.134	45.426	110,4
9 Nerazvrščena kmet. gosp.	10	0		0	0		-	-	-
Skupaj	77.175	75.340	97,6	485.432	488.774	100,7	353.954	444.159	125,5

Vir: SURS

Specializirana gospodarstva v Sloveniji gospodarijo na več kot 68% površine kmetijske zemlje v uporabi, kar je 7 odstotnih točk več kot leta 2005. Kar 54% kmetijskih zemljišč obdelujejo specializirana živinorejska kmetijska gospodarstva, od tega 53,5% tista, ki so usmerjena v rejo travojede pašne živine. Večino kmetijske zemlje v okviru rastlinske pridelave obdelujejo kmetijska gospodarstva z mešano strukturo pridelave. Le 14,2% vse kmetijske zemlje v uporabi obvladujejo specializirana kmetijska gospodarstva v rastlinski pridelavi, od tega le slabih 9% specializirana poljedelska gospodarstva. Tako absolutno, kot tudi relativno, se je v medpopisnem obdobju najbolj povečal obseg kmetijskih zemljišč, ki jih obdelujejo gospodarstva, usmerjena v rejo pašne živine.

Struktura kmetijskih gospodarstev glede na tip kmetovanja se značilno razlikuje tudi med statističnimi regijami. Največji delež gospodarstev, usmerjenih v rejo pašne živine, se nahaja v savinjski regiji, skoraj polovica tistih, ki se ukvarjajo s poljedelsko proizvodnjo pa v pomurski regiji. Ta regija prevladuje tudi v razredu mešane rastlinske pridelave. Podravska regija ima največji delež specializiranih kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo z vrtnarstvom, prašičerejo in perutninarstvom ter mešano rastlinsko-živinorejsko pridelavo. S sadjarstvom in vinogradništvom kot glavnim tipom kmetovanja se ukvarja največ kmetijskih

gospodarstev v goriški regiji. Največ kmetijskih gospodarstev, ki so usmerjena v mešano živinorejsko proizvodnjo je v jugovzhodni Sloveniji.

Preglednica 18: Kmetijska zemlja v uporabi po velikostnih razredih ekonomske velikosti (ESU); 2005 in 2007

ESU	KZU (ha)		Indeks 2007/05	Struktura (%)	
	2005	2007		2005	2007
>0 - 1	37.356	27.415	72,7	7,7	5,6
1- <2	75.090	61.502	73,4	15,5	12,6
2 - < 4	104.669	93.633	88,4	21,6	19,2
4 - < 8	92.726	89.795	101,6	19,1	18,4
8 - < 16	74.447	84.258	110,8	15,3	17,2
16 - < 40	60.292	75.945	138,2	12,4	15,5
=> 40	40.852	56.226	141,6	8,4	11,5
Skupaj	485.432	488.774	100,5	100,0	100,0

Vir: SURS

Specializirana kmetijska gospodarstva v Sloveniji ustvarijo skoraj tri četrtine celotne vrednosti standardiziranega pokritja v kmetijstvu (v letu 2005 dve tretjini). Od te vrednosti kar 42,3% ustvarijo gospodarstva, usmerjena v rejo travojede živine. Razporeditev standardiziranega pokritja, izraženega v ESU po proizvodnih tipih kmetij, je podobna kot razporeditev kmetijske zemlje, ki jo ta gospodarstva obdelujejo.

Preglednica 19: Standardizirano pokritje (ESU) po proizvodnih tipih kmetij; 2005 in 2007

	SGM		Indeks 2007/05	Struktura (%)	
	2005	2007		2005	2007
Poljedelstvo	24.106	27.907	115,8	6,8	6,3
Vrtnarstvo	12.695	45.535	358,7	3,6	10,3
Trajni nasadi	45.637	47.939	105,0	12,9	10,8
Pašna živina	137.646	187.896	136,5	38,9	42,3
Zrnojadi (prašiči in perutnina)	14.006	17.356	123,9	4,0	3,9
Mešana rastlinska pridelava	37.757	33.297	88,2	10,7	7,5
Mešana živinoreja	40.973	38.802	94,7	11,6	8,7
Mešano rast. pridelava-živina	41.134	45.426	110,4	11,6	10,2
Skupaj	353.954	444.159	125,5	100,0	100,0

Vir: SURS

Med zadnjima popisoma kmetijskih gospodarstev je prišlo tudi do pomembnih premikov pri ekonomski velikosti kmetijskih gospodarstev.

Preglednica 20: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih ekonomske velikosti (ESU); 2005 in 2007

ESU	Kmetijska gospodarstva		Indeks 2007/05	Struktura (%)	
	2005	2007		2005	2007
>0 - 1	16.276	13.831	87,9	21,1	18,4
1- <2	21.026	18.544	84,3	27,2	24,6
2 - < 4	19.128	18.562	98,2	24,8	24,6
4 - < 8	11.394	12.644	114,1	14,8	16,8
8 - < 16	5.946	7.164	117,0	7,7	9,5
16 - < 40	2.889	3.704	131,1	3,7	4,9
=> 40	505	890	178,4	0,7	1,2
Skupaj	77.175	75.340	97,7	100,0	100,0

Vir: SURS

Povprečna ekonomska velikost, merjena z ESU/gospodarstvo, se je v letu 2007 povečala za 1,3 ESU (od 4,6 ESU v letu 2005 na 5,9 ESU v letu 2007). Izrazito (za 6%) se je zmanjšalo število kmetijskih gospodarstev z ekonomsko močjo pod 4 ESU, povečalo pa predvsem število gospodarstev z ekonomsko močjo nad 16 ESU. Povprečna ekonomska moč

kmetijskih gospodarstev je po statističnih regijah zelo različna. Največja je v koroški regiji, kjer znaša 8,2 ESU na kmetijsko gospodarstvo, kar je več kot dvakrat toliko kot znaša v zasavski regiji (3,9 ESU na kmetijsko gospodarstvo).

Delovna sila na kmetijskih gospodarstvih

Na kmetijskih gospodarstvih je v letu 2007 delalo dobrih 200.000 oseb, od tega 197.495 na družinskih kmetijah in 2.853 v kmetijskih podjetjih in zadrugah. Nadaljuje se trend zmanjševanja zaposlenih v kmetijstvu, saj se je število v obdobju 2000-2007 zmanjšalo za 22%.

Preglednica 21: Delovna sila v kmetijstvu; 2005 in 2007

	Število		Indeks 2007/05	Struktura (%)	
	2005	2007		2005	2007
Zaposleni v podjetjih in zadrugah	3.271	2.853	87,2	1,6	1,4
Plačana delovna sila na kmetijah	283	247	87,3	0,1	0,1
Družinska delovna sila	204.017	197.495	96,8	98,3	98,5
- Gospodar	77042	75209	97,6	37,1	37,5
- Drugi družinski člani	126975	122286	96,3	61,2	61,0
Skupaj delovna sila v kmetijstvu	207.571	200.595	96,6	100,0	100,0

Vir: SURS

Skupaj s sezonskim in priložnostnim delom ter strojnimi storitvami znaša vložek dela na kmetijskih gospodarstvih, izražen v polnovrednih delovnih močeh (PDM), 83.950 PDM. Skupni obseg delovne sile se je v primerjavi s popisom 2005 zmanjšal za skoraj 12%, v primerjavi z popisom 2000 pa za 22%. Ker se je zmanjšalo tudi število kmetijskih gospodarstev, se je povprečno število PDM na kmetijsko gospodarstvo v primerjavi z letom 2000 znižalo za 11,2%, v primerjavi z letom 2005 pa za 8,7%. Zmanjšal se je tudi vložek dela na enoto površine kmetijske zemlje v obdelavi (na ha KZU) in sicer za 12,2%.

Preglednica 22: Polnovredne delovne moči v kmetijstvu; 2005 in 2007

	PDM		Indeks 2007/05	Struktura (%)	
	2005	2007		2005	2007
Zaposleni v podjetjih in zadrugah	3.449	2.903	84,2	3,6	3,5
Plačana delovna sila na kmetijah	221	175	79,2	0,2	0,2
Nestalna delovna sila na kmetijah	4.835	3.475	71,9	5,1	4,1
Družinska delovna sila	86.758	77.397	89,2	91,1	92,2
- Gospodar	40.912	36.816	90,0	42,9	43,9
- Drugi družinski člani	45.846	40.581	88,5	48,1	48,3
Skupaj delovna sila v kmetijstvu	95.263	83.950	88,1	100,0	100,0
PDM/število oseb, ki delajo na gospodarstvih	45,9	41,9	91,3	-	-
PDM/100 ha KZU	19,6	17,2	87,8	-	-
PDM/gospodarstvo	1,23	1,11	90,2	-	-

Vir: SURS

Kar 35% vseh polnovrednih delovnih moči odpade na podravsko in savinjsko statistično regijo. Zasavska regija z 1,5% prispeva najmanjši delež delovne sile v slovenskem kmetijstvu. Povprečno število polnovrednih delovnih moči na kmetijsko gospodarstvo v Sloveniji znaša 1,11 PDM in se giblje od 0,86 PDM v obalno-kraški regiji do 1,38 PDM v zasavski regiji. Povprečno število polnovrednih delovnih moči na hektar kmetijske zemlje v uporabi znaša 0,17 PDM/ha KZU in je v notranjsko kraški regiji dvakrat nižje (0,12 PDM/ha KZU) kot v zasavski regiji (0,24 PDM/ha KZU).

Starostna struktura družinskih članov na družinskih kmetijah se še vedno slabša. Več kot ena tretjina družinskih članov je starejših od 55 let, kar je 0,6 odstotne točke več kot v letu 2005 in kar 2,8 odstotne točke več kot v letu 2000. Nasprotno se je delež družinskih članov, mlajših od 45 let v obdobju od leta 2000 zmanjšal za več kot 5 odstotnih točk. Mlajših od 45 let je na kmetijskih gospodarstvih tako samo dobra polovica družinskih članov.

Preglednica 23: Starostna struktura družinskih članov na družinskih kmetijah; 2005 in 2007

	Število		Indeks 2007/05	Struktura (%)	
	2005	2007		2005	2007
<25 let	65.842	61.152	92,9	24,9	23,7
25-44 let	70.736	68.838	97,3	26,7	26,7
45-55 let	39.775	40.479	101,8	15,0	15,7
>=55 let	88.112	87.306	99,1	33,3	33,9
Družinski člani skupaj	264.465	257.774	97,5	100,0	100,0

Vir: SURS

Počasi, a vztrajno, se izboljšuje izobrazbena struktura gospodarjev na družinskih kmetijah. Delež gospodarjev brez izobrazbe ali samo z osnovnošolsko izobrazbo se je v letu 2007 v primerjavi z letom 2005 zmanjšal za 6,4 odstotne točke, v primerjavi z letom 2000 pa celo za 25 odstotnih točk. Sorazmerno s tem se je povečal delež gospodarjev s poklicno ali srednjo izobrazbo, pa tudi tistih z višjo ali visoko izobrazbo.

Preglednica 24: Izobrazba gospodarjev na družinskih kmetijah; 2005 in 2007

	Število		Indeks 2007/05	Delež (%)	
	2005	2007		2005	2007
Splošna izobrazba					
Brez ali nepopolna osnovna izobrazba	7.672	6.868	89,5	10,0	9,1
Osnovna izobrazba	32.813	31.045	94,6	42,6	41,3
Nižja ali srednja izobrazba	33.221	33.466	100,7	43,1	44,5
Višja ali visoka izobrazba	2.874	3.125	108,7	3,7	4,2
Ni podatka	461	705	152,9	0,6	0,9
Kmetijska izobrazba					
Samo praktične izkušnje	55.562	49.141	88,4	72,1	65,3
Tečaji iz kmetijstva	16.368	20.395	124,6	21,2	27,1
Poklicna ali srednja izobrazba	4.429	4.907	110,8	5,7	6,5
Višja ali visoka izobrazba	681	766	112,5	0,9	1,0
Gospodarji skupaj	77.042	75.209	97,6	100,0	100,0

Vir: SURS

Podobne spremembe zasledimo tudi pri kmetijski izobrazbi gospodarjev, kjer se razmeroma hitro zmanjšuje delež gospodarjev, ki imajo samo praktične izkušnje. V zadnjih dveh letih se je ta delež zmanjšal za 6,8 odstotnih točk, v primerjavi z letom 2000 pa kar za 18,6 odstotnih točk. Povečuje pa se delež gospodarjev z različnimi oblikami formalne izobrazbe.

Dopolnilne dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih

Z različnimi oblikami dopolnilnih dejavnosti se je v letu 2007 ukvarjalo okoli 4% vseh kmetijskih gospodarstev. To je podobno število kot v letu 2005 in 21,8% več kot v letu 2000. Izstopajo predvsem štiri dejavnosti: storitve s kmetijsko mehanizacijo, turizem na kmetijskih gospodarstvih, predelava lesa ter predelava sadja in zelenjave.

Preglednica 25: Najpomembnejše dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah; 2005 in 2007

	Število kmetij		Indeks 2007/05	Delež (%)	
	2005	2007		2005	2007
Predelava mesa	189	68	36,0	6,0	2,2
Predelava mleka	185	129	69,7	5,9	4,1
Predelava sadja in zelenjave	390	525	134,6	12,4	16,8
Druge dejavnosti, povezane s predelavo hrane	200	219	109,5	6,4	7,0
Predelava lesa	449	398	88,6	14,3	12,8
Opravljanje storitev s kmetijsko mehanizacijo	796	689	86,6	25,3	22,1
Turizem na kmetijskem gospodarstvu	628	655	104,3	20,0	21,0
Domača obrt	171	165	96,5	5,4	5,3
Komunalne storitve	297	491	165,3	9,4	15,8
SKUPAJ	3.146	3.116	99,0	100,0	100,0

Vir: SURS

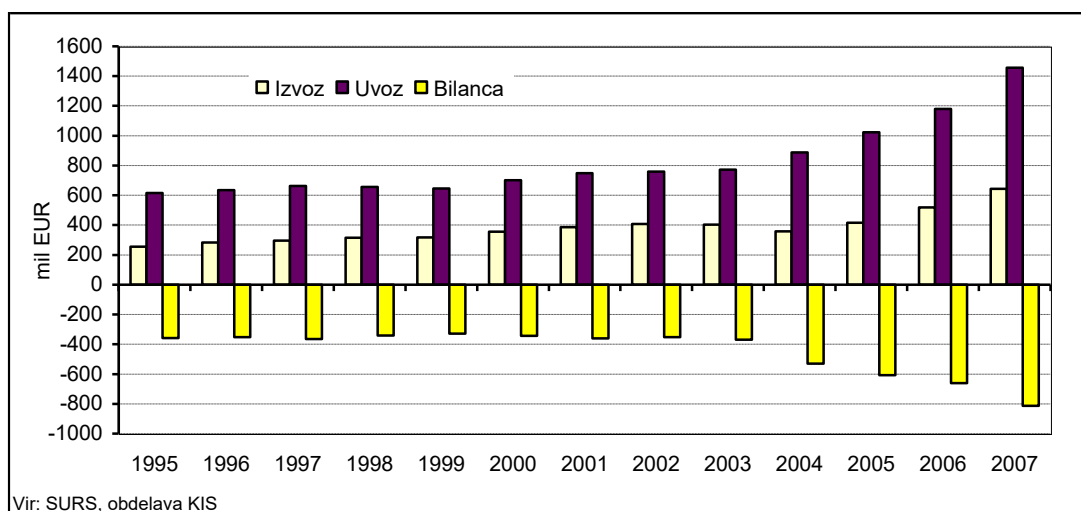
2 ZUNANJA TRGOVINA Z AGROŽIVILSKIMI PROIZVODI

Blagovna menjava agroživilskih proizvodov se v zadnjih letih stalno povečuje (priloge 40-53). Vstop Slovenije v EU in s tem povezane spremembe zunanjetrgovinske ureditve so rast obsega zunanje trgovine še pospešile, pri čemer pa se je uvoz povečal bolj kot izvoz. Primanjkljaj agroživilstva je zato močno porasel, pokritost uvoza z izvozom pa se je zmanjšala za okoli 10 odstotnih točk (na okoli 40% v letu 2004). V letu 2007 se je trend hitre rasti obsega zunanje trgovine nadaljeval, rasti izvoza in uvoza pa sta bili podobni.

Preglednica 26: Blagovna menjava agroživilskih proizvodov; 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Indeks 2007/06
Blagovna menjava agroživilstva (mil. EUR):	1.057,0	1.134,0	1.166,6	1.176,1	1.245,8	1.438,8	1.698,3	2.104,5	123,9
- izvoz	356,8	386,3	407,5	403,2	357,4	416,0	518,3	643,6	124,2
- uvoz	700,1	747,7	759,1	772,9	888,5	1.022,8	1.180,0	1.460,9	123,8
- bilanca	-343,3	-361,3	-351,7	-369,7	-531,1	-606,8	-661,6	-817,3	123,5
Pokritost uvoza z izvozom (%)	51,0	51,7	53,7	52,2	40,2	40,7	43,9	44,1	100,3

Vir: SURS, obdelava KIS

Slika 18: Izvoz in uvoz ter zunanjetrgovinska bilanca agroživilskih proizvodov; 1995-2007

Okvir 5: Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi

Podatki o zunanji trgovini z agroživilskimi proizvodi temeljijo na klasifikaciji proizvodov po kombinirani nomenklaturi (KN) carinske tarife. Pojem »kombinirana nomenklatura« carinske tarife pomeni poimenovanje posameznih oddelkov, poglavij in podpoglavij, tarifnih števil ter opomb, temeljna pravila razvrščanja blaga po kombinirani nomenklaturi in številčne oznake nomenklature. KN temelji na mednarodnem Harmoniziranem sistemu nazivov in šifriranja blaga. Blago uvršča v oddelke (21 oddelkov - rimske številke), poglavja (2-mestni nivo) in podpoglavja (4-mestni nivo) na osnovi 8-mestnih tarifnih števil, ki so v celoti usklajene z EU (Kombinirana nomenklatura EU ne predvideva nacionalne členitve tarifnih postavk na devetem mestu, zato tudi v statistiki zunanje trgovine od leta 2004 dalje prikazuje SURS podatke na 8-mestni ravni tarifne postavke). Sočasno zadovoljuje zahteve carinske tarife, zunanjetrgovinske statistike ter trgovinske, kmetijske in drugih politik, ki se nanašajo na izvoz ali uvoz blaga. Skrbnik KN je Evropska Komisija, v Sloveniji pa Ministrstvo za gospodarstvo. Ažurira se enkrat letno.

Od 01.05.2004 SURS podatke o blagovni menjavi Slovenije s tujino pridobiva iz dveh ločenih virov: Intrastat in Extrastat. **Intrastat** je statistika blagovne menjave med državami članicami EU (mesečno statistično raziskovanje). Podatki se zbirajo neposredno od podjetij, ki trgujejo s podjetji iz držav članic, poročajo pa jih na statističnem obrazcu. Poročevalske enote za Intrastat v danem poročevalskem obdobju so tako podjetja, ki so v predhodnem letu vsaj pri enem toku blaga (skupni izvoz ali uvoz) preseгла t.i. vključitveni prag. V danem poročevalskem obdobju se v zajetje vključujejo

tudi gospodarski subjekti, ki so prag presegli med letom. Vključitveni prag je za leta 2004, 2005 in 2006 znašal 22.600.000 SIT. Poročevalske enote poročajo samo za tisti tok blaga (odpreme oz. prejeme blaga), pri katerem so prag presegle. Podatki za države EU-25 za obdobje od maja 2004 naprej vključujejo tudi ocene za vrednost menjave podjetij pod vključitvenim pragom.

Extrastat je statistika blagovne menjave držav članic EU z državami nečlanicami. Vir podatkov so carinske deklaracije oz. enotna carinska listina (ECL), ki spremlja blago pri prehodu državne meje. Extrastat je vsebinsko odvisen tudi od nacionalne carinske zakonodaje, ki je bila s 01.05.2004 dokončno usklajena z evropsko (Taric). V Extrastat so zajete vse transakcije blaga, ki se glede na metodologijo vključujejo v zajetje, ne glede na višino statistične vrednosti in neto mase (statistični prag ni določen).

Vrednost uvoženega/izvoženega blaga SURS prikazuje kot statistično vrednost. To je carinska vrednost oz. transakcijska vrednost blaga, ki se ji deloma ali v celoti prištejejo ali odštejejo stroški prevoza, natovarjanja, raztovarjanja, zavarovanja idr., glede na v pogodbi prikazane dobavne pogoje. Pri izvozu je vrednost prikazana po pariteti tipa FOB (vključena transakcijska vrednost blaga in vrednost storitev za dostavo blaga do meje države izvoznice), pri uvozu pa po pariteti tipa CIF (poleg transakcijske vrednosti je vključena še vrednost storitev za dostavo blaga do meje države uvoznice). Količino uvoženega/izvoženega blaga SURS prikazuje v neto masi, če jo je glede na naravo proizvoda mogoče določiti, in v posebni merski enoti pri tistih proizvodih, kjer je ta predpisana v KN. Povprečna vrednost blaga je skupna vrednost vsega blaga, razvrščenega v isto osemmestno šifro KN carinske tarife, izračunana na količinsko mersko enoto.

Kot kmetijski in živilski proizvodi so šteti naslednji proizvodi iz kombinirane nomenklature:

- 01 Žive živali
- 02 Meso in drugi užitni klavnični odpadki
- 03 Ribe, raki, mehkužci in drugi vodni nevretenčarji
- 04 Mlečni izdelki; ptičja jajca; naravni med
- 05 Proizvodi živalskega izvora
- 06 Živo drevje in druge rastline; čebulnice; cvetje
- 07 Užitne vrtnine, nekateri korenin in gomolji
- 08 Užitno sadje in oreški
- 09 Kava, čaj, začimbe
- 10 Žita
- 11 Proizvodi mlinarske industrije
- 12 Oljna semena in plodovi
- 13 Šelak; gume, smole, rastlinski sokovi in ekstrakti
- 14 Rastlinski materiali za pletarstvo
- 15 Masti in olja živalskega in rastlinskega izvora
- 16 Izdelki iz mesa, rib, rakov, mehkužcev
- 17 Sladkor in sladkorni proizvodi
- 18 Kakav in kakavovi izdelki
- 19 Izdelki iz žit, moke, škroba ali mleka
- 20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov
- 21 Razna živila
- 22 Pijače, alkoholne tekočine in kis
- 23 Ostanki in odpadki živilske industrije; krma
- 24 Tobak in izdelani tobačni nadomestki

Seznam carinskih tarif oz. proizvodov, ki se uvrščajo med agroživilske ni v celoti usklajen z EU. Po definiciji EU se med agroživilske proizvode v okviru statistike zunanje trgovine uvrščajo proizvodi iz poglavij od 01 do 24 carinske tarife, brez rib in ribjih proizvodov (brez carinske tarife 03; 051191; 1604; 1605; 19022010 in 23012000). Poleg tega se v skladu s sporazumom med EU in Svetovno trgovinsko organizacijo med agroživilske proizvode uvrščajo tudi posamezni proizvodi iz drugih poglavij (carinske tarife 290543, 290544, 290545 3301, 3501-3505, 380910, 382311, 382312, 382313, 382319, 382370, 382460, 4101-4103, 4301, 5001-5003, 5101-5103, 5201-5203, 5301, 5302). Zaradi zagotavljanja primerljivosti podatkov v časovni seriji vsi podatki o zunanji trgovini z agroživilskimi proizvodi zaenkrat zajemajo poglavja 01 do 24 kombinirane nomenklature, kot do sedaj.

Regionalna struktura blagovne menjave agroživilskih proizvodov je prikazana po naslednjih skupinah držav: stare članice EU (EU-15), nove članice EU (EU-10 in EU-2), države na ozemlju nekdanje Jugoslavije (Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Srbija in Črna gora, Makedonija) in ostale države (vse druge države, razen naštetih).

V letu 2007 se je blagovna menjava agroživilskih proizvodov v primerjavi z letom 2006 povečala skoraj za četrtino in prvič preseгла vrednost 2 milijardi evrov. Izvoz je v letu 2007 porasel za 24,2%, s čemer je za 0,4 odstotne točke presegel rast uvoza (23,8%). Oba sta dosegla najvišjo vrednost doslej. Pokritost uvoza z izvozom je ostala na podobni ravni kot v letu 2006 (44%), primanjkljaj pa je ponovno porasel in znašal 817 milijonov evrov.

Blagovna menjava agroživilstva po skupinah proizvodov

V letu 2007 je bil izvoz agroživilskih proizvodov vrednostno večji kot v letu prej pri vseh najpomembnejših izvoznih skupinah proizvodov, z izjemo izdelkov iz mesa. Najbolj se je že drugo leto zapored povečal izvoz v skupini ostanki in odpadki živil, krma (+90%) in v letu 2007 predstavljal že skoraj petino skupnega agroživilskega izvoza. Izvoz mesa je porasel za 30%, medtem ko je bil izvoz izdelkov iz mesa 5% manjši kot v letu prej. V skupini mleko in mlečni izdelki je izvoz porasel skoraj za četrtino, v skupini pijače, alkoholi, kis pa je bilo povečanje izvoza skromno (+5%). Močno se je v letu 2007 povečal izvoz sadja (+73%) ter proizvodov iz še nekaterih tarifnih skupin, ki pa v strukturi izvoza še vedno ne predstavljajo večjih deležev (npr. masti in olja, vrtnine).

Zaradi različnega gibanja in intenzivnosti sprememb v izvozu po blagovnih skupinah, se je v letu 2007 ponovno precej spremenila tudi struktura izvoza. Deleža izdelkov iz mesa ter pijač sta se zmanjšala za več kot 2 odstotni točki, deleža mesa in mlečnih izdelkov pa sta ostala podobna kot v letu prej. Te štiri tarifne skupine, ki so vse do vključno leta 2005 pomenile večino agroživilskega izvoza (v letu 2005 53%), so v letu 2007 zavzemale le še 43% vrednosti izvoza. Najbolj se je v letu 2007 v strukturi izvoza povečal delež krme (za 7 odstotnih točk). Za več kot 1 odstotno točko je porasel delež sadja (na 5%), padel pa delež sladkorja in sladkornih proizvodov (na 4%) ter živih živali (na 3%).

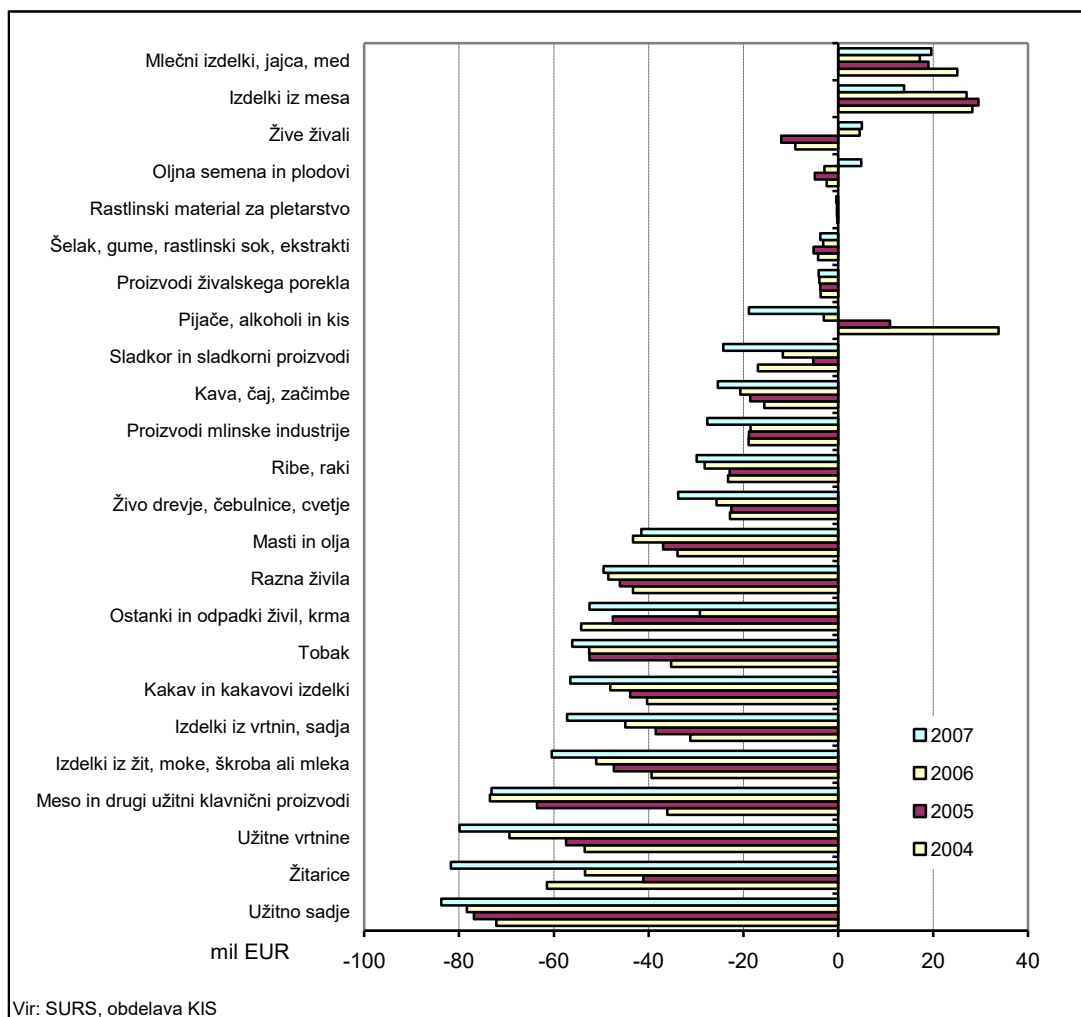
Preglednica 27: Izvoz in uvoz agroživilstva po skupinah proizvodov; 2006 in 2007

CT	Ime	Izvoz					Uvoz				
		Mil. EUR		2007	%	%	Mil. EUR		2007	%	%
		2006	2007				2006	2007			
1	Žive živali	23,2	21,2	91,2	4,5	3,3	18,7	16,2	86,5	1,6	1,1
2	Meso in drugi klavnični proizvodi	39,4	51,1	129,7	7,6	7,9	112,9	124,2	110,0	9,6	8,5
3	Ribe, raki	2,8	2,8	97,5	0,5	0,4	31,0	32,6	105,3	2,6	2,2
4	Mlečni izdelki, jajca, med	86,6	106,3	122,6	16,7	16,5	69,5	86,6	124,7	5,9	5,9
5	Proizvodi živalskega porekla	0,4	0,6	148,8	0,1	0,1	4,4	4,7	108,6	0,4	0,3
6	Živo drevje, čebulnice, cvetje	3,2	4,9	156,0	0,6	0,8	28,9	38,7	134,3	2,4	2,7
7	Užitne vrtnine	5,0	7,7	154,2	1,0	1,2	74,3	87,5	117,8	6,3	6,0
8	Užitno sadje	19,4	33,6	172,8	3,7	5,2	97,8	117,3	120,0	8,3	8,0
9	Kava, čaj, začimbe	3,0	3,2	104,3	0,6	0,5	23,7	28,6	120,5	2,0	2,0
10	Žita	7,5	6,9	92,3	1,4	1,1	60,9	88,6	145,6	5,2	6,1
11	Proizvodi mlinске industrije	1,0	1,3	126,2	0,2	0,2	19,6	29,0	148,0	1,7	2,0
12	Oljna semena in plodovi	18,1	22,6	124,9	3,5	3,5	21,0	17,7	84,5	1,8	1,2
13	Šelak, gume, ekstrakti	3,3	5,4	165,8	0,6	0,8	6,5	9,2	142,5	0,5	0,6
14	Rastlinski material za pletarstvo	0,1	0,1	86,4	0,0	0,0	0,4	0,5	134,1	0,0	0,0
15	Masti in olja	7,2	13,4	185,1	1,4	2,1	50,6	55,0	108,7	4,3	3,8
16	Izdelki iz mesa	57,4	54,5	95,0	11,1	8,5	30,3	40,6	133,8	2,6	2,8
17	Sladkor in sladkorni proizvodi	34,6	26,4	76,1	6,7	4,1	46,3	50,6	109,3	3,9	3,5
18	Kakav in kakavovi izdelki	8,1	8,4	104,6	1,6	1,3	56,1	64,9	115,7	4,8	4,4
19	Izdelki iz žit, moke, škroba, mleka	24,0	26,4	109,9	4,6	4,1	75,1	86,9	115,7	6,4	5,9
20	Izdelki iz vrtnin, sadja	11,3	12,9	114,1	2,2	2,0	56,2	70,1	124,7	4,8	4,8
21	Razna živila	30,7	38,8	126,5	5,9	6,0	79,1	88,3	111,6	6,7	6,0
22	Pijače, alkoholi in kis	64,1	67,2	104,8	12,4	10,4	67,2	86,1	128,1	5,7	5,9
23	Ostanki in odpadki živil, krma	67,4	128,1	190,0	13,0	19,9	96,6	180,6	187,0	8,2	12,4
24	Tobak	0,5	0,1	10,3	0,1	0,0	53,0	56,2	105,9	4,5	3,8
SKUPAJ		518,3	643,6	124,2	100,0	100,0	1.180,0	1.460,9	123,8	100,0	100,0

Vir: SURS, obdelava KIS

Pri uvozu so bile spremembe strukture v letu 2007 precej manjše kot pri izvozu. Uvoz se je vrednostno povečal v vseh tarifnih skupinah z izjemo oljnih semen in plodov ter živih živali. Najbolj se je v letu 2007 povečal uvoz krme (+87%), žita in proizvodov mlinске industrije (preko 40%), izdelkov iz mesa (za tretjino), pijač (+28%), mleka in mlečnih izdelkov ter izdelkov iz sadja in vrtnin (+25%). V strukturi uvoza se je opazneje povečal le delež krme (za 4 odstotne točke), za več kot eno odstotno točko pa se je zmanjšal delež mesa v uvoza.

Pozitivni zunanjetrgovinski saldo je bil v letu 2007 zabeležen le pri mlečnih izdelkih, izdelkih iz mesa, pri živih živalih ter izjemoma tudi pri oljnih semenih in plodovih. Pri mlečnih izdelkih se je zunanjetrgovinski presežek v primerjavi z letom prej povečal za 14%, pri izdelkih iz mesa pa se je skoraj razpolovil. Pri pijačah, kjer je bila sicer Slovenija tradicionalni neto izvoznik, je bila bilanca drugo leto zapored negativna.

Slika 19: Zunanjetrgovinska bilanca agroživilstva po tarifnih skupinah; 2004-2007

Pri drugih skupinah proizvodov je bil uvoz tudi v letu 2007 vrednostno večji od izvoza. V večini tarifnih skupin proizvodov se je primanjkljaj v primerjavi z letom 2006 povečal. Izjema so le tarifne skupine meso ter masti in olja, kjer se je primanjkljaj zmanjšal. Močno je porasel primanjkljaj pri pijačah (6-krat večji kot v letu 2006), sladkorju (2-krat večji), krmi ter pri žitu in proizvodih mlinске industrije. Največji primanjkljaj je v letu 2007 zabeležen pri sadju, žitu in vrtninah.

Regionalna struktura blagovne menjave agroživilstva

Spremembe regionalne strukture blagovne menjave agroživilstva v smeri povečevanja deleža trgovine z državami EU, ki so bile opazne že v prvem letu po pristopu, so se

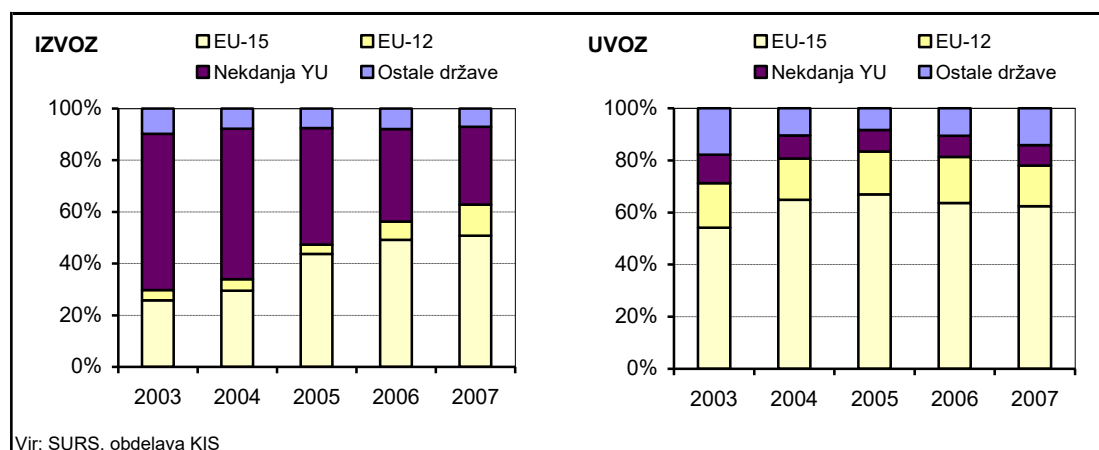
nadaljevale tudi v letu 2007. V letu 2007 se je tako blagovna menjava z EU-27 povečala za 23%, pri čemer je rast izvoza (+39%) za 20 odstotnih točk prehitela rast uvoza (19%). Blagovna menjava z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije se je povečala za 10%, z ostalimi državami pa za več kot 50%, pri čemer pa se je uvoz iz teh skupin držav povečal močnejše kot izvoz.

Preglednica 28: Izvoz in uvoz agroživilskih proizvodov po skupinah držav; 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Indeks 2007/06
IZVOZ	357,0	386,3	407,5	403,2	357,4	416,0	518,3	643,6	124,2
EU-27	88,9	77,4	95,4	119,7	121,3	196,9	291,8	404,6	138,7
EU-15	76,6	65,8	83,2	104,0	105,2	182,1	254,7	327,4	128,5
EU-10	10,2	8,3	10,4	13,9	14,2	13,0	34,7	70,0	201,7
EU-2	2,1	3,2	1,8	1,8	2,0	1,9	2,4	7,3	306,5
Nekdanja YU	217,7	263,2	269,3	244,0	208,0	187,8	185,4	193,4	104,3
Ostale države	50,5	45,8	42,8	39,5	28,0	31,3	41,1	45,6	110,8
UVOZ	700,2	747,4	759,1	772,9	888,5	1022,8	1180,0	1460,9	123,8
EU-27	503,8	538,4	544,5	550,9	717,1	853,0	960,0	1139,3	118,7
EU-15	380,7	407,0	414,0	418,5	576,2	684,2	750,5	911,6	121,5
EU-10	119,5	126,4	124,5	124,4	135,5	161,6	203,5	220,9	108,5
EU-2	3,7	5,0	6,1	8,0	5,4	7,2	5,9	6,8	115,1
Nekdanja YU	69,5	74,2	80,2	84,2	78,3	84,5	95,6	115,2	120,5
Ostale države	126,9	134,9	134,4	137,7	93,0	85,3	124,4	206,4	166,0
BILANCA	-343,2	-361,1	-351,7	-369,7	-531,1	-606,8	-661,6	-817,3	123,5
EU-27	-415,0	-461,0	-449,1	-431,2	-595,8	-656,1	-668,2	-734,7	110,0
EU-15	-304,1	-341,2	-330,8	-314,5	-471,0	-502,2	-495,8	-584,2	117,8
EU-10	-109,2	-118,1	-114,1	-110,5	-121,4	-148,6	-168,9	-151,0	89,4
EU-2	-1,6	-1,7	-4,3	-6,2	-3,4	-5,3	-3,5	0,5	
Nekdanja YU	148,2	189,0	189,1	159,8	129,6	103,3	89,8	78,3	87,2
Ostale države	-76,4	-89,1	-91,6	-98,3	-65,0	-54,0	-83,3	-160,9	193,2

Vir: SURS, obdelava KIS

Zaradi bistveno večjega izvoza v EU-27 so bile spremembe v regionalni strukturi izvoza v letu 2007 ponovno precejšnje. Delež izvoza v države EU-27, ki je v letu 2006 prvič presegel polovico (56%), se je v letu 2007 še povečal in dosegel 63%. Delež držav nekdanje Jugoslavije se je zmanjšal od 36% na 30%, delež drugih držav pa od 8% na 7%.

Slika 20: Delež izvoza in uvoza agroživilstva po skupinah držav; 2003-2007

V strukturi uvoza, kjer vseskozi prevladujejo države EU, so bile spremembe v letu 2007 razmeroma majhne. Delež EU-27 se je zmanjšal od 81% v letu 2006 na 78% v letu 2007, v tem pa delež EU-15 od 64% na 62%. Delež držav na območju nekdanje Jugoslavije se ni

pomembneje spremenil (8%), delež ostalih držav pa je porasel od 11% v letu 2006 na 14% v letu 2007.

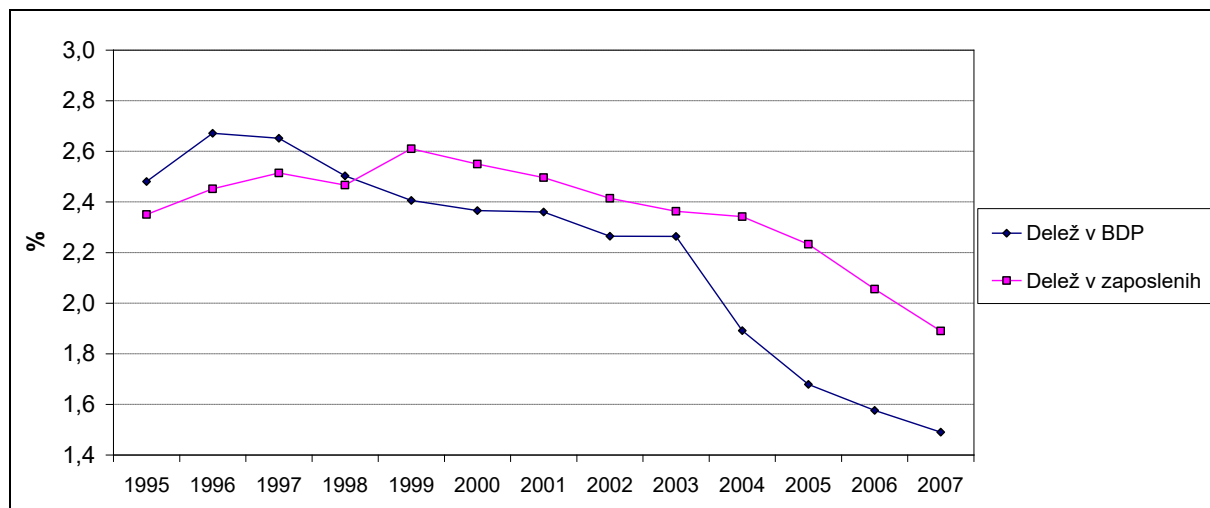
Kljub spremembam v regionalni strukturi blagovne menjave so osnovne značilnosti zunanjetrgovinske bilance po skupinah držav tudi v letu 2007 ostale nespremenjene.

Negativni saldo z državami EU-27 se je kljub hitrejši rasti izvoza od uvoza v primerjavi z letom 2006 povečal za 10% in to na račun poslabšanja bilance s starimi članicami (EU-15). Hkrati je saldo blagovne menjave z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije sicer ostal pozitiven, vendar se je zaradi skromne rasti izvoza ob večjem uvozu presežek zmanjšal za nadaljnjih 13% in padel pod 80 milijonov evrov. V trgovini z ostalimi državami se je primanjkljaj drugo leto zapored močno povečal in bil največji v zadnjih petih letih.

3 STANJE V ŽIVILSKOPREDELOVALNI INDUSTRIJI

3.1 Pomen živilskopredelovalne panoge v makroekonomskih agregatih

V letu 2007 je dejavnost proizvodnja hrane, pijač in tobaknih izdelkov v bruto domači proizvod Slovenije (BDP) prispevala 1,5% dodane vrednosti, v zaposlenih pa je njen delež 1,9%. Po ukinitvi tobačne predelave v letu 2004, se je prispevek živilskopredelovalne industrije v BDP občutno zmanjšal, negativni trend pa se je nadaljeval tudi po pristopu Slovenije k EU. V zadnjih treh letih se je delež živilske industrije v BDP letno zmanjševal za desetinko odstotne točke.

Slika 21: Delež živilskopredelovalne industrije v BDP in zaposlenosti; 1995-2007

V obdobju po letu 2000 se zmanjšuje tudi delež, ki ga živilskopredelovalna industrija predstavlja v zaposlenih. Delež se sicer takoj po pristopu k EU ni zmanjšal tako izrazito kot pri bruto dodani vrednosti, v zadnjih dveh analiziranih letih pa ugotavljamo zmanjšanje, ki presega dosedanje trende. Že dve leti zapored se je izboljšala učinkovitosti dela v živilski panogi, saj se je delež v zaposlenih zmanjšal močneje kot delež v bruto dodani vrednosti.

3.2 Trendi v obsegu proizvodnje

Obseg industrijske proizvodnje v živilskopredelovalni panogi je po razmeroma visoki rasti v letu 2000 stagniral, v letu 2004 pa ugotavljamo izrazito zmanjšanje proizvodnje. Del tega padca lahko pojasnimo z ukinitvijo tobačne predelave, preostali učinek pa je posledica pristopa Slovenije k EU. Tudi v letih po pristopu se je stagnacija obsega proizvodnje nadaljevala. V letih 2006 in 2007 je obseg proizvodnje v tej panogi ostal praktično nespremenjen.

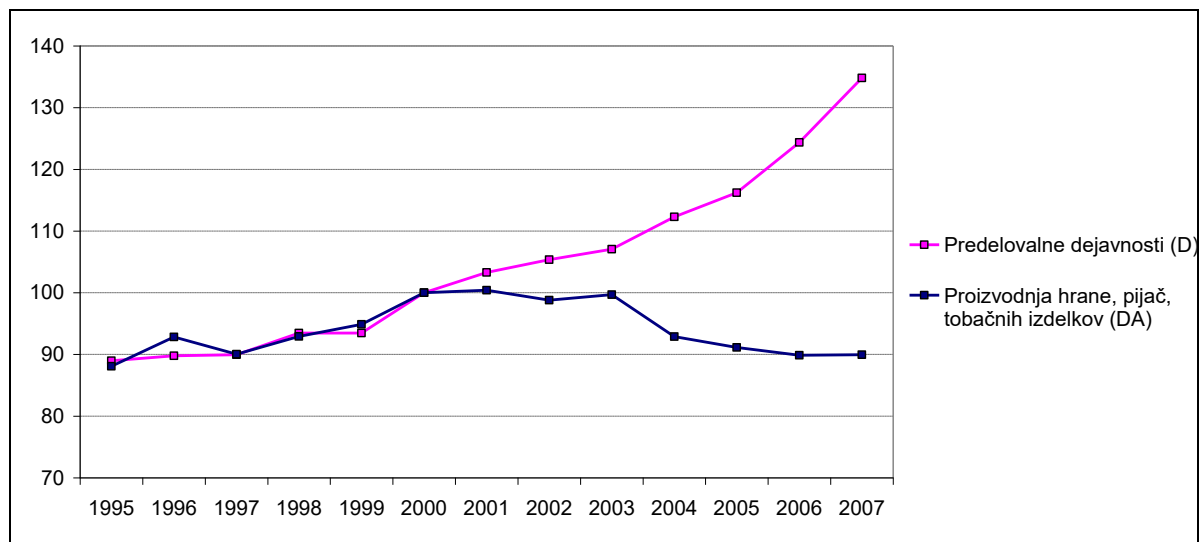
Preglednica 29: Indeks obsega industrijske proizvodnje; 2000-2007

	Predhodno leto = 100	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Industrija		106,2	102,9	102,4	101,4	105,5	103,3	106,2	107,0
Predelovalne dejavnosti (D)		107,0	102,8	102,0	101,6	104,7	103,7	106,5	108,4
Proizvodnja hrane, pijač, tobaknih izdelkov (DA)		105,4	100,2	98,4	100,9	89,8	98,5	99,9	100,1
Indeks (DA/D)		98,5	97,5	96,5	99,3	85,8	95,0	93,8	92,3

Vir: SURS

Celotno obdobje po letu 2000 ugotavljamo zaostajanje obsega proizvodnje živilske industrije za povprečjem predelovalnih dejavnosti (D) in industrije v celoti. V letu 2007 je bila razlika v obsegu proizvodnje med povprečjem predelovalnih dejavnosti in živilskopredelovalne

industrije največja v opazovanem obdobju in je znašala več kot osem odstotnih točk. Rast obsega v predelovalni dejavnosti je bila namreč v letu 2007 rekordna. Ta visoka rast se odraža tudi v primerjavi obsega preko daljšega časovnega obdobja. Podjetja v živilskopredelovalni dejavnosti so v letu 2007 dosegla natanko desetino nižji obseg proizvodnje, medtem ko se je v enakem obdobju proizvodnja agregata predelovalnih dejavnosti povečala za več kot tretjino.

Slika 22: Indeks obsega industrijske proizvodnje; 1995-2007 (2000 = 100)

3.3 Gibanje cen

Nominalna sprememba cen pri proizvajalcih za proizvode živilskopredelovalne industrije je v letu 2007 znašala 4,4%, kar je največ v zadnjih petih letih in skoraj dvakrat več kot v letu 2006. Cene pri proizvajalcih so presegle stopnjo inflacije, tako da je realna rast cen v letu 2007 znašala slabih osem desetih odstotka. Cene pri proizvajalcih za povprečje predelovalnih dejavnosti (D) so v letu 2007 minimalno zaostajale za stopnjo inflacije; realni indeks je znašal 99,9%, medtem ko so cene za agregat vseh industrijskih proizvodov stopnjo inflacije presegle za 0,6%.

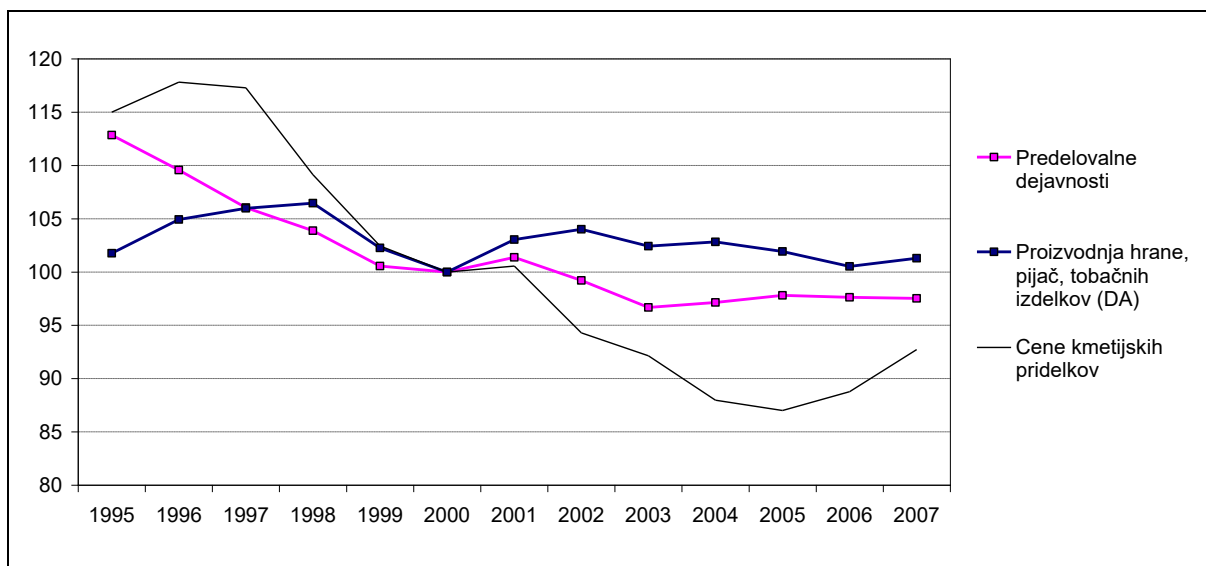
Preglednica 30: Indeksi cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih; 2000-2007

	Nominalno, predhodno leto = 100	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Industrijski proizvodi pri proizvajalcih		107,7	108,9	105,1	102,5	104,3	102,7	102,3	104,2
Predelovalne dejavnosti (D)		108,3	109,9	105,2	102,9	104,1	103,2	102,3	103,5
Proizvodnja hrane, pijač, tobačnih izdelkov (DA)		106,5	111,7	108,5	104,0	104,0	101,6	102,3	104,4
Cene kmetijskih pridelkov		106,3	109,0	100,8	103,2	98,9	101,3	104,6	108,2
Inflacija		108,9	108,4	107,5	105,6	103,6	102,5	102,5	103,6

Vir: SURS

Realna rast proizvajalčevih cen v dejavnosti proizvodnja hrane, pijač in tobačnih izdelkov v zadnjem letu je prekinila zaporedno dveletno znižanje. Cene so se v letu 2006 realno praktično izenačile z vrednostmi v letu 2000, v letu 2007 pa je indeks 2007/2000 101,3. Gibanja proizvajalčevih cen v živilski industriji so v primerjavi s povprečjem predelovalne dejavnosti nekoliko ugodnejše, saj v slednji ugotavljamo cenovno raven, ki za okoli 2,5% zaostaja za vrednostjo v letu 2000.

Cene kmetijskih pridelkov so v letu 2007 realno ponovno porasle, vendar so še vedno za 7,3% pod vrednostmi v letu 2000.

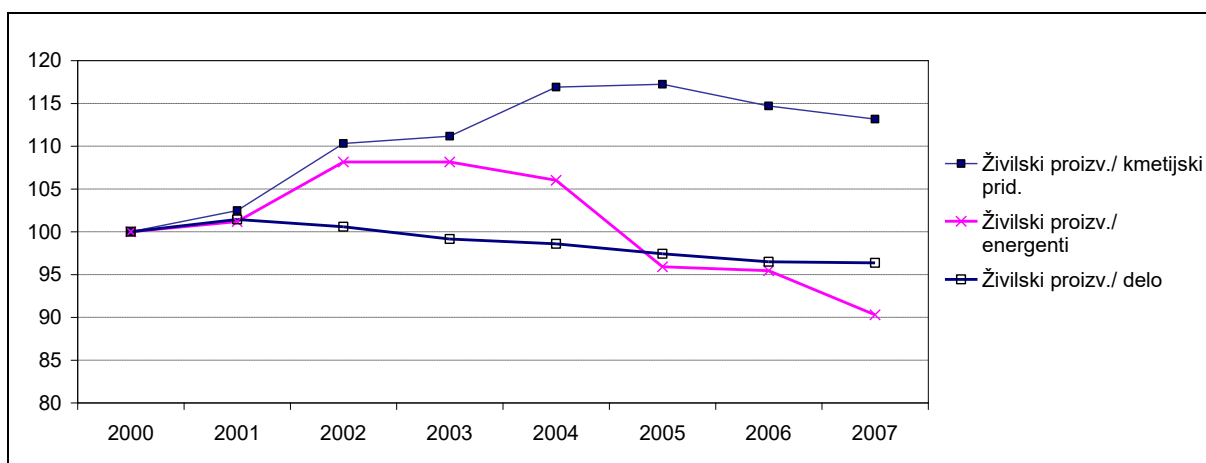

Slika 23: Indeksi cen živilskih proizvodov (DA), proizvodov predelovalnih dejavnosti (D) in kmetijskih pridelkov; 1995-2007 (realno; 2000 = 100)

V spodnji sliki so prikazane ocene cenovno-stroškovnih razmerij v panogi (cenovna pariteta ali *terms of trade*), ki jih dobimo s primerjavo trendov gibanja cen pri proizvajalcih ter cen ključnih kategorij proizvodnih vložkov. Preseganje realne rasti cen kmetijskih surovin v primerjavi s spremembo cen živilskih proizvodov v letu 2007 se odraža v znižanju vrednosti kazalnika. Poslabšanje cenovno-stroškovnih razmerij je sicer nekoliko manj izrazito, kot v letu 2006, vendar po treh letih lahko že ugotavljamo obrat trenda. V prvih štirih letih analiziranega obdobju se je pariteta cenovnih indeksov predelanih živil ter kmetijskih proizvodov povečevala v korist cen živilskih proizvodov.

Primerjava gibanj proizvajalčevih cen predelanih živil in energentov v letu 2007 kaže izrazito neugodno spremembo, saj se je razmerje v primerjavi s predhodnim letom poslabšalo za dobrih pet odstotkov. Živilski proizvodi pri proizvajalcih so se torej dražili občutno počasneje, kot so porasle cene energentov.

Cenovna pariteta živilskih proizvodov in stroškov dela se je sicer v letu 2007 ponovno poslabšala, vendar je sprememba manjša, kot v predhodnem letu.

Slika 24: Paritete cenovnih indeksov živilskih proizvodov (DA) ter kmetijskih pridelkov, energentov in dela; 2000-2007 (2000 = 100)

Pri analizi paritet cenovnih indeksov je potrebno upoštevati, da zaradi izrazite stopnje koncentracije v slovenski v trgovini z živi, proizvajalčeve cene ne odražajo v celoti ekonomskih razmer za proizvajalce. Ti se pri poslovanju z velikimi trgovci soočajo s

povečanimi zahtevami po dodatnih bonitetah in popustih, ki so obračunani na posebnih fakturah, ki jih statistika cen ne zajame.

3.4 Poslovni rezultati živilskopredelovalne industrije

3.4.1 Poslovanje živilskopredelovalne panoge

V letu 2007 je bilo v 499 podjetjih živilskopredelovalne industrije zaposlenih 15.217 delavcev, kar je 8,7% manj kot v predhodnem letu in 21,9% manj kot v letu 2000. V letu 2007 se je število delavcev ponovno pomembno zmanjšalo. Število zaposlenih v panogi se zmanjšuje že od leta 2002, vendar sta padca v letih 2006 in 2007 občutno večja kot v predhodnih letih. Ponovno ugotavljamo povečanje števila registriranih podjetij v panogi in to kljub razmeroma neugodnim ekonomskim razmeram v zadnjem obdobju. V letu 2007 je bilo registriranih 58 podjetij več kot v letu 2006. Predvidoma gre za mikro podjetja, ki zaposlujejo zelo malo delavcev, kljub temu pa te precejšnje rasti ne moremo pojasniti zgolj z običajnimi naravnimi nihanji. Kaže, da v dejavnosti proizvodnje hrane podjetniki še zaznavajo poslovne možnosti.

Bilančna sredstva v lasti živilskopredelovalnih podjetij so v letu 2007 znašala 2,93 milijarde EUR, kar je realno okoli 11,2% več kot v predhodnem letu. Izrazita rast sredstev v zadnjem letu je presegla realno zmanjšanje obsega v letih 2005 in 2006. Tudi primerjava z letom 2000 kaže, da so podjetja v tej panogi realno povečala obseg sredstev. Realni indeks 2007/2000 znaša 100,8.

Okvir 6: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalne industrije

Kazalniki, ki temeljijo na podatkih iz računovodskih bilanc, so pogosto vključeni v analizo konkurenčnosti in uspešnosti poslovanja industrijskih panog. Pri analizi uspešnosti poslovanja slovenske živilskopredelovalne industrije so uporabljeni podatki, ki jih pripravlja Agencija za javnopravne evidence in storitve (AJ PES). Metodologija za izračun kazalnikov računovodske analize je bila povzeta po slovenskih računovodskih standardih ter nemških in francoskih standardih računovodske analize.

Prihodki na tujih trgih = Čisti prihodki iz prodaje proizvodov in storitev na tujem trgu (aop 094) + Čisti prihodki iz prodaje blaga in materiala na tujem trgu (aop 095)

Izvozna usmerjenost = Prihodki na tujih trgih / Čisti prihodki iz prodaje (aop 090)

Dodana vrednost = Kosmati donos od poslovanja (aop 102) - Stroški blaga, materiala in storitev (aop 104) - Drugi poslovni odhodki (aop 124)

Neto čisti dobiček oz. izguba = Čisti dobiček obračunskega obdobja (aop 167) - Čista izguba obračunskega obdobja (aop 168)

Produktivnost = Čisti prihodki iz prodaje (aop 090) / Povprečno število zaposlencev (aop 169)

Dodana vrednost na zaposlenega = Dodana vrednost / Povprečno število zaposlencev (aop 169)

Neto čisti dobiček oz. izguba na zaposlenega = Neto čisti dobiček oz. izguba / Povprečno število zaposlencev (aop 169)

Donosnost sredstev (ROA) = Neto čisti dobiček oz. izguba / Sredstva (aop 001)

Donosnost prodaje (ROS) = Neto čisti dobiček oz. izguba / Čisti prihodki iz prodaje (aop 090)

Živilska panoga je v letu 2007 ponovno povečala prihodke od prodaje v primerjavi s predhodnim letom, vendar je bila rast v letu 2006 večja. Prihodki so v zadnjem letu znašali 1,89 milijarde EUR, kar je 1,7-odstotna realna letna rast. Tudi prihodki od izvoza ter kazalnik izvozne usmerjenosti živilske panoge kažeta pozitivne spremembe in sta se povečala po večji stopnji kot prihodki od prodaje. V letu 2007 so prihodki od prodaje na tujih trgih znašali 0,38 milijarde EUR, kar je 9,1% več kot v predhodnem letu. Letna rast je nekoliko manjša kot v letu 2006, ko so se izvozni prihodki realno povečali za več kot desetino. Kljub rasti v zadnjih letih, slovenska živilskopredelovalna industrija ne dosega vrednosti prihodkov na tujih

trgih iz leta 2000, saj so realno za desetino nižji. Izvozna usmerjenost se je v letu 2007 povečala za 7,3%, v primerjavi z letom 2000 pa je bila večja za 8,9%.

Preglednica 31: Gibanje pomembnejših kazalnikov poslovanja živilskopredelovalne industrije; 2000–2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Indeks* 2007/06	Indeks* 2007/00
Št. podjetij	388	377	394	404	424	426	441	499	113,2	128,6
Št. zaposlenih	19.473	19.281	19.841	18.938	18.141	18.315	16.669	15.217	91,3	78,1
Sredstva (mrd EUR)	2,10	2,12	2,26	2,29	2,38	2,50	2,55	2,93	111,2	100,8
Prihodki od prodaje (mrd EUR)	1,73	1,80	1,85	1,85	1,82	1,76	1,88	1,98	101,7	82,5
Prihodki od izvoza (mrd EUR)	0,30	0,34	0,34	0,32	0,30	0,30	0,33	0,38	109,1	89,8
Izvozna usmerjenost (%)	17,47	18,95	18,31	17,38	16,56	16,76	17,71	19,01	107,3	108,9
Produktivnost (000 EUR)	89,02	93,39	93,20	97,63	100,37	96,10	112,94	130,35	111,4	105,5
Dodana vrednost na zap (000 EUR)	24,90	25,09	26,12	27,41	25,98	25,01	27,76	32,78	114,0	94,9
Dobiček / izguba na zap. (000 EUR)	1,18	0,33	2,23	2,32	-0,50	0,10	1,83	5,47	287,7	334,4
Donosnost sredstev (ROA) (%)	1,09	0,3	1,95	1,91	-0,38	0,07	1,20	2,84	236,3	259,2
Donosnost prodaje (ROS) (%)	1,32	0,35	2,39	2,37	-0,5	0,11	1,62	4,20	258,3	316,9

* indeksi kazalnikov v EUR so revalorizirani.

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPEŠ

Produktivnost, merjena s prihodki od prodaje na zaposlenega, se je v letu 2007 občutno izboljšala. Povprečno je zaposlenec v živilski dejavnosti ustvaril nekaj več kot 130 tisoč EUR prihodkov, kar je 11,4% več kot v predhodnem letu. Ponovno gre v večji meri za pasivno rast produktivnosti zaradi zmanjševanja zaposlenih. V enakem obdobju se je občutno povečala tudi dodana vrednost na zaposlenega. Ta je v letu 2007 znašala 32,8 tisoč EUR, kar je 14% več kot v letu 2006. Dolgoročni trendi so pri kazalniku produktivnosti ugodnejši kot pri dodani vrednosti na zaposlenega, saj je slednja nižja kot v letu 2000 za 5,1%, produktivnost pa je realno višja skoraj za desetino.

Povečanje dodane vrednosti na zaposlenega že delno nakazuje nadaljnje pozitivne spremembe pri kazalnikih dobičkovnosti. V letu 2007 je zaposlenec v povprečju ustvaril 5.469 EUR neto dobička, kar je skoraj trikratna realna rast v primerjavi s predhodnim letom, v primerjavi z letom 2000 pa je dobiček realno višji za več kot trikrat. Tudi kazalnika donosnost sredstev in donosnost prodaje sta se občutno izboljšala, pri čemer je izkazani neto dobiček v letu 2006 predstavljal okoli 2,84% vrednosti sredstev ter 4,20% prihodkov od prodaje.

Preglednica 32: Deleži proizvodnje hrane, pijač in tobačnih izdelkov (DA) v predelovalni dejavnosti (D); 2000–2007

	Delež DA v D (v %; D= 100)								Indeks 2007/2006	Indeks 2006/2000
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007		
Število podjetij	6,2	6,1	6,2	6,1	6,2	6,2	6,4	6,9	109,0	111,6
Število zaposlenih	9,2	9,1	9,1	9,0	8,7	8,8	8,1	7,3	90,0	78,8
Sredstva	13,8	13,4	13,7	13,3	13,0	12,7	12,2	12,8	104,5	92,5
Prihodki od prodaje	11,6	11,3	11,0	10,7	9,7	8,9	8,6	8,1	93,8	69,8
Dodana vrednost	11,1	10,7	10,3	10,0	8,6	8,2	7,7	7,6	98,7	68,4
Dobiček	11,3	10,9	11,7	9,6	4,7	4,3	5,9	8,6	147,2	76,6
Izguba	17,9	19,7	16,4	11,5	20,6	15,4	16,1	8,7	54,1	48,5
Prihodki od izvoza	3,6	3,5	3,6	3,2	2,8	2,5	2,5	2,5	101,2	68,8

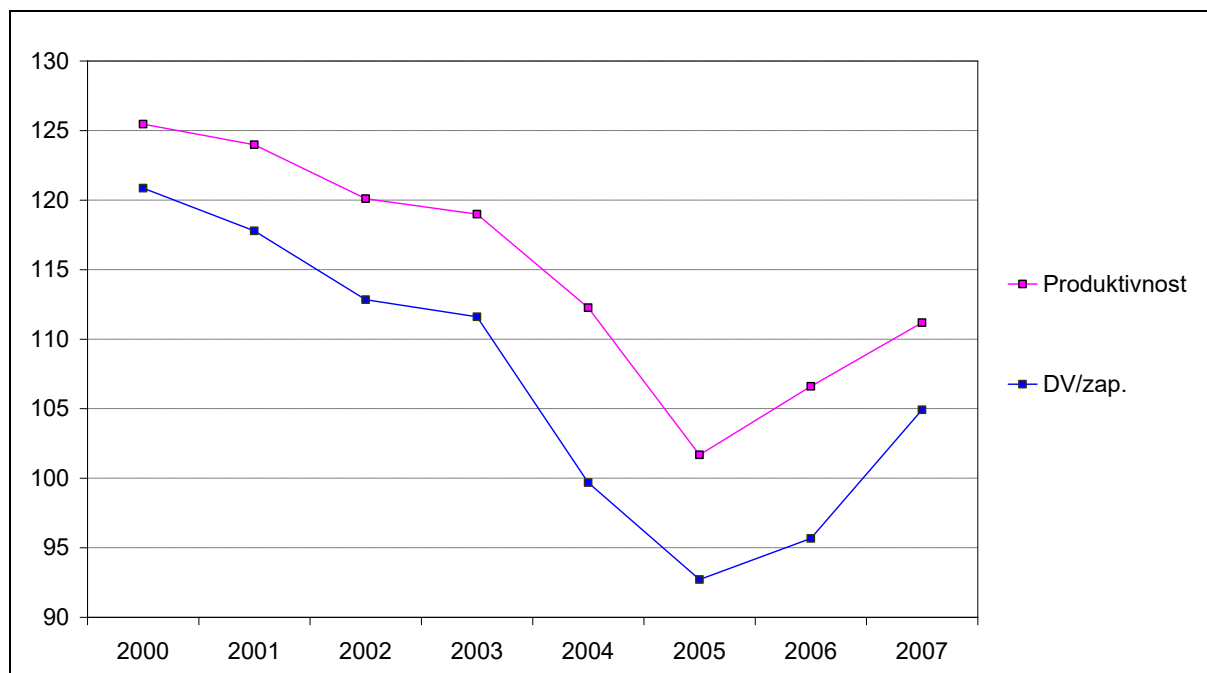
Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPEŠ

Delež živilskopredelovalne panoge v ključnih agregatih predelovalne industrije se je v letu 2007 ponovno nekoliko zmanjšal. Izstopa skoraj 10-odstotno zmanjšanje deleža v številu zaposlenih, medtem ko se je delež v prihodkih od prodaje zmanjšal na 8,1%, kar je več kot sedemodstotni letni padec. V obdobju od leta 2000 se je delež živilske industrije v prihodkih predelovalne dejavnosti zmanjšal za več kot 30%. Ustvarjena dodana vrednost je predstavljala 7,6%, kar je 2,3% manj kot v predhodnem letu, pri čemer pa je delež od leta 2000 padel skoraj za tretjino. V primerjavi s predhodnim letom se je v letu 2007 za 9%

povečal delež, ki ga živilska industrija predstavlja v številu podjetij v predelovalni dejavnosti, za 4,5% pa se je povečal delež v bilančnih sredstvih. Največjo letno rast ugotavljamo pri deležu v ustvarjenem dobičku, ki je v zadnjem analiziranem letu znašal 8,6%, kar je skoraj za polovico več kot v letu 2006. Kljub temu pa primerjava z letom 2000 kaže, da je delež, ki ga je živilska industrija prispevala takrat, skoraj za četrtno višji kot v letu 2007.

Občutno se je zmanjšal delež živilstva v celotni izgubi predelovalne dejavnosti in je v letu 2007 znašal 8,7%. To je skoraj za polovico manj kot v letu 2006, v primerjavi z letom 2000 pa je delež manjši za več kot polovico.

Delež prihodkov od izvoza, ki so ga ustvarila živilskopredelovalna podjetja, že tretje leto stagnira okoli 2,5%, kar pa je za slabo tretjino manj kot v letu 2000.

Slika 25: Primerjava produktivnosti in dodane vrednosti na zaposlenega v proizvodnji hrane, pijač in tobačnih izdelkov (DA) ter predelovalni dejavnosti (D); 2000–2007 (D=100)

V obdobju po letu 2000 se je relativna prednost živilske panoge po kazalnikih produktivnosti in dodane vrednosti na zaposlenega stalno zmanjševala in v letu 2005 dosegla najnižjo stopnjo v analiziranem obdobju. V letu 2006 ugotavljamo izboljšanje pri obeh kazalnikih, ki se nadaljuje tudi v letu 2007. Živilskopredelovalna panoga je v letu 2007 dosegla okoli 11% višjo produktivnost od povprečja predelovalne industrije, pri dodani vrednosti na zaposlenega pa je izkazani rezultat za okoli pet odstotkov nad povprečjem. V letih 2004, 2005 in 2006 je dosežena dodana vrednost na zaposlenega v živilski industriji zaostajala za povprečjem predelovalnih dejavnosti. Kljub rasti v zadnjih dveh letih slovenska živilska dejavnost še ni dosegla prednosti, ki jo je pri produktivnosti in dodani vrednosti izkazovala v letu pred pristopom k EU. V letu 2000 je prednost pri produktivnosti znašala več kot četrtno, pri dodani vrednosti na zaposlenega pa več kot petino.

3.4.2 Industrijska struktura ter gospodarska gibanja po dejavnostih živilskopredelovalne panoge

Panožna struktura živilskopredelovalne industrije je v letu 2007 primerljiva s stanjem v letih pred 2006. Mesnopredelovalna panoga je ponovno prispevala največji delež pri prihodkih od prodaje (27,3%) ter dodani vrednosti (21,1%). Pekarstvo je vodilna dejavnost po številu zaposlenih (28%), po dodani vrednosti pa je ponovno druga najpomembnejša dejavnost. V

letu 2006 je namreč po tem kazalniku presegla mesnopredelovalno dejavnost. Delež pekarstva pri prihodkih od prodaje je nekaj manjši od 15%, kar je več kot pol odstotne točke manj, kot v letu 2006. Mlečno-predelovalna industrija je tretja največja dejavnost po prihodkih od prodaje in je v letu 2007 prispevala nekaj več kot 13-odstotni delež, delež pri dodani vrednosti pa ostaja občutno nižji (7,4%). V primerjavi z letom 2006 se je nekoliko povečal delež, ki ga ta dejavnost prispeva k skupni zaposlenosti. Vrednost je dosegla 8,2%. Za mlečno-predelovalno industrijo se je v letu 2007 po deležu v številu zaposlenih uvrstila predelava čaja in kave (6,7%) ter predelava sadja in zelenjave (6,3%).

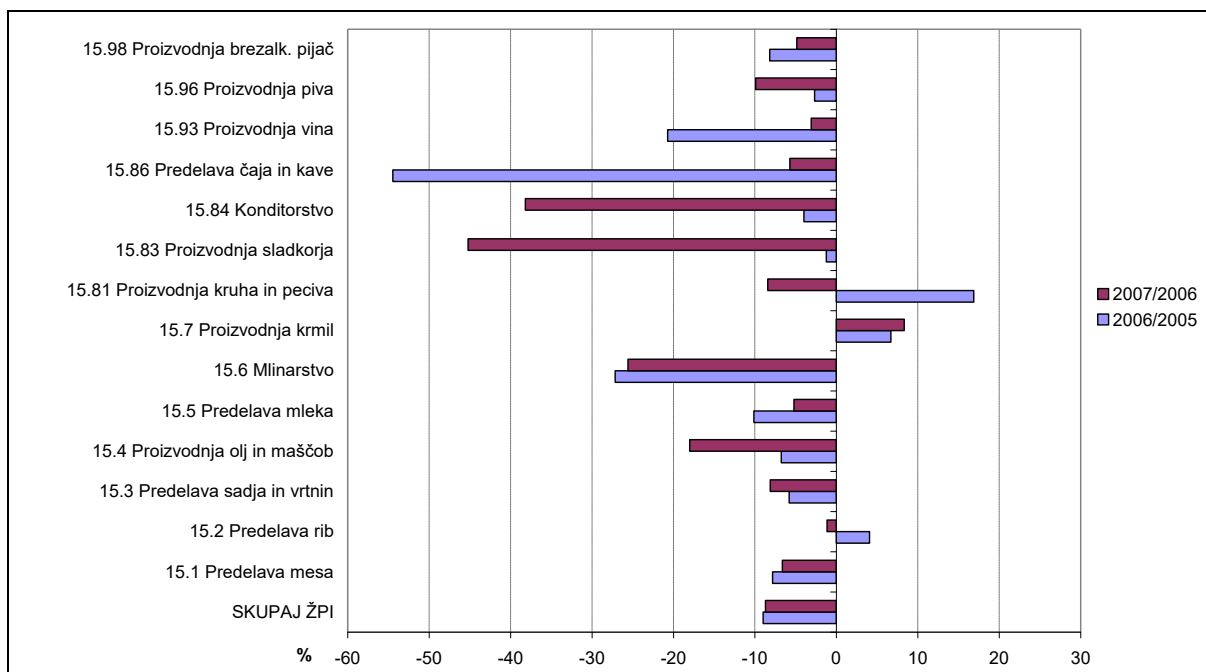
Preglednica 33: Osnovni kazalniki strukture živilskopredelovalne panoge v letu 2007

DEJAVNOST	Število podjetij	Število zaposlenih	Prihodki od prodaje	Prihodki na tujih trgih	Dodana vrednost	Čisti dobiček	Čista izguba
D – Predelovalne dejavnosti (mrd EUR)	7.201	209.415	24,65	15,19	6,54	1,15	0,10'
DA – Proizvodnja hrane, pijač, tobaknih izdelkov (mrd EUR)	499	15.217	1,98	0,38	0,50	0,10	0,02
Struktura DA (%)							
15. Proizvodnja hrane, pijač in krmil	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
15.1 Proizvodnja, konz. mesa, mesnih izdelkov	14,43	26,13	27,26	23,90	21,13	15,29	30,45
15.2 Predelava in konzerviranje rib in ribjih izd.	1,60	1,33	1,05	1,77	0,95	0,49	0,05
15.3 Predelava in konzerviranje sadja in vrtnin	7,62	6,29	5,66	7,49	5,91	5,57	4,97
15.4 Proizvodnja rastl. in živalskih olj in maščob	2,00	0,95	1,62	1,52	0,51	0,05	9,16
15.5 Predelava mleka in proizvodnja mlečnih izd.	4,41	8,24	13,10	13,86	7,38	0,76	18,49
15.6 Mlinarstvo, proizvod. škroba in škrobnih izd.	2,40	2,92	1,87	1,51	2,02	0,78	0,87
15.7 Proizvodnja krmil	2,81	2,67	3,93	1,92	2,59	0,91	1,46
15.8 Proizvodnja drugih živil	53,91	40,55	29,94	39,98	38,38	17,75	14,59
15.81 Proizvodnja kruha, peciva in slaščic	38,68	27,95	14,88	3,95	20,29	7,57	10,91
15.83 Proizvodnja sladkorja	0,20	0,75	1,55	5,44	4,86	6,66	0,00
15.84 Proizvodnja kakava, čokolade, bombonov	1,20	2,57	1,87	5,31	1,86	0,44	2,93
15.86 Predelava čaja in kave	4,81	6,70	10,29	24,73	9,29	1,47	0,36
15.9 Proizvodnja pijač	10,82	10,91	15,56	8,05	21,13	58,42	19,95
15.93 Proizvodnja vina iz grozdja	4,41	3,45	2,20	0,92	2,49	2,85	8,82
15.96 Proizvodnja piva	1,60	4,60	10,13	5,32	15,01	29,01	0,18
15.98 Proizvodnja mineralnih vod in brezalk. pijač	2,61	2,73	3,20	1,79	3,58	26,51	10,82
16. Proizvodnja tobaknih izdelkov	-	-	-	-	-	-	-

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPEŠ

Razen v dejavnosti proizvodnje krmil, so v vseh živilskopredelovalnih dejavnostih v letu 2007 zmanjšali število zaposlenih, obseg skupnega zmanjšanja pa je še nekoliko večji kot v predhodnem letu.

Izstopa skoraj polovično zmanjšanje v dejavnosti proizvodnja sladkorja, kar je posledica konsolidacije gospodarske družbe. Za več kot tretjino se je zmanjšalo število zaposlenih v konditorstvu, še naprej pa se zmanjšuje število zaposlenih v mlinarstvu (-26%). V oljarski dejavnosti je bilo v letu 2007 za skoraj petino manj delavcev kot v predhodnem letu, v pivovarskih podjetjih pa so število zaposlenih zmanjšali za desetino. V pekarstvu se je število zaposlenih zmanjšalo za 8,4%, kar je 391 delavcev. Zmanjšanje števila zaposlenih v pekarstvu predstavlja več kot četrtno skupnega zmanjšanja števila zaposlenih v živilskopredelovalni dejavnosti v letu 2007. V mesnopredelovalnih podjetjih se je v letu 2007 število zaposlenih zmanjšalo za 6,6%, kar predstavlja nekaj manj kot petino vsega zmanjšanja v živilskopredelovalni industriji v tem letu (282 delavcev).

Slika 26: Sprememba števila zaposlenih po dejavnostih živilskopredelovalne industrije v letih 2006 in 2007 v primerjavi s predhodnim letom

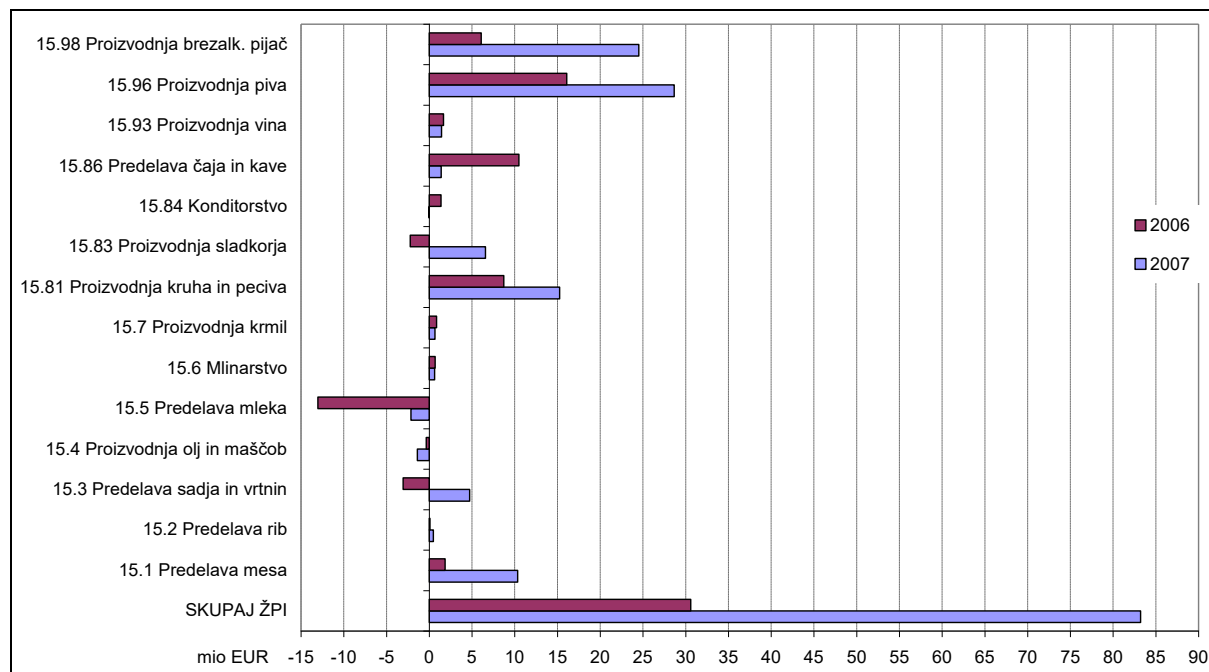
Deleži posameznih panog živilske industrije v prihodkih od prodaje na tujih trgih so se v letu 2007 ponovno nekoliko spremenili. V primerjavi s predhodnim letom se je zmanjšal delež, ki ga ustvarijo podjetja v dejavnosti predelave čaja in kave, čeprav ta dejavnost še vedno prispeva največ prihodkov od izvoza živilske industrije (25%). Za pet odstotnih točk se je povečal delež, ki ga v prihodkih od prodaje na tujih trgih prispeva mesnopredelovalna dejavnost (24%) ter predelava mleka (13%), ki pa je bila v predhodnih letih vodilna izvozna dejavnost slovenske živilske panoge.

V letu 2007 sta se dejavnosti pekarstvo in mesnopredelovalna industrija ponovno praktično izenačili po prispevku k dodani vrednosti živilskopredelovalne industrije. V predhodnem letu je namreč pekarstvo ustvarilo občutno večji delež, kot mesnopredelovalna dejavnost. Delež pekarstva je v zadnjem letu ponovno padel na nekaj več kot petino, mesnopredelovalna industrija pa je prispevala 21%. Delež pivovarstva v panožni dodani vrednosti je v letu 2007 padel za eno odstotno točko na 15%, za več kot dve odstotni točki pa je padel delež predelave čaja in kave (9,3%). Nekoliko se je povečal delež, ki ga k ustvarjeni dodani vrednosti prispeva predelava mleka, za pet odstotnih točk pa se je v zadnjem letu povečal prispevek dodane vrednosti predelave sladkorja.

Po kazalnikih dobička je bilo leto 2007 za živilskopredelovalno industrijo agregatno ponovno ugodnejše od predhodnih dveh let. Nerevidirani izkazani dobiček je v oddelku DA – Proizvodnja hrane, pijač, tobačnih izdelkov znašal 98,9 milijonov EUR, medtem ko je izguba znašala 15,7 milijonov EUR. Neto dobiček, izkazan v letu 2007, je tako znašal skoraj 83,2 milijona EUR. Ponovno ugotavljamo izrazito koncentracijo dobička v dejavnosti proizvodnje brezalkoholnih pijač in pivovarstvu. Ti dve dejavnosti sta ustvarili več kot polovico izkazanega dobička. V pekarstvu se nadaljuje trend povečevanja neto dobička, saj je ta v primerjavi s predhodnim letom večji za okoli tretjino. Pomembno izboljšanje ugotavljamo pri neto dobičku v predelavi mesa, saj je ta v letu 2007 znašal 10 milijonov EUR. Ta dejavnost je v letu 2005 še izkazovala neto izgubo, izid pa se postopoma izboljšuje. Visok neto dobiček (6,6 mio EUR) so izkazali tudi v dejavnosti proizvodnja sladkorja, vendar ta najverjetneje ne izhaja iz poslovanja. Dejavnost predelave sadja in zelenjave je leto 2006 zaključila z neto izgubo (-3 mio EUR), v letu 2007 pa je izkazala okoli 5 milijonov EUR neto dobička.

Dejavnost proizvodnja vina je po obdobju poslovanja z neto izgubo poslovno leto 2006 prvič zaključila s pozitivnim izidom. Tudi v letu 2007 je dejavnost zaključila poslovanje z neto dobičkom, vendar je ta nižji kot v predhodnem letu, ponovno pa je k izkazanemu dobičku prispevala konsolidacija bilanc in odprodaja deležev.

Dejavnosti predelava mleka, oljarstvo in konditorstvo so bile edine, ki so leto 2007 zaključile z neto izgubo. Poslovni izid v mlečno-predelovalni industriji se je v primerjavi s predhodnim letom sicer pomembno izboljšal, saj je neto izguba v letu 2007 znašala nekaj več kot 2 milijona evrov, v letu 2006 pa še 13 milijonov. Trendi v proizvodnji olja in maščob so manj ugodni, saj se tu neto izguba povečuje. Dejavnost je poslovno leto 2007 zaključila z nekaj več kot 2 milijona neto izgube. Neto izguba v konditorstvu je majhna (25 tisoč EUR).

Slika 27: Neto dobiček/izguba živilskopredelovalne industrije po dejavnostih; 2006 in 2007

Delež prihodkov od prodaje na tujih trgih v celotnih prihodkih, ki ga merimo s kazalnikom izvozne usmerjenosti, je v letu 2007 znašal 19,0%, kar je okoli 7,3% več kot v predhodnem letu. Živilska panoga sicer po tem kazalniku že tradicionalno občutno zaostaja za povprečjem predelovalnih dejavnosti (2007: 61,9%), vendar pa se je skupna izvozna usmerjenost slovenskih predelovalnih dejavnosti v zadnjem letu minimalno zmanjšala (-0,4%). Največjo izvozno usmerjenost med živilskimi panogami je v letu 2007 dosegla dejavnost proizvodnja sladkorja (67%), sledita konditorstvo (54%) ter predelava čaja in kave (46%). V proizvodnji sladkorja izkazujejo tudi največjo letno rast izvozne usmerjenosti, saj se je kazalnik povečal za skoraj polovico. Izvozna aktivnost se je okrepila tudi v obeh nosilnih dejavnostih slovenske živilske panoge. Delež prihodkov od izvoza v mesnopredelovalni industriji se je v zadnjem letu povečal za skoraj eno tretjino in v letu 2007 dosegel 16,7%. Nekoliko manj se je v zadnjem letu povečala izvozna usmerjenost v mlekarnstvu, vendar je ta panoga presegla vrednosti iz leta 2005. V letu 2007 so prihodki od izvoza predstavljali petino vseh prihodkov od prodaje. Zmanjševanje izvozne usmerjenosti, ki ga ugotavljamo že od leta 2003, se nadaljuje v dejavnosti proizvodnje pijač. V vinarstvu se je delež izvoza v zadnjem letu zmanjšal za petino in dosegel 8%, nadaljevanje zmanjševanja izvozne aktivnosti pa ugotavljamo tudi v pivovarstvu. V tej dejavnosti so v letu 2007 dosegli 10-odstotno izvozno usmerjenost, kar je za desetino manj kot v predhodnem letu. Vrednost kazalnika v proizvodnji brezalkoholnih pijač se je nekoliko izboljšala (na 10,7%).

Produktivnost v živilskih dejavnostih je v letu 2007 realno porasla za 11,4% in dosegla 130 tisoč EUR na zaposlenega. Povprečna produktivnost predelovalne panoge je nižja (106 tisoč EUR), prav tako pa je nižja realna rast v letu 2007 (6,8%).

Znotraj živilske panoge je največjo produktivnost doseglo pivovarstvo, kjer je zaposlenec v letu 2007 ustvaril okoli 287 tisoč EUR čistih prihodkov od prodaje. Produktivnost v pivovarski dejavnosti se je v primerjavi z letom 2006 povečala za slabo tretjino. Še nekoliko večja je bila rast produktivnosti v dejavnosti proizvodnja sladkorja (+32%), kar pa je ponovno posledica konsolidacije podjetja. Zaposlenec v tej dejavnosti je v letu 2007 ustvaril skoraj 268 tisoč EUR prihodkov od prodaje. V visokem rangu produktivnosti (nad 200 tisoč EUR) so v letu 2007 še oljarstvo (222 tisoč EUR), predelava mleka (207 tisoč EUR) ter predelava čaja in kave. Oljarstvo v letu 2007 izkazuje skoraj 30-odstotno rast produktivnosti, v dejavnosti predelava čaja in kave pa se je produktivnost minimalno znižala. Prihodki na zaposlenega so se v mlekarstvu povečali za slabih osem odstotkov, medtem ko v predelavi mesa, ki sicer dosega nižjo produktivnost (135 tisoč EUR), ugotavljamo 13,3 odstotno realno rast. Najnižjo produktivnost v panogi, prvenstveno zaradi strukturnih značilnosti delovno intenzivnega proizvodnega procesa, izkazujejo v pekarski dejavnosti. V letu 2007 so dosegli 69,4 tisoč EUR prihodkov na zaposlenega, kar je realno 5,7% več kot v predhodnem letu. Rast produktivnosti v dejavnosti živilskopredelovalne industrije je tudi v letu 2007 pasivnega značaja, torej dosežena predvsem z zmanjševanjem števila zaposlenih.

Tudi rezultati pri dodani vrednosti na zaposlenega so v letu 2007 občutno boljši kot v predhodnem letu, vendar je rast prav tako praviloma pasivna. V povprečju je zaposlenec ustvaril 32,8 tisoč EUR dodane vrednosti, kar je realno 14% več kot v predhodnem letu. Tudi po tem kazalniku živilskopredelovalna industrija v zadnjem letu izkazuje izrazito ugodnejše trende kot je povprečje predelovalnih dejavnosti, kjer se je dodana vrednost na zaposlenega realno povečala za slabe štiri odstotke. Po kazalniku dodane vrednosti na zaposlenega ugotavljamo veliko prednost v proizvodnji sladkorja, ki izkazuje več kot šestkratnik povprečja živilske panoge. Sledi pivovarstvo z okoli 107 tisoč EUR dodane vrednosti na zaposlenega, kar je realno za desetino več kot v letu 2006. Visoko vrednost so izkazali še v predelavi čaja in kave (46 tisoč EUR), vendar je v primerjavi s predhodnim letom kazalnik realno nižji za slabo petino. Zelo visoko rast v zadnjem letu ugotavljamo za dejavnost predelava mleka, ki spada v skupino panog s srednjimi vrednostmi dodane vrednosti na zaposlenega. Kazalnik je v letu 2007 dosegel 29,4 tisoč evrov, kar je realno 61% več kot v predhodnem letu. Tudi v predelavi mesa, ki spada v nižji razred dejavnosti po doseženi dodani vrednosti na zaposlenega (26,5 tisoč EUR), ugotavljamo realno povečanje kazalnika za slabo četrtno.

Občutno zmanjšanje dodane vrednosti na zaposlenega izkazuje oljarstvo, saj je vrednost v letu 2007 realno za skoraj 30% nižja kot v predhodnem letu. V konditorstvu in vinarstvu, ki sta sicer obe v letu 2007 ustvarili okoli 23 tisoč EUR dodane vrednosti na zaposlenega, je vrednost kazalnika v zadnjem letu realno nižja za okoli 5%.

Rast dodane vrednosti v letu 2007 nakazuje pozitivne spremembe tudi na področju kazalnikov dobičkovnosti poslovanja živilskopredelovalnih panog. Neto dobiček na zaposlenega je po nerevidiranih izkazih znašal 5.469 EUR, kar je realno skoraj trikrat več kot v letu 2006. Vrednost tega kazalnika za povprečje predelovalnih dejavnosti je znašala 4.618 EUR in se je v zadnjem letu povečala realno za 8%. Tako visoka rast kazalnika v živilskopredelovalni industriji je zagotovo v precejšnjem delu izredne narave in je povezana z enkratnimi dogodki na ravni posameznih gospodarskih družb. Kljub temu pa v nekaterih dejavnosti ugotavljamo rast, ki jo lahko pojasnimo z izboljšanjem ekonomičnosti poslovanja.

V dejavnosti proizvodnje sladkorja so v letu 2006 izkazovali največjo izgubo na zaposlenega v živilski industriji, v letu 2007 pa so po tem kazalniku dosegli najboljši rezultat, kar kaže na izredne poslovne dogodke. Tudi štirikratna realna rast dobička na zaposlenega v dejavnosti proizvodnje brezalkoholnih pijač in 91-odstotna rast v pivovarstvu je prav tako posledica dogodkov izven tekočega poslovanja družb v osrednjih dejavnostih. Neto čisti dobiček na zaposlenega v mesnopredelovalni dejavnosti je znašal 2.603 EUR, kar je skoraj šestkratnik

vrednosti v predhodnem letu. V tej dejavnosti ugotavljamo precejšnjo polarizacijo med družbami, pri čemer predvsem največja podjetja v segmentu predelave belega mesa izstopajo po poslovnem rezultatu.

Mlečno-predelovalna industrija je izgubo na zaposlenega izrazito zmanjšala. Kazalnik je dosegel manj kot petino vrednosti iz predhodnega leta. V povprečju je zaposlenec v slovenskih mlekarnah v letu 2007 ustvaril 1.710 EUR neto izgube. Precejšnje poslabšanje ugotavljamo v dejavnosti predelave čaja in kave, kjer so sicer ustvarili neto dobiček, a je vrednost dosegla le slabo petino vrednosti iz predhodnega leta, ko je bil izid izrazito visok zaradi izrednih poslovnih dogodkov.

Poslabšanje rezultata v letu 2007 izkazuje tudi dejavnost pekarstva, ki je sicer v obdobju zadnjih nekaj let stalno izboljševala dobičkovnost. Poslovno leto so sicer zaključili z neto dobičkom (1.359 EUR na zaposlenega), vendar je vrednost v primerjavi z letom 2006 realno za okoli 30% nižja. Najverjetneje so na poslovanje pekarstva vplivale spremenjene razmere na nabavnih trgih (izrazita podražitev osnovnih surovin), zagotovo pa se v poslovanju obstoječih pekarskih podjetij odraža odprtje pekarn, ki je v lasti ene od največjih trgovskih verig v Sloveniji.

Kazalniki donosnosti prodaje (ROS) in donosnosti sredstev (ROA) so sledili ključne trende, ugotovljene pri neto dobičku v letu 2007. Ugotavljamo izrazito ugodne spremembe v večini dejavnosti. Za povprečje panoge je v zadnjem letu ROS dosegel 4,2%, medtem ko je ROA znašal 2,84%. Neuravnoteženost obeh kazalnikov kaže na vire dobička, ki jih panoga ni ustvarjala s proporcionalnim povečevanjem obsega prodaje.

Po vrednosti kazalnika ROS izstopata proizvodnja brezalkoholnih pijač, kjer je neto dobiček znašal več kot tretjino prihodkov v letu 2007 ter proizvodnja sladkorja s kazalnikom, ki je znašal 21,4%. V obeh primerih gre za vpliv izrednih poslovnih dogodkov, saj so razlike v primerjavi s predhodnim letom izrazito velike. Panogama sledi pivovarstvo, kjer je kazalnik prav tako izrazito nad povprečjem živilskopredelovalne industrije (11,1%), vendar je letna rast nekoliko manjša (za okoli 50%).

Dejavnost predelave sadja in zelenjave je v letu 2007 dosegla 4,2-odstotno donosnost prodaje, kar je sicer povprečje panoge, vendar je to dejavnost, ki se je uvrstila takoj za tistimi, ki so izkazale ekstremno visoke vrednosti. V zvezi s tem je potrebno izpostaviti, da je dejavnost predhodno leto zaključila z neto izgubo. Predelava sadja in zelenjave ima v letu 2007 uravnoteženo razmerje med obema kazalnikoma donosnosti, saj ROA znaša 4,17%.

Pozitivno izstopa rast donosnosti prihodkov od prodaje v mesnopredelovalni industriji, ki je z 1,91 za več kot petkrat višja, kot v predhodnem letu. Nekoliko manjšo, a še usklajeno rast je panoga dosegla pri kazalniku donosnosti sredstev, ki je v letu 2007 znašal 1,81%. Podobno donosnost prihodkov od prodaje kot mesnopredelovalna industrija v letu 2007 dosegata tudi pekarstvo, vendar je to skoraj tretjino nižja donosnost, kot jo je pekarstvo dosegalo v predhodnem letu. Donosnost sredstev te dejavnosti se je v zadnjem letu zmanjšala še po večji stopnji in dosegla 2,05% oziroma nekaj več kot polovico vrednosti iz leta 2006.

Mlečno-predelovalna industrija je v letu 2007 izkazala neto izgubo, ki je znašala manj kot odstotek prihodkov od prodaje. To je občutno boljši rezultat kot v predhodnem letu, ko je neto izguba predstavljala več kot pet odstotkov prihodkov. Kazalnik ROA je sicer nekoliko slabši (1,16%), vendar je razlika v primerjavi s predhodnim letom primerljiva s spremembo kazalnika ROS; gre torej za skladni spremembi. Zaskrbljujočo donosnost ugotavljamo v proizvodnji olj in maščob, saj je neto izguba v letu 2007 znašala kar 4,3% prihodkov od prodaje, kazalnik ROA pa je bil še nekoliko slabši (-5,27%). Oba kazalnika donosnosti sta se v primerjavi z letom 2006 občutno poslabšala, kar kaže na zaostrene ekonomske razmere v tej dejavnosti.

Preglednica 34: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalnih dejavnosti; 2006 in 2007

DEJAVNOST	Izvozna usmerjenost (v %)		Produktivnost (v tisoč EUR)		Dodana vrednost na zaposlenega (v tisoč EUR)		Dobiček /izguba/ na zaposlenega (v tisoč EUR)		Donosnost prodaje (ROS v %)		Donosnost sredstev (ROA v %)	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
D – PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	62,2	61,9	105,94	117,2	29,02	31,2	4,13	4,62	3,89	3,94	4,09	4,21
DA Proizvodnja hrane, pijač, tobaknih izdelkov	17,7	19,0	112,94	130,3	27,76	32,8	1,83	5,47	1,62	4,20	1,20	2,84
15 Proizvodnja hrane, pijač in krmil	17,7	19,0	112,94	130,3	27,76	32,8	1,83	5,47	1,62	4,20	1,20	2,84
15.1 Proizvodnja, konzerviranje mesa, mesnih izdelkov	12,6	16,7	115,80	136,0	20,62	26,5	0,43	2,60	0,37	1,91	0,37	1,81
15.2 Predelava in konzerviranje rib in ribjih izdelkov	32,1	32,1	104,33	102,7	17,96	23,3	0,41	2,36	0,39	2,29	0,54	2,65
15.3 Predelava in konzerviranje sadja in vrtnin	24,8	25,2	100,45	117,2	28,49	30,8	-2,93	4,94	-2,92	4,21	-2,79	4,17
15.4 Proizvodnja rastlinskih in živalskih olj in maščob	17,0	17,8	164,93	222,0	23,73	17,5	-2,02	-9,55	-1,23	-4,30	-1,33	-5,27
15.5 Predelava mleka in proizvodnja mlečnih izdelkov	17,2	20,1	185,59	207,1	17,54	29,4	-9,85	-1,71	-5,31	-0,83	-6,85	-1,16
15.6 Mlinarstvo in proizvodnja škroba in škrobnih izdelkov	11,3	15,3	69,97	83,6	21,76	22,7	1,14	1,42	1,64	1,70	1,33	1,36
15.7 Proizvodnja krmil	9,4	9,3	168,61	191,6	27,97	31,7	2,26	1,64	1,34	0,86	1,41	0,81
15.8 Proizvodnja drugih živil	24,5	25,4	89,48	96,2	27,20	31,0	2,85	2,47	3,19	2,57	2,72	1,92
15.81 Proizvodnja kruha, svežega peciva in slaščic	4,3	5,1	63,35	69,4	22,17	23,8	1,88	1,36	2,96	1,96	3,58	2,05
15.83 Proizvodnja sladkorja	44,8	66,7	196,47	267,8	14,41	211,3	-10,65	57,31	-5,42	21,40	-3,69	8,89
15.84 Proizvodnja kakava, čokolade, bombonov	43,8	53,9	83,08	94,9	23,99	23,8	2,16	-0,06	2,61	-0,07	2,76	-0,07
15.86 Predelava čaja in kave	45,6	45,7	194,65	200,3	54,05	45,5	9,72	1,37	4,99	0,68	2,97	0,37
15.9 Proizvodnja pijač	10,8	9,8	149,15	186,0	57,79	63,5	13,42	32,92	9,00	17,70	2,76	5,00
15.93 Proizvodnja vina iz grozdja	9,9	8,0	82,30	83,0	23,65	23,6	3,08	2,74	3,74	3,30	2,11	1,68
15.96 Proizvodnja piva	11,2	10,0	211,85	286,7	93,65	106,8	20,68	40,90	9,76	14,27	2,60	3,50
15.98 Proizvodnja mineralnih vod in brezalkoholnih pijač	10,2	10,7	125,45	152,6	38,25	42,9	13,90	58,90	11,08	38,60	3,71	13,02
16 Proizvodnja tobaknih izdelkov	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPEŠ

Dolgoročnejši pregled gibanja kazalnikov uspešnosti poslovanja potrjujejo zaustavitev negativnih trendov v slovenski živilskopredelovalni panogi, ki smo jih ugotavljali v predhodnih letih. Pri tem je potrebno izpostaviti, da se v posameznih dejavnostih pojavlja precejšnja diferenciacija znotraj strukture, kar pomeni, da se je začelo oblikovati jedro podjetij, ki imajo več razvojnega potenciala, nekatera pa pritiskov prestrukturiranja ne bodo uspela obvladovati. V letu 2007 pri primerjavi živilskopredelovalne industrije in povprečja predelovalnih dejavnosti še vedno ugotavljamo zaostajanje dolgoročnih indeksov pri večini kazalnikov.

Izvozna usmerjenost predelovalnih dejavnosti se je v obdobju med 2000 in 2007 izboljšala za skoraj 11%, živilskopredelovalna industrija pa izkazuje nekaj manj kot 9-odstotno rast. Če pa v primerjavi izločimo učinek ukinitve predelave tobaka, je dolgoročno izboljšanje izvozne usmerjenosti skoraj 20-odstotno. Med dejavnostmi živilske panoge najizrazitejše stopnje rasti izvozne usmerjenosti v obdobju med 2000 in 2007 ugotavljamo pri dejavnosti proizvodnje krmil (skoraj 50-krat) in proizvodnje sladkorja (šestnajstkrat), ki pa sta v izhodiščnem letu obe ustvarili izrazito majhen delež prihodkov v izvozu. Pomembno in tudi relativno veliko rast izvozne usmerjenosti ugotavljamo pri dejavnostih konditorstvo in predelava čaja in kave. V teh dveh dejavnostih se je izvozna aktivnost v zadnjih sedmih letih povečala za več kot 80%. Spodbudno je tudi povečanje izvozne usmerjenosti v mesnopredelovalni dejavnosti in predelavi mleka. V letu 2007 sta obe dejavnosti na tujih trgih ustvarili okoli petino prihodkov, kar je v primeru mesne panoge okoli 40% več kot v letu 2000, izvozna usmerjenost mlečne panoge pa se je izboljšala za 35%.

V dveh dejavnostih, ki sicer izkazujeta visoko vrednost izvozne usmerjenosti se je vednost kazalnika v analiziranem obdobju poslabšala. Predelava rib, ki po obsegu prihodkov spada med manjše dejavnosti, je tradicionalno visoko izvozno aktivna. Primerjava kazalnika za leti 2007 in 2000 kaže, da se je v tem obdobju vrednost znižala za dobro desetino. Še izraziteje se je izvozna usmerjenost poslabšala v dejavnosti predelava sadja in zelenjave, saj je v sedmih letih izgubila nekaj manj kot petino vrednosti. V dejavnostih, ki sicer v letu 2007 izstopajo po ugodnih spremembah uspešnosti poslovanja, kazalnik izvozne usmerjenosti dolgoročno pada. Izrazito se je poslabšal v dejavnosti proizvodnje brezalkoholnih pijač in pivovarstvu, kjer je v letu 2007 delež izvoza v prihodkih od prodaje predstavljal okoli polovico manj kot v letu 2000. Za več kot 40% se je izvozna usmerjenost znižala v proizvodnji vina.

Preglednica 35: Uspešnost poslovanja živilskopredelovalnih dejavnosti – indeks 2007/2000

DEJAVNOST	Izvozna usmerjenost	Produktivnost	Dodana vrednost na zaposlenega	Dobiček /izguba/ na zaposlenega	ROS	ROA
D – PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	110,7	119,1	109,3	199,8	167,8	181,9
DA - Proizvodnja hrane, pijač, tobačnih izdelkov	108,9	105,5	94,9	334,4	316,9	259,2
15 Proizvodnja hrane, pijač in krmil	119,5	109,4	100,4	678,2	620,0	501,9
15.1 Proizvodnja, konzerviranje mesa, mesnih izdelkov	140,0	127,4	112,7	848,4	666,0	557,3
15.2 Predelava in konzerviranje rib in ribjih izdelkov	87,9	113,5	95,3	39,0	34,3	34,1
15.3 Predelava in konzerviranje sadja in vrtnin	77,4	95,8	81,7	113,3	118,3	137,2
15.4 Proizvodnja rastlinskih in živalskih olj in maščob	187,7	124,1	54,6	72,2	58,2	75,8
15.5 Predelava mleka in proizvodnja mlečnih izdelkov	135,0	96,9	89,5	- 3.476 *	-1,97 °	-3,00 °
15.6 Mlinarstvo in proizv. škroba in škrobnih izdelkov	94,4	69,3	80,4	65,7	94,8	101,3
15.7 Proizvodnja krmil	4.832,0	81,7	70,0	30,0	36,7	31,7
15.8 Proizvodnja drugih živil	235,2	115,1	101,2	67,0	58,2	54,7
15.81 Proizvodnja kruha, svežega peciva in slaščic	247,9	106,0	88,2	54,0	51,0	61,5
15.83 Proizvodnja sladkorja	1.614,0	164,1	413,2	1.531,7	933,5	741,8
15.84 Proizvodnja kakava, čokolade, bombonov	181,1	125,3	90,2	- 2.124 *	-3,84 °	-3,38 °
15.86 Predelava čaja in kave	183,4	129,1	98,2	12,1	9,3	6,4
15.9 Proizvodnja pijač	50,5	125,2	125,4	38.900 *	23,28 °	7,71 °
15.93 Proizvodnja vina iz grozdja	61,3	102,0	89,9	775,9	760,3	731,2
15.96 Proizvodnja piva	46,2	133,1	130,6	274,1	206,0	102,0
15.98 Proizvodnja mineralnih vod in brezalk. pijač	52,3	104,4	106,8	98.915 *	76,60 °	29,46 °
16. Proizvodnja tobačnih izdelkov	-	-	-	-	-	-

Opomba: * Absolutna razlika v tisoč EUR, ° Absolutna razlika v odstotnih točkah.

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPEŠ

Rast produktivnosti v živilski industriji je predvsem posledica obsežnega zmanjšanja števila zaposlenih v zadnjem letu analiziranega časovnega intervala - gre za tako imenovano pasivno rast. Med dejavnostmi največjo rast izkazuje proizvodnja sladkorja, kjer je produktivnost v letu 2007 za skoraj dve tretjini višja kot v letu 2000. Tudi v predelavi čaja in kave je produktivnost višja za četrtno. Razveseljivo je, da primerljivo rast ugotavljamo tudi v mesnopredelovalni dejavnosti, saj so prihodki na zaposlenega v letu 2007 realno za več kot 27% višji kot v izhodiščnem letu. Dejavnost predelava mleka v analiziranem obdobju izkazuje realno zaostajanje produktivnosti, ki je za dobre tri odstotke nižja, še izraziteje pa se je produktivnost poslabšala v mlinarstvu (-31%) in v dejavnosti proizvodnje krmil (-18%).

Pri spremembi dodane vrednosti na zaposlenega izstopa proizvodnja sladkorja, saj je izkazana vrednost več kot štirikrat višja kot v izhodiščnem letu, v pivovarstvu pa se je ta kazalnik izboljšal za slabo tretjino. Ponovno ugotavljamo ugoden dolgoročni trend za mesnopredelovalno panogo, saj je dodana vrednost na zaposlenega realno višja za 12,7%. Negativne spremembe so zaskrbljujoče v proizvodnji olj in maščob, saj je kazalnik realno za skoraj polovico nižji kot v letu 2000. Za okoli desetino je nižja dodana vrednost na zaposlenega v mlečno-predelovalni panogi, še nekoliko bolj pa se je dodana vrednost v obdobju med 2000 in 2007 znižala v pekarstvu (-12%).

Kazalniki dobička in donosnosti v živilskih dejavnostih so predvsem zaradi izboljšanja v zadnjih treh letih analiziranega obdobja občutno porasli, še posebej, če iz primerjave izključimo tobačno industrijo. V skupini proizvodnja hrane, pijač in krmil se je dobiček na zaposlenega v šestletnem obdobju realno povečal 6,8-krat, donosnost prodaje 6,2-krat, le nekoliko nižjo rast pa izkazuje kazalnik donosnosti sredstev (5-krat). Največji prispevek k tej rasti izhaja iz sprememb v dejavnosti proizvodnje pijač, še posebej proizvodnje brezalkoholnih pijač, ki je v letu 2000 pri teh kazalnikih izkazovala izrazito slabe rezultate iz naslova visokih izrednih odhodkov. Izboljšanje kazalnikov dobička v mesnopredelovalni dejavnosti je preseglo povprečje živilskopredelovalne panoge, saj je dobiček na zaposlenega večji za več kot osemkrat, donosnost prodaje in sredstev pa sta porasli za več kot 6,5-krat ter 5,5-krat.

Pri dolgoročni primerjavi kazalnikov dobičkovnosti izrazito v negativni smeri izstopa mlečno-predelovalna industrija. Absolutna razlika za dobiček na zaposlenega je -3.476 EUR, donosnost prodaje je v letu 2000 za 1,97 odstotne točke nižja kot v letu 2000, donosnost sredstev pa za 3 odstotne točke.

V letu 2007 lahko na podlagi kazalnikov poslovanja ugotovimo nadaljnjo stabilizacijo ekonomskega poslovanja v večini dejavnosti slovenske živilskopredelovalne industrije. Leto je bilo sicer zaznamovano z izrazitimi spremembami cen vhodnih surovin, katerim so sledile tudi podražitve na ravni maloprodaje. Rezultati poslovanja v tretjem celem poslovnem letu polnopravnega članstva v Evropski uniji so pozitivni, saj je panoga izkazala neto dobiček v višini nekaj več kot 83 milijonov EUR, k čemur so v največji meri prispevale dejavnosti pivovarstvo in proizvodnja brezalkoholnih pijač. Ugodne trende v donosnosti ugotavljamo tudi v mesnopredelovalni industriji, predvsem v podjetjih predelave piščančjega mesa. Precejšnji prispevek k izboljšanju kazalnikov poslovanja gre pripisati vnovični spremembi števila zaposlenih, ki je še posebej izrazita v proizvodnji sladkorja in konditorstvu, precej pa se je število zaposlenih zmanjšalo tudi v mesnopredelovalni industriji in pekarstvu. Nadaljuje se t.i. pasivno izboljšanje produktivnosti, kar potrjujejo neskladna gibanja kazalnikov donosnosti. Za leto 2007 je bil značilen tudi izrazit vpliv enkratnih poslovnih dogodkov, ki so povzročili netipične spremembe kazalnikov poslovanja (prihodki od prodaje deležev, kapitalske konsolidacije družb ipd.). Med vplivnejše sodijo tudi spremembe v dejavnosti predelave sladkorja, ki potrjujejo odločitev lastnikov za umik iz dejavnosti, kar je možno neposredno povezati z reformo tržnega reda za sladkor.

Potrebno je izpostaviti, da v dejavnosti predelava mesa že drugo leto zapored ugotavljamo pozitivne spremembe. Podjetja znotraj dejavnosti se po uspešnosti poslovanja sicer polarizirajo, vendar so pri trendih za leto 2007 prevladala dobra podjetja. Dogodki v prvi

polovici leta 2008 sicer nakazujejo možnosti poslabšanja trendov, predvsem zaradi težav v največjih podjetjih tega sektorja, prav tako pa so se zaostrole stroškovno cenovne škarje v oskrbni verigi rdečega mesa.

Tudi v mlečno-predelovalni industriji se kažejo zmerni pozitivni učinki aktivnejšega prestrukturiranja in racionalizacije v vodilnih podjetjih. Te aktivnosti so postopoma začele nevtralizirati posledice neustreznih predpristopnih politik in nezadostne priprave na pristop. Prav tako pa so podjetja uskladila nabavne in prodajne tokove, ki so bili zaradi t.i. »odliva surovega mleka« v letu 2006 eden od virov nestabilnosti v panogi. Kljub temu pa nekatera od večjih podjetij še vedno pestijo nakopičene težave, ki izhajajo iz nejasne lastniške vloge ter odnosov z dobavitelji.

Udejanjile so se napovedi o intenziviranju dogajanja na področju kapitala v živilskopredelovalnih podjetjih. Z vstopom dobaviteljev surovine v lastniško strukturo ene največjih mlekarn v državi je vzpostavljen model, ki ga imajo vodilna mlečno-predelovalna podjetja v svetu. Lastniška struktura sama pa še ne zagotavlja uspešnosti poslovanja, saj so za to potrebne ustrezne aktivnosti lastnikov preko kompetentnih uprav živilskopredelovalnih podjetij. Za ponoven konkurenčni vzpon živilskopredelovalne dejavnosti bo ključna ustrezna razvojna strategija, ki bo temeljila na jasnih ekonomskih potencialih, ki jih podjetja zaznavajo na enotnem trgu Evropske unije. Prodor na te trge pa zagotovo ni enostaven, saj tam vlada izrazita konkurenca, razmere na slovenskem trgu pa domačim ponudnikom zagotovo ne bodo več tako naklonjene, kot v predpristopnem obdobju. S pristopom se je v slovenski živilski panogi sprožil (časovno zaostali) proces ekonomskega prestrukturiranja. Obseg ekonomskih učinkov pristopa v živilskopredelovalni industriji je v letu 2007 že jasen, dogajanja, ki smo jim priča, pa so v čedalje manjši meri posledica vstopa v enotni trg EU. Slovenska podjetja, ki ne bodo prevzela strategije prodora v evropski prostor, se soočajo z negotovo prihodnostjo. Pričakovati je ugašanje nekonkurenčnih podjetij, njihove tržne deleže pa bodo prevzela uspešnejša domača in tuja podjetja.

4 UKREPI KMETIJSKE POLITIKE

4.1 Tržno-cenovna politika

4.1.1 Neposredna plačila v kmetijstvu

Leto 2007 je bilo prvo leto, v katerem so se neposredna plačila proizvajalcem izvajala po novi shemi v skladu z reformo skupne kmetijske politike (2003-2006). Slovenija je z uvedbo reforme v letu 2007 prešla od standardne sheme neposrednih plačil, ki so bila proizvodno vezana, na model, ki temelji na regionalnih plačilih z zgodovinskimi dodatki, ki so neodvisna od vrste in obsega proizvodnje. Proizvodno vezana plačila se ohranjajo samo v manjšem obsegu. Model vključuje naslednje elemente:

- regionalno enotno plačilo na ha, različno za njive in trajno travinje (dejanska višina plačila za travinje odvisna od skupnega števila uveljavljenih pravic);
- individualni (zgodovinski) dodatek za sektor mleka: 80% polne višine obeh premij za mleko glede na stanje kvote na dan 31.3.2007;
- individualni (zgodovinski) dodatek za sladkorno peso glede na pogodbeno proizvodnjo sladkorne pese v letu 2006; višina se bo postopoma povečevala do leta 2009 v skladu z reformo trga za sladkor (dejanska višina izračunana z deljenjem finančne ovojnice za sladkor, zmanjšane za nacionalno rezervo, s skupnim številom hektarov sladkorne pese v letu 2006);
- individualni (zgodovinski) dodatek za sektor govedoreje: 30% polne višine vseh premij za govedo (premija za krave dojilje, nacionalno dodatno plačilo za krave dojilje, posebna premija za bike in vole, klavna premija za odraslo govedo in za teleta, dodatno plačilo, ekstenzifikacijsko plačilo) glede na pravice v letu 2006;
- proizvodno vezana plačila: 65% polne višine posebne premija za bike in vole, 50% polne višine premij za drobnico, 25% polne višine plačila na hektar za hmelj;
- posebno (proizvodno vezano) plačilo na glavo živali za ekstenzivno rejo ženskih govedi (dejanska višina plačila odvisna od števila zahtevkov v posameznem letu);
- proizvodno vezana plačila za energetske in beljakovinske rastline ter lupinarje (enako kot pred reformo).

Večina plačil, z izjemo proizvodno vezanih plačil, se z uveljavitvijo reforme v letu 2007 nadomešča s plačilnimi pravicami, ki so seštevek regionalnega plačila in morebitnih dodatkov (za mleko, goveje meso in sladkorno peso). Število plačilnih pravic je enako številu ugotovljenih upravičenih hektarjev, ki so jih v zbirni vlogi za leto 2007 prijavili nosilci kmetijskih gospodarstev. Osnova za dodelitev plačilnih pravic so bili podatki o zemljiščih v evidenci grafičnih enot rabe zemljišč kmetijskega gospodarstva (GERK) za leto 2006, ki so se morali ujemati s stanjem v naravi. Za dodelitev plačilnih pravic, plačilnih pravic z dovoljenjem za sadje, zelenjavo in krompir ter plačilnih pravic za praho so bile v letu 2007 upravičene površine GERK-ov z rabo zemljišč njiva/vrt, hmeljišče, oljčnik, ekstenzivni sadovnjak, trajni travnik, intenzivni sadovnjak, v katerem se prideluje jagodičje ter rastlinjak, v katerem se prideluje jagodičje ali zelenjava. Število in vrednost plačilnih pravic, dodeljenih za leto 2007, predstavlja osnovo za njihovo uveljavljanje v naslednjih sedmih letih.

Pogoj za uveljavljanje vseh pravic do neposrednih plačil je spoštovanje pravil in zahtev navskrižne skladnosti, ki so predpisane z evropsko in nacionalno zakonodajo in se nanašajo na področje zdravja živali in rastlin, ohranjanja virov pitne vode ter ohranjanje rastlinskih in živalskih habitatov.

Z uveljavitvijo reforme se je obseg proizvodno vezanih plačil močno zmanjšal, tako po številu, kot po vrednosti. Poleg pomoči za stročnice in energetske rastline ter podpore za pridelovanje lupinarjev, je proizvodno vezan ostal le del proizvodne pomoči za hmelj, del

posebne premije za bike in vole ter del premij za drobnico, proizvodno vezana pa so tudi plačila za ekstenzivno rejo ženskih govedi.

Preglednica 36: Vrste in višina neposrednih plačil za najpomembnejše trge; 2006 in 2007

	2006	2007
Neposredna plačila za rastlinske pridelke (EUR/ha)		
Neposredno plačilo za žito, oljnice, krmne stročnice, praho	314,31	-
Neposredno plačilo za lan in konopljo za vlakna	215,80	-
Neposredno plačilo za oljne buče	239,94	-
Proizvodna pomoč za oljno olje	567,00	-
Neposredno plačilo za hmelj	456,00	120,00
Pomoč za stročnice	36,12	38,89
Pomoč za energetske rastline	29,25	45,00
Neposredno plačilo za lupinasto sadje	78,49	84,52
Prehodno plačilo za sladkorno peso	*	-
Neposredna plačila za živali in živalske proizvode (EUR/glavo)		
Premija za mleko (na tono kvote)**	23,27	-
Klavna premija za odraslo govedo**	76,00	-
Klavna premija za teleta	47,39	-
Premija za krave dojilje	190,00	-
Dodatna premija za krave dojilje	22,94	-
Posebna premija za bike	198,52	136,50
Posebna premija za vole	142,50	97,50
Ekstenzifikacijska premija	95,00	-
Osnovna premija za ovce mesnih pasem	19,85	10,50
Osnovna premija za koze in ovce mlečnih pasem	15,97	8,40
Dodatna premija za drobnico**	6,62	3,50
Plačilo za ekstenzivno rejo ženskih govedi	-	*
Regionalno enotno plačilo (EUR/ha)		
- njive (tudi hmeljišča, oljčniki, nasadi jagodičja)	-	332,00
- trajno travinje (tudi travniški sadovnjaki)***	-	108,70
Individualna (zgodovinska) plačila (EUR/ha)		
- govedoreja		30% vseh plačil za govedo
- mleko		80% obeh premij
- sladkorna pesa		100%

* določena skupna masa sredstev; plačilo na enoto odvisno od števila uveljavljenih pravic

** poleg osnovnih premij so rejci uveljavljali tudi dodatna plačila, določena s skupno maso sredstev; plačilo na enoto je bilo odvisno od števila uveljavljenih pravic

*** izračunano glede na število dodeljenih plačilnih pravic za to vrsto rabe zemljišč in skupne ovojnice za ta namen

Vir: Uradni listi RS (različne številke), MKGP

Leto 2007 je bilo zadnje leto, v katerem je prišlo do dviga neposrednih plačil na račun usklajevanja ravni s tisto, ki velja za stare članice EU. Neposredna plačila so tako v Sloveniji dosegla 100% višino, z izjemo plačil za stročnice in lupinasto sadje, kjer so porasla na 70% primerljive ravni v EU 15 (v letu 2006 65%) ter plačil za pridelavo semenskega krompirja, ki so predmet državnih pomoči in so se v letu 2007 močno zmanjšala.

Poleg vsebinskih sprememb je uveljavitev reforme neposrednih plačil prinesla tudi spremembe v administrativnih postopkih. V letu 2007 so bile zato izdane le odločbe o številu in vrednosti plačilnih pravic, izplačila (plačilnih pravic in proizvodno vezanih plačil) pa so bila v celoti prenesena v leto 2008 (rok izplačil do 30.6.2008).

Po podatkih ARSKTRP je bilo po uredbah za leto 2007 do 17.09.2008 kmetijskim gospodarstvom izplačano skupaj 134,4 milijona EUR neposrednih plačil, kar je 20% več kot po uredbah za leto 2006. Od tega so 87% predstavljala regionalna plačila, skupaj z individualnimi zgodovinskimi dodatki (plačilne pravice), preostalih 13% pa je bilo izplačano v obliki proizvodno vezanih plačil. Plačilne pravice so bile izplačane 60.281 kmetijskim gospodarstvom.

Preglednica 37: Neposredna plačila po uredbah za leto 2006 in 2007 (subvencijsko leto)

	Oblika pravic	Uredba 2006 (izplačano do 31.7.2007)		Uredba 2007 (izplačano do 17.9.2008)		
		Št. pravic	000 EUR	Št. KMG	Št. pravic	000 EUR
Skupaj plačila za rastlinske pridelke			41.193			357
Plačila za žito, stročnice, oljnice, konopljo, praho	ha	118.456	37.184			
Pomoč za stročnice	ha	1.852	67	1.138	1.749	68
Pomoč za energetske rastline	ha	468	14	540	1.660	75
Plačilo za oljne buče	ha	3.878	929			
Plačila za pridelavo semena	t	124	34			
Plačila za pridelavo semenskega krompirja	ha	65	38	25	68	23
Plačilo za pridelavo hmelja	ha	1.482	675	134	1.475	180
Plačilo za nasade hmelja v mirovanju in krčitev	ha	30	14			
Podpora za pridelavo lupinarjev	ha	99	8	105	138	12
Proizvodna pomoč za oljčno olje	ha	127	72			
Prehodno plačilo za sladkor	ha	6.405	2.159			
Skupaj plačila za živali in mleko			70.678			17.005
Premija za mleko	t	525.373	12.201			
Dodatno plačilo za mleko	t		5.767			
Klavna premija za govedo	glave	147.689	10.557			
Dodatno plačilo za govedo	glave	130.515	2.716			
Premija za krave dojilje	glave	69.174	12.801			
Dodatna premija za krave dojilje	glave		1.061			
Posebna premija za bike in vole	glave	78.684	15.423	18.911	70.395	9.553
Ekstenzifikacijska premija za govedo	glave	87.776	8.153			
Premija za ovce in koze	glave	76.476	1.460	3.174	76.986	772
Dodatna premija za ovce in koze	glave	71.265	470	3.016	73.431	254
Dodatno plačilo za ovce in koze	glave		69			
Plačilo za ekstenzivno rejo ženskih govedi	glave			13.906	39.918	6.425
Skupaj regionalna plačila (plačilne pravice)	ha		-	60.281	428.976	117.031
SKUPAJ neposredna plačila			111.871			134.393

Vir: ARSKTRP

Glede na to, da je bilo izplačilo neposrednih plačil za (subvencijsko) leto 2007 v celoti preneseno v leto 2008, so bile iz proračuna za leto 2007 izplačane le preostale obveznosti iz (subvencijskega) leta 2006 in rešene pritožbe iz predhodnih let. Skupaj je bilo tako za neposredna plačila v letu 2007 izplačano skupaj 74,6 milijonov evrov, kar je precej manj kot v letu prej.

Preglednica 38: Neposredna plačila, izplačana iz proračuna v letih 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Cenovne podpore	10.775,6	18.136,3	168,3
Mlečne premije	10.668,0	18.093,8	169,6
Druge cenovne podpore	107,6	42,5	39,6
Neposredna plačila na ha, glavo	96.936,8	56.441,0	58,2
Plačila na ha - žito, oljnice, krmne stročnice, praha	47.587,3	4.402,8	9,3
Pomoč za pridelavo - hmelj	477,6	266,4	55,8
Prehodna pomoč za sladkorno peso	1.789,8	376,4	21,0
Druga plačila na površino	1.171,1	53,1	4,5
Plačila na glavo - govedo	42.147,3	51.212,3	121,5
Plačila na glavo - drobnica	3.763,6	130,0	3,5
Neposredna plačila skupaj	107.712,4	74.577,3	69,2
Nepravilnosti, vračila		29,4	
ECO 0 skupaj (PP 5536, PP 2095, PP 2097)	107.712,4	74.606,6	69,3

Vir: ARSKTRP

4.1.2 Ukrepi za pospeševanje prodaje in stabilizacijo razmer na trgu kmetijskih proizvodov

Med ukrepi za stabilizacijo trga, ki jih po vstopu praktično v celoti financira skupni proračun EU, je bila v letu 2007 večina sredstev namenjena izvoznim nadomestilom, v manjšem obsegu pa so bili uveljavljeni tudi nekateri drugi specifični ukrepi. Pri vrstah in vsebini ukrepov za uravnavanje razmer na notranjem trgu v letu 2007 ni bilo večjih sprememb.

Po vstopu v EU se obseg izvoznih nadomestil zaradi sprememb v zunanjetrgovinski ureditvi zmanjšuje. V letu 2007 je bilo za ta namen izplačano 2,5 milijona evrov oziroma skoraj 40% manj kot v letu prej. Zmanjšanje je posledica manj izplačanih izvoznih nadomestil pri vseh skupinah proizvodov, z izjemo sladkorja. Največ izvoznih nadomestil je bilo, podobno kot v predhodnih letih, izplačano za mleko in mlečne izdelke (skupaj s proizvodi iz priloge 1 več kot 60%), sledijo prašičje meso in izdelki (dobrih 20%) ter sladkor in izoglukoza (skupaj s proizvodi iz priloge 1 slabih 10%).

Preglednica 39: Izplačane podpore za izvoz; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06	Struktura (%)	
	2006	2007		2006	2007
Mleko	2.235,3	1.420,8	63,6	54,6	56,7
Meso prašičev	681,1	533,7	78,4	16,6	21,3
Govedo	54,9	21,5	39,2	1,3	0,9
Sladkor in izoglukoza	40,6	68,9	169,7	1,0	2,8
Sadje	325,2	63,5	19,5	7,9	2,5
Jajca	126,3	61,0	48,3	3,1	2,4
Žito in riž	21,8	4,0	18,3	0,5	0,2
Proizvodi iz priloge 1	610,2	332,0	54,4	14,9	13,3
Od tega: Sladkor in izoglukoza	399,6	172,7	43,2	9,8	6,9
Mleko v prahu, maslo	187,2	153,5	82,0	4,6	6,1
Izvozna nadomestila skupaj (del PP 2091 in 9434)	4.095,4	2.505,4	61,2	100,0	100,0

Vir: ARSKTRP

V okviru intervencijskih in specifičnih ukrepov za uravnavanje ponudbe je bilo v letu 2007 največ sredstev namenjenih humanitarni pomoči v hrani iz intervencijskih zalog Skupnosti. Za ta ukrep, ki se je v Sloveniji začel izvajati v letu 2006, je bilo v letu 2007 porabljenega okoli 1,3 milijona evrov, kar je skoraj 80% vseh izplačil v tej skupini ukrepov.

Preglednica 40: Izplačana sredstva za specifične ukrepe za stabilizacijo trga; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Stroški intervencijskega odkupa in skladiščenja	7.074,0	192,8	2,7
- Intervencijski nakup sladkorja	6.853,5	0,0	0,0
- Skladiščenje intervencijsko odkupljenega sladkorja	163,8	98,3	60,0
- Stroški intervencijskih skladišč	56,7	94,5	166,5
Pomoč zasebnemu skladiščenju	138,6	22,4	16,2
- Pomoč zasebnemu skladiščenju vina	131,8	18,7	14,2
- Pomoč skladiščenju sira	6,8	3,8	55,2
Podpore porabi	1.442,8	1.383,3	95,9
- Podpora porabi koncentriranega mošta	229,7	92,4	40,2
- Nadomestila za sladkor za kemično industrijo	218,1	5,5	2,5
- Šolsko mleko	2,8	1,6	58,0
- Programi dobave hrane iz intervencijskih zalog za humanitarne namene	992,1	1.283,8	129,4
Izredne podpore perutninskemu sektorju zaradi ptičje gripe	1.220,9	46,0	3,8
Specifični ukrepi za stabilizacijo trga skupaj (del PP 2091 in 9434, PP 6636)	9.876,3	1.644,5	16,7
Odstranjevanje klavničnih odpadkov (PP 2255)	2.051,9	2.487,9	121,3

Vir: ARSKTRP

Podobno kot v letu 2006, se je v letu 2007 izvajal tudi del intervencijskih in specifičnih ukrepov za uravnavanje ponudbe iz okvira skupnih tržnih ureditev, ki pa je bil po obsegu sredstev razmeroma skromen. Izplačane so bile podpore zasebnemu skladiščenju namiznega vina ter podpore za uporabo zgoščenega grozdnega mošta za obogatitev vina. Na trgu sladkorja so bila izplačana proizvodna nadomestila za uporabo sladkorja v kemični industriji ter pokriti stroški intervencijskega skladiščenja, povezani z intervencijskim odkupom sladkorja v letu 2006. V okviru ukrepov za pospeševanje porabe mleka so bila izplačana povračila za dobavo mleka in določenih mlečnih izdelkov šolskim ustanovam, izplačane pa so bile tudi podpore skladiščenju sira.

Poleg tega so bila v letu 2007 izvedena še preostala izplačila podpor perutninskemu sektorju, ki so bile kot izjemen ukrep uvedene v letu 2006 zaradi krize na trgu perutninskega mesa in jajc ob pojavu »ptičje gripe«.

Za financiranje odstranjevanja odpadkov živalskega izvora, ki zajema odvoz, predelavo ter uničenje trupel poginulih živali iz vmesnih obratov/zbiralnic Nacionalnega veterinarskega inštituta, kot tudi odvoz trupel poginulih prašičev z večjih farm, ki ga kot gospodarsko javno službo opravlja podjetje KOTO d.d., je bilo v letu 2007 porabljen skupaj skoraj 2,5 milijona evrov. Sredstva so bila namenjena financiranju te dejavnosti v letu 2007 ter poravnavi dolga iz leta 2006, ki je nastal zaradi zvišanja cene odvoza odpadkov v tem letu.

4.1.3 Pomoč po naravnih nesrečah, odškodnine in sofinanciranje zavarovanja

V letu 2007 je bila izplačana pomoč za odpravo posledic naravnih nesreč v letu 2006. Za škodo, nastalo zaradi suše in neurij, ki je bila ocenjena na okoli 40 milijonov evrov, je bilo izplačano upravičencem skupno slabih 9 milijonov evrov pomoči. Poleg tega so bile v letu 2007 rešene še nekatere vloge iz preteklih let.

Za druge oblike pomoči oziroma odškodnin, ki se redno izplačujejo iz proračuna MKGP (program preprečevanja prekomernega razmnoževanja ogrcev poljskega majskega hrošča, odškodnine v okviru zdravstvenega varstva rastlin in živali, odškodnine za škodo po divjadi), je bilo v letu 2007 izplačano 0,35 milijona evrov, od tega skoraj polovica za odškodnine v okviru zdravstvenega varstva rastlin. Skupaj je bilo v letu 2007 za vse oblike pomoči in odškodnin v kmetijstvu izplačanih 9,5 milijona evrov, kar je 10% manj kot v letu prej.

Preglednica 41: Izplačana pomoč za sanacijo posledic naravnih nesreč in odškodnine; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Suša, neurja s točo, pozebe, poplave	10.055,7	9.143,3	90,9
- Pomoč za odpravo posledic suše v letu 2003 (PP 879)	3,3	21,4	
- Pomoč za odpravo posledic neurij s točo v letu 2004 (PP 968)	766,4	11,1	
- Pomoč za odpravo posledic naravnih nesreč v letu 2005 (PP 666)	9.286,0	121,4	
- Pomoč za odpravo posledic suše in neurja v letu 2006 (PP 677)	-	8.989,5	
Preprečevanje prekomernega razmnoževanja ogrcev poljskega majskega hrošča (del PP 4275)	199,4	126,2	63,3
Odškodnine v okviru zdravstvenega varstva rastlin (PP 4272)**	66,1	155,7	235,6
Odškodnine v okviru zdravstvenega varstva živali (PP 5552)**	38,7	38,5	99,2
Odškodnine za škodo po divjadi (PP 6131)	116,9	31,7	27,1
Podpore ob naravnih nesrečah in odškodnine skupaj	10.476,8	9.495,4	90,6
Sofinanciranje premij za zavarovanje posevkov in plodov (PP 4106)	1.738,6	3.972,0	228,5

* upoštevan samo del proračunske postavke, ki je bil izplačan za odškodnine (brez stroškov cenilcev ipd.)

Vir: ARSKTRP, MKGP

Z namenom zmanjšanja tveganj v kmetijski pridelavi s povečanjem obsega zavarovanja je bil z letom 2006 uveden nov ukrep sofinanciranja zavarovalnih premij za zavarovanje posevkov in plodov pred nevarnostjo toče, požara in udara strele, ki se je v letu 2007 razširil tudi na zavarovanje živali za primer bolezni. V letu 2007 je višina sofinanciranja za rastlinske

pridelke znašala 40% obračunane zavarovalne premije (v letu 2006 30%), za živali pa do 50%. V imenu upravičencev so sofinancirani del premije uveljavljale zavarovalnice. Za oba namena je bilo v letu 2007 iz proračuna izplačano blizu 4 milijone evrov.

4.2 Politika razvoja podeželja

4.2.1 Program razvoja podeželja 2004-2006

Programsko obdobje 2004-2006 se je z letom 2007 sicer končalo, način "začasnega finančnega instrumenta" pa omogoča črpanje sredstev še v dveh letih po razpisu sredstev oziroma prevzemu obveznosti (t + 2), to je še dve leti po zaključku programskega obdobja 2004-2006. Ukrepi, zajeti v Program razvoja podeželja 2004-2006 (PRP 2004-2006; Ur. l. RS, št. 116/04, 45/06, 70/07, 124/07) so do 80% sofinancirani iz Jamstvenega oddelka Evropskega kmetijskega in usmerjevalnega sklada (EKUJS), vsaj 20% pa iz nacionalnega proračuna. Ukrepi so namenjeni širokemu krogu upravičencev in zajemajo različne oblike plačil.

Prednostne naloge in ukrepi PRP 2004-2006 so bili:

- prednostna naloga 1 - sonaraven/trajnosten razvoj kmetijstva in podeželja:
 - izravnalna plačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetijstvo (ukrep OMD),
 - kmetijsko okoljska plačila (ukrepi SKOP),
- prednostna naloga 2 - ekonomsko in socialno prestrukturiranje kmetijstva:
 - zgodnje upokojevanje,
 - podpora izvajanju EU standardov (EU standardi).

Za spremljanje, vrednotenje in preverjanje izvajanja ukrepov PRP 2004-2006 ter izobraževanje in promocijo so bila v okviru druge prednostne naloge predvidena tudi finančna sredstva za tehnično pomoč v višini do 2% vseh finančnih sredstev programa. Poleg tega je bil del sredstev iz okvira PRP 2004-2006 namenjen Programu SAPARD ter dopolnilom k direktnim plačilom.

V letu 2007 so se izvršila plačila za obveznosti, prevzete v letih 2004-2006 za vse ukrepe Programa razvoja podeželja 2004-2006 ter ukrep plačil za kmetijska gospodarstva zaradi neugodnih razmer (nacionalni ukrep), kakor tudi nekatera izplačila za nacionalne ukrepe s podobno vsebino iz let pred vstopom v EU (eco 1, 2, 3).

Preglednica 42: Izplačana sredstva za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004-2006 ter nacionalne ukrepe s podobno vsebino v letu 2007

000 EUR	PRP 2004-06 (PP 2068+2069)	DP PRP 2004-06 (PP 5799)	Nacionalni ukrepi (PP 5850, 5851, 5522)	Skupaj
Območja z omejenimi možnostmi za kmetijstvo	44.553,3		12,7	44.566,0
Kmetijsko okoljski ukrepi	46.020,2		1,2	46.021,3
Zgodnje upokojevanje	2.567,8			2.567,8
Izvajanje EU standardov na kmetijskih gospodarstvih	11.813,4	7.293,9		19.107,3
Skupaj podpore	104.954,7			112.262,5
Tehnična pomoč	696,6			696,6
Vračila	1.620,7			1.620,7
Skupaj	107.272,0	7.293,9	13,9	114.579,8

Vir: MKGP, ARSKTRP

Izravnalna plačila za OMD so bila namenjena izravnavi stroškov pridelave zaradi težjih pridelovalnih razmer, posredno pa zagotavljajo obdelanost in trajno poseljenost kulturne krajine. Po evropsko primerljivi opredelitvi, ki je bila izdelana v letu 2003 in dokončno uveljavljena v letu 2004, je bilo v Sloveniji v območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost v obdobju 2004-2006 vključenih 85% celotnega ozemlja države oziroma skoraj

74% vseh kmetijskih zemljišč v uporabi. OMD vključujejo hribovska in gorska območja, druga območja z omejenimi možnostmi in območja s posebnimi omejitvami.

Znotraj OMD se je višina izravnalnih plačil določila glede na razvrstitev v težavnostna območja v elaboratu Območja z omejenimi naravnimi dejavniki za kmetijstvo v Republiki Sloveniji, ki kmetijska gospodarstva (KMG) uvršča v gorsko višinsko območje in planine, strme kmetije, gričevnato hribovito območje, kraško območje in druga območja z omejenimi dejavniki. Za KMG, ki v ta elaborat niso bila vključena (osnovna KMG), po novi razvrstitvi pa njihova zemljišča sodijo v OMD, je bila višina plačil določena posebej. Izravnalna plačila so lahko pridobila KMG, ki so imela zemljišča na seznamu OMD in so obdelovala vsaj 1 ha kmetijskih zemljišč v uporabi.

Preglednica 43: Višina izravnalnih plačil za ukrep OMD v obdobju 2004-2006

KMG	EUR/ha		
	2004	2005	2006
Gorsko višinska KMG	185,3	201,6	201,6
KMG - planine	185,3	201,6	201,6
Strma KMG	158,4	172,4	172,4
Kraška KMG	158,4	172,4	172,4
Gričevnato hribovita KMG	130,3	141,8	141,8
Različni neugodni pogoji (druga KMG)	63,9	69,5	69,5
Osnovna KMG	25,6	25,3	25,3

Vir: Uradni listi RS (različne številke)

Po podatkih ARSKTRP je bilo v letu 2007 za ukrep OMD za obveznosti, prevzete v letu 2006 skupno izplačanih 44,3 milijona EUR za 43.663 KMG s 302.205 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (priloga 59).

Ukrepi SKOP so usmerjeni v izvajanje okolju prijaznih načinov pridelave, ki se odražajo v ohranjanju rodovitnosti tal, varovanju okolja, ohranjanju biotske raznovrstnosti in tradicionalne podeželske krajine. Namen teh ukrepov je bil uvajanje kmetijske pridelave, ki ustreza potrebam potrošnikov in varuje zdravje ljudi ter zagotavlja trajnostno rabo naravnih virov. Razdeljeni so bili v tri skupine, in sicer:

- zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje,
- ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine,
- varovanje zavarovanih območij.

Kmetijsko okoljska plačila se izplačujejo na hektar obdelanih kmetijskih zemljišč oziroma v nekaterih primerih na žival. Prispevajo h kritju dela stroškov dodatno vloženega dela, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja, ohranjanja naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal, tradicionalnih oblik kmetovanja in zavarovanih območij. Plačujejo se družbeno pomembne storitve kot so ohranjanje poseljenosti, kulturne krajine in okolja, ki niso neposredno tržno merljive. Ukrepi SKOP iz PRP 2004-2006 se bodo izvajali v obdobju do leta 2010, ko se bodo iztekle petletne obveznosti za te ukrepe.

V letu 2007 se je izvajalo vseh 21 ukrepov SKOP, pri čemer so bila KMG, ki se ukvarjajo z integrirano pridelavo ali ekološkim kmetovanjem, upravičena tudi do podpore za delno kritje stroškov kontrole pridelave pri pooblaščenih organizacijah za kontrolo.

Na isti površini upravičenci lahko izvajajo več ukrepov SKOP. Najvišji zneski plačil, ki so jih upravičenci lahko pridobili na hektar so v obdobju 2004-2006 znašali 600 EUR za njivske površine, 900 EUR za trajne nasade in 450 EUR za travninje.

Preglednica 44: Vrste in višina plačil za ukrepe SKOP v obdobju 2004-2006

Ukrep	EUR/ha
I. Zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje	
Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	232
Ohranjanje kolobarja	147
Ozelenitev njivskih površin	211
Integrirano poljedelstvo	253
Integrirano sadjarstvo	442
Integrirano vinogradništvo	442
Integrirano vrtnarstvo	402
Ekološko kmetovanje	232-800
II. Ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine	
Planinska paša	61-82
Košnja strmih travnikov	168-253
Košnja grbinastih travnikov	253
Travniški sadovnjaki	190
Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali*	1,68-120
Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	126
Sonaravna reja domačih živali	84
Ohranjanje ekstenzivnega travinja	84
III. Varovanje zavarovanih območij	
Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih**	
Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	31
Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov	147
Pokritost tal na vodovarstvenem območju	211-337
Zatravljanje in zelena praha	253
Delno kritje stroškov kontrole (EUR/KMG)	
- integrirana pridelava	63
- ekološko kmetovanje	110

* Plačilo na žival.

** Dodatek na skupni znesek plačil (20% v območjih narodnih parkov, 15% v območjih regijskih parkov, 10% v ostalih zavarovanih območjih) za ostale ukrepe SKOP, razen za ukrepe zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu, ohranjanje posebnih traviščnih habitatov, pokritost tal na vodovarstvenem območju, zatravljanje in zelena praha.

Vir: Uradni listi RS (različne številke)

Po podatkih ARSKTRP je bilo v letu 2007 za obveznosti za ukrepe SKOP, prevzete v letu 2006, skupno izplačanih 44,8 milijona EUR za 22.470 KMG z 215.268 ha kmetijskih zemljišč in 0,555 milijona EUR za 13.226 živali avtohtonih in tradicionalnih pasem (priloga 61).

Osnovni namen ukrepa zgodnje upokojevanje je izboljšanje starostne strukture nosilcev KMG in izboljšanje socialnega statusa starejših kmetov (prenosniki), ki se odločijo za prenos KMG na mlajše kmete (prevzemniki), oziroma pospešiti strukturne in organizacijske spremembe na kmetijah.

Do rente so bili upravičeni prenosniki kmetij, ki niso mlajši od 55 in starejši od 61 let za ženske oziroma 63 let za moške. Zemljišča, ki jih prenašajo, morajo obdelovati najmanj 10 let, hkrati pa morajo biti vsaj zadnjih 5 let pokojninsko in invalidsko zavarovani kot kmetje ali člani kmečke družine. Ob vstopu v ukrep morajo imeti v lasti vsaj 3 ha primerljivih kmetijskih zemljišč, na katerih morajo prenehati s komercialno kmetijsko dejavnostjo in vsa kmetijska zemljišča prenesti v last prevzemnika, za svoje potrebe pa lahko obdržijo največ 0,5 ha kmetijskih površin, na katerih pa morajo prav tako prenehati s komercialno kmetijsko dejavnostjo. Prevzemnik mora biti na dan prenosa star vsaj 18 ali največ 50 let in mora imeti poklicno izobrazbo ustrezne smeri, znanje ali izkušnje z delom na kmetiji. Pri prevzemu se obveže, da bo delal kot gospodar na kmetiji še vsaj 10 let v skladu z načeli dobre kmetijske prakse.

Letna renta je sestavljena iz fiksnega dela (4.212 EUR/KMG) in variabilnega dela (358 EUR/ha), ki je odvisen od obsega prenesenih zemljišč. Variabilni del rente je mogoče pridobiti za največ 24 ha primerljivih kmetijskih zemljišč. Letna renta se izplačuje mesečno za

obdobje 10 let, če pa se prejemnik rente upokoji, jo prejema do konca 10-letnega obdobja, vendar se njena višina zmanjša za znesek odobrene pokojnine.

Za ukrep zgodnje upokojevanje so se v letu 2007 izvršila plačila za obveznosti, prevzete v letih 2004-2006. Za upravičence, ki so zahtevke oddali v letih 2004-2006, je bilo po podatkih ARSKTRP v letu 2007 izplačanih 2,6 milijona EUR (priloga 62).

Ukrep EU standardi je predstavljal pomoč za izvajanje oziroma prilagajanje kmetijskih gospodarstev EU standardom na področju varstva okolja, zdravja rastlin ter varstva pri delu.

V okviru EU standarda nitratna direktiva se je podpora namenjala izvajanju oziroma prilagajanju temu standardu, katerega namen je zmanjševanje in preprečevanje onesnaženosti voda z nitrati zaradi kmetijske dejavnosti. V tej direktivi je opredeljeno časovno obdobje, v katerem je gnojenje z določenimi gnojili prepovedano, določene so kapacitete za skladiščenje živinskih gnojil in omejitve gnojenja v skladu z dobro kmetijsko prakso. Upravičenci morajo zgraditi prostor za skladiščenje hlevskega gnoja, gnojevke oziroma gnojnice vodo tesno, tako da ne predstavlja vira onesnaževanja okolja (površinskih voda in podtalnice). Najvišji znesek za prilagajanje standardu Nitratne direktive je znašal 21.000 EUR na investicijsko leto. Če je bila vrednost investicije do 42.000 EUR se je podpora zagotavljala dve leti, če je bila višja pa tri leta. V tem investicijskem obdobju se depresivnost plačil ni uporabljala.

Kmetje, ki so uveljavljali EU standard zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin morajo imeti potrdilo o znanju iz fitomedicine. Uporabljajo lahko le certificirane naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev, ki imajo opravljen redni pregled. Upoštevati morajo tudi predpisane pogoje glede prevoza, skladiščenja in uporabe fitofarmacevtskih sredstev tako, da ne ogrožajo zdravja ljudi in okolja.

Upravičenci do pridobitve podpore za izvajanje EU standarda varnost in zdravje pri delu so morali pridobiti izjavo o varnosti z oceno tveganja za delo na kmetiji. Delavci so morali biti usposobljeni za varno in zdravo delo. Zagotoviti je bilo potrebno redne zdravniške preglede ter kontrole, meritve in preglede delovnega okolja in opreme.

Preglednica 45: Vrste in višina plačil za ukrep EU standardi

Standard	Enota	2004 EUR	2005	
			1. leto ^a	2. leto ^b
Nitratna direktiva - izvajanje standarda				
- KMG z živinorejsko proizvodnjo	GVŽ	211	211	168,8
- KMG z rastlinsko proizvodnjo	ha	36	36	28,8
Nitratna direktiva - investiranje v prilagoditev standardu ^c	GVŽ	650	650	
Nitratna direktiva - investiranje v gnojlišča	GVŽ	-	487,5	
Nitratna direktiva - investiranje v gnojnične jame	GVŽ	-	162,5	
Zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin - izvajanje standarda	KMG	182	182	145,6
Varnost in zdravje pri delu - izvajanje standarda				
- prvi delavec	delavec	969	969	775,2
- drugi in vsak naslednji delavec	delavec	274	274	219,2

- Ukrep se ni izvajal

^a: Plačila v primeru, da so upravičenci v letu 2004 prvič uveljavljali podporo za izvajanje EU standardov.

^b: Plačila v primeru, da so upravičenci podporo za izvajanje standardov prvič uveljavljali že v letu 2004. Za te upravičence so se plačila za leto 2005 glede na leto 2004 znižala za 20% (degresija).

^c: Plačila za standardne investicijske stroške se izplačajo za največ do 1,9 GVŽ/ha kmetijskih zemljišč v uporabi. KMG s hlevi na nastil in ločenim zbiranjem trdnih in tekočih izločkov so lahko investirale samo v izgradnjo gnojlišča ali samo gnojnične jame.

Vir: Uradni listi RS (različne številke)

Podporo za izvajanje standardov lahko kmetijska gospodarstva uveljavljajo največ 5 let. V prvem letu so bili upravičeni do 100% višine plačil, potem pa so se plačila postopno zniževala. Če KMG uveljavlja podpore za izvajanje več standardov, se te med seboj seštevajo in ne smejo preseči 8.500 EUR na leto.

Za obveznosti za ukrep EU standardi, prevzete v letu 2004 je bilo v letu 2007 skupno izplačanih 19,1 milijona EUR iz sredstev PRP 2004-2006 in nacionalnih sredstev. Plačila za obveznosti, prevzete v letu 2005 v višini 40,4 milijona EUR so se v skladu z Uredbo Komisije 1320/2006/ES izplačala iz sredstev PRP 2007-2013. Na ta način je bilo mogoče izvesti zaključek izvajanja tega ukrepa, ki se v letih 2007-2013 ne bo več izvajal.

Ukrep tehnična pomoč je namenjen zagotavljanju učinkovitega izvajanja PRP 2004-2006. V okviru tega ukrepa se financirajo aktivnosti kot so: študije, seminarji, promocijske aktivnosti, posredovanje informacij širši javnosti, strokovne analize, izdelava in postavitve računalniških sistemov za vodenje, monitoring in vrednotenje ukrepov PRP 2004-2006, sodelovanju z nevladnimi organizacijami, zaposlovanje za potrebe PRP 2004-2006 ter nabava strojne, programske in druge opreme. Po podatkih ARSKTRP je bilo v letu 2007 za navedene aktivnosti skupno izplačanih 0,7 milijona EUR.

Plačila za kmetijska gospodarstva zaradi neugodnih naravnih razmer

Pravico do izravnalnih plačil zaradi neugodnih razmer so poleg kmetijskih gospodarstev, katerih zemljišča se nahajajo v Seznamu območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost v okviru PRP, v letih 2005 in 2006 lahko uveljavljala tudi kmetijska gospodarstva, ki so po tej razvrstitvi izpadla, njihova kmetijska zemljišča pa se nahajajo v katastrskih občinah ali delih katastrskih občin, ki so vključene v seznam območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost po uredbi iz leta 2003 (Ur.l. RS, št. 27/03). Ta plačila so nižja, sredstva zanje pa v celoti zagotavlja nacionalni proračun. V letu 2007 so bila za obveznosti, prevzete v letih 2005 in 2006 izplačana sredstva v skupnem znesku 11.924 EUR.

4.2.2 Enotni programski dokument 2004-2006

Enotni programski dokument 2004-2006 (EPD), je skupaj s Programskim dopolnilom Republike Slovenije za obdobje 2004-2006 določal, kako bo Slovenija v skladu s svojo dolgoročno strategijo in cilji porabila razpoložljiva sredstva iz strukturnih skladov, kohezijskega sklada in nacionalnega proračuna. Kmetijstvo je bilo v EPD obravnavano v okviru 3. prednostne naloge Prestrukturiranje kmetijstva, gozdarstva in ribištva. Specifični cilji, ki zagotavljajo postopno povečevanje produktivnosti pridelave in predelave ter konkurenčnost sektorjev znotraj kmetijstva, gozdarstva in ribištva, so se uresničevali skozi sedem ukrepov za pospeševanje in usmerjanje prestrukturiranja teh sektorjev. Od tega se en ukrep nanaša na področje gozdarstva, štirje na področje kmetijstva in živilstva ter dva na področje ribištva.

Ukrepi s področja kmetijstva, živilstva in gozdarstva, sofinancirani v okviru EKUJS-usmerjevalni oddelek:

- Ukrep 3.1: Izboljšanje predelave in trženja kmetijskih proizvodov
- Ukrep 3.2: Naložbe v kmetijska gospodarstva
- Ukrep 3.3: Diverzifikacija kmetijskih dejavnosti in dejavnosti, ki so blizu kmetijstvu (alternativni dohodkovni viri)
- Ukrep 3.4: Investicije v gozdove za izboljšanje gospodarske in ekološke vrednosti gozdov
- Ukrep 3.5: Trženje kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov

Ukrepi s področja ribištva, sofinancirani v okviru FIUR:

- Ukrep 3.6: Posodobitev obstoječih plovil in mali priobalni ribolov
- Ukrep 3.7: Ribogojstvo, predelava in trženje

Ukrepi so 50-odstotno sofinancirani iz evropskih sredstev, preostanek pa iz nacionalnega proračuna. Sredstva so se letno dodeljevala na podlagi javnih razpisov, ki jih je objavila Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja.

Do konca leta 2007 je bilo na ravni 3. prednostne naloge:

- razpisanih 55,6 mio EUR ali 112,3 % razpoložljivih sredstev (leta 2004: 20,4%, leta 2005: 96,6%, leta 2006: 111,6%)
- dodeljenih 56,4 mio EUR ali 113,9% razpoložljivih sredstev, opredeljenih z EPD (leta 2004: 19,2%, leta 2005: 49,3%, leta 2006: 113,1 %)
- podpisanih pogodb oziroma izdanih odločb za 51,1 mio EUR ali 103,2 % razpoložljivih sredstev, opredeljenih z EPD (leta 2004: 1,5%, leta 2005: 27,8%, leta 2006: 104,1 %)
- skupaj iz proračuna izplačanih (SLO in EU del) 39,8 mio EUR ali 80,3 % razpoložljivih sredstev, opredeljenih z EPD (leta 2004: 1,4%, leta 2005: 20,1 %, leta 2006: 49,4%)
- posredovanih zahtevkov za povračilo na plačilni organ: 19,9 mio EUR (EU del) oz. 78,6 % razpoložljivih sredstev, opredeljenih z EPD (leta 2004 ni bilo posredovanih zahtevkov na plačilni organ, leta 2005: 2,6%, leta 2006: 32,5%).

Podrobna analiza izvajanja MKGP ob zaključevanju EPD 2004-2006 kaže, da je bil interes vlagateljev za naložbe v okviru 3. prednostne naloge drugačen od načrtovanega v programu. Pri ukrepih 3.2, 3.3 in 3.7 je bilo zaznati večje povpraševanje in večje število vlagateljev ter prejemnikov sredstev. Pri ukrepih 3.1, 3.4, 3.5 in 3.6 pa se izkazuje nižja poraba sredstev, kot je prejeta višina pravic porabe. V letu 2006 je Vlada RS na podlagi analize tveganja s sklepom dovolila, da MKGP razpiše okoli 10% več sredstev kot je bila odobrena višina pravic porabe v okviru EPD 2004-2006. MKGP se je odločilo, da ta sredstva koristi v okviru 4. javnega razpisa na ukrepih 3.2, 3.3 in 3.7, kjer je bilo zanimanje vlagateljev zelo veliko. Da bi uspešno izkoristili vsa dodeljena finančna sredstva, odobrena z EPD 2004-2006, je v letu 2008 načrtovana prerazporeditev sredstev med zgoraj omenjenimi ukrepi znotraj posameznega sklada.

V okviru EPD so se v letu 2007 izvajala izplačila za vloge, odobrene na javnih razpisih v letih 2004, 2005 in 2006. Skupaj je bilo do konca leta 2007 za vseh pet ukrepov s področja kmetijstva in živilstva (brez gozdarstva in ribištva) izplačano skupaj skoraj 35 milijonov evrov ali 71% vseh odobrenih sredstev oziroma 77% vrednosti podpisanih pogodb. Preostala izplačila bodo izvedena v letu 2008.

Preglednica 46: Razpoložljiva, odobrena in izplačana sredstva za kmetijstvo v okviru EPD 2004-2006 skupaj in v letu 2007

	Razpoložljivo (000 EUR)	Dodeljeno (000 EUR)	Pogodbe (000 EUR)	Prispele vloge	Odobrene vloge	Izplačno (000 EUR) Skupaj	2007
Izboljšanje predelave in trženja	18.034,6	19.502	17.636	122	54	12.630	3.178,8
Naložbe v kmetijska gospodarstva	14.141,5	17.594	17.054	1.057	405	13.486	7.781,3
Diverzifikacija kmetijskih dejavnosti	9.427,6	11.065	9.947	281	201	8.260	2.115,1
Investicije v gozdove	4.713,8	4.733	3.098	9.557	8.767	2.837	418,5
Trženje kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov	820,7	788	767	38	33	489	135,8
Skupaj	47.138,2	53.682	48.502	11.055	9.460	37.702	13.629,5
Skupaj brez gozdarstva	42.424,4	48.969	45.404	1.498	693	34.865	13.211,0

Vir: MKGP (Letno poročilo o izvajanju EPD 2004-2006), ARSKTRP

V okviru tehnične pomoči so bila v letu 2007 sredstva v skupni višini 307.600 EUR namenjena obveščanju javnosti, študijam in vrednotenju, računalniškim sistemom ter stroškom upravljanja in izvajanja programa. V okviru izvajanja projekta upravljanja in izvajanja programa tehnične pomoči se je v letu 2007 financiralo 8 zaposlitev, pisarniški material in stroški obiskov in delegacij EU.

4.2.3 Program razvoja podeželja 2007-2013

Z letom 2007 se je v okviru politike razvoja podeželja začelo novo sedemletno programsko obdobje, ki je prineslo kar nekaj tako konceptualnih, kot vsebinskih sprememb. Na podlagi Sklepa Sveta EU o strateških smernicah Skupnosti za razvoj podeželja za programsko obdobje 2007-2013 in ostalih pravnih podlag EU je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in

prehrano za črpanje sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) pripravilo Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja RS 2007–2013 in Program razvoja podeželja RS 2007-2013 (PRP 2007-2013). Splošni cilj je uravnotežen razvoj podeželskih območij Slovenije.

Po novem se vsi ukrepi za razvoj podeželja načrtujejo skupaj in ne več v dveh ločenih programih. Program razvoja podeželja 2007-2013 tako združuje dosedanje vsebine iz okvira Programa razvoja podeželja 2004-2006 in Enotnega programskega dokumenta 2004-2006 ter tudi del vsebin, ki so bile v prejšnjem programskem obdobju predmet nacionalne politike.

Politika razvoja podeželja se bo v obdobju 2007-2013 izvajala preko štirih prednostnih osi z naslednjimi cilji:

- izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja (1. os);
- izboljšanje okolja in podeželja (2. os);
- izboljšanje kakovosti življenja na podeželju in diverzifikacija podeželskega gospodarstva (3. os);
- krepitev lokalnih razvojnih pobud - LEADER (4. os).

Za izboljšanje konkurenčnosti agroživilstva in gozdarstva bo namenjeno 33,3% sredstev, ohranjanju kulturne krajine in varovanju okolja 52,2%, izboljšanju kakovosti življenja in diverzifikaciji dejavnosti 11,0%, gradnji lokalnih zmogljivosti 3,0% ter tehnični pomoči 0,5% sredstev.

V okviru prve osi bo največji del sredstev namenjen posodabljanju in prestrukturiranju kmetijstva ter dvigu dodane vrednosti in kakovosti v pridelavi in predelavi kmetijskih in gozdarskih proizvodov. Izvajale se bodo tudi aktivnosti, ki izboljšujejo trajnostno in ekonomsko učinkovitejše gospodarjenje z gozdovi ter aktivnosti, ki prispevajo k dvigu usposobljenosti za delo v kmetijstvu in gozdarstvu.

Na drugi osi bo poudarek dan aktivnostim, ki ohranjajo kmetijstvo v območjih z neugodnimi naravnimi danostmi za kmetovanje in izvajanju okolju prijaznih kmetijskih praks, s ciljem ohranjanja in izboljšanja stanja naravnih virov.

Tretja os je namenjena aktivnostim, ki izboljšujejo zaposlitvene možnosti na podeželju (podpora ustanavljanju mikro podjetij) in izboljšanju kakovosti življenja na podeželju.

V okviru četrte prednostne osi bo podprta gradnja lokalnih zmogljivosti, ki temelji na načelih LEADER. Izvajale se bodo aktivnosti, ki spodbujajo lokalno prebivalstvo, da aktivno sodeluje v razvoju podeželskih območij in se vključuje v lokalne akcijske skupine, ki izvajajo lokalne razvojne strategije.

V skladu z Nacionalnim strateškim načrtom in Programom razvoja podeželja 2007-2013 bo Slovenija v naslednjem programskem obdobju v okviru vseh štirih osi izvajala skupaj 20 ukrepov in tehnično pomoč ter izplačala sprejete obveznosti prejšnjega programskega obdobja za ukrep izvajanje EU standardov, ki se sicer v programskem obdobju 2007-2013 ne bo več izvajal.

Za program razvoja podeželja je v obdobju 2007-2013 skupaj namenjeno 1.159 milijonov evrov javnih (evropskih in nacionalnih) sredstev. Stopnja sofinanciranja s strani evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja znaša 75% za 1. in 3. os ter 80% za 2. in 4. os.

Program precej več sredstev kot v preteklem programskem obdobju namenja izboljšanju konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva ter razvoju podeželskega gospodarstva, nekaj manj pa okolju oziroma območjem z omejenimi dejavniki in okoljskim programom. Posledica teh sprememb so nižja plačila na enoto za območja z omejenimi dejavniki in za kmetijsko-okoljske ukrepe v primerjavi s preteklim programskim obdobjem. Program razvoja podeželja 2007-2013 je Evropska komisija potrdila septembra 2007.

Preglednica 47: Indikativna razdelitev sredstev za Program razvoja podeželja 2007-2013 po oseh in ukrepih

	Ukrep	Opis	Javna sredstva (mio EUR)
	1. os - KONKURENČNOST		
111	Usposabljanje za delo v kmetijstvu in gozdarstvu	Kritje stroškov izobraževanja	13,6
112	Pomoč mladim prevzemnikom kmetij	Enkratna podpora ob prevzemu	35,3
113	Zgodnje upokojevanje kmetov	Renta prenosnikom	38,1
121	Posodabljanje kmetijskih gospodarstev	Sofinanciranje naložb v primarno kmetijsko pridelavo	82,3
122	Povečanje gospodarske vrednosti gozdov	Sofinanciranje naložb v spravilo lesa	24,9
123	Dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom	Sofinanciranje naložb v predelavo in trženje	93,2
125	Izboljšanje in razvoj infrastrukture, povezane z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva	Sofinanciranje komasacij, hidromelioracij in zemljiške infrastrukture	43,6
131	Izpolnjevanje standardov temelječih na zakonodaji skupnosti	Izplačilo obveznosti iz PRP 2004-2006	40,4
132	Sodelovanje kmetijskih proizvajalcev v shemah kakovosti hrane	Pavšalno kritje stroškov sodelovanja v shemah	18,6
133	Podpora skupinam proizvajalcev pri dejavnostih informiranja in pospeševanja prodaje za proizvode, ki so vključeni v sheme kakovosti	Sofinanciranje stroškov promocije	6,6
142	Podpore za ustanavljanje skupin proizvajalcev	Sofinanciranje stroškov ustanovitve in delovanja	2,9
	Skupaj os 1		399,5
	2. os - OKOLJE		
211 212	Izravnalna plačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost	Nadomestilo zaradi manj ugodnih dejavnikov za kmetovanje	282,4
214	Kmetijsko okoljska plačila	Nadomestilo zaradi strožjih omejitev pri kmetovanju	305,3
	Skupaj os 2		587,6
	3. os - PODEŽELJE		
311	Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti (za člane kmetijskih gospodarstev)	Sofinanciranje naložb in poklicnega usposabljanja	31,5
312	Podpora ustanavljanju in razvoju mikro podjetij	Sofinanciranje naložb in poklicnega usposabljanja	55,5
322	Obnova in razvoj vasi	Sofinanciranje urejanja skupnih površin in objektov	30,3
323	Ohranjanje in izboljševanje dediščine podeželja	Sofinanciranje obnove objektov kulturne dediščine in območij naravnih vrednot	14,7
	Skupaj os 3		132,0
41	Izvajanje lokalnih razvojnih strategij	Sofinanciranje izvedbenih projektov	23,6
421	Spodbujanje medregijskega in čezmejnega sodelovanja	Sofinanciranje projektov sodelovanja LAS	3,4
431	Vođenje lokalnih akcijskih skupin, pridobitev strokovnih znanj in animacija območja	Sofinanciranje animacije, ustanavljanja in delovanja LAS	6,8
	Skupaj os 4		33,8
	Skupaj osi 1, 2, 3, 4		1.152,9
511	Tehnična pomoč	Sofinanciranje aktivnosti po programu	6,0
	Skupaj		1.158,9

Vir: MKGP

Ukrepi osi 2

Ukrepi osi 2 prispevajo k varovanju in izboljšanju stanja okolja (tal, vode in zraka), ohranjanju biotske raznovrstnosti in kulturne krajine ter s tem neposredno tudi k doseganju ciljev na območjih Natura 2000 in območjih visoke naravne vrednosti, ki so za ohranjanje biotske raznovrstnosti posebnega pomena. Aktivnosti te osi so prednostno usmerjene na področje kmetovanja, medtem ko na področju upravljanja z gozdovi Slovenija izpolnjuje ciljne usmeritve te osi z doslednim upoštevanjem nacionalne zakonodaje in izvajanjem že

sedaj uveljavljenega trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Ukrepi so prilagojeni naravnim danostim Slovenije in možnostim, ki jih nudijo kmetijske tehnologije. So horizontalni in so namenjeni vsem kmetovalcem, ki izpolnjujejo pogoje za pridobitev plačil pri posameznem ukrepu. V letu 2007 sta se pričela izvajati oba ukrepa te osi in sicer:

- izravnalna plačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (ukrep OMD) in
- kmetijsko okoljska plačila z 21 kmetijsko okoljskimi podukrepi (podukrepi KOP)

Izravnalna plačila za OMD so namenjena izravnavi stroškov pridelave zaradi težjih pridelovalnih razmer, prispevajo pa tudi k ohranjanju in spodbujanju sonaravnih sistemov kmetovanja, ohranjanju kulturne krajine, trajnostni rabi kmetijskih zemljišč in ohranitvi delovnih mest na podeželju.

V programskem obdobju 2007-2013 so kriteriji in območja OMD prevzeta po PRP 2004-2006. Po ponovni preveritvi podatkov je bilo ugotovljeno, da ob uporabi enakih kriterijev kot v obdobju 2004-2006, določena zemljišča izpolnjujejo lastnosti za OMD. Tako so bila za obdobje 2007-2013 ta zemljišča uvrščena med hribovska in gorska območja ter območja s posebnimi omejitvami. V primerjavi z OMD iz programskega obdobja 2004-2006, so se v obdobju 2007-2013 površine v OMD tako povečale za 1,3%, skupno iz 85% teritorija Slovenije na 86,3% oziroma 74,2% vseh kmetijskih zemljišč v uporabi (priloga 54). OMD vključujejo:

- hribovska in gorska območja,
- druga območja z omejenimi možnostmi in
- območja s posebnimi omejitvami.

Znotraj OMD se v obdobju do leta 2009 višina izravnalnih plačil določa glede na razvrstitev v težavnostna območja v elaboratu Območja z omejenimi naravnimi dejavniki za kmetijstvo v Republiki Sloveniji, ki kmetijska gospodarstva uvršča v gorsko višinsko območje in planine, strme kmetije, gričevnato hribovito območje, kraško območje in druga območja z omejenimi dejavniki. Za kmetijska gospodarstva, ki v ta elaborat niso vključena (osnovna KMG), po novi razvrstitvi pa njihova zemljišča sodijo v OMD, je višina plačil določena posebej. Za obdobje 2010-2013 se bodo OMD in izravnalna plačila za te namene določila na podlagi usmeritev Komisije za to obdobje v skladu s 94. členom Uredbe Sveta 1698/2005/ES in 64. členom Uredbe Komisije 1974/2006/ES.

Izravnalna plačila lahko pridobijo kmetijska gospodarstva, ki imajo zemljišča na seznamu OMD in obdelujejo vsaj 1 ha kmetijskih zemljišč v uporabi. Višina plačil na hektar kmetijskih zemljišč v uporabi v letih 2007-2013 se je v primerjavi z letom 2006 znižala za okoli 8%.

Preglednica 48: Višina izravnalnih plačil za OMD (EUR/ha)

KMG	2006	2007
Gorsko višinska KMG	201,6	185,3
KMG - planine	201,6	185,3
Strma KMG	172,4	158,4
Kraška KMG	172,4	158,4
Gričevnato hribovita KMG	141,8	130,3
Različni neugodni pogoji (druga KMG)	69,5	63,9
Osnovna KMG	25,3	25,0

Vir: Uradni listi (različne številke)

V letu 2007 se plačila za vloge za ukrep OMD, vložene v letu 2007, niso izvršila. Izplačila vlog za leto 2007 so potekala v prvi polovici leta 2008. Po podatkih ARSKTRP je bilo do 17.09.2008 za ukrepe OMD po vlogah za leto 2007 skupaj izplačanih slabih 43 milijonov EUR, kar je 4% manj kot v subvencijskem letu 2006. V primerjavi z uredbami za leto 2006 so se površine, za katere so kmetijska gospodarstva uveljavljala tovrstna plačila, povečale za 14 tisoč ha oziroma za 4,5%.

Preglednica 49: Izravnalna plačila za težje pridelovalne razmere po uredbah 2006 in 2007 (subvencijsko leto)

	Uredba 2006*		Uredba 2007**		
	ha	000 EUR	KMG	ha	000 EUR
Gorsko višinska KMG	96.398	19.394,2	12.996	96.898	17.912,5
Strma KMG	5.624	1.132,9	2.287	19.225	3.044,8
KMG – planine	18.777	3.177,2	191	5.725	1.032,9
Gričevnato hribovita KMG	42.192	6.717,8	13.291	78.590	10.166,1
Kraška KMG	74.085	10.351,0	5.931	43.290	6.620,4
Različni neugodni pogoji (druga KMG)	51.987	3.551,6	8.142	55.356	3.505,4
Osnovna KMG	24.952	628,7	4.574	29.082	686,2
Skupaj	314.015	44.953,5	47.412	328.165	42.968,4

* upoštevana plačila v okviru PRP 2004-2006 in plačila zaradi neugodnih razmer (državna pomoč)

** izplačano do 17.09.2008

Vir: ARSKTRP

Podukrepi KOP so usmerjeni v izboljšanje lastnosti in rodovitnosti tal, zmanjševanje vnosa kemičnih sredstev v okolje (tla, vode in zrak), zagotavljanje pridelave proizvodov/izdelkov višje kakovosti in zagotavljanje potencialnega zdravja potrošnikov, ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja, ohranjanje značilne kulturne krajine, naravnih posebnosti in habitatov, ohranjanje avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali in sort kmetijskih rastlin, vzdrževanje in ohranjanje obsega habitatov živalskih in rastlinskih vrst ter preprečevanje kmetijskega onesnaževanja virov pitne vode. Razdeljeni so v tri skupine, in sicer:

- zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje,
- ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine,
- varovanje zavarovanih območij.

Kmetijsko okoljska plačila se izplačujejo na hektar obdelanih kmetijskih zemljišč oziroma v nekaterih primerih na žival. Prispevajo h kritju dela stroškov dodatno vloženega dela, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja, ohranjanja naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal, tradicionalnih oblik kmetovanja in zavarovanih območij. Plačujejo se družbeno pomembne storitve kot so ohranjanje poseljenosti, kulturne krajine in okolja, ki niso neposredno tržno merljive.

Vlagatelji so v letu 2007 lahko nadaljevali tudi z izvajanjem kmetijsko okoljskih ukrepov iz Programa razvoja podeželja 2004-2006, v katere so se vključili v letih 2004-2006 (ukrepi SKOP), ali pa so te ukrepe nadomestili s podukrepi KOP. Zaradi spremenjenih oziroma dopolnjenih pogojev, ki so se spremenili oziroma dopolnili po roku za oddajo zahtevkov v letu 2007 kot posledica potrditve PRP 2007-2013 s strani Evropske komisije, je bila vlagateljem, ki so že izvedli prehod iz sheme ukrepov SKOP v shemo podukrepov KOP, dana tudi možnost prehoda iz te sheme nazaj v shemo ukrepov SKOP.

Po podatkih Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) je v letu 2007 v shemo podukrepov KOP na novo vstopilo 4.801 kmetijsko gospodarstvo (KMG), za prehod iz sheme ukrepov SKOP v shemo podukrepov KOP pa se je odločilo 14.827 KMG. S shemo ukrepov SKOP je nadaljevalo 7.959 KMG, od katerih se je zaradi prej omenjenih sprememb oziroma dopolnitev pogojev za izvajanje podukrepov KOP 52 odločilo za prehod iz sheme podukrepov KOP nazaj v shemo ukrepov SKOP.

V obdobju 2007-2013 so se kmetijsko okoljska plačila v primerjavi z obdobjem 2004-2006 znižala zaradi omejenih finančnih sredstev namenjenih ukrepom osi 2, delno pa tudi zaradi spremenjene metodologije izračuna višine plačil v primerjavi z obdobjem 2004-2006. Namesto načel dobre kmetijske prakse je bilo potrebno v izračunih upoštevati zahteve navzkrižne skladnosti kakor tudi druge obvezne zahteve.

Preglednica 50: Vrste in višina plačil za podukrepe SKOP/KOP (EUR/ha)

Podukrep	SKOP 2006	SKOP 2007-2010	KOP 2007-2013
I. Zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje			
Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	232	139,2	-
Ohranjanje kolobarja	147	88,2	91,84
Ozelenitev njivskih površin	211	126,6	172,20
Integrirano poljedelstvo	253	151,8	197,21
Integrirano sadjarstvo	442	265,2	336,61
Integrirano vinogradništvo	442	265,2	381,71
Integrirano vrtnarstvo	402	241,2	184,91
Ekološko kmetovanje	232-800	139,2-480	227,55-578,92
II. Ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine			
Planinska paša	61-82	36,6-49,2	61,09-72,57
Košnja strmih travnikov	168-253	100,8-151,8	90,20-142,27
Košnja grbinastih travnikov	253	151,8	132,84
Travniški sadovnjaki	190	114	93,89
Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali	1,68-120*	1,008-72*	89,38**
Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	126	75,6	102,91
Sonaravna reja domačih živali	84	50,4	84,46
Ohranjanje ekstenzivnega travinja	84	50,4	48,38
III. Varovanje zavarovanih območij			
Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	31	18,6	29,11
Ohranjanje posebnih travniških habitatov	147	88,2	66,83
Ohranjanje tarviških habitatov metuljev	-	-	66,83
Ohranjanje steljnikov	-	-	143,91
Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000	-	-	83,23
Pokritost tal na vodovarstvenem območju	211-337	126,6-202,2	31,57-184,50
Zatravljanje in zelena praha	253	151,8	-

- Ukrep se ne izvaja.

* Plačilo na žival

** Plačilo na GVŽ.

Vir: Uradni listi RS (različne številke)

Na isti površini upravičenci lahko izvajajo več podukrepov KOP. Najvišji zneski plačil, ki jih upravičenci lahko pridobijo na hektar zemljišč, so določeni z Uredbo Sveta 1698/2005/ES in so ostali na ravni iz leta 2006.

Preglednica 51: Najvišji skupni zneski plačil v okviru podukrepov KOP (EUR/ha)

Površina - kultura	2006	2007-2013
Njivske površine	600	600
Trajni nasadi	900	900
Travinje (trave in travno deteljne mešanice na njivah, trajno travinje)	450	450

Vir: Uradni listi RS (različne številke)

V letu 2007 se je izvajalo vseh 21 podukrepov KOP, plačila za vloge za te podkrepe, vložene v letu 2007, pa se niso izvršila. Ravno tako v letu 2007 niso bila izvršena plačila za vloge za uveljavljanje plačil za ukrepe SKOP, vložene v letu 2007.

Izplačila vlog za leto 2007 so potekala v prvi polovici leta 2008. Po podatkih ARSKTRP je bilo do 17.09.2008 za ukrepe SKOP in KOP po vlogah za leto 2007 skupaj izplačanih 40,5 milijona EUR, kar je 12% manj kot v subvencijskem letu 2006. Največ izplačil je bilo, podobno kot v letu prej, namenjenih za vse vrste integrirane pridelave (27%), ozelenitev njivskih površin (22%), sonaravno rejo domačih živali (19%) ter ekološko kmetovanje (14%).

Preglednica 52: Plačila za ukrepe SKOP/KOP po uredbah za leto 2007 (subvencijsko leto)

	2007 SKOP			2007 KOP			2007* SKOP+KOP		
	KMG	ha	000 EUR	KMG	ha	000 EUR	KMG	ha	000 EUR
I. Zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje									27.308,6
Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	196	151	20,9				196	151	20,9
Ohranjanje kolobarja	171	778	68,5	2.028	16.844	1.532,8	2.199	17.623	1.601,3
Ozelenitev njivskih površin	400	1.574	198,8	4.794	58.578	8.783,1	5.194	60.152	8.981,8
Integrirano poljedelstvo	74	567	86,0	1.721	40.998	6.599,5	1.795	41.565	6.685,5
Integrirano sadjarstvo	152	325	85,6	816	3.216	977,1	968	3.540	1.062,6
Integrirano vinogradništvo	205	342	90,1	2.207	8.294	2.813,2	2.412	8.636	2.903,3
Integrirano vrtnarstvo	57	148	35,5	248	828	151,1	305	976	186,6
Ekološko kmetovanje		2.838	392,2		23.658	5.474,1		26.496	5.866,4
II. Ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine									12.665,2
Planinska paša		1.955	93,0		4.541	309,8		6.496	402,7
Košnja strmih travnikov		6.147	693,6		19.120	1.974,3		25.267	2.667,8
Košnja grbinastih travnikov	2	2	0,3	27	24	3,1	29	26	3,5
Travniški sadovnjaki	239	207	23,5	750	671	61,3	989	879	84,8
Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali	312		60,0	1.132		477,2	1.444		537,1
Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	291	265	19,9	2.091	5.616	520,0	2.382	5.881	539,9
Sonaravna reja domačih živali	4.403	28.672	1.440,9	9.463	76.303	6.312,3	13.866	104.975	7.753,2
Ohranjanje ekstenzivnega travinja	982	4.947	247,7	1.519	9.422	428,5	2.501	14.369	676,2
III. Varovanje zavarovanih območij									499,0
Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih			109,8						109,8
Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	203	989	18,2	615	8.215	215,5	818	9.204	233,7
Ohranjanje posebnih travniških habitatov	104	202	17,7	158	401	26,2	262	602	44,0
Pokritost tal na vodovarstvenem območju		239	38,3		845	43,3		1.084	81,6
Zatravljanje in zelena praha									
Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000				20	308	19,5	20	308	19,5
Ohranjanje stelnikov				12	21	2,9	12	21	2,9
Ohranjanje travniških habitatov metuljev				62	113	7,5	62	113	7,5
Delno pokrivanje stroškov kontrole pridelave									32,9
- integrirana pridelava	488		14,5				488		14,5
- ekološka pridelava	219		18,4				219		18,4
SKUPAJ ukrepi SKOP/KOP**	50.347	3.773,3		278.017	36.732,3		328.364	40.505,6	

* izplačano do 17.09.2008

** bruto površina (več ukrepov SKOP na isti površini)

Vir: ARSKTRP

Ukrepi osi 1, 3 in 4

Prvi javni razpisi za posamezne ukrepe 1. in 3. osi PRP 2007-2013 so bili objavljeni v oktobru, novembru in decembru 2007 (priloga 63). Do 31.12.2007 je bilo objavljeno pet javnih razpisov in sicer za ukrepe:

- Os 1: 112 – Pomoč mladim prevzemnikom kmetij (26.10.2007)
- 121 – Posodabljanje kmetijskih gospodarstev (26.10.2007)
- 122 – Povečanje gospodarske vrednosti gozdov (02.11.2007)
- 123 – Dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom (07.12.2007; javni razpis za predelavo in trženje kmetijskih proizvodov, opredeljenih v Prilogi I Pogodbe)
- Os 3: 311 – Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti (07.12.2007)

Odziv na prva dva javna razpisa, s katerima so bila razpisana vsa sredstva za dovoljen obseg porabe v letih 2007 in 2008 za ukrep Posodabljanje kmetijskih gospodarstev in ukrep Pomoč mladim prevzemnikom kmetij je bil izjemen, tako da sta bila oba razpisa zaprta že pred koncem leta 2007. Pri nobenem od javnih razpisov na dan 31.12.2007 še niso bile izdane odločbe in posledično še ni bilo odobrenih vlog in dodeljenih sredstev upravičencem.

V skladu s 7. členom Uredbe Komisije 1320/2006 je Slovenija prenesla sprejete obveznosti prejšnjega programskega obdobja za **Podpore izvajanju EU standardov** v programsko obdobje 2007-2013 in tako omogočila zaključek izvajanja aktivnosti. Obveznosti za plačilo tega ukrepa so bile izvedene v letu 2007 in 2008. Po zaključku izvajanja aktivnosti iz obdobja 2004-2006 se ukrep ni več izvajal. Skupna vsota, namenjena za prevzete obveznosti iz prejšnjega programskega obdobja, znaša 41,6 milijonov EUR. Navedena sredstva so v skladu s Korelacijsko tabelo ukrepov iz Priloge II Uredbe 1320/2006 določeno v Uredbi 1698/2005, vključena v 1. os PRP 2007-2013.

Število zahtevkov, odobrenih z odločbami v letu 2006 za izvajanje ukrepa Podpora izvajanju EU standardov 2005 je bilo 24.149. V letu 2007 je bilo izplačano **40,4 milijona EUR** sredstev za izvajanje tega ukrepa. S tem se bo omogočil zaključek izvajanja aktivnosti začetih v PRP 2004-2006.

Tehnična pomoč

V okviru tehnične pomoči so bile v letu 2007 izvedene naslednje aktivnosti:

- izdelava okoljske študije z namenom preučitve okoljskih parametrov na ukrepe, ki so vključeni v operativni program (ESR),
- izvedba revizije okoljskega poročila Programa razvoja podeželja 2007-2013,
- presoja sprejemljivosti vplivov izvedbe Programa razvoja podeželja 2007-2013 in posegov v naravo na varovanih območjih,
- priprava študije za izobraževanje Lokalnih akcijskih skupin in izhodišča za izvedbo ukrepov 3. in 4. osi PRP 2007-2013,
- izdelava računalniške aplikacije »Baza Mreže za podeželje«.

MKGP je za obveščanje širše javnosti oblikovalo posebno spletno stran http://www.mkgp.gov.si/si/program_razvoja_podezelja_2007_2013/, kjer lahko vsi dobijo splošne informacije v zvezi s PRP 2007-2013. Na Agenciji za kmetijske trge in razvoj podeželja delujeta tudi forum in informacijska pisarna, kjer strokovnjaki odgovarjajo na vprašanja, povezana z javnimi razpisi. Odprti so bili tudi trije e-naslovi, na katere lahko zainteresirani pošiljajo vprašanja: prp.mkgp@gov.si, leader.mkgp@gov.si in mreza-podezelje.mkgp@gov.si.

Poleg tega so bile izdane naslednje publikacije:

- priročnik za obveščanje javnosti in označevanje projektov v okviru Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 - objavljen na spletnih straneh skupaj z objavo razpisa 121,
- [brošura Program razvoja podeželja 2007-2013](#),
- [zloženko LEADER v Programu razvoja podeželja 2007-2013](#) in
- zloženko [Ukrep št. 122 - Povečanje gospodarske vrednosti gozdov](#)

Organizirane so bile tudi delavnice in javne predstavitve:

- delavnica Izvajanje pristopa LEADER v programskem obdobju 2007-2013,
- predstavitev javnih razpisov za ukrepa 112 Pomoč mladim prevzemnikom kmetij in 121 Posodabljanje kmetijskih gospodarstev,
- predstavitev javnih razpisov za ukrepa 123 Dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom in 311 Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti ter
- predstavitev javnega razpisa za ukrep 122 Povečanje gospodarske vrednosti gozdov.

Napovedi vseh razpisov in javnih predstavitev so bile objavljene v dnevnem časopisju ter tudi na spletnih straneh ministrstva.

4.2.4 Programi in ukrepi na področju vinogradništva in čebelarstva

Vinogradništvo

Po vstopu v EU je nacionalni program obnove vinogradov zamenjal program prestrukturiranja vinogradniških površin, pridelovalci pa lahko uveljavljajo tudi podporo za trajno opustitev vinogradov. Prestrukturiranje vinogradov v celoti financira EU. V letu 2007 so bile iz nacionalnih sredstev izplačane pozitivno rešene pritožbe za obnovo vinogradov, izvedeno v letu 2006 (7 vlog v skupni višini 13 tisoč EUR) in letu 2007 (4 vloge v skupni višini 10 tisoč EUR). V celoti iz sredstev EU je bilo v letu 2007 podprto prestrukturiranje 210 ha vinogradov. Podpora se je dodelila na osnovi pogojev, določenih v EU in nacionalnih predpisih in to le za že izvedena dela, na podlagi težavnosti obnove ter na podlagi dokazila o dokončanju obnove. V manjšem obsegu so bila sredstva namenjena tudi podpori za trajno opustitev vinogradniške pridelave.

Preglednica 53: Izplačane podpore za prestrukturiranje vinogradov; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Obnova in prestrukturiranje vinogradov	2.401,4	2.171,3	90,4
Obnova vinogradov (nacionalni ukrep; del PP 2074)	63,4	23,4	36,9
Prestrukturiranje vinogradov (EU ukrep; PP 9433)	2.337,2	2.129,7	91,1
Podpora za trajno opustitev vinogradniške pridelave (EU ukrep; PP 9433)	0,8	18,2	

Vir: MKGP

Čebelarstvo

V čebelarstvu sta se, podobno kot v letu 2006, izvajala dva ukrepa podpor. Program ukrepov v čebelarstvu, ki ga 50-odstotno sofinancira EU, zajema investicije v čebelarstvo in didaktično opremo, usposabljanje čebelarjev, svetovanje, investicije v vzrejališča matic, analize kakovosti medu ter aplikativne raziskave.

Preglednica 54: Izplačane podpore za čebelarstvo; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Čebelarstvo	1.208,8	605,5	50,1
Program ukrepov v čebelarstvu (PP 9443, PP 9448)	506,2	471,0	93,0
Podpore čebelarstvu (nacionalni ukrep; PP 2094)	702,6	134,5	19,1

Vir: MKGP

V okviru ukrepa podpore čebelarstvu, ki se v celoti financira iz nacionalnega proračuna, so bila v letu 2007 sredstva namenjena svetovalnemu servisu čebelarjem, ki ga je zagotavljala Čebelarska zveza Slovenije. Ukrep podpore evidentiranju lastnosti, osnovni odbiri in menjavi čebeljih matic kranjske čebele, ki se je izvajal v letih 2005 in 2006, je bil ukinjen, kar je tudi razlog za precejšnje zmanjšanje sredstev na tej postavki v letu 2007. V letu 2007 so bile iz tega naslova izplačane le zaostale obveznosti (54,7 tisoč EUR).

4.2.5 Drugi programi in ukrepi

Zemljiške operacije

Slaba zemljiška struktura, kot posledica neugodnih naravnih razmer ter slaba agrarna struktura, ki se najbolj izrazito kaže v majhni in razdrobljeni posesti, sta vsekakor med največjimi agrarno političnimi problemi slovenskega kmetijstva. Medtem ko se neugodna

zemljiška struktura odraža v skromnejši proizvodni sposobnosti kmetijstva, pa se slaba velikostna in posestna struktura odražata v nižji povprečni intenzivnosti pridelave, nižji globalni produktivnosti kmetijstva in posledično tudi v nižji stopnji profesionalizacije v kmetijstvu. Slaba agrarna struktura skupaj z neugodnimi naravno pridelovalnimi razmerami zavira hitrejšo prestrukturiranje in zmanjšuje globalno produktivnost tako na ravni posameznih proizvodnih usmeritev, kot tudi na ravni kmetijstva v celoti. Namen izvajanja zemljiških operacij je izboljšanje posestne in zemljiške strukture ter izboljšanje pogojev obdelave kmetijskih zemljišč.

Preglednica 55: Izplačana sredstva v okviru zemljiških operacij; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Komasacije (PP 2430)	1.423,8	655,0	46,0
Hidromelioracije kmetijskih zemljišč (PP 1494)	516,5	502,2	97,2
Vzdrževanje akumulacije Vogršček (PP 2436)	183,4	304,5	166,0
Zemljiška infrastruktura skupaj	2.123,7	1.461,7	68,8
Vzdrževanje melioracijskih sistemov (PP 8227)*	3,6	167,4	4.650,0

* ni upoštevano kot podpora kmetijstvu, ker so sredstva zbrana s prispevki uporabnikov sistemov
Vir: MKGP

V okviru zemljiških operacij so se v letu 2007 izvajale komasacije in sanacija nedokončanih komasacij, hidromelioracije kmetijskih zemljišč, vzdrževanje akumulacije Vogršček ter vzdrževanje in sanacija melioracijskih sistemov. V okviru posameznih proračunskih postavk so se financirale tudi priprave strokovnih podlag in mnenj za ustrezno vodenje, izvajanje ter spremljanje ukrepov.

V letu 2007 se je nadaljevalo s financiranjem dejavnosti, ki podpirajo izboljševanje ter ohranjanje posestne strukture kmetijskih zemljišč. Sredstva v okviru ukrepa komasacije so se dodelila za sanacijo nedokončanih komasacij, realizacijo pogodbenih obveznosti po javnem razpisu iz let 2005 in 2006 ter za materialne stroške.

Sanacija nedokončanih komasacij se je izvajala na podlagi Uredbe o programih kmetijske strukturne politike in kmetijske politike razvoja podeželja za leti 2005 in 2006 ter Uredbe o programih kmetijske strukturne politike in kmetijske politike razvoja podeželja za leti 2007 in 2008. V okviru programa sanacij nedokončanih komasacij so se izplačevale odškodnine ter stroški postopka na podlagi pozitivno rešenih pritožb komasacijskim udeležencem. Izvajala so se tudi določena administrativna dela, ki so bila nujno potrebna za vpis pravnomočnih komasacij v zemljiško knjigo ter določena strokovno tehnična dela (strokovna mnenja, geodetske odmere,...). V okviru programa sanacij nedokončanih komasacij so se tako v letu 2007 zaključila 4 komasacijska območja.

V okviru javnega razpisa iz leta 2005 sta bili realizirani še preostali dve komasacijski območji (Vučja vas in Vučja Gomila), prav tako so se uspešno zaključila dela tudi na sedmih komasacijskih območjih, ko so bila izbrana v okviru javnega razpisa iz leta 2006 (Šalovci VIII, Podgora, Berkovci, Motvarjevci, Brije, Ptujsko polje I in Dravsko polje 2 - razširitev). Tako so bila dela zaključena na 9 novih komasacijskih območjih v skupni površini okoli 1.700 ha.

V okviru materialnih stroškov je bila izdelana aplikacija Kataster Komasacij (KataKoma) v Oraclu s spletnim vpogledovalnikom preko strežnika MKGP. Osnovni namen KataKome je, da se bo vzpostavila enotna informacijska baza komasacijskih območij, ki bo služila kot pomoč pri vodenju in načrtovanju ukrepov kmetijske politike na področju komasacij v prihodnje, sanaciji nedokončanih komasacij, nadzoru izvajanja tekočih komasacijskih postopkov, reševanju pritožbenih postopkov, prostorskem načrtovanju ter pri drugih nalogah MKGP. Aplikacija je v funkciji, vendar pa se ocenjuje, da jo bo potrebno nadgraditi z določenimi operacijami, zato je projekt podaljšan v leto 2008.

V letu 2007 so se sredstva za hidromelioracije kmetijskih zemljišč namenila za upravljanje hidromelioracijskih sistemov in za ostale spremljajoče storitve pri upravljanju s hidromelioracijami ter za investicijske obnove obstoječih hidromelioracij, ki se izvajajo v

okviru programa dela MKGP. V okviru tega ukrepa so se namenila sredstva za naslednje aktivnosti:

- financiranje javne službe na področju hidromelioracij;
- sanacija malih namakalnih sistemov;
- vlaganje v izdelavo informacijske baze in aplikacije KatMeSiNa, pripadajočo programsko in računalniško opremo ter v potrebne strokovne podlage;
- materialne stroške.

Hidromelioracijski ukrepi omogočajo usposobitev kmetijskih zemljišč v ekstenzivni rabi na območjih neugodnega vodnega režima z regulacijo vlage v tleh. Ti ukrepi so usmerjeni v gradnjo novih velikih namakalnih sistemov, skrb za sanacijo obstoječih namakalnih in osuševalnih sistemov ter gospodarjenje z obstoječimi velikimi hidromelioracijskimi sistemi. K tem vsebinam spadajo storitve upravljanja s hidromelioracijskimi sistemi, storitve izdelave in vzdrževanja katastrov in evidenc hidromelioracij, storitve izobraževanja uporabnikov namakalnih sistemov in druge storitve, povezane s temi vsebinami. V letu 2007 je bila zaključena sanacija namakalnega sistema Lovrec, ki se je pričela v letu 2007.

Sredstva so se v letu 2007 namenila nadaljevanju izvajanja upravljavskih nalog, kjer je bil poudarek na pripravi letnih programov upravljanja in vzdrževanja, sodelovanju z melioracijskimi skupnostmi in vzdrževanju katastra. Sredstva so se namenila tudi za dograditev aplikacije katastra hidromelioracijskih sistemov in naprav za potrebe nadzora pri subvencijah in ostalih katastrih MKGP. V letu 2007 se je izvedla tudi dopolnitev baze katastra melioracijskih sistemov in naprav zaradi prehoda na nov DKN, vrisa novih obodov hidromelioracijskih sistemov za potrebe evidence podatkov za izvedbo odmere nadomestila za kritje stroškov za vzdrževalna dela na skupnih objektih in napravah na melioracijskih območjih.

Proračunska postavka vzdrževanje melioracijskih sistemov je namenjena zbiranju sredstev za vzdrževanje in redno delovanje hidromelioracijskih sistemov. Sredstva se zbirajo v skladu z zakonskimi določili. Poraba sredstev je možna le za namen, za katerega so bila sredstva zbrana. Izbrani upravljavci hidromelioracijskih sistemov poskrbijo za izvedbo vzdrževanja v skladu s potrjenimi letnimi programi, ki so usklajeni z razpoložljivimi zbranimi sredstvi za ta namen.

V letu 2007 se je ponovno izpeljal postopek zbiranja sredstev za vzdrževanje in redno delovanje hidromelioracijskih sistemov za 249 hidromelioracijskih sistemov. Zakonski postopek zbiranja sredstev za vzdrževanje in redno delovanje hidromelioracijskih sistemov se je prvič izvedel leta 2003. Postopek zbiranja sredstev se je izvedel tudi proti koncu leta 2004, postopek zbiranja sredstev v letih 2005 in 2006 pa je bil zadržan, saj se na tem področju predvideva sprememba zakonskih določil.

V letu 2007 so se vzdrževalna dela glede na zbrana sredstva iz let 2003 in 2004 izvajala na okoli 40 hidromelioracijskih sistemih. Obseg vzdrževalnih del je bil manjši od predvidenega zaradi zapoznele izpeljave odmere nadomestila za kritje stroškov za vzdrževalna dela na melioracijskih območjih za leto 2007, ki se je namesto v začetku leta izpeljal v mesecu oktobru. Za izvedbo vzdrževalnih del mora biti zbrano dovolj sredstev na posameznih HMS, zato se je izvedba vzdrževanja 2007 preložila v začetek leta 2008.

Akumulacija Vogršček je največja akumulacija in namakalni razvod v državi. Velikost akumulacije, ki znaša okrog 8 milijonov m³ vodnega zajetja, predstavlja pomembno strateško ter varnostno (glede stabilnosti pregrade) nalogo za državo, zato se v okviru tega ukrepa zagotavlja sredstva za vzdrževanje tega namakalnega sistema in akumulacije. Sredstva so namenjena za upravljavska dela, vzdrževalna dela ter izvajanje nadzora nad temi deli in sicer na osnovnem in sekundarnem razvodu namakalnega sistema Vogršček, kot tudi na akumulaciji Vogršček za namen namakanja kmetijskih zemljišč.

V letu 2007 so se nadaljevala upravljavska in redna vzdrževalna dela tako na akumulaciji kot tudi na namakalnem razvodu. V drugi polovici leta je prišlo do nepričakovanih poškodb v

telesu akumulacije – poškodb dveh talnih izpustov in namakalnega cevovoda. Konec leta 2007 so se pričeli postopki za zagotovitev nujnih sredstev za potrebe sanacije poškodb. Obseg del je bil v celoti realiziran. Skozi vse leto 2007 je potekalo tekoče vzdrževanje, izvajal se je nadzor ter vse načrtovane investicije.

Drugi nacionalni ukrepi kmetijske strukturne politike

Z vstopom v EU so večino nacionalnih ukrepov kmetijske strukturne politike prevzeli novi programi, ki so sofinancirani iz skupnih skladov. S prehodom na novo programsko obdobje se bo število ukrepov, ki so v celoti financirani iz nacionalnega proračuna, še zmanjšalo.

Ukrep pomoč mladim kmetom za prevzem kmetij, ki se je v obdobju 2004-2006 izvajal kot nacionalni ukrep je postal del Programa razvoja podeželja 2007-2013. V letu 2007 so bile tako pokrite le finančne obveznosti iz naslova javnega razpisa iz leta 2006 ter pozitivno rešenih pritožb iz preteklih let.

V manjšem obsegu kot v letu prej so bili podprti tudi vertikalni ukrepi razvoja in prilagajanja podeželskih območij, ki naj bi z novim programskim obdobjem prerasli v programe osi Leader. V okviru ukrepa inovativni programi za razvoj podeželskih ekonomij so bila tako izvedena le izplačila prenesenih obveznosti po pogodbah za izdelavo in dopolnitev razvojnih programov podeželja po razpisu iz leta 2005. Izdelava in dopolnitev 31 razvojnih programov podeželja, ki so prejeli podporo, je bila zaključena do konca leta 2006, zadnja izplačila pa so bila opravljena januarja 2007. V okviru podpor ekonomski diverzifikaciji podeželja je bilo sofinancirano izvajanje programa Podjetništvo na podeželju za leto 2007 oziroma aktivnosti 10 podeželskih razvojnih jeder na lokalni ravni. V programe animacije je bilo vključenih 580 udeležencev, v programe usposabljanj pa 292 udeležencev. Izvedeni sta bili študijska pot v Španijo ter študijska pot v Avstrijo. Tematike izvedenih poti so bile Leader, razvoj podeželja, mreženje na lokalni ravni, ohranjanje kulturne dediščine, trženje turističnih zmogljivosti, ipd.

Največ sredstev je bilo porabljeno za podpore razvojno promocijskim aktivnostim organizacij proizvajalcev vina, za pospeševanje prodaje ter za podpore strokovnim prireditvam in interesnemu povezovanju.

Preglednica 56: Izplačane podpore v okviru drugih nacionalnih ukrepov politike razvoja podeželja; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Programi podpor za prestrukturiranje in prenovo kmetijske proizvodnje (PP 5538)	3.487,8	291,2	8,3
- Enkratne podpore mladim kmetom	3.337,4	276,8	8,3
- Prestrukturiranje kmetijstva	150,4	14,4	9,6
Podpore ekonomski diverzifikaciji podeželja (PP 2470)	262,7	192,3	73,2
Inovativni programi za razvoj podeželskih ekonomij (PP 2429)	344,7	9,1	2,6
Tržne organizacije proizvajalcev (PP 2242)	1.837,0	1.764,5	96,1
Pospeševanje prodaje (PP 1473)	404,1	960,2	237,6
Strokovne prireditve, stanovsko in interesno povezovanje (PP 2556)	210,1	284,5	135,4
Državno in svetovno tekmovanje v oranju (PP 6159)	45,9	45,9	100,0

Vir: MKGP

V letu 2007 je bilo priznanih 13 organizacij proizvajalcev vina v okviru katerih je bilo vključenih nekaj manj kot 2.000 proizvajalcev, kar predstavlja približno 25% površin, vpisanih v Register pridelovalcev grozdja in vina. Večina organizacij je začela delovati v drugi polovici leta 2004 oziroma v letu 2005. Podpora za sofinanciranje promocijskih in izobraževalnih aktivnosti v okviru triletnih potrjenih programov dela organizacij proizvajalcev vina je namenjena spodbujanju združevanja proizvajalcev, organiziranju in usklajevanju pridelave, prenosu znanja ter iskanju in uveljavitvi na novih trgih in s tem usmerjenosti k izvozu. V letu 2007 je bila podpora dodeljena 12 organizacijam proizvajalcev vina v skupni višini 1.765 tisoč EUR.

V okviru ukrepa Pospeševanje prodaje kmetijskih pridelkov so se v letu 2007 sredstva namenila za plačilo stroškov najema in/ali postavitve razstavnih prostorov na različnih sejmi doma in v tujini, za izvedbo štirih komunikacijskih kampanj na temo informiranja in promocije za mleko in meso ter ekološke in integrirane kmetijske pridelke. Sredstva so bila porabljena še za izdelavo promocijskega materiala ter nabavo promocijskih in protokolarnih daril.

Namen podpore strokovnim prireditvam, stanovskemu in interesnemu povezovanju je spodbujati združevanje in povezovanje zainteresiranih na podeželju in s tem prispevati k zadovoljivi organiziranosti civilne iniciative in nevladnih organizacij na področju kmetijstva. V letu 2007 so se sofinancirali letni programi različnih stanovskih oblik povezovanja (društva, zveze društev in sindikat kmetov) na področju kmetijstva in s kmetijstvom povezanih dejavnosti. Letni program dela je bil za nevladne organizacije (Zvezo kmetov Slovenije, Zvezo slovenske podeželske mladine in Sindikata kmetov Slovenije) sofinanciran na podlagi ocenjenega programa, za preostala društva in zveze pa je bil izveden javni razpis. Sredstva so bila na predlog strokovne komisije dodeljena 116 društvom oziroma zvezam, kar je 18 več kot v letu 2006, ko je uspešno kandidiralo 98 društev oziroma zvez.

4.3 Zemljiška politika - Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS

Upravljanje s kmetijskimi zemljišči

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije je leta 1993 ustanovila država z namenom, da upravlja in razpolaga s kmetijskimi zemljišči, kmetijami in gozdovi v lasti Republike Slovenije. Površina vseh zemljišč po podatkih zemljiškega katastra v Republiki Sloveniji znaša 2.025.600 ha. Od tega Sklad upravlja s 335.697 ha oz. s 16,6 odstotnim deležem. Površina kmetijskih zemljišč v Republiki Sloveniji obsega 877.200 ha. Od tega Sklad upravlja s 94.172 ha oz. z 10,7 odstotnim deležem kmetijskih zemljišč. Površina gozdov v Republiki Sloveniji obsega 991.100 ha. Od tega Sklad upravlja z 224.717 ha oz. z 22,7 odstotnim deležem gozdov.

Preglednica 57: Stanje registra osnovnih sredstev Sklada, glede vrste rabe po podatkih zemljiškega katastra; 2004-2007

Vrsta rabe	31.12.2004* v ha	31.12.2005* v ha	31.12.2006* v ha	31.12.2007* v ha
Njive	28.742	28.697	27.827	27.171
Vrtovi	22	22	21	21
Plantažni sadovnjaki	1.406	1.366	1.247	1.214
Sadovnjaki	2.666	2.513	2.406	2.302
Vinogradi	3.460	3.376	3.319	3.206
Hmeljišča	900	871	896	874
Travniki	31.054	31.091	30.839	30.218
Barjanski travniki	1.609	1.523	1.402	1.315
Pašniki	37.627	35.723	33.438	27.194
Trstičja	101	102	102	103
Gozdne plantaže	579	572	563	554
Kmetijska zemljišča skupaj	108.166	105.855	102.060	94.172
Gozdovi	255.026	258.301	247.339	224.717
Drugo	23.944	23.501	23.299	16.808
SKUPAJ	387.136	387.657	372.699	335.697

* zemljiški kataster – uradna evidenca, ki glede dejanske rabe ne odraža dejanskega stanja zemljišč v naravi; po preseku registra osnovnih sredstev z bazo MKGP RS o dejanski rabi izhaja, da Sklad upravlja le s 55.518 ha kmetijskih zemljišč.

Evidenca nepremičnin v upravljanju Sklada še ni dokončna. Za formaliziranje lastništva RS so potrebne sklenjene in v zemljiško knjigo vpisane pogodbe o prenosu ter zaključeni postopki denacionalizacije.

Prenosi zemljišč

Prenosi zemljišč na Sklad se izvajajo na osnovi različnih zakonskih določil, in sicer 14. člena Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov RS, 5. člena Zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij in 74. člena Zakona o zadrukah. Obenem teče tudi postopek prenosa iz Sklada na občine po zakonu o ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti in vrnitvi njihovih pravic in premoženja, za nezazidana stavbna zemljišča pa v skladu s 57. členom Zakona o javnih skladih.

V letu 2007 je bilo na Sklad s pogodbami prenesenih 2.918 ha zemljišč oz. 6.911 parcelnih delov (leto poprej 1.221 ha oz. 4.213 parcelnih delov). Iz Sklada na občine pa je bilo s pogodbami prenesenih 843 ha oz. 1.461 parcelnih delov.

Denacionalizacija

Sklad je zavezanec za vračilo kmetijskih zemljišč, kmetij in gozdov prejšnjim lastnikom v skladu s predpisi o denacionalizaciji, na podlagi spremenjenega 27. člena Zakona o denacionalizaciji pa je tudi zavezanec za vračilo nadomestnih zemljišč kot eni od možnih oblik vračanja podržavljenega premoženja v postopku denacionalizacije. V letu 2007 je bilo

v pravnem sektorju opravljenih 2.267 opravil na področju denacionalizacije in sicer 1.539 opravil na področju denacionalizacije pri upravnih organih, 234 opravil na področju denacionalizacije po 5. členu in 494 opravil na področju nadomestnih zemljišč.

Promet z zemljišči

Na obseg zemljišč v upravljanju Sklada vpliva tudi promet z zemljišči. Sklad izvaja pravni promet s kmetijskimi zemljišči, kmetijami in gozdovi v imenu RS in za njen račun, pri tem pa uveljavlja predkupno pravico v skladu z zakonom o kmetijskih zemljiščih. Nakupi, prodaje in menjave se izvajajo v skladu s strategijo razvoja kmetijstva, v smislu povečevanja ekonomske varnosti kmetij in intenzivnosti kmetijske proizvodnje ter učinkovitejše rabe kmetijskih zemljišč in gozdov. Promet se vrši tudi v smislu izboljševanja posestne in parcelne strukture. Tako Sklad skuša z odkupom in menjavo zemljišč, ki ležijo znotraj državnih kompleksov, tudi zaokroževati državne oziroma zasebne površine. S posebno pozornostjo Sklad obravnava ponujena zemljišča v obmejnem pasu.

Sklad kupuje zemljišča v skladu s svojim letnim finančnim načrtom. Odkupuje zemljišča, ki jih je mogoče oddati v zakup. Ponudba je v veliki meri vezana na ponudbo zemljišč denacionalizacijskih upravičencev. Kadar se kot kupci pojavijo kmetje sami, jim Sklad pri nakupu ne konkurira. Poleg nakupov, s katerimi Sklad zaokrožuje kmetijska gospodarstva, kupuje tudi zemljišča sredi kompleksov, ki so bila vrnjena v postopkih denacionalizacije.

Preglednica 58: Promet in vlaganja – kmetijska zemljišča in gozdovi; 2006 in 2007

Vrsta prihodka/vložka	Realizacija 2006		Plan 2007		Realizacija 2007		Indeks	
	v EUR	v %	v EUR	v %	v EUR	v %	re07/pl07	re07/re06
Prodaja nepremičnin	7.651.707	39,1	7.260.891	40,0	7.704.607	39,1	106	101
Prodaja kmetijskih zemljišč in kmetij	7.471.111	38,2	7.093.974	39,1	7.361.672	38,2	104	99
Prodaja gozdov	180.596	0,9	166.917	0,9	342.935	0,9	205	190
Nakup nepremičnin	3.205.604	74,6	7.928.560	81,2	7.364.318	93,2	93	230
Nakup gozdov	879.094	20,5	4.172.926	42,7	4.190.137	53,0	100	477
Nakup kmetijskih zemljišč in kmetij	2.325.776	54,2	3.338.341	34,2	2.792.101	35,3	84	120
Nakup trajnih nasadov	734		417.293	4,3	382.080	4,8	92	52.054

Zakup kmetijskih zemljišč

Postopki v zvezi z dodeljevanjem kmetijskih zemljišč v zakup so ustaljeni in dorečeni, v glavnem pa predstavljajo:

- vodenje evidence o prostih in zasedenih kmetijskih zemljiščih,
- pripravo javnih ponudb za oddajo prostih zemljišč v zakup,
- sprejemanje vlog zainteresiranih strank,
- odločanje o izbiri zakupnika,
- pripravo zakupne pogodbe,
- nadzor obdelave zakupljenih zemljišč (V skladu z določilom zakupne pogodbe in tudi po ZKZ, mora zakupnik le-ta obdelovati na predpisan način in kot dober gospodar. Merila za presojo ali zakupnik ravna kot dober gospodar so objavljena v Uradnem listu RS, št. 81/2002. V njih je na prvem mestu zapisano, da mora zemljišča redno obdelovati in vzdrževati, zagotavljati ohranjanje oz. izboljševanje rodovitnosti tal, ne sme povzročati erozije, zbitosti, skratka degradacije tal...),
- nadzor nad izpolnjevanjem drugih določil zakupne pogodbe (plačevanje zakupnine, odločitev o sodnih izvršbah, opominjanje in odpovedi zakupnih pogodb),
- opozarjanje na nepravilnosti in v končni fazi odpoved zakupne pogodbe v primeru hujših kršitev določil, definiranih v zakupni pogodbi,
- spremljanje denacionalizacijskih odločb in odpovedi oziroma osveževanje zakupnih pogodb zaradi denacionalizacije,

- pripravljanje dolgoročnih zakupnih pogodb v zvezi z izdanimi soglasji za obnovo trajnih nasadov.

Podatki o zakupu za leto 2007:

- Prihodki od gospodarjenja s kmetijskimi zemljišči so bili realizirani v znesku 4.389.908 EUR. Od tega zakupnina fizičnih oseb v znesku 1.958.395 EUR, zakupnina pravnih oseb v znesku 2.211.112 EUR ter 220.401 EUR iz zakupnin iz preteklih let.
- Odhodki od gospodarjenja s kmetijskimi zemljišči so bili realizirani v znesku 1.714.038 EUR. Od tega na račun nujnega vzdrževanja kmetijske infrastrukture, sanacij in melioracij zemljišč 870.515 EUR ter 843.522 EUR na račun pobotov kupnin z zakupnino.
- Sklad upravlja s 55.518 ha kmetijskih zemljišč sposobnih za kmetijsko obdelavo. Zaradi neuskkljenosti katastra s stanjem v naravi se podatek razlikuje od podatkov uradnega katastra, po katerem Sklad razpolaga s 94.172 ha kmetijskih zemljišč.
- Sklad ima sklenjenih skupaj 15.944 pogodb (zakupnih, brezplačnih in najemnih) za 53.862 ha kmetijskih zemljišč. V povprečju ima ena oseba v zakupu 3,38 ha zemljišč, kar je praktično enako kot leto poprej.
- 48 pravnih oseb ima v zakupu 22.189 ha (v letu 2006 - 23.262 ha) zemljišč, v povprečju 462,3 ha na osebo (v letu 2006 - 484,6 ha na osebo).
- 15.779 fizičnih oseb ima v zakupu 28.737 ha zemljišč, v povprečju 1,82 ha na osebo.
- Šole in državni organi imajo s 17 zakupnimi pogodbami v brezplačnem zakupu 2.723 ha.
- S 100 najemnimi pogodbami ima Sklad, po obsegu največ za smučišča, v najem oddanih 213 ha zemljišč.
- V letu 2007 je bilo obnovljenih oz. na novo sklenjenih 2.911 pogodb oziroma 19% glede na število vseh veljavnih pogodb. Glede na preteklo leto je bilo obnovljenih za 406 več zakupnih pogodb.
- S 491 ponodbami (2006 - 356 ponodb) za zakup kmetijskih zemljišč je bilo z javnimi objavami ponujenih 4.580 ha (2006 - 4.338 ha) kmetijskih zemljišč oziroma 17.548 parcelnih delov.

Zakupne pogodbe so sklenjene v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih.

Preglednica 59: Pregled števila pogodb Sklada po vrsti pogodb in po površinah konec leta; 2005-2007

Vrsta pogodb	Število pogodb			Površina v ha		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Zakupna	15.629	15.661	15.827	51.355	50.963	50.926
Brezplačna	18	17	17	3.043	3.012	2.723
Najemna	102	105	100	214	211	213
SKUPAJ	15.749	15.783	*15.944	54.612	*54.186	53.862

* Všteto je tudi 3.470 ha v zakup oddanih zemljišč, ki po ROS-u niso Skladova

Cenik zakupnin za kmetijska zemljišča za vsako leto posebej sprejme Svet Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS. Izhodišče za določitev zakupnine so katastrski podatki, ob upoštevanju dejanske rabe zemljišča in dejanske proizvodne sposobnosti zemljišča. Cenik velja za kmetijska zemljišča v upravljanju Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS.

Posamezne katastrske občine so uvrščene v območja. Na območjih z ugodno prometno lego in večjim povpraševanjem po zemljiščih se je zakupnina za leto 2007 obračunavala s faktorjem 1,20, na območjih, ki so kmetijsko ogrožena, pa s faktorjem 0,80. Zakupniki, ki so imeli v letu 2007 v zakupu več kot 3 ha zemljišč so imeli, glede na obseg, 15% popust pri zakupnini (faktor 0,85).

Osnovna zakupnina se izračuna na podlagi katastrskih podatkov o parceli. Za izračun končne zakupnine se upoštevajo odstopanja izražena v faktorjih iz tega cenika. Upoštevajo

se faktorji "ugodne prometne lege", faktorji "kmetijsko ogroženih območij" in faktorji, za katere je predhodno potreben sklep komisije, izhajajo pa iz ugotovljene razlike med katastrskim in dejanskim stanjem zemljišč, predhodno neuspešnih ponudb za zakup in drugih utemeljenih razlogov.

Preglednica 60: Cenik zakupnin za kmetijsko rabo zemljišč; 2005-2007

Katastrska kultura	Katastrski razred	Letna zakupnina (EUR/ha)		
		2005	2006	2007
Vrt	1-8	166,85	170,36	174,28
Njiva	1-3	122,29	124,85	127,73
	4-6	111,41	113,75	116,37
	7-8	94,31	96,29	98,50
Travnik	1-2	105,71	107,93	110,41
	3-4	88,60	90,47	92,55
	5-6	72,55	74,07	75,77
	7-8	55,44	56,61	57,91
Barjanski travnik	1-4	55,44	56,61	57,91
Pašnik	1-2	44,57	45,50	46,55
	3-4	33,16	33,86	34,64
	5-6	22,28	22,75	23,27
	7-8	10,88	11,11	11,37
Planinski pašnik		10,88	11,11	11,37
Pašnik porasel z gozdnim drevjem; trstičje		10,88	11,11	11,37
Sadovnjak	1-4	138,87	141,79	145,05
	5-8	111,41	113,75	116,37
Vinograd	1-3	111,41	113,75	116,37
	4-6	100,01	102,11	104,46
	7-8	83,43	85,18	87,14
Hmeljišče	1-8	122,29	124,85	127,73
Plantaža gozdnega drevja	1-8	10,88	11,11	11,37
Obore za živali		10,88	11,11	11,37
Ostalo (gozdni robovi, brežine...)		5,18	5,29	5,41

Zemljišča se oddajajo v zakup na podlagi javne ponudbe za zakup zemljišč. Prva ponudba se objavi po ceni, določeni v tem ceniku. V primeru neuspešne ponudbe za zakup se lahko zakupnina na ponovljeni ponudbi zniža do 30% glede na predhodno ponudbo.

Zakupnina za posamezno območje se prilagaja ponudbi in povpraševanju in naravnim pogojem na zemljiščih. V primeru, da je ugotovljena drugačna raba ali drugačna proizvodna sposobnost zemljišč kot je v katastru, komisija določi višino zakupnine na podlagi dejanskega stanja. Vsa odstopanja od višine zakupnine po tem ceniku, kot tudi odobritev obročnega odplačevanja zakupnine, odobri komisija, ki jo za ta namen imenuje direktor Sklada.

Preglednica 61: Trajanje zmanjšane zakupnine za nove trajne nasade v letu 2007

Vrsta trajnega nasada	Število let, ko se obračunava zmanjšana zakupnina (29,23 EUR/ha)
Vinograd	3
Oljčnik, orehi	5
Jablane, hruške	4
Breskve	4
Hmeljišče	2
Ostalo	Glede na začetek rodnosti

Zakupniki, ki na zemljiščih s soglasjem Sklada obnovijo trajne nasade ali usposobijo zemljišče za kmetijsko rabo, imajo za določen čas, ki je neposredno povezan z dobo do začetka rodnosti, pravico do plačevanja zmanjšane zakupnine. Zmanjšana zakupnina je v

letu 2007, ne glede na katastrsko kulturo in razred, za vsa zemljišča znašala 29,23 EUR/ha. Doba, ko se obračunava zmanjšana zakupnina, je odvisna od vrste nasada. Zakupnina za posamezno zakupno pogodbo ne more biti nižja kot 33,03 EUR.

Soglasja in služnosti

Priprava soglasij za razne posege na kmetijska zemljišča spada med zahtevnejše postopke in naloge Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS in se lahko v marsičem primerja s prometom z zemljišči. Pred izdajo soglasja je namreč potrebno preveriti veliko dokumentacije v zvezi z lastništvom zemljišč, morebitno denacionalizacijo in odškodnino za zemljišča, na katerih se opravljajo posegi.

Soglasja delimo na:

- soglasja za posege na zemljišča v lasti Republike Slovenije oziroma dovolitev služnostnih pravic (postavitve novih in obnove obstoječih trajnih nasadov, nadzemni in podzemni energetski in komunikacijski vodi, prekopi, rekonstrukcije cest, agromelioracije in podobno)
- soglasja, ki se nanašajo na parcele, kjer je Sklad stranka v postopku kot mejaš (predvsem pri pridobivanju lokacijskih in gradbenih dovoljenj).

Za pripravo soglasja ali služnostne pogodbe Sklad zaračuna strošek po ceniku, ki ga letno sprejme Svet Sklada. Poleg stroška za pripravo pri služnostnih pogodbah in nekaterih pogodbah o soglasju, Sklad zaračuna tudi odškodnino za izdano služnost oziroma soglasje. Za določitev odškodnine se upošteva cenitev sodno zapriseženega cenilca ustrezne stroke, če te ni, pa odškodnine navedene v ceniku Sklada.

V programski aplikaciji Sklada je kmetijski sektor izdelal 294 pogodb o soglasju in 315 služnostnih pogodb (2006 – 231 pogodb). Dodatno je nekaj služnostnih pogodb in soglasij prispeval tudi gozdarski sektor Sklada.

Sanacije in melioracije kmetijskih zemljišč

Za nujno vzdrževanje kmetijske infrastrukture in sanacijo ter melioracijo kmetijskih zemljišč je Sklad porabil 870.515 EUR.

Sklad je v letu 2007 za vzdrževanje melioracijskih sistemov, vzdrževanje kmetijske infrastrukture in sanacije kmetijskih zemljišč v drugi ponudbeni fazi oddaje javnega naročila na podlagi ZJN-2 in sklenjenega Okvirnega sporazuma z izbranimi izvajalci za posamezne regije, pripravil 9 razpisov in sklenil 75 pogodb, od tega je bilo realiziranih 70 pogodb v vrednosti 641.632 EUR, brez DDV.

Sklad je v letu 2007 za nabavo materiala (gramoz, betonske, drenažne cevi...), po Pravilniku za oddajo naročil male vrednosti, investiral 3.432 EUR, brez DDV. Delo so opravili zakupniki kmetijskih zemljišč, da so izboljšali oz. vzpostavili dostop do zemljišč in s tem omogočili njihovo obdelavo.

Skupaj je Sklad v letu 2007 v sanacije in melioracije kmetijskih zemljišč investiral 658.530 EUR, brez DDV.

Projekt grafične enote rabe kmetijskih zemljišč - GERK

Dne 14. 04. 2005 je Vlada RS sprejela sklep št.: 35300-1/2005/8, s katerim je določila, da MKGP vzpostavi nov sistem – grafične enote rabe kmetijskih zemljišč. S tem sklepom je za samo izvedbo, v obsegu 12 polnih delovnih moči, zadolžila tudi Sklad.

S pomočjo evidence grafičnih enot rabe kmetijskih zemljišč, ki jo je zasnovalo in jo vzdržuje Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, je Sklad odkril, kdo obdeluje zemljišča Sklada, pa za to nima podlage v sklenjeni zakupni pogodbi.

S pomočjo GERK-ov pridobljene informacije o zemljiščih Sklada, ki niso oddana v zakup in o osebah, ki jih obdelujejo, je Sklad v letu 2007 ta zemljišča pospešeno oddajal v zakup. Postopek se nadaljuje tudi v letu 2008.

Gospodarjenje z gozdovi v lasti RS

Sklad po podatkih ROS-a in zemljiškega katastra gospodari na površini 224.717 ha gospodarskih gozdov v lasti Republike Slovenije. Natančne površine gozdov še ni mogoče natančno opredeliti, ker se površina dnevno spreminja. Spreminja se zaradi dveh pomembnih faktorjev, to sta nedokončana denacionalizacija in promet z gozdovi. Velika večina gozdov (okrog 96%) je na podlagi ZSKZ oddana v dolgoročno koncesijo pravnim naslednikom nekdanjih gozdnih gospodarstev. Izvajanje gospodarjenja je predpisano z Uredbo o koncesiji za izkoriščanje gozdov v lasti RS (Ur. list RS, št. 34/96 in 70/00). V letu 2007 je Sklad iz naslova koncesijske odškodnine ustvaril dohodek v višini 6.050.087 EUR.

4.4 Politika varnosti in kakovosti hrane in krme

Uradni nadzor ter spremljanje stanja na področju hrane

Politika proizvodnje varne in kakovostne hrane ter krme je ključna usmeritev in prednostna naloga Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ministrstvo, Direktorat za varno hrano je zadolžen za zagotavljanje varnosti in kakovosti kmetijskih pridelkov oziroma živil ter krme v vseh fazah »od hleva do mize«. To pomeni, da v okviru svojega programa skrbi, da se uradni nadzor opravlja redno, na podlagi ocene tveganja in ustrezno pogostostjo v vseh fazah proizvodnje, predelave in distribucije. Eden od pomembnih okvirov pri načrtovanju uradnega nadzora so vsakoletno sprejeta priporočila Komisije o usklajenem programu za uradni nadzor. Takšni programi poudarjajo skladnost z zakonodajo EU o živilih in krmi, ti pa so oblikovani z namenom, za zaščitijo potrošnike glede varnosti hrane in potvorb ter zagotavljanja poštene trgovske prakse.

Analize uradno odvzetih vzorcev se morajo izvajati v uradno določenih laboratorijih, ki so strokovno, tehnično in organizacijsko usposobljeni. Laboratoriji morajo s stalnim uvajanjem novih preskusnih in referenčnih metod slediti zakonodaji EU in nacionalnim predpisom. Za ta namen so uradni laboratoriji v letu 2007 za potrebe uradnega nadzora na področju krme uvedli 24 novih preskusnih metod.

Skladno z zahtevami EU in nacionalnimi predpisi je bil za leto 2007 pripravljen in izveden program spremljanja varnosti, kakovosti, ustreznosti in stanja na področju kmetijskih pridelkov oziroma živil ter krme. Izvedeni so bili monitoringi mikotoksinov v krmi, GSO v krmi, radioaktivnosti krme, aditivov v mesu in mesnih izdelkih, sadnih sokov in nektarjev, naravnih mineralnih vod in izvirskih vod, SO₂ v kmetijskih pridelkih oziroma živilih, kakovosti in označevanja perutninskega mesa glede uporabe sredstev za zadrževanje vode ter zaščitenih oziroma certificiranih pridelkov oziroma živil na slovenskem trgu. Skupno je bilo odvzetih in analiziranih 491 vzorcev.

V primeru spremljanja GSO v krmi je bilo izvedeno vzorčenje in analiza 60 vzorcev posamičnih krmil in krmnih mešanic na prisotnost gensko spremenjenih organizmov in sicer 42 vzorcev posamičnih krmil (14 vzorcev koruze, 14 vzorcev soje in 14 vzorcev oljne ogrščice) in 18 vzorcev krmnih mešanic, od tega 7 z rižem. Vzorci so bili odvzeti na različnih lokacijah Slovenije. Ugotovljeno je bilo, da so bili napačno označeni le štirje vzorci GS krme, ki je vsebovala sojo.

Gensko spremenjeni organizmi - Predlog Zakona o soobstoju gensko spremenjenih rastlin (GSR) z ostalimi kmetijskimi rastlinami

Slovenija kot članica EU na svojem ozemlju ne more izključiti nobenega tipa kmetovanja in ne more prepovedovati pridelovanja gensko spremenjenih rastlin (GSR), ki imajo dovoljenje za pridelavo v skladu z Uredbo 1829/2003/ES ali Direktivo 2001/18/ES. V tem

trenutku je za gojenje dovoljena le koruza MON 810, ki je vpisana v Skupen katalog poljščin v skladu z Direktivo 2002/53/ES. Za zagotavljanje pravnega okvirja, v katerem bodo ob upoštevanju pravil soobstoja mogoče vse oblike kmetovanja, se pripravlja zakon o soobstoju GSR z ostalimi kmetijskimi rastlinami.

Namen zakona je urediti soobstoj tako, da bo vsakemu pridelovalcu dana možnost izbire med ekološko, konvencionalno, integrirano pridelavo ali pridelavo GSR ter da bodo imeli (ob upoštevanju predpisov o sledljivosti in označevanju) tudi predelovalna industrija in potrošniki možnost izbire med GSO in ne-GSO izdelki. Poleg tega bo zakon pravna podlaga za izvajanje načela "povzročitelj plača" in plačilo odškodnin v primeru nenamerne prisotnosti GSO v konvencionalnih, integriranih ali ekoloških pridelkih.

Predlog zakona je bil večkrat posredovan Evropski komisiji v notifikacijo v skladu z Direktivo 98/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. junija 1998 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih standardov in predpisov. V letu 2007 so potekala še končna usklajevanja s Komisijo.

Politika kakovosti

Slovenija ima področje zaščite kmetijskih pridelkov oziroma živil urejeno skladno z evropsko zakonodajo, to je z Uredbo Sveta (ES) št. 509/2006 o zajamčenih tradicionalnih posebnostih kmetijskih proizvodov in živil in Uredbo Sveta (ES) št. 510/2006 o zaščiti geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila.

V Republiki Sloveniji je bilo do konca leta 2007 z označbami »geografsko poreklo«, »geografska označba«, »tradicionalni ugled« in »višja kakovost« zaščitene 34 kmetijskih pridelkov oziroma živil. Od 34 zaščitene kmetijskih pridelkov oziroma živil je certificiranih 16 zaščitene kmetijskih pridelkov oziroma živil, ostali pa so v postopku certificiranja.

Ena od prednostnih nalog Evropske skupnosti je spodbujanje in povečanje razvoja proizvodov visoke kakovosti z dodano vrednostjo, ki bodo izpolnjevali raznoliko in vse večje povpraševanje evropskih potrošnikov in svetovnih trgov po tovrstnih izdelkih.

Za pospeševanje trženja kakovostnih kmetijskih pridelkov oziroma živil je vlada Republike Slovenije v letu 2007 zaključevala program Enotnega programskega dokumenta 2004-2006 v okviru katerega se je izvajal ukrep »trženje kakovostnih kmetijskih pridelkov oziroma živil«, katerega cilji so bili naslednji:

- povečanje števila certificiranih posebnih kmetijskih pridelkov in živil;
- izboljšanje konkurenčnosti in uveljavitev skupin proizvajalcev na evropskem trgu, ki so vključeni v sheme kakovosti za geografska poimenovanja ali certifikate posebnega značaja;
- vzpostavljanje učinkovitih povezav med vsemi členi prehranske verige (pridelava, predelava in trženje);
- zagotavljanje varnosti in kakovosti hrane z uvajanjem programov sledljivosti.

V letu 2007 je vlada Republike Slovenije začela tudi z izvajanjem ukrepov Programa razvoja podeželja (PRP) 2007-2013 v okviru katerega se izvajajo trije ukrepi, namenjeni izboljšanju konkurenčnosti shem kakovosti v slovenskem in evropskem prostoru. Ukrepi PRP, ki so vezani na sheme kakovosti so:

- Ukrep 132: Podpora kmetijskim gospodarstvom, ki sodelujejo v shemah kakovosti hrane. Cilj tega ukrepa je spodbuditi kmetijske proizvajalce k sodelovanju v shemah kakovosti hrane in tako prispevati k povečanju dodane vrednosti v kmetijstvu.
- Ukrep 133: Podpora skupinam proizvajalcev pri dejavnostih informiranja in pospeševanja prodaje za proizvode, ki so vključeni v sheme kakovosti hrane. Cilj tega ukrepa je osvestiti potrošnika o obstoju shem kakovosti in posledično izboljšati prodajo in povečati proizvodnjo proizvodov iz shem kakovosti.

- Ukrep 142: Podpora za ustanavljanje in delovanje skupin proizvajalcev. Cilj je spodbuditi ustanavljanje in delovanje skupin proizvajalcev na področju ekološke proizvodnje in zaščitene kmetijskih proizvodov z namenom boljše organizacije, koncentracije ponudbe in lažjega prilagajanja proizvodnje zahtevam trga.

Z izvajanjem omenjenih ukrepov za podporo trženju in konkurenčnosti kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov se spodbuja proizvodnjo kakovostnih proizvodov. Obstoječe sheme kakovosti imajo predvsem dva namena:

- pridelovalcem in predelovalcem omogočiti konkurenčnost glede kakovosti in jim tako zagotoviti ekonomsko prisotnost na trgu in
- zaščititi potrošnike pred potvorbami ter ugoditi njihovim željam po izvirnih, tradicionalnih in kakovostnejših proizvodih.

Sodelovanje z EU in mednarodno sodelovanje

Med državama partnericama Republiko Slovenijo in Kraljevino Dansko je v letu 2007 potekal Twinning projekt SI05-IB-AG-01, ki je temeljil na skupni evropski zakonodaji iz tako imenovanega »higienskega paketa«. Cilj projekta je bil na enostaven in razumljiv način približati evropsko zakonodajo nosilec dejavnosti na področju primarne pridelave hrane in krme ter posledično zagotoviti varnost in sledljivost hrane in krme »od vil do vilic« z namenom, da bi se preprečile prehranske afere, ki so se v EU pojavljale v preteklih letih (dioksinska afera, bolezen norih krav, aviarna influenza).

Pomemben rezultat projekta so »Smernice dobre higienske prakse v primarni pridelavi hrane in krme«, »Smernice za uporabo krmnih dodatkov«, Blueprint za razvoj IT sistemov v slovenskem kmetijstvu ter Priročnik za ocenitev in validacijo Smernic.

Smernice so namenjene predvsem kmetom, ki jim bodo v veliko pomoč pri izvajanju evropske in nacionalne živilske zakonodaje. Uporaba smernic v praksi bo dodatna garancija za potrošnike, trgovske mreže, živilsko industrijo, industrijo krmil in pristojne inšpekcijske organe ter zagotovilo kmetom, da na svojih gospodarstvih pridelujejo varno hrano in krmo v skladu z živilsko zakonodajo Evropske Skupnosti.

WTO/TBT in WTO/SPS sporazum

Sektor za varnost in kakovost hrane in krme je kontaktna točka za izvajanje postopkov notificiranja predlogov nacionalnih predpisov na ravni Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano skupaj z organi v sestavi ter na ravni Ministrstva za zdravje za področje živil, in sicer za postopke notificiranja po Direktivi 98/34/EC, sporazumu WTO/TBT in sporazumu WTO/SPS. V letu 2007 je bilo v skladu z Direktivo 98/34/EC notificiranih skupno 752 notifikacij, od katerih so bila sektorsko najbolj zastopana področja: gradbeni proizvodi, hrana in prehranski proizvodi, telekomunikacije, transport, okolje, embalaža in stroji. Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je v letu 2007 imelo v postopku notificiranja po Direktivi 98/34/EC dva predpisa: Zakon o soobstoju gensko spremenjenih rastlin z ostalimi kmetijskimi rastlinami in Pravilnik o kakovosti mesa klavne živine in divjadi. V postopku notificiranja po sporazumu WTO/SPS je bilo v letu 2007 obravnavanih 1.300 dokumentov.

Mednarodni standardi za živila (Codex Alimentarius) - vzpostavitev kontaktne točke v Republiki Sloveniji

Od leta 2007 je kontaktna točka za *Codex Alimentarius* v Republiki Sloveniji MKGP, Sektor za varnost in kakovost hrane in krme. V okviru *Codex Alimentarius*-a deluje 22 delovnih skupin. *Codex Alimentarius* ali zbirka standardov za živila je mednarodna referenčna točka oziroma referenčni dokument, ki ga uporabljajo tako potrošniki kot proizvajalci, predelovalci, trgovci in državni organi. Z namenom oblikovanja programa mednarodnih standardov za živila je bila leta 1963 s strani FAO (Food and Agriculture Organization) in

WHO (World Health Organization) ustanovljena komisija za *Codex Alimentarius*. Komisija *Codex Alimentarius* je danes priznано telo, ki predpisuje standarde, dobre prakse, navodila in priporočila v obliki *Codex Alimentarius* zato, da:

- olajša mednarodno trgovanje, ga harmonizira ter zagotavlja pošteno prakso v trgovini z živili ter
- potrošniku zagotavlja varno in kakovostno hrano, ki mora biti ustrezno označena ter ga ščiti pred potvorbami.

5 JAVNE SLUŽBE IN DRUGE STORITVE ZA KMETIJSTVO

5.1 Kmetijska svetovalna služba

Aktivnosti kmetijske svetovalne službe

Kmetijska svetovalna služba svetuje vsem, ki se ukvarjajo s kmetovanjem in drugimi aktivnostmi v podeželskem prostoru. Pomen kmetijske svetovalne službe se kaže na vseh področjih, ki so neposredno in posredno povezana s kmetijstvom in podeželjem, učinki njenega dela pa v napredku na posameznih kmetijah in podeželju. Uspešen razvoj kmetijstva in podeželja, v katerem ima kmetijska svetovalna služba eno pomembnejših vlog, temelji na več desetletnih izkušnjah ter predanosti zaposlenih. Kmetom nudi več kot le strokovno pomoč pri pospeševanju pridelave in prireje. Kmetijski svetovalci s svojim delom izobražujejo in usposablajo ljudi na podeželju, omogočajo pretok informacij ter prenos znanja in znanstvenih dognanj iz strokovnih institucij v prakso. Kmetom nudijo tudi pomoč pri poslovnih odločitvah, kar je zanje življenjskega pomena.

Delo kmetijske svetovalne službe v letu 2007 je temeljilo na programu dela za leto 2007. Vsebinsko se delo vsako leto nadgrajuje, glavni okvir dela pa predstavlja zakonodaja, ki opredeljuje Javno službo kmetijskega svetovanja.

Program dela je bil realiziran v celoti. Pri posameznih aktivnostih je prišlo do manjših odstopanj od programa, vendar so bili cilji doseženi preko drugih aktivnosti. Izvajale so se naloge, ki tečejo že vrsto let in so opredeljene v Zakonu o kmetijstvu ter s strani MKGP v okviru delovanja javne službe kmetijskega svetovanja, pa tudi številne nove naloge za izvedbo reforme skupne kmetijske politike v Sloveniji in so podpora kmetom in agroživilski industriji za prodor na skupni evropski trg.

Program dela Kmetijske svetovalne službe je bil v letu 2007 razdeljen v naslednje projektne naloge:

- Izvajanje tehnoloških ukrepov za dvig konkurenčne sposobnosti kmetij
- Spodbujanje pridobivanja dopolnilnega in dodatnega dohodka
- Izvajanje ukrepov kmetijske politike
- Združevanje in povezovanje na podeželju
- Drugi projekti in aktivnosti

Najpomembnejša področja dela Kmetijske svetovalne službe so bila:

- ciljno izobraževanje kmetov in članov njihovih družin ter kmetijskih svetovalcev,
- strokovna pomoč posameznim kmetijam pri prestrukturiranju,
- sodelovanje pri izvajanju programov razvoja podeželja,
- strokovna pomoč različnim oblikam združevanja kmetov in kmetic ter mladih na podeželju,
- svetovanje in pomoč pri uveljavljanju ukrepov kmetijske politike,
- sodelovanje z drugimi inštitucijami na področju kmetijstva in promocija slovenskega kmetijstva,
- sodelovanje pri pregledu SKP.

Obseg aktivnosti po posameznih ukrepih za vse projektne naloge je prikazan v prilogi 65.

Organiziranost kmetijske svetovalne službe v Sloveniji

Kmetijska svetovalna služba deluje v 8 oddelkih za kmetijsko svetovanje pri KGZS – Kmetijsko gozdarskih zavodih. Njeno delo vodi, usmerja in nadzoruje Sektor za kmetijsko svetovanje v okviru Zborničnega urada Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

Sektor za kmetijsko svetovanje

Sektor za kmetijsko svetovanje deluje v okviru Zborničnega urada Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in vodi delo Kmetijske svetovalne službe Slovenije. Sestavlja ga 7 oddelkov: oddelek za svetovanje v rastlinski pridelavi, oddelek za živinorejo, oddelek za razvoj podeželja, oddelek za kmečko družino in socialne zadeve, oddelek za izobraževanje, oddelek za ekonomiko kmetijstva ter oddelek za neposredna in izravnalna plačila. Njegove glavne naloge so:

- načrtovanje, usmerjanje, vrednotenje in nadzor dela javne kmetijske svetovalne službe,
- načrtovanje in usklajevanje letnih programov dela javne kmetijske svetovalne službe,
- priprava meril, normativov in standardov za izvajanje svetovalnega dela,
- usmerjanje in usklajevanje prenosa znanja v prakso do kmetov in obratno,
- priprava meril za nagrajevanje in napredovanje kmetijskih svetovalcev,
- priprava, izvajanje in vrednotenje ter organiziranje in usmerjanje izobraževanja in usposabljanja kmetijskih svetovalcev,
- načrtovanje in usklajevanje svetovalnega dela s strokovnimi službami v kmetijstvu,
- sodelovanje s svetovalnimi službami ter znanstvenimi, raziskovalnimi, strokovnimi in izobraževalnimi institucijami v kmetijstvu doma in v tujini,
- sodelovanje pri načrtovanju in izvajanju kmetijske politike.

Svetovalci so v okviru permanentnega izobraževanja imeli na voljo več tečajev in seminarjev s preizkusom znanja. Za vse aktualne teme so bila za kmetijske svetovalce organizirana enodnevna ali nekajurna informativna izobraževanja.

Oddelki za kmetijsko svetovanje kmetijsko gozdarskih zavodov

V oddelkih delujejo kmetijski svetovalci specialisti in terenski svetovalci, vodijo pa jih vodje oddelkov.

Kmetijski svetovalci specialisti strokovno delujejo po panogah ali strokovnih področjih na celotnem območju oddelka (v regiji), izjemoma pa tudi na večjih območjih. V 8 oddelkih za kmetijsko svetovanje je 78 kmetijskih svetovalcev specialistov.

Terenski svetovalci in svetovalke za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah na izpostavah za kmetijsko svetovanje delujejo kot sestavni deli oddelkov za kmetijsko svetovanje. Izpostava s terensko kmetijsko svetovalno službo (terenskimi svetovalci in svetovalkami za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah) deluje praviloma na območju upravne enote. Na vsaki izpostavi deluje glede na kriterije (število kmetij, velikost enote, razvitost ipd.) določeno število terenskih svetovalcev. Vsak terenski svetovalec je zadolžen za strokovno delo s kmeti na svojem terenu, ki navadno obsega eno ali več katastrskih občin oz. volilnih okrajev. Strokovno so terenski svetovalci in svetovalke za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah splošni svetovalci. Izpostavo vodi vodja izpostave. Po en svetovalec za delo s kmečko družino in dopolnilne dejavnosti (koordinator) poleg opravljanja terenskega dela usklajuje delo za to področje v celotnem oddelku za kmetijsko svetovanje. Na izpostavah za kmetijsko svetovanje je 179 terenskih svetovalcev in 45 svetovalcev za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah.

Preglednica 62: Proračunski izdatki za kmetijsko svetovalno službo; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Kmetijska svetovalna služba	10.358,3	10.759,7	103,9
Javna kmetijska svetovalna služba (PP 1317)	9.509,8	9.905,1	104,2
KGZS – Sektor za kmetijsko svetovanje (PP 2560)	848,5	854,6	100,7

Vir: MKGP

5.2 Javne službe in naloge s področja rastlinske pridelave

Preglednica 63: Proračunski izdatki za naloge s področja rastlinske pridelave; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks
	2006	2007	2007/06
Naloge s področja rastlinske pridelave skupaj	2.955,3	3.228,0	109,2
Program varstva in registracije sort rastlin (PP 1678)	568,1	577,1	101,6
Zdravstveno varstvo rastlin (del PP 4275)*	728,9	818,8	112,3
Ukrepi za varstvo rastlin (PP 9441 in 9445)	25,0	33,8	135,0
Prognoza rastlinskih škodljivih organizmov v kmetijstvu (PP 4273)	96,8	83,5	86,2
Fitofarmacevtska sredstva (PP 4287)	245,8	297,2	120,9
Strokovne naloge v rastlinski proizvodnji (PP 1429)	631,2	758,1	120,1
Poskusni centri za sadjarstvo, vinogradništvo in oljkarstvo (PP 1430)	659,6	659,5	100,0

* razliko predstavljajo ukrepi za zatiranje majskega hrošča (glej tabelo 41)

Vir: MKGP

5.2.1 Strokovne naloge s fitosanitarnega področja

Za izvajanje določenih strokovnih nalog in strokovno podporo na fitosanitarnem področju so s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pooblašteni kmetijsko gozdarski zavodi (Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, Kmetijsko gozdarski zavod Maribor, Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto), inštituti (Kmetijski inštitut Slovenije, Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, Nacionalni inštitut za biologijo) in Biotehniška fakulteta. Omenjene organizacije so v letu 2007 izvajale naloge s področja zdravstvenega varstva rastlin (spremljanje gospodarskih in karantenskih škodljivih organizmov), fitofarmacevtskih sredstev in mineralnih gnojil, varstva in registracije sort rastlin ter izgradnje in vzdrževanja informacijskega sistema.

Spremljanje in napovedovanje pojava škodljivih organizmov

V okviru spremljanja in napovedovanja nevarnosti pojava škodljivih organizmov so izvajalci javne službe zdravstvenega varstva rastlin podobno kot v preteklih letih tudi v letu 2007 skrbeli za varstvo vinske trte, sadnega drevja, vrtnin, hmelja, žita, krompirja in drugih poljščin. Na podlagi podatkov o vremenskih razmerah, razvoju rastlin in boleznih ter na podlagi izkušenj in drugih podatkov, so bile tekom celega leta objavljene napovedi o nevarnosti pojava in širjenja škodljivih organizmov ter nasveti o načinu varstva pred njimi. Poleg klasičnega načina obveščanja preko tiska in avtomatskih telefonskih odzivnikov je potekalo tudi elektronsko obveščanje s pomočjo informacijskega prognostičnega sistema, dostopnega v okviru FITO-INFO spletne strani. Ta uporabnikom omogoča brezplačno naročanje na obvestila preko elektronske pošte in kratkih SMS sporočil po regijah (Štajerska in Pomurje; Savinjska in Koroška; Dolenjska in Posavje; Ljubljana in Gorenjska; Primorska) in po kmetijskih panogah (sadjarstvo, vinogradništvo, poljedelstvo, vrtnarstvo in hmeljarstvo).

Spremljanje karantenskih škodljivih organizmov

Naloge spremljanja karantenskih škodljivih organizmov po javnem pooblastilu Fitosanitarne uprave RS so obsegale terenske preglede, diagnostiko in strokovno delo na področju bakteriologije, virologije, mikologije, entomologije in nematologije. Izdelane so bile ocene nevarnosti pojava in širjenja posameznih škodljivih organizmov in razvite nove diagnostične metode, zlasti biokemijske in molekularne. Slovenski strokovnjaki so se udeleževali v delovnih skupinah Evropske in mediteranske organizacije za varstvo rastlin na področju diagnostike, nematologije, bakteriologije, virologije, biotičnega varstva rastlin in informacijskih sistemov za varstvo rastlin. Aktivno so sodelovali tudi v delovnih skupinah pri Evropski komisiji (spremembe karantenskih seznamov) in pri Evropskem svetu (upravljanje varstva rastlin, varstvo rastlin in uradni pregledi, postopki fitosanitarnega pregleda v mednarodnem

prometu). V okviru uradnih sistematičnih raziskav in spremljanj so bili poudarki predvsem na posebnih nadzorih naslednjih organizmov:

- bakteriologija: *Erwinia amylovora*, *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*, *Ralstonia solanacearum*, fitoplazme *Flavescens doree* (FD), Bois noir (BN) in European stonefruit yellows (ESFY);
- virologija: Plum Pox Potyvirus (PPV), Pepino mosaic virus (PepMV), Potato spindle tuber viroid (PSTVd);
- mikologija: *Verticillium albo-atrum* in *Verticillium dahliae*, *Phytophthora ramorum*, *Phytophthora kernoviae*, ;
- entomologija: *Diabrotica virgifera virgifera*, *Dryocosmus kuriphilus* ;
- nematologija: *Globodera rostochiensis* in *G. pallida*, *Bursaphelenchus xylophilus*,.

O izsledkih posebnih nadzorov izvajalci pripravijo posebna letna poročila, ki služijo tudi izpolnjevanju obveznosti za mednarodno poročanje (EU in EPPO). Na podlagi stalnega spremljanja škodljivih organizmov je FURS poročala o naslednjih najdbah v Republiki Sloveniji:

- ponovnih najdbah: *Diabrotica virgifera virgifera*, *Phytophthora ramorum*, *Erwinia amylovora*, *Dryocosmus kuriphilus* in Potato spindle tuber viroid;
- prvih najdbah: *Rhagoletis cingulata* (višnjeva muha).

Ukrepi proti drugim škodljivim organizmom

Zaradi težav v rastlinski pridelavi sta bila v letu 2007 po posebnim nazorom tudi trsni rak, ki ga povzroča *Agrobacterium vitis*, in poljski majski hrošč (*Melolontha melolontha* L.). Proti slednjemu je bil uporabljen biotični pripravek na podlagi entomopatogene glive *Beauveria brongniartii* (MELOCONT®-Pilzgerste) na travnikih v dveh idrijskih krajevnih skupnostih: Črni Vrh in Godovič ter deloma v sosednji občini Logatec. Pridelovalcem je bila zagotovljena finančna pomoč s strani države v obliki sofinanciranja stroškov ukrepov zatiranja množičnega pojava majskega hrošča v občinah Idrija in Logatec v vrednosti 400.000 EUR, ki bo porabljena v letih 2007-2009.

Informacijski sistem za varstvo rastlin

V letu 2007 je bil vzpostavljen centralni Fitosanitarni informacijski sistem, v katerega so povezani vsi organi s fitosanitarnega področja, tako upravni, kot javni zavodi. Zagotovljen je centralni vnos podatkov na enem mestu, do katerih imajo dostop vsi pooblaščen uporabniki. Evidence in registri so povezani z izvornimi evidencami in registri, da bi zagotovili čim večjo skladnost in točnost podatkov. Vzdrževani so javno dostopni spletni portali, na katerih so predstavljeni podatki neposredno iz evidenc in registrov. Eden zanimivejših portalov so dostopne meritve agrometeoroloških postaj s sprotnimi podatki za več kot 100 agrometeoroloških postaj (<http://spletni2.furs.gov.si/agromet/Index.htm>). Nadgrajeni so tudi vsi spletni portali. Novo podobo je dobil javno dostopni spletni portal za varstvo rastlin Fito-info (<http://www.fito-info.bf.uni-lj.si>), veliko vsebin je bilo dodanih tudi na spletnem portalu <http://www.furs.si>. Nadgrajena je bila tudi večina aplikacij, ki podpirajo upravne postopke – evidence in registri, zaradi optimizacije, novih potreb po razširitvi podatkov, zaradi povezovanja registrov in evidenc z izvornimi registri in zaradi vse večjega kroga uporabnikov in različnih nivojev dostopov. Fitosanitarni informacijski sistem je pridobil tudi nekaj dodatne strojne opreme za zagotavljanje ustrezne varnosti in razpoložljivosti informacijskega sistema, za zagotavljanje kapacitete arhiviranja podatkov in optimizacije omrežnih povezav. V letu 2007 so bile v enotni informacijski sistem združene tudi aplikacije Inšpektorata Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano in Fitosanitarnе uprave RS. S tem je bil močno racionaliziran pretok informacij in izmenjava podatkov, ki sedaj teče v glavnem v elektronski obliki. Večina aplikacij in podatkovnih baz je sedaj združenih v okviru enotnega informacijskega sistema, ki je hkrati dostopen za vse uporabnike.

Fitofarmacevtska sredstva

V okviru strokovnih nalog na področju fitofarmacevtskih sredstev je bilo delo usmerjeno v ocenjevanje primernosti fitofarmacevtskih sredstev v postopku registracije, oceno njihove nevarnosti za okolje in ljudi, vrednotenje bioloških testov učinkovitosti v skladu z mednarodnimi standardi. Na področju fitofarmacevtskih sredstev je potekalo usposabljanje predavateljev, odgovornih oseb, prodajalcev in uporabnikov fitofarmacevtskih sredstev in izvajanje rednih pregledov naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev ter sodelovanje pri pripravi poročil za EU, publikacij in brošur.

Na področju ocenjevanja vpliva fitofarmacevtskih sredstev na okolje (predvsem površinska voda in podtalnica), strokovnjaki sodelujejo z drugimi vladnimi ustanovami (MOP, MZ in njihovi inštituti) ter v različnih mednarodnih projektih, ki razvijajo modele za ocenjevanje poti spiranja in razgradnje fitofarmacevtskih sredstev.

Na področju ugotavljanja ostankov fitofarmacevtskih sredstev v rastlinah je z novo Vladno uredbo prišlo do spremembe načina financiranja in organizacije področja, ki se sedaj financira iz drugih virov. Monitoring se še vedno izvaja, o izsledkih se izdela letno poročilo.

5.2.2 Strokovne naloge s področja sort rastlin in semenarstva

Strokovne naloge s področja sort rastlin in semenarstva so se v letu 2007 izvajale v okviru dveh programov: program Strokovnih nalog s področja varstva in registracije sort rastlin ter semenarstva za leti 2007 in 2008 in program Strokovnih nalog s področja posebnega preizkušanja sort za leti 2007 in 2008. Kmetijski inštitut Slovenije je opravil naslednje naloge: preizkušanje sort poljščin in zelenjadnic v postopku vpisa sort v sortno listo, hranjenje uradnih standardnih vzorcev semenskega materiala zavarovanih oziroma registriranih sort, posebno preizkušanje sort za opisno sortno listo in priprava opisne sortne liste za koruzo, certificiranje semena ter razmnoževalnega in sadilnega materiala poljščin, zelenjadnic, vinske trte in sadnih rastlin ter naknadna kontrola semenskega materiala kmetijskih rastlin. Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije je opravil naslednje naloge: preizkušanje uporabne vrednosti sort (VPU) ter razločljivosti, izenačenosti in nespremenljivosti (RIN) sort hmelja, ki so v postopku vpisa v sortno listo, certificiranje razmnoževalnega materiala in sadik hmelja, vzgoja osnovnega genetskega materiala hmelja.

Preskušanje sort v postopku vpisa sort v sortno listo

Vrednost sorte za pridelavo in uporabo (VPU sorte) je po 40. členu Zakona o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Ur.l. RS, 25/05) eden od treh predpisanih pogojev za vpis sorte v sortno listo. Preizkušanje VPU sorte mora biti opravljeno, preden se sorta vpiše v sortno listo. Preizkušanje VPU sorte je obvezno za vse poljščine (izjema so trave za okrasne namene), medtem ko za zelenjadnice VPU preizkušanje ni obvezno (razen za industrijske cikorijske in oljne buče). Glavni namen in cilj preizkušanja VPU sort je ugotoviti, ali dajejo sorte, ki kandidirajo za vpis v sortno listo v Sloveniji, v naših pridelovalnih razmerah pridelek, ki po količini in kakovosti ustreza zahtevam pridelovalcev ali predelave.

V poskuse za ugotavljanje gospodarske vrednosti sort je bilo v letu 2007 vključenih 81 hibridov koruze, 17 sort strnih žit, 12 sort krompirja, 2 sorti zrnatih stročnic, po ena sorta črne detelje, lucerne in navadne nokote, 2 sorti sudanske trave in 6 sort oljne ogrščice. Za vsako vrsto so bili poskusi izvedeni na 2 do 3 poskusnih mestih.

Hranjenje uradnih standardnih vzorcev semenskega materiala zavarovanih oziroma registriranih sort

Hranjenje in vzdrževanje standardnih vzorcev zavarovanih oz. registriranih sort predpisujeta Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Ur.l. RS, 25/05) in Zakon o varstvu novih sort rastlin (Ur.l. RS, 86/98, 61/06). Standardni vzorec omogoča preverjanje,

ali vzdrževalci sorto vzdržujejo tako, da tekom let ne pride do sprememb lastnosti sorte in ali je semenski material, ki je dan na trg, identičen sorti, ki je označena na pakiranju semenskega materiala. Tako je vsakemu končnemu uporabniku semena zagotovljena, da je seme sorte, ki jo je kupil, dejansko sortno pristno. Standardni vzorci se lahko uporabijo tudi pri naknadni kontroli semenskega materiala kmetijskih rastlin.

V letu 2007 je bilo prejetih 62 standardnih vzorcev semena različnih sort. Vzorci so bili preverjeni glede njihove kakovosti, po potrebi osušeni ali pa očiščeni primesi in primerno shranjeni. V letu 2007 je bilo prejetih tudi 166 malih količin pravih originalnih standardnih vzorcev sort, ki jih posreduje urad, ki je opravljal RIN preizkušanje (če urad zaradi različnih razlogov ne dostavi semena, se kot MSV shrani seme vzdrževalca sorte) in ki so podlaga za preizkušanje sortne pristnosti in čistosti velikih standardnih vzorcev posameznih sort, ki so namenjeni hranjenju.

V skladu s protokolom o standardnih vzorcih, ki pravi, da je kalivost skladiščenega semena standardnih vzorcev potrebno preverjati na vsake tri leta, je bila kalilna sposobnost preverjena pri 18 vzorcih semena. V vegetacijskih poskusih je bila preverjena sortna pristnost pri 79 vzorcih. V in vitro razmerah, v mrežniku in na prostem se hrani 8 sort krompirja (Kresnik, Jana, Vesna, Cvetnik, Pšata, Bistra, KIS Mirna in KIS Sora).

Posebno preskušanje sort za opisno sortno listo

Posebno preizkušanje sort poljščin in zelenjadnic temelji na dejstvu, da je zaradi ugotavljanja prilagojenosti na naše rastne razmere, potrebno preverjanje sort poljščin in zelenjadnic v naših pridelovalnih razmerah. Posebno preizkušanje sort poljščin in zelenjadnic je zato stalna strokovna naloga, ki se izvaja v skladu z Zakonom o kmetijstvu (Ur.l. RS št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo) in Zakonom o semenskem materialu kmetijskih rastlin. Posebno preizkušanje sort poljščin in zelenjadnic se od leta 2007 dalje izvaja na podlagi 7-letnega programa za obdobje 2007-2013, ki ga je sprejel minister, pristojen za kmetijstvo s sklepom št. 3432-41/2007/1 z dne 16.03.2007 in v skladu z metodami, ki jih sprejme predstojnik Fitosanitarne uprave RS

Preglednica 64: Število sort in poskusnih mest v posebnem preskušanju za opisno sortno listo v letu 2007

Vrsta	Število sort	Lokacije
Zelenjadnice		
Kapusnice:		
- cvetača	12	Jablje, Novo mesto, Križe
Plodovke:	35	
- paprika (bela babura)	8	Jablje, Novo mesto, Ajdovščina
- paradižnik	20	Jablje, Šempeter pri Novi Gorici, Ankanan
- melona	7	Novo mesto, Ankanan
Čebulnice:	25	
- čebula	15	Jablje, Novo mesto, Rakičan, Ptuj
- por	10	Jablje, Križe, Rakičan
Poljščine		
Koruza za zrnje	52	Jablje, Maribor, Rakičan, Novo mesto, Nova Gorica
Koruza za silažo	20	Jablje, Rakičan
Ozimna pšenica	25	Jablje, Rakičan, Maribor, Novo mesto
Ozimni ječmen	16	Jablje, Rakičan, Maribor
Jari ječmen	8	Jablje, Rakičan, Maribor
Ozimna tritikala	4	Jablje, Rakičan, Maribor
Krompir	40 26 25	Komenda, Rakičan, Novo mesto
Trave	28	Jablje, Rakičan
Metuljnice	16	Jablje, Rakičan
TDM	17	Jablje
Ozimna oljna ogrščica	7	Jablje

Namen in cilj posebnega preizkušanja sort poljščin in zelenjadnic je pridobiti nevtralne in strokovno relevantne podatke o sortah, preizkušenih na različnih lokacijah, pri različnih načinih pridelovanja in za različne namene uporabe sort v naših pridelovalnih razmerah. V posebno preizkušanje sort so vključene sorte iz slovenske in evropske sortne liste.

V poskuse posebnega preskušanja so bile v letu 2007 vključene naslednje vrste kmetijskih rastlin: strna žita (krmni ječmen, pšenica, tritikala), koruza za zrnje in silažo, krompir, metuljnice, travno deteljne mešanice, oljna ogrščica in zelenjadnice.

Certificiranje semena ter razmnoževalnega in sadilnega materiala kmetijskih rastlin in uvajanje certifikacijskih shem

Z uveljavitvijo pravilnikov o trženju semenskega materiala kmetijskih rastlin in njihovimi dopolnitvami so bili ob drugih zakonskih aktih s področja semenarstva in preskušanja sort podani temelji za izvajanje uradnega potrjevanja semenskega materiala kmetijskih rastlin. Celoten postopek uradnega potrjevanja izvaja organ za potrjevanje, ki ga imenuje Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Fitosanitarna uprava Republike Slovenije. Ta je z odločbo št. 327-09/2004/2 z dne 11.03.2004 Kmetijskemu inštitutu Slovenije dodelila začasno javno pooblastilo za izdajanje odločb in vodenje postopka uradne potrditve semenskega materiala vrst ali skupin kmetijskih rastlin, s katero je bil inštitut določen kot organ za potrjevanje semena žit, krmnih rastlin, pese, oljnic in predivnic ter zelenjadnic, semenskega krompirja, razmnoževalnega materiala in sadik sadnih rastlin, sadilnega materiala hmelja ter materiala za vegetativno razmnoževanje trte. Veljavnost odločbe je bila podaljšana z začasno odločbo št. 3431-120/2006/2 z dne 29.12.2006 do konca leta 2008. Z odločbo št. 3431-100/2006/3 z dne 03.04.2007 je bilo imenovanje podaljšano do preklica. Uradno potrjevanje semenskega materiala kmetijskih rastlin plačujejo naročniki storitev, ker pa ima značaj javne službe, se delno sofinancira v okviru strokovnih nalog.

V letu 2007 je delo pri strokovni nalogi na področju poljščin in vrtnin na izvajanju in izboljševanju certifikacijskih shem, uradnem potrjevanju semenskega materiala poljščin in zelenjadnic ter usposabljanju za izvajanje postopkov uradnega potrjevanja pod uradnim nadzorom. V okviru izvajanja in izboljševanja delovanja certifikacijskih shem so bile v obdobju od januarja do decembra 2007 izvedene naslednje aktivnosti:

- sodelovanje pri pripravi strokovnih osnov za spremembe novih pravilnikov oziroma njihovem prilagajanju zahtevam iz uredb EU s področja semenarstva;
- seznanjanje dobaviteljev s postopki uradnega potrjevanja, tolmačenje postopkov in zahtev ter seznanjanje z njihovimi obveznostmi v posameznih fazah uradnega potrjevanja;
- dodatno izobraževanje sodelavcev;
- mednarodno sodelovanje z ustanovami držav EU na področju semenarstva, z OECD (sheme za sortno certificiranje semena v mednarodnem prometu), ISTA in nekaterimi drugimi državami in mednarodnimi organizacijami;
- nadgradnja informacijskega sistema za potrebe uradnega potrjevanja.

Uradno potrjevanje semenskega materiala poljščin in zelenjadnic poteka v več fazah. Faze so strokovni in zdravstveni pregledi na polju, vzorčenje partij semena, analiza kakovosti skladno z metodami ISTA in po potrebi zdravstvenega stanja semenskega materiala. Vsako fazo spremlja strokovno – administrativno delo.

Potem, ko se je v letu 2006 skupni obseg pridelovanja semenskega materiala poljščin in vrtnin v Sloveniji zmanjšal, se je obseg domače pridelave pri nekaterih vrstah ali skupinah vrst v letu 2007 spet nekoliko povečal. Ta ugotovitev velja predvsem za strna žita, oljnice in krmne rastline. Najbolj očiten je trend zmanjševanja pri koruzi in tudi pri zelenjadnicah. Pri nekaterih skupinah vrst podatki o količini pridelanega semena med leti niso neposredno

primerljivi, ker je količina odvisna predvsem od vrste rastlin v pridelavi (krmne rastline, zelenjadnice, oljnice).

Preglednica 65: Obseg uradnega potrjevanja poljščin in zelenjadnic; 2006 in 2007

Skupina rastlin	Obseg pridelave (ha)		Ocena pridelka (ton)		Uradno potrjeno (ton)	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Žita	1.520	1.690	7.625	7.937	4.828	6.118
Koruza	102	63	216	155		146
Krmne rastline	94	161	118	96	94	80
Oljnice	25	89	161	198	96	222
Krompir	65	78	842	959	551	298
Zelenjadnice	10	5	8	2		
Koruza - uvoz					1.124	1.419
Krmne rastline - uvoz					6	30
Krompir- uvoz					751	684

V okviru usposabljanja za izvajanje postopkov uradnega potrjevanja pod uradnim nadzorom so bile pripravljene strokovne podlage za program izobraževanja in preverjanja znanja za preglednike, vzorčevalce in laboratorije pod uradnim nadzorom. Osnova za izdelavo strokovnih podlag je 22.a. člen Zakona o semenskem materialu kmetijskih rastlin ter Pravilnik o pogojih za opravljanje poljskih pregledov, vzorčenj in testiranj semenskega materiala kmetijskih rastlin pod uradnim nadzorom. Pridelovalci semenskega materiala poljščin in zelenjadnic so v letu 2007 izrazili interes samo za usposabljanje za preglednike semenskih posevkov strnih žit. Usposabljalno se je 9 zaposlenih iz 5 delovnih organizacij (Semenarna Ljubljana d.d., Agrosaat d.o.o., Panvita – KG Rakičan, Kmetijstvo Črnci d.d., KG Lendava).

V letu 2007 so bili v postopek uradnega potrjevanja (certifikacije), na podlagi letnih prijav pridelave, vključeni 4 dobavitelji, ki se ukvarjajo s pridelovanjem razmnoževalnega in/ali sadilnega materiala sadnih rastlin in sicer:

- osnovni matični nasad za pridelavo cepičev za pečkate sadne vrste (Selo na Goričkem; dobavitelj KGZS - Zavod MB, Sadjarški center Gačnik),
- osnovno matično zarodišče I. stopnje za pridelovanje jablanovih podlag II. stopnje (Iljaševci; dobavitelj SC Gačnik),
- osnovna matična zarodišča II. stopnje, za pridelovanje certificiranih podlag (dobavitelji: Malus d.o.o., Sadjarstvo Mirošan d.d. ter Marko Zadravec, Tovarniška cesta 20, 2215 Ceršak).

Dobavitelj SC Gačnik je v osnovnem matičnem nasadu Selo v letu 2007 prijavil 1.979 matičnih dreves pečkarjev (1.868 matičnih dreves jablane in 111 matičnih dreves hruške), v osnovnem matičnem zarodišču jablanovih podlag I. stopnje v Iljaševcih pa 7.000 matičnih grmov podlag. V osnovnih matičnih zarodiščih II. stopnje so 3 dobavitelji v letu 2007 prijavili skupno 45.700 matičnih grmov podlag. Za navedene količine matičnega materiala so bila na osnovi izpolnjevanja pogojev izdana potrdila o uradni potrditvi osnovnih matičnih rastlin, s katerimi se dovoljuje pridobivanje razmnoževalnega materiala v naslednjem letu. V letu 2007 je pridelavo certificiranih sadik jablane, ki vključuje tudi prijavo podlag za pridelavo sadik, prijavil 1 dobavitelj.

V letu 2007 so na Nizozemskem, pri inšpekcijski službi Naktuinbouw potekali primerjalni testi za slivo (*Prunus domestica* L.). Primerjalni poskusi in testi Skupnosti za razmnoževalni in sadilni material sadnih rastlin se izvajajo v skladu z 20. členom Direktive Sveta 92/34/EGS o trženju razmnoževalnega materiala sadnih rastlin in sadnih rastlin, namenjenih za pridelavo sadja ter potekajo pod okriljem evropske komisije. Primerjalni poskusi potekajo z namenom, da se v skladu z zgoraj navedeno direktivo preveri izpolnjevanje pogojev glede genetskih in fitosanitarnih zahtev za sadilni material sadnih rastlin, ki se trži na območju Evropske skupnosti.

Na področju uradnega potrjevanja razmnoževalnega in sadilnega materiala vinske trte so bile v letu 2007 opravljene vse s programom zastavljene naloge. V shemo uradnega potrjevanja razmnoževalnega materiala trte se je vključilo skupno 34 dobaviteljev. Od tega jih 23 prideluje uradno potrjene trsne cepljenke, 29 jih prideluje trsne podlage, 17 pa cepiče. Izmed vseh dobaviteljev so 4 registrirani kot zadruga, 2 kot delniška družba, 15 kot družba z omejeno odgovornostjo, 8 kot samostojni podjetniki, 3 kot dopolnilna dejavnost na kmetiji, preostala dva pa sta še STS Vrhpolje in Ivanjkovci (kot pridelovalci baznega razmnoževalnega materiala). Skladno s Pravilnikom o trženju materiala za vegetativno razmnoževanje trte je imelo v letu 2007 uradno dovoljenje za opravljanje negativne množične selekcije v matičnih nasadih za pridelavo certificiranega cepilnega materiala 15 ustrezno usposobljenih strokovnjakov. Ti so negativno selekcijo v novih matičnih nasadih opravili v 0,5 ha novih matičnih nasadov podlag ter v 4 ha novih matičnih vinogradov.

Na podlagi urejenih selekcijskih knjig, opravljene selekcije, zbrane dokumentacije in opravljenih pregledov uradnega organa za potrjevanje, je bilo doslej uradno potrjenih 61,5 ha (179.306 potrjenih trsov) certificiranih matičnjakov podlag in 22,4 ha (70.183 potrjenih trsov) certificiranih matičnih vinogradov. V navedenih matičnih nasadih so dobavitelji v letu 2006 prijavili pridelavo 2,85 milijona certificiranih cepičev ter 5,69 milijona certificiranih ključev podlag. Ostali cepilni material za pridelavo certificiranih trsnih cepljenk se kupuje v drugih državah članicah EU. Na podlagi zaključenih postopkov uradnega potrjevanja je bilo doslej izdanih 295 potrdil o uradni potrditvi matičnih trsov (od tega 11 v letu 2007). To pomeni, da je bilo v letu 2007 pregledano in obdelano skoraj 300 parcel z matičnimi nasadi trte v vseh treh vinorodnih deželah Slovenije, katerih povprečna površina meri komaj 0,3 ha. Zaradi razdrobljenosti in medsebojne oddaljenosti parcel zahteva delo veliko časa in poti. Večina certificiranih matičnih nasadov je posajenih na novo, pretežno z uvoženim matičnim sadilnim materialom. Okrog 25% matičnih nasadov je starejših, ki imajo potrdilo za uporabo le za 6 let in jih bo potrebno do leta 2010 nadomestiti z novimi. Glede na trenutno stanje lahko računamo, da so naši trsničarji potencialno sposobni pridelati med 6 in 7 milijonov certificiranih ključev podlag in okrog 3 milijone certificiranih cepičev vinskih sort (odvisno od pridelovalnih razmer, oskrbe in stanja matičnih nasadov).

Poleg nasadov za pridelavo certificiranega cepilnega materiala, so bili v letu 2007 opravljeni tudi uradni pregledi v dveh repozitorijih izvornih matičnih trsov domačih klonov vinskih sort (posajeni so v izoliranih razmerah v rastlinjaki STS Ivanjkovci in STS Vrhpolje) ter v baznih matičnih nasadih teh klonov. Bazni matični bloki, namenjeni pridelavi baznih cepičev, so v obeh trsničarskih središčih posajeni s po 100-200 matičnimi trsi/klon, na skupni površini 4 ha. Zaradi zahtev po čim večji izoliranosti baznih matičnih rastlin se je v letu 2007 nadaljevala obnova baznih blokov na novi lokaciji (leta 2007 posajeno 600, skupno pa raste že 2.900 novih baznih matičnih trsov na lokaciji Litmerk). Računa se, da bo obnova v celoti končana v naslednjih treh letih. Trsi baznih matičnih blokov so redno vzorčno retestirani na prisotnost virusnih in virozam podobnih bolezni vinske trte (serološki testi, indeksiranje). Prav tako se je nadaljevalo redno retestiranje tudi v drugih matičnih nasadih. Zaradi zelo velikega obsega dela (v 10 letih bi morali ponovno pretestirati skupno okrog 150.000 trsov), je bilo testiranja pospešeno tako, da se v en vzorec združuje po 3 trse, v primeru pozitivne reakcije pa se retestira vsak izmed njih posebej. Na ta način je bilo doslej pretestirano okrog 12.000 matičnih trsov (od tega je bilo v letu 2007 opravljenih 2.400 seroloških testov).

Na novih parcelah za trsnice ter v novih matičnih nasadih se je v letu 2007 nadaljevala kontrola tal na nematode, prenašalke virusnih bolezni. Opravljenih je bilo 84 analiz zemlje na nematode in skladno s tem izdanih 48 mnenj o ustreznosti zemljišč. Analize tal na nematode so bile tako že opravljene v vseh matičnih nasadih ter na vseh zemljiščih, ki so bila leta 2007 prvič v uporabi za trsnice. Vsi vzorci tal, ki so bili odvzeti za analizo v letu 2007, so bili prosti nematod.

Glede na slabše rezultate prodaje v zadnjih dveh letih je bilo pričakovati, da obseg pridelave uradno potrjenih trsnih cepljenk ne bo več naraščal. Vendar je bilo po prispelih

prijavah ugotovljeno, da se to ni zgodilo in da je bilo v trsnice zopet vloženih skoraj 5,1 milijona certificiranih trsnih siljenk. Po prispelih prijavah so bili opravljeni pregledi primernosti parcel, opravljene so bile vse potrebne analize, preverjena urejenost dokumentacije o izvoru, opravljena sta bila najmanj 2 uradna pregleda, opravljena je bila kontrola kakovosti, klasiranja, pakiranja in nameščanja uradnih etiket.

Za potrebe uradnega označevanja je bilo predtiskanih in zapisniško razdeljenih 105.000 uradnih etiket, izdelani zapisniki in izdana dovoljenja za nameščanje uradnih etiket ter izdana potrdila o uradni potrditvi razmnoževalnega materiala trte. V Sloveniji je bilo v letu 2007 pridelanih nekaj več kot 3 milijone certificiranih in 21.017 baznih trsnih cepljenk.

Naknadna kontrola certificiranega semenskega materiala kmetijskih rastlin

Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Ur.l. RS št. 25/05 - uradno prečiščeno besedilo) v 36. členu predpisuje obvezno naknadno kontrolo predpisanega deleža partij semenskega materiala v prometu. Natančnejši deleži partij so predpisani v Pravilnikih o trženju semena žit, krmnih rastlin in pese, oljnic in predivnic, zelenjadnic in krompirja. Pravilniki pri domači pridelavi predpisujejo vzorčenje semena vseh uradno potrjenih partij semena vseh kategorij, primernih za nadaljnje pridelovanje semena in naključno vzorčenje 5 do 20% partij semena pri zadnji kategoriji, namenjenega za merkantilno pridelavo. V letu 2007 je bilo v naknadno kontrolo vključenih 10% partij semena, ki so bile namenjene za merkantilno pridelavo. Hkrati pa so bili v naknadno kontrolo vključeni tudi vzorci partij s trga. Natančen delež vseh partij v prometu, ki se preverjajo v naknadni kontroli, je določen samo pri krompirju s Pravilnikom o trženju semenskega krompirja, pri ostalih vrstah pa pristojni inšpektor odvzame določeno število vzorcev semena partij, ki je opredeljeno po vrstah v letnem programu vzorčenja. Letni programom vzorčenja je sestavni del letnega programa za fitosanitarno področje, ki ga za tekoče leto sprejme minister, pristojen za kmetijstvo.

V okviru strokovne naloge je naknadna kontrola certificiranega semenskega materiala potekala pri strnih žitih (98 vzorcev), koruzi (44 vzorcev), krompirju (136 vzorcev), ozimni ogrščici (13 vzorcev), bučah (1 vzorec), travah (7 vzorcev), metuljnicah (3 vzorci) in zelenjadnicah (55 vzorcev). Naknadno kontrolo se je izvajala v skladu s sprejetimi protokoli za izvajanje naknadne kontrole za posamezne vrste.

Nadzor nad vzdrževanjem ohranjevalnih sort

V skladu s predpisi EU o ohranjevalnih sortah so bili pridobljeni vsi potrebni podatki o ohranjevalnih sortah. Med drugim so bili preverjeni opisi sort, ki so jih ob prijavi predložili prijavitelji, in ugotovljeno ali so sorte dovolj izenačene, da izpolnjujejo predpisane kriterije. Namen naloge je pridobiti podatke in pripraviti opise sort, ki so že vpisane oz. so v postopku vpisa v Sortno listo kot ohranjevalne sorte. Ti opisi bodo nato podlaga za izvajanje nadzora nad vzdrževanjem sorte v času, ko je sorta vpisana v Sortno listo. Opis ohranjevalne sorte bo torej skupaj s standardnim vzorcem sorte podlaga za ugotavljanje sortne pristnosti in čistosti pri naknadni kontroli semenskega materiala kmetijskih rastlin.

V skladu s programom so bili zasnovani poskusi za pripravo opisa ohranjevalnih sort koruze, prosa, fižola, korenčka, endivije, radiča in ajde. Zaradi slabega vznika in sklopa pri ajdi ni bilo mogoče opraviti ocenjevanja, zato bo potrebno poskus ponoviti za obe sorti. Za fižol Ribničan se dva vzorca med seboj razlikujeta, poleg tega pa sta tudi nekoliko neizenačena. Poskus s to sorto bo zato potrebno ponoviti tudi v prihodnjem letu. Ker za proso in ajdo UPOV protokoli niso na voljo, so bili opazovalni listi pripravljeni na KIS. Zaradi prevelike neizenačenosti, opazovanj ni bilo mogoče opraviti pri sorti endivije Dalmatinska kopica. Pri vseh ostalih sortah so bila opravljena vsa opazovanja predvidena v protokolih.

Nadzor nad dobavitelji, ki pakirajo standardno seme zelenjadnic

Pravilnik o trženju semena zelenjadnic v 24. členu predpisuje preverjanje in nadzor dobaviteljev, ki pakirajo standardno seme. S tem členom pravilnik dobaviteljem nalaga, da

vodijo evidence o pakiranju ter jemljejo vzorce od vsake partije standardnega semena zelenjadnic in jih hranijo najmanj tri leta z namenom, da se na določenih vzorcih partij z laboratorijskimi testi ugotovi kakovost semena, s poskusi na polju pa sortna pristnost in čistost. Po zbranih podatkih je v Sloveniji en sam dobavitelj, ki pakira standardno seme zelenjadnic in sicer približno 300 partij semena različnih vrst in sort. V okviru nadzora nad dobavitelji, ki pakirajo standardno seme, pride pod kontrolo v skladu z dogovorom 10% partij, kar predstavlja 30 vzorcev semena različnih vrst zelenjadnic.

V letu 2007 je bilo pod nadzorom skupaj 32 vzorcev iz kontrole pakiranja standardnega semena (5 vzorcev nizkega fižola, 4 vzorci korenčka, 8 vzorcev endivije, 6 vzorcev radiča, 8 vzorcev motovilca, 1 vzorec zelja). Vzorčenje je po pooblastilu FURS izvedel KIS. Ker dobavitelj ni imel na voljo vseh tistih vzorcev, ki so bili za kontrolo predvideni v programu, je bilo potrebno nekoliko prilagoditi vrste in število vzorcev pri posamezni vrsti. Predpisanim zahtevam za kakovost semena nista ustrezala 2 vzorca endivije. Sortno pristni niso bili 2 vzorca korenčka in 1 vzorec endivije, pri 3 vzorcih endivije pa zaradi nedoslednega označevanja imena (ob imenu sorte manjka številka) sortne pristnosti ni bilo mogoče potrditi.

5.2.3 Strokovne naloge v rastlinski proizvodnji

Selekcija in vzgoja novih sort sadnih rastlin in vinske trte

Selekcija in vzgoja novih sort sadnih rastlin ter vinske trte je stalna strokovna naloga, ki se v sklopu Strokovnih nalog v rastlinski proizvodnji izvaja skladno z Zakonom o kmetijstvu (Ur.l. RS, št. 54/00) in Zakonom o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Ur. list RS, št. 58/02 in št. 25/05), posredno pa izpolnjujeta tudi zahteve Zakona o varstvu rastlin pred boleznimi in škodljivci in Zakona o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina ter podzakonskih aktov, ki iz njih izhajajo. Strokovno nalogo Selekcija in vzgoja novih sort sadnih rastlin ter vinske trte se izvaja že od leta 1958, njen glavni namen pa je:

- vzgoja novih domačih sort in klonov prilagojenih našim ekološkim razmeram, ki dajejo stalne in kakovostne pridelke ter povečujejo gospodarnost pridelave sadja in grozdja;
- zagotavljanje genetsko in zdravstveno neoporečnih izvornih matičnih rastlin za nadaljnje razmnoževanje in pridelavo kakovostnih sadik sadnih rastlin ter vinske trte;
- nadzorovano uvajanje novih domačih sort in klonov v redno pridelavo;
- dopolnjevanje našega izbora sort z rezultati lastnega selekcijskega dela, skladno z domačimi in tujimi tržnimi usmeritvami;
- preprečevanje širjenja nevarnih rastlinskih bolezni in škodljivcev, kar je še posebej pomembno pri razmnoževanju zdravega, kakovostnega sadilnega materiala sadnih rastlin in vinske trte;

Glavni cilj strokovne naloge je, ponuditi slovenskim sadjarjem in vinogradnikom vse potrebne informacije ter sadilni material najboljših doma selekcioniranih sort oziroma klonov sadnih rastlin in vinske trte, ki bodo v naših ekoloških razmerah zagotavljale čim gospodarnejšo pridelavo sadja in grozdja. Rezultati selekcijskega dela so tudi ena od podlag za spremembe ter dopolnitve zakonsko določenega izbora vinskih sort (trsni izbor), katerih gojenje je priporočeno oziroma dovoljeno v posameznih rajonizacijskih enotah, kot tudi slovenskega sadnega izbora.

Delo v okviru strokovne naloge vzgoja novih sort sadnih rastlin trenutno poteka pri oljki, orehu in kostanju. Pridobivanje novih domačih sort, klonov in tipov pri nas je v glavnem vezano na odbiro ustreznih genotipov iz avtohtone populacije. Odbrani, perspektivni genotipi so nato vključeni v ustrezna preizkušanja, kjer jih podrobneje opazujemo in primerjamo s standardnimi sortami. Skupno je bilo v letu 2007 v postopek vzgoje novih sort vključenih 109 odbranih tipov (204 dreves oz. grmov) iz avtohtone populacije pri orehu, kostanju in oljki na 8 lokacijah. V sklopu vzgoje novih sort je bilo v spremljanje vključeno tudi 439 sejancev oreha in kostanja na različnih lokacijah po vsej Sloveniji.

Skladno z veljavno metodiko dela, so podlaga za izvajanje klonske selekcije rezultati pozitivne množične selekcije vinske trte. Trsi, ki so bili v ocenjevalni dobi pet krat ocenjeni z najvišjo oceno, se natančneje spremljajo še nadaljnja 3 leta kot "elitni trsi". To je faza predklonske selekcije, ki se konča z odbiro najboljših trsov "klonskih kandidatov". Nadaljnji postopek klonske selekcije obsega: spremljanje fenofaz, ampelografsko obdelavo, tehnološke meritve, preverjanje zdravstvenega stanja (ELISA, indeksiranje) ter mikroviniifikacije s kemijsko analizo in organoleptično oceno vina. Na ta način zbrani podatki in preverjanja zdravstvenega stanja služijo pripravi vloge za postopke uradne potrditve baznih matičnih trsov. V letu 2007 se je nadaljevalo delo pri vseh klonih, ki so bili vključeni v sprejeti program dela. V zadnjih nekaj letih v naših vinogradih precejšnje težave povzročajo različne bolezni (trsne rumenice, agrobakterije, itn.), čemur se je potrebno pri selekciji posebej posvetiti in kar precej povečuje obseg in predvsem potrebni čas dela. Delo je v letu 2007 potekalo po začrtanem programu v vseh treh vinorodnih deželah Slovenije. V postopek odbire elit in klonske odbire je bilo na 6 lokacijah v vseh treh vinorodnih deželah Slovenije vključenih več kot 148 klonskih in elitnih linij z 8.400 trsi. Opravljena so bila vsa predvidena zdravstvena preverjanja (ELISA, indeksiranje) in mikroviniifikacije.

Selekcija in ekološka rajonizacija zdravih zelišč

Pridelava zelišč v Sloveniji je glede na različne naravne danosti tržno zanimiva in perspektivna kot osnovna in kot dopolnilna kmetijska dejavnost. Pridelavo tržno zanimivih zdravih rastlin je potrebno preizkusiti na različnih habitatih po Sloveniji. Preizkusiti je potrebno moramo pridelavo zlasti tistih zelišč, za katere je zanimanje na kmetijah in pri predelovalcih oz. industriji (farmacevtski in prehrambeni). To pa so ameriški slamnik, melisa, poprova meta, ognjič in žajbelj, ki naj bi jih pridelovali v skladu z ekološkimi smernicami. Pri rastlinah, za katere obstaja interes pri pridelovalcih in jih ni v naravi, pa je potrebno uvesti tehnologije pridelovanja v naših klimatskih razmerah npr. za citronko.

Pridelava zelišč zahteva več ročnega dela, površine pa so majhne, zato je pridelava predvsem primerna za kmetije z omejenimi dejavniki (npr. vodovarstvena območja, visokogorske kmetije, majhne kmetije) in za manjše ter hribovite kmetije.

V okviru sprejetega programa strokovne naloge Selekcija in ekološka rajonizacija zdravih zelišč za leto 2007 so se izvajale aktivnosti v skladu z rastno sezono. Z lastniki pridelovalnih površin, kjer potekajo poskusi, je bila dogovorjena zasnova poskusa. V rastlinjaku na inštitutu je bil vzgojen potreben sadilni material različnih zelišč, ki je bil uporabljen za poskuse. Zaradi ugodnih vremenskih razmer je sajenje potekalo konec aprila oz. v začetku maja. Tekom rastne sezone so potekali pregledi izenačenosti rastlin v poskusu, obraslosti rastlin po žetvi, rasti in razvoja rastlin ter morebitnih napadov škodljivcev in bolezni. Poskusne lokacije so bile: Fabinc v Brežicah, Nikolčič na Vrhniki, Grilc na Šenturški gori in Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije v Žalcu. Zasnova in izvajanje poskusov poteka v skladu s smernicami ekološke pridelave. Poskusi so potekali pri naslednjih zeliščih: ameriški slamnik (*Echinacea purpurea* Moench.), citronka (*Lippia citriodora* L.), melisa (*Melissa officinalis* L.), poprova meta (*Mentha piperita* L.), žajbelj (*Salvia officinalis* L.) in ognjič (*Calendula officinalis* L. cv. Plamen).

Poskusni centri za sadjarstvo, vinogradništvo in oljkarstvo

Naloge na tem področju izvajajo Sadjarski center Gačnik, Sadjarski center Bilje, Seleksijsko trsničarski središči Ivanjkovci in Vrhpolje ter Poskusni center za oljkarstvo. Centri izvajajo naloge na podlagi letnega programa dela javne službe Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, ki ga potrdi Vlada. Letni programi centrov so vsebinsko usklajeni s petletnim programom razvoja sadjarstva, drevesničarstva in oljkarstva 2006-2010. Sredstva se sadjarskima centroma in poskusnemu centru za oljkarstvo namenja za zagotavljanje matičnega sadilnega materiala, omogočanje introdukcije novih sort ter zmogljivosti za izvajanje aplikativnih in razvojnih poskusov v sadjarstvu. Seleksijsko trsničarskima središčema se sredstva namenja za izvajanje seleksijskih programov pridelave osnovnega

matičnega izhodiščnega materiala, vzdrževanje matičnih nasadov za vzgojo klonskega brezvirusnega materiala za nadaljnje razmnoževanje v trsnicah, vključno z mikroviniifikacijo klonskih kandidatov.

5.3 Strokovne naloge s področja zootehnike

Na podlagi Zakona o živinoreji in Zakona o kmetijstvu se strokovne naloge na področju živinoreje izvajajo kot javna služba strokovnih nalog v živinoreji. V letu 2007 se je javna služba strokovnih nalog v živinoreji izvajala v skladu s potrjenimi rejskimi programi za posamezne vrste in pasme domačih živali. Priznane rejske organizacije so dolžne izvajati potrjene rejske programe. Posamezne naloge iz potrjenega rejskega programa izvajajo tiste organizacije v živinoreji, ki so pridobile odločbo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano oziroma upravnih enot. V skladu s 84. členom zakona o živinoreji so na področju živinoreje naslednje organizacije: priznane rejske organizacija (PRO), odobrene organizacije (OO) in druge priznane organizacije v živinoreji (DPO).

Preglednica 66: Število priznanih oz. odobrenih organizacij v živinoreji v letu 2007

Vrsta živali	Priznane rejske organizacije (PRO)	Odobrene organizacije (OO)	Druge priznane organizacije (DPO)	Skupaj
Govedo	2	20	15	37
Drobnica	1	3	10	14
Prašiči	1	18	12	31
Konji	7	194	3	226
Kunci	1	0	0	1
Perutnina	1	0	0	1
Čebele	1	32	1	34
Skupaj	14	289	41	344

Vir: MKGP

V okviru potrjenih rejskih programov se izvajajo zlasti naslednje strokovne naloge: vodenje rodovniških knjig za čistopasemske plemenske živali in registrov za hibridne plemenske živali, vodenje izvornih rodovniških knjig za slovenske avtohtone pasme živali, registracija in preverjanje porekla, naloge na področju razmnoževanja in plodnosti plemenskih živali, meritve in obdelava proizvodnih lastnosti živali, vodenje in vzdrževanje informacijskih sistemov, preizkušanje, ocenjevanje in odbiranje plemenskih živali, opravljanje bioloških in genskih testov, napovedovanje genetskih vrednosti, obdelave zbranih podatkov in objave rezultatov, izdajanje zootehniških dokumentov, kontrola prireje mleka in mesa, spremljanje proizvodnosti domačih živali, interpretacija rezultatov, spremljanje reje in prireje domačih živali, opravljanje meritev pri preizkusu v pogojih reje, opravljanje laboratorijskih analiz, spremljanje velikosti populacije in strukture plemenske črede, vodenje in vzdrževanje podatkovnih zbirk, vzdrževanje genetskih rezerv domačih živali, izdaja publikacij, označevanje plemenskih živali, izvajanje uradnih preizkušanj plemenskih živali, oziroma njihovih potomcev, obdelavo podatkov merjenj in testiranj, opravljanje laboratorijskih analiz mesa, mleka, disekcij klavnih trupov, vodenje katastra čebelje paše, napoved medenja v čebelarstvu, izvajanje sistema identifikacije in registracije kopitarjev, zbiranje rezultatov s tekmovanj s kopitarji za potrebe selekcijskega dela in vodenja rodovniških knjig ter delo na razvojno raziskovalnih nalogah rejskih programov.

Z izvajanjem strokovnih nalog v živinoreji se zagotavlja izboljševanje genetskega napredka pri domačih živalih, ohranitev biotske raznovrstnosti, zadostno število plemenskega materiala, povečevanje števila plemenskih živali, ki so vpisane v rodovniške knjige in registre ter doseganje boljše kakovosti živinorejskih proizvodov oziroma višje kakovosti hrane za potrošnika.

Potrjeni rejski programi, ki so v skladu s predpisi uvrščeni v skupni temeljni rejski program (STRP) so predmet sofinanciranja iz proračuna Republike Slovenije.

Preglednica 67: Proračunski izdatki za naloge s področja zootehnike; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Strokovne naloge s področja zootehnike skupaj	8.203,1	8.191,3	99,9
Strokovne naloge v živinorejski proizvodnji (PP 1456)	2.260,1	241,2	10,7
Strokovne naloge v živinoreji (PP 5406)	-	7.537,9	-
Služba za kontrolo proizvodnje v živinoreji (PP 2423)	4.900,3	338,3	6,9
Podpora rejji in preizkušanju plemenskih živali (PP 2070)	896,8	60,7	6,8
Razvoj konjereje (PP 2072)	83,2	9,9	11,9
Register kopitarjev (PP 2073)	62,6	3,3	5,3

Vir: MKGP

5.3.1 Govedoreja

Govedoreja je najpomembnejša živinorejska dejavnost v Sloveniji, zato je obseg strokovnih nalog v govedoreji večji v primerjavi z drugimi vrstami živali. Na področju govedoreje so potrjeni rejski programi za naslednje pasme goveda: lisasta pasma, rjava pasma, črno-bela pasma, limuzin pasma, šarole pasma in cikasto govedo.

Kontrola proizvodnje v govedoreji

S kontrolo proizvodnje se ugotavlja proizvodne rezultate živali, ki so vključene v enega od načinov kontrole prireje mleka ali mesa.

Konec leta 2007 je bilo v kontroli prireje mleka 82.344 krav molznic na 4.998 kmetijskih gospodarstvih, kar je 78% vseh krav molznic. Med njimi prevladujejo krave črno-bele, lisaste in rjave pasme. Na kontroliranem kmetijskem gospodarstvu je bilo povprečno 16,5 krave molznice (leta 2006: 15,8; leta 2005: 15,4). Povprečna mlečnost 6.016 kg s 4,06 % maščobe in 3,25 % beljakovin, se je v primerjavi z letom 2006 povečala za 213 kg. Ob tem se je znižala povprečna vrednost vsebnosti maščob (-0,03 %) in beljakovin (-0,01%), razen pri črno-beli pasmi, kjer je vsebnost beljakovin ostala enaka kot v letu 2006. Kontrola prireje mleka se izvaja po metodi AT4.

Preglednica 68: Mlečnosti kontroliranih krav (standardna laktacija); 2006 in 2007

Pasma	2006						2007					
	Število zaključkov	Mleko Kg	Maščobe		Beljakovine		Število zaključkov	Mleko Kg	Maščobe		Beljakovine	
			Kg	%	Kg	%			Kg	%	Kg	%
SKUPAJ	79.376	5.803	237,4	4,09	189,0	3,26	79.682	6.016	244,1	4,06	195,5	3,25
ČB	28.734	6.978	280,6	4,02	223,3	3,20	29.439	7.204	287,1	3,98	230,2	3,20
RJ	13.900	5.380	220,9	4,11	178,9	3,33	13.612	5.553	226,7	4,08	184,4	3,32
LS	24.709	4.826	201,2	4,14	159,5	3,31	23.521	4.992	206,2	4,13	164,4	3,29
CK							6	4.015	156,2	3,89	138,1	3,44
LSX	9.989	5.510	229,2	4,19	179,9	3,27	10.937	5.688	235,1	4,13	185,6	3,26
Druge	2.044	5.396	218,6	4,05	175,7	3,26	2.167	5.580	225,6	4,04	181,7	3,26

Leta 2007 je bilo v kontrolo prireje mesa vključenih 2.022 živali, od tega 789 telet. Najvišje rojstne mase telet sta imeli šarole in lisasta pasma. Šarole in limuzin pasmi sta imeli najtežje živali pri starosti 90 dni in pri starosti 210 dni. Prirasti od starosti 90 do 210 dni se gibljejo od 992 g/dan pri limuzin pasmi do 1.265 g/dan pri šarole pasmi. Zbrani podatki kontrole prireje mesa se uporabljajo pri odbiri plemenskih živali v mesnih čredah, pri načrtovanju tehnologije reje krav dojilj in pri gospodarskem križanju.

Selekcija in rodovništvo v govedoreji

Poleg priprave podatkov za nacionalne obračune plemenskih vrednosti, različne raziskave, poročila in razstave živali, ima pri izvajanju strokovne naloge selekcija eno najpomembnejših vlog pri odbiri bikovskih mater (BM), saj so njihovi potomci kandidati za bodoče plemenske

bike. V letu 2007 je bilo registriranih 917 bikovskih mater, največ za lisasto pasmo (366). Pripravljen je bil Katalog bikov za leto 2008, ki vključuje vse pasme govedi. Odbranih je bilo 20 bikov rjave pasme, 14 lisaste pasme, 20 črno-bele pasme, 4 cikaste pasme, 6 limuzin pasme in 3 šarole pasme. Katalog bikov se uporablja se pri selekcijskem delu in je v pomoč pri izvajanju osemenjevanja. Pripravljen je bil tudi seznam bikov, priporočenih za osemenjevanje v letu 2008, v obliki plakata z naslovom »Biki za osemenjevanje v letu 2008«.

S predpisi in potrjenimi rejskimi programi je natančno določeno, katera plemenska žival je čistopasemska in s tem primerna za vpis v rodovniško knjigo. Rodovniške knjige se vodijo na Kmetijskem inštitutu Slovenije (KIS). V rodovniških knjigah ima kar 88,6% krav v kontroli prireje mleka popolno oz. delno poreklo in te živali so tudi kandidatke za vpis v glavni del rodovniške knjige za posamezno pasmo. V letu 2007 je bilo izdanih 548 zootehniških dokumentov, od tega 299 za plemenske bike in 249 za čistopasemsko plemensko govedo.

Podpora reji in preizkušanju plemenskih živali

Na vzrejališčih se vzreja potomce načrtnega parjenja bikovskih mater in elitnih bikov. Na vzrejališču v Logatcu je leta 2007 direktni test zaključilo 12 bikov limuzin in 2 bika šarole pasme. Na testnih postajah za testiranje potomcev plemenskih bikov na rastnost se testira potomce mladih bikov, vključenih v osemenjevanje. Teleta po posameznem biku se izbere na terenu in vhlevi v testno postajo, kjer se pitajo pod enakimi pogoji, s čimer se močno zmanjša vpliv okolja in so zato genetske razlike med njimi natančneje ocenjene.

Po zaključenem testu so bili vsi podatki o masah ob posameznem tehtanju in podatki, ki so bili zbrani v klavnici, vneseni v bazo. Na podlagi pridobljenih podatkov se izračunavajo različni parametri klavne kakovosti, končni cilj pa je izračun plemenske vrednosti posameznih bikov.

Z razrezom klavnih polovic se pridobi najbolj objektivne podatke o njihovi sestavi, kar je najboljši kazalec klavne kakovosti. Pri bikih mesnih pasem je preizkušnja sorodnikov izredno pomembna, saj se najboljše živali uporablja za gospodarsko križanje. V letu 2007 je bilo razrezanih 218 klavnih polovic bikov.

Informacijski sistem v govedoreji

Spremljanje proizvodnih lastnosti goveda in selekcija na gospodarsko pomembne lastnosti od nekdaj igrata pomembno vlogo v živinoreji. Veliko vlogo pri tem ima informacijska podpora, brez katere bi bilo delo oteženo. Razvoj informacijskega sistema za potrebe govedoreje se je že pred leti začel na KIS. Jedro informacijskega sistema (IS) predstavlja centralna podatkovna zbirka. Ta omogoča izvajanje strokovnih nalog v govedoreji. Aktivni uporabniki so vsi izvajalci strokovnih nalog v govedoreji. Strokovnim službam, rejcem, priznanim oziroma odobrenim organizacijam v govedoreji in organom v sestavi MKGP se nudi tudi informacijska podpora, ki je potrebna za izvajanje drugih nalog v kmetijstvu in pri vodenju kmetovanja na gospodarstvih. Poleg tega se skrbi za posodabljanje podatkovne zbirke ter širitev nabora novih podatkov.

Po podatkih iz Centralne podatkovne zbirke (CPZ) »Govedo« se je v primerjavi z letom 2006 število kmetij z govedom v letu 2007 zmanjšalo na 40.153. Stalež različnih kategorij goveda se je v primerjavi z letom 2006 povečal na skupno 460.077 glav. V letu 2007 je bilo 32.283 gospodarstev, kjer so redili krave, njihovo število pa se je v primerjavi z letom 2006 zmanjšalo za 5,7% (32.283), ki so redili krave. Plemenskih bikov je bilo 307.

Preko spletnih strani CPZ »Govedo« je rejcem omogočen dostop do podatkov o živalih, njihovi prireji in plemenskih vrednostih. Rejcev, ki uporabljajo aplikacije in redno spremljajo podatke o svoji čredi, je bilo v letu 2007 približno 1.800 (v letu 2006: 1.400).

5.3.2 Prašičereja

Na območju Republike Slovenije je potrjen rejski program SloHibrid, ki vključuje naslednje pasme prašičev: Slovenska landrace (linija 11), Large white (linija 22), Duroc (33), Pietrain (44), Slovenska landrace (linija 55), Large white (linija 66) in Krškopoljski prašič ter naslednje linije prašičev: Hibrid 12, Hibrid 21, Hibrid 53, Hibrid 45, Hibrid 54 in ostali hibridi.

Na selekcijskih in razmnoževalnih farmah, vzrejnih središčih in pri ostalih rejcih, selekcionerji vodijo podeljevanje rodovniških števil. V letu 2007 je bilo skupno podeljenih 2.684 rodovniških števil. Obnova plemenskih čred s kvalitetnim plemenskim materialom je dolgoletni pospeševalni ukrep. Kvaliteto plemenskih prašičev se preverja na osnovi podatkov o plemenski vrednosti, proizvodnih podatkih in podatkov o poreklu.

Označevanje prašičev poteka enkrat tedensko. Označujejo se pujski v starosti do sedem dni. Pujski, namenjeni vzreji plemenski mladici in merjascev, so označeni individualno, ostali pujski pa dobijo skupinsko oznako. Leta 2007 je bilo na farmah in pri rejcih označeno 44.862 gnezd, kar je 1.019 manj gnezd kot leta 2006.

Preizkus merjascev poteka na testnih postajah, kjer se preizkušajo predvsem čistopasemski merjasci, preizkuša pa se tudi določeno število hibridnih merjascev z namenom zasledovanja porabe krme. V letu 2007 je bila vzpostavljena ena kmetija za vzrejo plemenskih merjascev pasme Slovenska landrace – linija 11 na območnem Zavodu Murska Sobota. Začelo se je tudi proučevanje prisotnosti tujih priokusov (vonj po merjascu) pri izločenih merjascih iz preizkusa.

Preizkus mladice v proizvodnih razmerah se izvaja na farmah in vzrejnih središčih. Preizkus zajema identifikacijo, oceno zunanosti, tehtanje živali ter meritev debeline hrbtne slanine z ultrazvokom. Podatke se vnaša v centralni informacijski sistem, objavljeni pa so v publikacijah.

V okviru molekularno genetskih metod med redna opravila sodijo testi na sindrom maligne hipertermije, preverjanje porekla, določanje mikrosatelitov itd. Rejcem se posredujejo analize za njihove živali, rezultat za posamezno žival pa je vnesen v zootehniško spričevalo.

Rezultate analiz plodnosti svinj pri svojem delu uporablja komisija za odbiro, ocenjevanje in priznavanje merjascev v selekcijskih središčih in merjascev za osemenjevanje. Na osemenjevalnih središčih je bilo v letu 2007 prodanih 25.047 doz merjaščevega semena. V letu 2007 je bilo zabeleženih 58.341 pripustov, 44.504 prasitev, 52.092 odstavitov in 16.821 izločitev, kar v primerjavi z letom 2006 pomeni 5,3 manj pripustov, 3,0% manj prasitev, 3,2% manj odstavitov ter 4,3% manj izločitev.

Pri odvzemu semena se opravlja redne preglede semena in ocenjuje libido pri merjascih. Pri živalih se preverja poreklo in načrtuje parjenja ter s tem zagotavlja genetske povezave. V letu 2007 je bil pripravljen Katalog plemenskih merjascev na osemenjevalnih središčih.

Nadaljuje se vzdrževanje informacijskega sistema v prašičereji ter izobraževanje in usposabljanje strokovnjakov za delo z informacijskim sistemom. Znotraj sistema se uvaja različne programe in aplikacije ter vzdržuje že obstoječe.

5.3.3 Reja drobnice

Na področju reje drobnice so potrjeni rejski programi za naslednje pasme ovc: jezersko solčavska ovca, oplemenjena jezersko solčavska ovca, belokranjska pramenka, istrska pramenka in bovška ovca ter naslednje pasme koz: drežniška koza, burska, slovenska srnasta in slovenska sanska.

Osnova selekciji pri reji drobnice je aktivna populacija ovc in koz, ki se jih redi v tropih, vključenih v kontrolo porekla in proizvodnje. Pri njej se opravlja biološki test, živali se

ocenjuje in razvršča v kakovostne razrede glede na lastnosti zunanosti in lastnosti proizvodnosti sorodnikov.

V letu 2007 je bilo v rejski program vključenih 14.167 ovc in 4.651 koz. V letu 2007 se je v kontrolo porekla in proizvodnje vključilo 33 novih tropov ovc. Od 14.167 ovc v kontroli porekla in proizvodnje v letu 2007, je bilo v mlečni kontroli v 39 tropih 3.348 ovc, v mesni kontroli pa v 216 tropih 10.819 ovc.

Preglednica 69: Število rejcev in število ovc in koz v kontroli; 2006 in 2007

	2006				2007			
	ŠTEVILO REJCEV		ŠTEVILO ŽIVALI		ŠTEVILO REJCEV		ŠTEVILO ŽIVALI	
	Mlečna proizvod.	Mesna proizvod.	Mlečna proizvod.	Mesna proizvod.	Mlečna proizvod.	Mesna proizvod.	Mlečna proizvod.	Mesna proizvod.
OVCE	41	206	3.875	12.167	39	216	3.348	10.819
KOZE	44	169	2.112	2.800	39	169	2023	2628

Najpogostejše zastopana pasma v kontroli porekla in proizvodnje je oplemenjena jezersko–solčavska pasma ovc (35%), sledi jezersko–solčavska pasma ovc (34%) ter bovška pasma ovc (13%). Ostale pasme so zastopane v manjšem odstotku.

V letu 2007 se je število koz v kontroli porekla in proizvodnje v primerjavi z letom 2006 zmanjšalo za 5,3%. V mlečni kontroli je bilo 2.023 koz v 39 tropih, v mesni proizvodnji pa 2.628 koz v 169 tropih. Najbolj zastopana pasma v kontroli porekla in proizvodnje je burska pasma koz (49%), sledi ji slovenska srnasta pasma (30%) ter slovenska sanska pasma (10%).

V letu 2007 je bilo v mlečno kontrolo vključenih 3.348 ovc v 39 tropih. Povprečna dolžina laktacije je v letu 2007 znašala 208 dni, skupna količina mleka v laktaciji pa je bila v povprečju 208 kg, od tega namolzenega 151 kg. Mleko ovc je v letu 2007 v povprečju vsebovalo 6,3% maščobe, 5,6% beljakovin in 4,6% laktoze. V letu 2007 se je v primerjavi z letom 2006 povprečna količina mleka povečala za povprečno 7 kg, medtem ko se količina maščob v mleku ovc ni spremenila. V mlečno kontrolo je bilo v letu 2007 vključenih 2.023 koz slovenske srnaste in sanske pasme ter mlečnega tipa drežniške pasme koz. Obračunanih je bil 979 laktacijskih zaključkov (slovenska srnasta 649, slovenska sanska 227, drežniška 97). Povprečna laktacija pri kozah v letu 2006 je bila 227 dni s povprečno mlečnostjo 472 kg. V povprečju je kozje mleko v letu 2007 vsebovalo 3,1% maščobe, 3,1% beljakovin in 4,4% laktoze. V primerjavi z letom 2006 se je pri kozah povprečna laktacija podaljšala za 4 dni, hkrati pa se je povprečna mlečnost zmanjšala za 11,6%. V povprečju se je vsebnost maščobe v kozjem mleku v primerjavi z letom 2006 zmanjšala za 6,1% ter vsebnost laktoze za 2,2%, ob tem pa se je vsebnost beljakovin povečala za 3,3%.

Sanska pasma ima z 498 kg mleka največjo mlečnost med vsemi pasmami koz v letu 2007, medtem ko ima drežniška pasma največjo vsebnost maščobe (4,6%). Mlečnost koz v zadnjih desetih letih močno niha. Vzrokov je več, velik vpliv pa lahko pripišemo okoliškim dejavnikom, vplivu rejca, sezone, prehrane ter zdravstvenemu stanju živali.

Kontrola porekla in proizvodnje v tropih, ki redijo mesne pasme ovc in koz se opravlja po A metodi. V kontrolo porekla in proizvodnje je bilo leta 2007 vključenih 10.819 ovc mesnih pasem v 216 tropih in 2.628 koz mesnih pasem v 169 tropih. Plodnost se izračuna za živali v tistih tropih, ki so bili v obravnavanem obdobju v kontroli (v poskusni dobi in redni kontroli). Izračuni temeljijo na osnovi zbranih podatkov o jagnjivah in jaritvah v določeni sezoni.

Testiranje, odbira, priznavanje, potrjevanje plemenjakov in izdaja zootehniških dokumentov

Testiranje ovnov se izvaja na testni postaji v Logatcu in testni postaji na Jezerskem. Mlade ovne se kupi v kontroliranih rejah. Rojstni podatki in proizvodni rezultati se vnesejo v centralno bazo podatkov. Pri mesnih pasmah se živali predhodno odbere na podlagi

prirastov in podatkov o plodnosti matere. V času testiranja so ovni trikrat stehtani (interval 30 ± 5 dni), krmljeni so s senom po volji in kilogramom krmil na dan. Postopek testiranja in meritev je enak tudi na testni postaji Jezersko, kjer so ovni v času testa na paši, brez dodajanja krmil.

Za potrebe testiranja na testni postaji Logatec je bilo leta 2007 kupljeno 425 mladih ovnov, od tega največ ovnov jezerskosolčavske pasme (176) in oplemenjene jezersko solčavske pasme (171), medtem ko je bilo za testiranje na testni postaji Jezersko dokupljeno 25 moških jagnjet jezersko-solčavske pasme.

V skladu s potrjenim rejским programom se plemenske ovne in kozle obvezno odbira, priznava in potrjuje. Odbira, priznavanje in potrjevanje poteka na testnih postajah Logatec in Jezersko ter v tropih, ki so vključeni v rejский program. Na testni postaji v Logatcu je test končalo 389 ovnov. Za te ovne so bili izdani zootehniški dokumenti o priznanju. Od 36 ocenjenih plemenjakov iz kontroliranih tropov je bilo 27 ovnov in 9 kozlov.

Za čistopasemske plemenske ovce in koze je bilo v letu 2007 izdanih skupaj 4.384 zootehniških dokumentov, od tega 2.879 za ovce in 1.505 za koze.

5.3.4 Druge živali

Konjereja

Leta 2007 je druga priznana organizacija v konjereji vodila rodovniške knjige za pasme: slovenski hladnokrvni konj, posavski konj, haflinški konj, ljutomerski kasač, kasaški konj, slovenski toplokrvni konj, angleški polnokrvni konj, arabski polnokrvni konj, arabski konj in islandski konj. Za vse živali, vpisane v rodovniške knjige naštetih pasem, se vodi in izdaja zootehniška dokumentacija. Konec leta 2007 je bilo v register kopitarjev vpisanih skupno 13.368 živali od tega 7.361 čistopasemskih registriranih kopitarjev. Na vzrejnih pregledih je bil opravljen identifikacijski in registracijski pregled žrebet. Skupno je bilo registriranih 1.518 žrebet vseh pasem.

Letni pregledi rodovniških kobil in naraščaja ter žrebic za sprejem v rodovnik je v letu 2007 potekal na 243 vnaprej določenih preglednih mestih za vse pasme konj. Naknadno je bilo določenih še 24 preglednih mestih za toplokrvne, kasaške in arabske pasme.

Preglednica 70: Število kobil vpisanih v rodovniške knjige po pasmah; 2006 in 2007

	2006	2007
Hladnokrvne A	77	87
Hladnokrvne B	139	93
Posavske	89	65
Haflinške	40	30
Kasaške	24	40
Toplokrvne	32	38
Angleške polnokrvne	3	8
Arabske	15	12
Islandske	9	9
Lipicanske	24	42
Skupno sprejete v rodovnik	452	442

V rodovniške knjige za posamezne pasme je bilo na novo vpisanih 442 kobil. V splošni register, v katerega se vpisujejo matere žrebičk registriranih v registru B žrebet ali splošnem registru za slovensko hladnokrvno pasmo, pa je bilo vpisanih 139 kobil.

Opravljen je bila kontrola vseh pripustnih postaj, kjer se je ocenila kvaliteta oskrbe plemenjakov in preverjalo rezultate pripustov in vodenje evidence o pripustih. Prav tako se je opravila kontrola na žrebetišču Briga, kjer so žrebički letnika 2005 (29 živali) in 2006 (23 živali) dobre kvalitete, enako velja za hladnokrvne, haflinške in posavske žrebtčke. Komisija za odbiro žrebcev je izvedla preglede za odbiro plemenskih žrebcev. V plemenilni sezoni

2007 je bilo pod 382 plemenjakov pripuščenih okvirno 6.340 kobil. Strokovna komisija za odbiro, priznavanje in potrjevanje plemenjakov je za plemenilno sezono 2008 odbrala 337 plemenjakov. Na žrebetišču Briga je bilo odbranih 13 žrebcev slovenske hladnokrvne pasme, 7 posavskih in 5 haflinških žrebcev.

Čebelarstvo

V Sloveniji čebelarimo s kranjsko čebelo, ki je avtohtona pasma čebel in zakonsko zaščitena. Delovna skupina za pregled vzrejališč čebeljih matic je opravila pregled vzrejališč za vzrejo matic v letu 2007. Delovna skupina je potrdila 68 matičnih družin. V vzrejališčih čebeljih matic je bilo za potrebe odbire matičarjev zbranih in pregledanih 167 vzorcev čebel. V vzorcu iz vsake družine, ki je potencialni matičar, je bilo okrog 50 čebel delavk.

V letu 207 je bilo opravljeno progeno testiranje na 1.087 maticah, test pa je uspešno zaključilo 924 matic. Rezultati so zanesljivi, saj je imela vsaka matica dovolj testiranih potomk. V letu 2007 je bilo osemenjenih 30 matic, od tega 25 uspešno.

Preglednica 71: Število matic v rodovniški knjigi kranjske čebele, 2004-2007

Leto rojstva	Število matic	Od tega rodovniških	Prodaja		
			Doma	EU	Izven EU
2004	3.563	15	3.083	426	54
2005	12.461	100	8.646	3.443	372
2006	12.773	104	9.401	2.892	480
2007	12.782	186	8.219	3.853	710

Čebelarski pregledniki delujejo v okviru druge priznane organizacije v čebelarstvu. V celotnem območju Slovenije je bilo pregledanih 21.507 čebeljih družin v 762 čebelarstvih. Izbor čebelarstev za pregled je naključen. Pregledanih je bilo tudi 41 čebelnjakov, ki se nahajajo v območjih (premer 3 km) odobrenih vzrejališč.

Delo opazovalno napovedovalne službe medenja je v letu 2007 obsegalo zbiranje vzorcev za umetno fenološko pospeševanje, terenske preglede zarodnih oblik proizvajalcev mane, kontrolo razvoja proizvajalcev mane in stanja medečih virov, lovljenje ličink kaparja na plošče ter ugotavljanje paritvenega in zalegalnega uspeha proizvajalcev mane.

Kunčjereja

Selekcijski program v kunčjereji se izvaja v dveh selekcijskih centrih in sicer pri maternalni liniji A in pri očetovski liniji C.

V maternalni liniji A se redno izvaja nadzor nad splošnim stanjem populacije. Na odbiro vplivajo potrebe farne in prodaja plemenskih živali na trgu. Zaradi krize v kunčjereji, ki je posledica zdravstvenih težav, uporaba plemenskih samic linije A v praksi še vedno ne dosega pričakovanj. V letu 2007 se je število kotitev močno zmanjšalo zaradi težav z epizootično kunčjo boleznijo (ERE). Plodnost je bila pri kunkah linije A zelo dobra, število živorojenih mladičev v letu 2007 je bilo 8,43 in s tem je skoraj dosežen rejski cilj za to lastnost.

V očetovski liniji C se je število živorojenih mladičev v letu 2007 nekoliko zmanjšalo. Število mladičev v gnezdu je bilo dovolj veliko, saj gre za selekcijo očetovske linije, kjer so lastnosti plodnosti drugotnega pomena. Stalež linije C je bil 699 živali, od tega je bilo 62 živali plemenskega podmladka. Selekcija obeh linij se izvaja po selekcijskem programu. Plemenske vrednosti so bile napovedane za velikost gnezda pri obeh linijah in za telesno maso pri liniji C. Dnevni prirast gnezda se izboljšuje.

V letu 2006 je potekalo razvijanje in preizkušanje informacijskega sistema za kunce, ki je bil v letu 2007 nadgrajen. Opravljena sta bila tudi dva prehranska poskusa in dve raziskavi, kjer so se merili pitovni in klavni parametri. Opravljen je bil tudi preizkus preživitvene sposobnosti.

Perutninarstvo

Selekcija in odbira živali je potekala na domačih linijah kokoši, namenjenih predvsem za kmečke reje, ob dobri nesnosti, manjši zahtevnosti za rejo ter še vedno dobrih klavnih lastnostih izločenih kokoši. V selekcijsko delo so vključene pasme rodajland, slovenska srebrna kokoš, slovenska grahasta kokoš ter avtohtona štajerska kokoš in križanci prelux – R, prelux – G ter prelux – Č.

Spremljajo se predvsem podatki za potrebe selekcije in sicer:

- nesnost (število znesenih jajc po kokoši na teden),
- spremljanje nesnosti od 20. do 72. tedna starosti,
- spremljanje fizikalnih lastnosti jajc (indeks oblike, barva lupine, masa jajc, masa in debelina lupine, gostota beljaka) od 20. do 72. tedna starosti,
- spolna zrelost, kjer se ugotavlja sposobnost razmnoževanja in starost,
- krivulja nesnosti, optimalni čas koriščenja za proizvodnjo jajc,
- drugi parametri za namen odbire, pasemska čistost, odbira po zunanosti.

Najboljše proizvodne rezultate je dosegla pasma rodajland, najslabše pa slovenska grahasta kokoš. Povprečna nesnost je bila pri pasmi rodajland 82,18%, pri pasmi slovenska grahasta kokoš pa 67,76%. Najboljše fizikalne lastnosti jajc je dosegla slovenska srebrna kokoš.

V letu 2007 se je spremljala nesnost osme generacije nastajajoče pasme šentjernejskega petelina in oblikovana je bila nova generacija starševskih jat za pridobivanje križank v sezoni 2007/2008.

5.4 Druge splošne storitve in programi

Preglednica 72: Proračunski izdatki za druge splošne storitve in programe; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Kmetijsko znanstveno raziskovalno delo (PP 2551)	918,2	951,4	103,6
Pomembni nacionalni projekti (PP 1474)	430,7	436,1	101,3
Kongresi s področja zootehnike (PP 2246)	15,5	0,0	0,0
FADN (PP 7493)	65,3	73,8	113,1
Kmetijsko šolstvo in infrastruktura	521,9	443,6	85,0
Naloge genske banke (PP 4271)	369,2	385,8	104,5
Obramba pred točo (PP 1511)	73,0	87,6	120,0
Varnost in kakovost hrane in krme (PP 6631)	369,6	400,1	108,3
Center za razvoj kmetijstva Jable (PP 5545)	857,5	0,0	
Kobilarna Lipica (PP 6767)	890,7	856,6	96,2
Phare programi in drugi mednarodni projekti	1.728,3	905,7	52,4
Druge splošne storitve in programi skupaj	6.240,0	4.540,8	72,8

Vir: MKGP

5.4.1 Raziskovalna dejavnost

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je tako kot v preteklih letih tudi v letu 2007 na področju raziskovalne dejavnosti sodelovalo kot sofinancer v aplikativnih, razvojnih in ciljnih raziskovalnih programih ministrstva, pristojnega za znanost in sicer pri raziskovalnih projektih, katerih predlog in izvedba izkazujeta strateško pomembnost in uporabnost projekta za razvoj resornih področij ministrstva.

Aplikativni raziskovalni projekti, ki predstavljajo izvirno raziskovanje, s katerim naj bi pridobili nova znanja ter so usmerjeni v določene praktične cilje ali namene, pomembne za področje kmetijstva, MKGP podpira v višini do 25%. Ta delež sofinanciranja s strani MKGP prijavitelj

predstavlja kot sredstva zainteresiranih subjektov. Po razpisih za zbiranje predlogov za financiranje projektov temeljnega in aplikativnega raziskovanja na področju matematičnih, tehničnih, biotehničnih, medicinskih, družboslovnih in humanističnih ved (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS) iz preteklih let, je MKGP kot interesent v letu 2007 sofinanciralo devetnajst aplikativnih projektov, za katere je bilo namenjenih 175 tisoč evrov. Podprti aplikativni projekti so se uvrstili v financiranje po razpisih iz leta 2004 (8 projektov), iz leta 2005 (5 projektov) in iz leta 2006 (6 projektov, ki so se začeli financirati v letu 2007). Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na podlagi javnega razpisa za leto 2007 podprlo en nov aplikativni projekt, ki se bo začel sofinancirati v letu 2008. Skupne prevzete obveznosti za podporo izvajanja aplikativnih projektov so v letu 2007 predstavljale 18,4% razpoložljivih sredstev oziroma izplačil za raziskovalno dejavnost na področju kmetijstva. Aplikativni raziskovalni projekti so koristno dopolnilo in korektor drugim programskim strukturam raziskovanja – predvsem ciljnim raziskovalnim programom, zlasti z vidika načina pridobivanja idej in rešitev.

V okviru raziskovalne dejavnosti ima ministrstvo najpomembnejšo vlogo pri projektih ciljnega raziskovalnega programa (CRP), kjer nastopa kot naročnik raziskav in sofinancira projekte CRP v povprečju okrog 50%. CRP-i so bili oblikovani kot posebna programska struktura Nacionalnega raziskovalnega programa, kot podpora sektorskemu razvojnemu načrtovanju.

V letu 2007 se je nadaljevalo financiranje projektov CRP Konkurenčnost Slovenije 2006–2013, izbranih na razpisu v letu 2006, ki je bil med obsežnejšimi glede števila novo vključenih projektov. V financiranje se je uvrstilo 41 novih projektov.

V letu 2006 oblikovan ciljni raziskovalni program Konkurenčnost Slovenije 2006–2013 je, podobno kot predhodni CRP, namenjen v podporo vladi in drugim relevantnim akterjem pri oblikovanju in izvajanju politik in ukrepov za uresničenje ciljev Strategije razvoja Slovenije (SRS) ter Okvira gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Sloveniji.

Na podlagi temeljnih ciljev SRS, ki odgovarjajo petim razvojnim prioritetam države, so oblikovana težišča CRP Konkurenčnost Slovenije 2006–2013:

1. Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša rast
2. Družba znanja: izobraževanje, vzgoja, raziskave in razvoj
3. Učinkovita in cenejša država
4. Moderna socialna država in večja zaposlenost
5. Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja

V skladu s cilji in prednostnimi nalogami v Strategiji razvoja Slovenije in drugih državnih razvojnih dokumentih, vsebine raziskav za spremljanje in oblikovanje celostnega in trajnostnega razvoja kmetijstva ter podeželja z zagotavljanjem pridelave in predelave varne in zdrave hrane v največjem delu pokriva težišče 5.

V letu 2006 oblikovan razpis s področja trajnostnega kmetijstva, gozdarstva in varne hrane je bil prednostno usmerjen v raziskave posebnih proizvodov in podpori sledljivosti (Konkurenčne prednosti in tržne možnosti posebnih kmetijskih pridelkov in živil; Razvoj živil za posebne namene - funkcionalna živila, živila za prebivalce s posebnimi potrebami; Razvoj metod za sledenje virom kontaminacije kmetijskih in živilskih proizvodov; Raziskave v podporo izboljšanja konkurenčnosti certificiranih oblik kmetijske pridelave in prireje ter merila za ocenjevanje njihove okoljske ustreznosti; Razvoj, validacija in harmonizacija tehnologij in metod za celovito sledljivost v verigi proizvodnje hrane); trajnostni rabi kmetijskega prostora in tal (Razvoj izboljšanih proizvodnih sistemov z manjšo rabo proizvodnih inputov; Opredelitev konkurenčnosti kmetovanja, ki ohranja vrstno in krajinsko pestrost; Razvoj inovativnih tehnologij in načinov pridelave; Raba travinja in živinorejski proizvodni sistemi; Modeli in indikatorji trajnostne rabe; Dejavniki in razvojne možnosti ekološkega kmetovanja v Sloveniji); zmanjševanju tveganj v kmetijstvu s poudarkom na blaženju učinkov podnebnih sprememb (Opredelitev tveganja v kmetijstvu; Ekonomske, okoljske in strukturne razsežnosti; Podnebne spremembe kot dejavnik tveganja v kmetijstvu – kvalitativna in empirična opredelitev; Alternativne strategije zmanjševanja

tveganja); socialnim odnosom med generacijami in spoloma na kmetijah (Stanje in trendi; Posledice na vrednostni sistem in mobilnost dela; Socialna vprašanja in sprejemanje ukrepov kmetijske politike; Pripravljenost za spremembe in trajnostno kmetijstvo) ter podpora odločanju javnih politik na področju kmetijstva in razvoja podeželja (Ekonomski in okoljski učinki reforme Skupne kmetijske politike; Modeli za podporo odločanju pri prilagajanju kmetijskih gospodarstev spremenjenim družbeno ekonomskim razmeram), v okviru Hrana in zdravje pa raziskovanju povezav med prehrano in zdravjem (Odkrivanje dejavnikov preprečevanja bolezni in krepitev zdravja v hrani).

Preglednica 73: Proračunski izdatki MKGP za raziskovalno delo v kmetijstvu; 2006 in 2007

	Število projektov		Prevzete obveznosti (000 EUR)	Izplačano (000 EUR)		Indeks
	2006	2007	2007	2006	2007	2007/06
Aplikativni in razvojni programi	13	19	174,9	108,4	174,9	161,4
- od tega obveznosti 2005				8,1		
CRP Konkurenčnost Slovenije	82	41	754,0	809,7	754,1	93,1
- od tega obveznosti 2005				28,7		
Podpora raziskovalnemu delu*	-	4	22,5	-	22,4	
Raziskovalno delo skupaj	95	60	951,4	918,1	951,4	103,6

* sofinanciranje udeležbe na kongresu, plačilo članarine, izdelava ekspertiz

Vir: MKGP

Za sofinanciranje projektov CRP je bilo v letu 2007 prevzetih za 6,9% manj obveznosti kot v letu 2006 in sicer 754 tisoč evrov. Nižji delež sredstev za sofinanciranje CRP projektov v primerjavi s predhodnim letom je posledica financiranja manjšega števila projektov (41 projektov iz razpisov iz obdobja 2002-2004 je bilo z letom 2006 zaključenih) in izpada javnega razpisa v letu 2007.

Rezultati raziskovalnih projektov pomembno pripomorejo k prilagajanju kmetijske politike, oblikovanju strategij, razvoju novih tehnologij v kmetijstvu v povezavi z varstvom okolja in ohranjanjem kulturne krajine, prilagajanju in razvoju na področju živilsko predelovalne industrije, pridelavi zdrave hrane in varovanju in zaščiti potrošnika, razvoju podeželja in večnamenskosti kmetijstva, vzpostavitvam monitoringov v kmetijstvu in informacijskih sistemov. Na podlagi dosedanjih rezultatov raziskav se ocenjuje, da je ob pomoči ciljnega raziskovalnega programa mogoče v veliko večjem obsegu podpreti izvajanje nacionalnih strategij po posameznih področjih dela ministrstva.

Podroben pregled raziskovalnih projektov, sofinanciranih s strani MKGP, je podan v prilogi 66.

5.4.2 Kmetijsko knjigovodstvo po metodologiji FADN

Mreža računovodskih podatkov s kmetijskih gospodarstev (Farm Accountancy Data Network ali FADN) je harmoniziran sistem poenostavljenega kmetijskega knjigovodstva. Izvaja se na vzorcu kmetijskih gospodarstev. Namenjen je spremljanje absolutnih in relativnih sprememb dohodkov na ravni kmetijskega gospodarstva za potrebe agrarno ekonomskih analiz ter za podporo agrarno političnim odločitvam.

V okviru FADN se zbirajo računovodski podatki za vzorec kmetijskih gospodarstev po enotni predpisani metodologiji v vseh državah članicah EU. V vzorec so lahko vključena le gospodarstva, ki presežejo določen prag ekonomske velikosti. Razred ekonomske velikosti, ki je obenem prag zajetja kmetijskih gospodarstev v register kmetijskih gospodarstev za nabor poročevalskih kmetij, določi vsaka država sama. V Sloveniji je ta prag 2 ESU, predvidena velikost reprezentativnega vzorca pa je 900 kmetij. Gospodarstva v vzorcu morajo biti izbrana na način, ki zagotavlja reprezentativnost tako po kriteriju tipa kmetovanja, kot razreda ekonomske velikosti, osnova za vzorčenje pa so podatki strukturnih popisov kmetijstva.

Poročevalska enota je kmetijsko gospodarstvo, ki ustreza postavljenim kriterijem in se prostovoljno odloči za vodenje računovodstva. Obračunsko obdobje računovodstva je koledarsko leto. Na začetku koledarskega leta kmetje skupaj s kmetijskimi svetovalci izpolnijo popisne liste o zmogljivostih na kmetijskem gospodarstvu, v mesečnih poročilih pa sporočajo poslovne dogodke, ki jih pristojni na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije sprotno vnašajo v podatkovni model. Vnos, obdelavo in arhiviranje knjigovodskih podatkov financira EU.

5.4.3 Kmetijsko šolstvo in infrastruktura

Skrb in odgovornost za načrtovanje in izvajanje izobraževanja v Republiki Sloveniji je v pristojnosti Ministrstva za šolstvo znanost in šport, področje usposabljanja odraslih pa v pristojnosti Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v sodelovanju s Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije (KGZS) in ostalimi socialnimi partnerji nastopa kot enakopraven partner pri vseh tistih vprašanjih, ki so vezana na izobraževanje s področja kmetijstva, gozdarstva in delno živilstva.

Uspešno prilagajanje kmetijstva je odvisno od iznajdljivosti. Odgovore na današnje izzive je lažje poiskati z visoko usposobljenimi strokovnimi službami in izobraženimi kmetovalci. Za doseg tega cilja je MKGP v sodelovanju s KGZS tudi v letu 2007 sodelovalo pri prenovi poklicnega in strokovnega izobraževanja. MKGP ima kot socialni partner pri Področnem odboru za poklicne standarde kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterino svojega predstavnika s področja kmetijstva.

MKGP del sredstev namenjena tudi sofinanciranju opremljanja šolskih posestev in usposabljanja šol za izvajanje praktičnega pouka, pri katerem se učenci usposobijo za delo in uspešen ter kakovosten prenos znanja v prakso. V letu 2007 je MKGP podprl nakup opreme za usposobitev javnih zavodov, ustanov, organizacij in razvojnih centrov v kmetijstvu, kamor sodijo srednje šole in fakultete s kmetijskim, vrtnarskim, gozdarskim, živilskim in veterinarskim programom.

Preglednica 74: Proračunska sredstva MKGP za kmetijsko šolstvo in infrastrukturo; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks
	2006	2007	2007/06
Sofinanciranje kmetijskega izobraževanja (PP 1417)	186,1	193,5	104,0
Usposobitev javnih zavodov, ustanov in razvojnih centrov (PP 6557)	335,8	250,1	74,5
Kmetijsko šolstvo in infrastruktura skupaj	521,9	443,6	85,0

Vir: MKGP

Podpora je bila namenjena tudi rednemu in dopolnilnemu izobraževanju, demonstracijam, poskusom in dopolnilnim dejavnostim, ki se izvajajo na šolskih posestvih in so izrednega pomena za usposabljanje dijakov in študentov ter prav tako tudi za usposabljanje kmetovalcev za prenos najnovejših znanj do uporabnika.

5.4.4 Druge splošne storitve

Genska banka

Programi genskih bank so pomembni za ohranjanje nacionalnega genskega sklada in biotske (genske) raznovrstnosti. Slovenija je genski center za nekatere kmetijske rastline. Genska dediščina se ohranja v okviru programov genskih bank kmetijskih rastlin, ki so namenjene žlahtniteljskemu delu, mnogi avtohtoni kultivarji pa imajo tudi pomembno gospodarsko vrednost. V genskih bankah se vzdržujejo avtohtone populacije pšenice, ajde, koruze, krompirja, hmelja, krmnih rastlin, vinske trte, zdravilnih in aromatičnih rastlin in drugih. Avtohtone pasme živali se ohranjajo v okviru programa ohranjanja biotske

raznovernosti v slovenski živinoreji, ki zajema govedo, konje, prašiče, ovce, koze, kokoši in čebele. Program na področju živalskih genskih virov zajema spremljanje varstva vseh vrst in pasem, zagotavljanje obvezne in strateške rezerve, raziskovanje bioloških značilnosti slovenskih avtohtonih in drugih pasem domačih živali, vzgojo in izobraževanje na področju ohranjanja biotske raznovernosti, ozaveščanje javnosti o pomenu ohranjanja biotske raznovernosti v živinoreji in izpolnjevanje mednarodnih obveznosti.

Varnost in kakovost hrane in krme

V skladu z zahtevami evropske in nacionalne zakonodaje s področja varnosti in kakovosti hrane in krme je potrebno zagotoviti izvajanje nadzora v uradno določenih preskusnih oz. referenčnih laboratorijih. V ta namen se uradno določenim preskusnim laboratorijem sofinancira uvajanje novih metod, vzdrževanje akreditacije ter razširitev področja akreditacije z novimi metodami. Na osnovi javnega razpisa je bilo v letu 2007 za potrebe uradne kontrole sofinanciranih in uvedenih 24 preskusnih metod na področju krme, vključujoč GSO krme. Izvedeni sta bili tudi dve javni naročili za preverjanje formule za ocenjevanje mesnatosti prašičev in pripravo poročila o mesnatosti slovenskih prašičev ter usklajevanje vizualnega ocenjevanja mesnatosti govedi ter pripravo poročila in analize mesnatosti govedi.

Poleg tega se proračunska sredstva namenjajo tudi izvajanju letnega programa spremljanja varnosti, kakovosti, ustreznosti in stanja, s katerim se določi tudi vrsta kmetijskih pridelkov oz. živil in krme ter število in vrste analiz za uradni nadzor. V letu 2007 je bilo za spremljanje varnosti in kakovosti hrane in krme izvedenih 11 javnih naročil. Odvzetih in analiziranih je bilo 491 vzorcev različnih živil (meso in mesni izdelki, sadni sokovi in nektarji, oljčno olje, naravna mineralna oz. izvirna voda) ter krme.

Del sredstev se usmerja v obveščanje in osveščanje potrošnikov o varni in kakovostni hrani, posebnih lastnostih, označevanju in o posebnostih proizvodnje in predelave živil. V letu 2007 so bila izvedena 4 naročila za tiskanje oziroma oblikovanje publikacije oziroma zloženke in eno javno naročilo za izdelavo študije oziroma ankete, naročilo za izvedbo oglaševanja o kakovostni hrani v tiskanih medijih in na TV ter naročilo, s katerim se je na slovenskem trgu spremljalo stanje zaščitene oziroma certificirane kmetijske pridelke oziroma živil.

Obramba pred točo

Z namenom zmanjšanja škod po toči so se tudi v letu 2007 proračunska sredstva namenjala za akcije poskusnega posipanja oblakov z letali s srebrnim jodidom nad delom Severovzhodne Slovenije ter za sodelovanje pri izvajanju spremljanja učinkov toče na točemernem poligonu na obeh straneh slovensko-italijanske meje.

Javni zavod Kobilarna Lipica

V okviru sofinanciranja delovanja se Javnemu Zavodu Kobilarna Lipica zagotavlja najmanjši obseg varstva in razvoja reje črede konj z zakonsko določenim najmanjšim številom linij in rodov lipicanskih konj ter minimalnim obveznim obsegom dela ter dejavnosti, kot so oskrba in nega, zdravstveno varstvo, preizkus delovne sposobnosti in šolanje lipicancev, usposabljanje nujno potrebnih jahačev in predstavitvene dejavnosti. Sredstva služijo tudi za nujno investicijsko vzdrževanje ter obnovo in nakup opreme. Na področju reje konj je bil program dela Kobilarne Lipica za leto 2007 izpolnjen v celoti, čreda pa je presegla predpisan obseg.

5.4.5 Programi PHARE in drugi projekti krepitev institucionalne usposobljenosti

Projekte iz programa predpristopne pomoči PHARE je po vstopu Slovenije v EU zamenjal program Prehodni vir, s katerim je želela Evropska Komisija prispevati h krepitevi institucionalne usposobljenosti novih članic za izvajanje skupne kmetijske politike.

V koledarskem letu 2007 se je izvajalo 13 pogodb za kratki projekt tesnega medinstitucionalnega sodelovanja (t.i. twinning light), 2 pogodbi za klasični projekt tesnega medinstitucionalnega sodelovanja (t.i. klasični twinning) in 4 pogodbe v sklopu dveh projektov, ki sta se izvajala na Veterinarski upravi RS in enega na Fitosanitarni upravi RS za nabavo računalniške opreme na področju izvajanja kontrole.

Zakonske podloge za izvajanje projektov, za katere so bile sklenjene pogodbe, so opredeljene v odločbi Komisije K(2004)4183, ki zagotavlja 1,485 milijona EUR in sofinanciranje MKGP v višini 0,374 milijona EUR ter v odločbi Komisije K(2005)2919, ki zagotavlja 1,295 milijona EUR in sofinanciranje MKGP v višini 0,395 milijona EUR.

Tako je MKGP izvedel in zaključil naslednje projekte v okviru programa:

- Prehodni vir 2004: krepitev sistema kakovostne hrane za zaščitene kmetijske proizvode in krmila; učinkovitejši fitosanitarni kontrolni sistem in nabava laboratorijske opreme; nadaljnja krepitev EU pravnega reda v fitosanitarnem sektorju; krepitev ARSKTRP na področju izvedbe zunanje trgovinskih ukrepov; nadzor in mreženje v gozdarstvu ter institucionalna podpora pri vzpostavitvi mlečnih kvot na kmetijah in ukrepov za izboljšanje gospodarjenja na kmetijah.
- Prehodni vir 2005: krepitev zagotavljanja varne hrane v primarni proizvodnji, krepitev nadzora kontrole kakovosti sadja in zelenjave, krepitev kontrolnega sistema in sistema poročanja o nalezljivih boleznih živali, krepitev sistema zoonoz, vzrokov za nastanek zoonoz in mikrobioloških odpornosti, vzpostavitev specifičnih pravil na področju higiene krme in nadzora krmil ter ukrepov za informiranje in promocijo kmetijskih izdelkov na notranjem trgu in v tretjih državah.

V okviru podprograma Nerazporejena ovojnica 2004 je bil izveden kratek projekt tesnega medinstitucionalnega sodelovanja za usposobitev pristojnega organa za nadzor in kontrolo delovanja plačilne agencije v višini 150.000 EUR donatorskih sredstev in sofinanciranja MKGP v višini 50.000 EUR.

V letu 2007 je MKGP popravilo 3 predloge projektov v okviru programa Nerazporejena ovojnica za programski leti 2005 in 2006, vendar je bil projekt nabave računalniške opreme za gozdarje (nadaljevanje projekta iz leta 2004) odpovedan s strani Komisije, druga dva projekta, namenjena izboljšanju upravljanja na kmetijah, pa sta v postopku usklajevanj in pogajanj z Brusljem.

Preglednica 75: Proračunska sredstva v okviru PHARE in drugih projektov; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
PHARE CFCU – SNP 2003 (PP 8888)	120,1	-	-
PHARE – lastna udeležba (PP 2424)	49,7	-	-
TF CFCU - Prehodni vir 2004 (PP 9001)	985,8	162,4	16,5
TF CFCU - Prehodni vir 2005 (PP 9137)	395,9	482,0	121,7
Prehodni vir – lastna udeležba (PP 9153)	176,7	261,3	147,9
Phare programi in drugi projekti skupaj	1.728,2	905,7	52,4

Vir: MKGP

5.5 Ukrepi v veterini

Predpisano in preventivno zdravstveno varstvo živali ter ukrepi v veterini

Sistematično spremljanje stanja živalskih bolezni (diagnostične terenske, laboratorijske in pato-anatomske preiskave) in cepljenja živali, ki jih vsako leto predpiše minister, pristojen za veterinarstvo, sodi v najmanjši obseg zdravstvenega varstva živali, ki ga je Slovenija dolžna zagotoviti. V ta obseg sodi tudi priprava epidemioloških študij, analiz tveganja, nadzor vnosa živalskih bolezni v državo, raziskave za ekonomsko optimalne ukrepe in ocena finančnih

posledic uvedenih ukrepov pri pojavu živalskih bolezni. Te ukrepe izvajajo veterinarske organizacije, ki opravljajo javno veterinarsko službo na podlagi koncesije, Nacionalni veterinarski inštitut, lovske družine in lovišča s posebnim namenom ter imetniki živali.

V obseg preventivnih ukrepov najmanjšega zdravstvenega varstva živali, ki ga mora zagotoviti Slovenija, spada tudi osveščanje vseh zainteresiranih o boleznih in zoonozah, njihovem pomenu, preprečevanju in zatiranju. Vsakoletni program preiskav in cepljenj se pripravi na podlagi epidemiološke situacije v državi in svetu ter na podlagi prioritet, ki so določene s strani mednarodnih organizacij (EK, WHO, OIE,...). Prioriteta EU je predvsem izkoreninjenje posebno nevarnih kužnih bolezni in zoonoz.

V letu 2007 je bil del sredstev namenjen tudi financiranju nabave mikročipov za označevanje psov, ki jih skladno z zakonom o veterinarstvu v letu 2007 še zagotovi VURS. Z mikročipi morajo biti označeni vsi psi, rojeni od 01.01.2003 dalje. Psi se z mikročipi označijo ob izvedbi cepljenja proti steklini. Mikročipiranje izvajajo veterinarske organizacije s koncesijo.

Dejavnosti v okviru predpisanega in preventivnega zdravstvenega varstva živali se izvajajo z namenom:

- zagotavljanja nemotenega prometa in trgovanja z živalmi in izdelki, tako na teritoriju Slovenije, kakor tudi na skupnem trgu EU in omogočanja izvoza živali in živalskih proizvodov v tretje države - pridobitev statusa države, proste določenih bolezni in vzdrževanje že pridobljenih statusov,
- zagotavljanja predpisanega obsega varstva živali pred kužnimi boleznimi, ki mora biti na razpolago vsem ljudem, ne glede na njihov materialni in socialni položaj in zagotavljanje ukrepov, ki so obveznega značaja in s tem tudi varovanje zdravja ljudi,
- postopnega označevanja celotne populacije psov z mikročipi, kar omogoča pregled nad stanjem populacije in pregled nad opravljanjem cepljenja psov proti steklini, ki predstavlja najbolj zanesljivo zaščito za varovanje zdravja živali, predvsem pa ljudi pred to, vedno smrtno, zoonozo; z zagotavljanjem označevanja psov z mikročipi pa se zmanjšujejo tudi stroški v zavetiščih, saj je tako označenega psa vedno mogoče identificirati in ga tudi vrniti lastniku.

V letu 2007 so bila sredstva v višini 7.914 tisoč EUR porabljena za:

- izvajanje nalog po Pravilniku o izvajanju sistematičnega spremljanja stanja kužnih bolezni in cepljenj živali, ki jih opravljajo veterinarske organizacije,
- izvajanje nalog po Pravilniku o izvajanju rednih uradnih veterinarskih pregledov na gospodarstvih,
- dobavo mikročipov za označevanje psov,
- osveščanje in informiranje vseh zainteresiranih o boleznih in zoonozah, njihovem pomenu, preprečevanju, in zatiranju.

Ukrepi v veterini

Ukrepi v veterini, ki jih sofinancira Evropska komisija, zajemajo programe izkoreninjenja in spremljanja nekaterih živalskih bolezni ter nadzor, usmerjen v preprečevanje zoonoz in sicer na podlagi odobrenega programa za posamezno bolezen. V nekaterih primerih EU sofinancira te programe do 50%, v nekaterih pa v fiksno določenem najvišjem znesku. V letu 2007 so se izvajali programi na naslednjih področjih:

- **Klasična prašičja kuga** spada med posebno nevarne kužne bolezni živali, ki jo je obvezno prijaviti in se zatira po zakonu. Trgovanje z živalmi, surovinami in izdelki je mogoče le med državami, ki so proste te bolezni, ki imajo prepovedano cepljenje proti klasični prašičji kugi ter izvajajo predpisan monitoring, tako pri domačih prašičih, kakor tudi v populaciji divjih prašičev. Z izvajanjem vsakoletnega monitoringa Slovenija zagotavlja pregled nad stanjem glede klasične prašičje kuge v populaciji domačih in divjih

prašičev ter posledično s tem zagotavlja tudi nemoteno trgovanje, tako na območju Slovenije, kakor tudi na skupnem trgu EU.

- **Steklina** spada med zoonoze, to je bolezni, ki se prenašajo iz živali na ljudi in obratno. Eradikacija stekline se izvaja v skladu s priporočili Stalnega znanstvenega odbora. Glavni način je izvajanje peroralne vakcinacije lisic. Eradikacija stekline je tudi ena od prioritet EU na področju zdravja in zaščite živali in je namenjena predvsem zagotavljanju zdravja ljudi. V okviru programa se izvajajo tudi diagnostične preiskave, s katerimi se ugotavlja uspešnost vakcinacije.
- **Transmisivne spongiformne encefalopatije (TSE):** V Sloveniji se izvajajo preventivni ukrepi za preprečevanje BSE pri govedu, ovcah, kozah in jelenjadi: aktivni in pasivni monitoring BSE, odstranjevanje rizičnih tkiv (SRM) v klavnicah in prepoved krmljenja prežvekovalcev s predelnimi živalskimi beljakovinami (npr. mesno kostna moka, ribja moka, perna moka). V skladu s programom se je nadaljeval monitoring TSE pri govedu, ovcah, kozah in pri divjadi. Program zajema testiranje živali pri izvajanju eradikacije TSE, opravljanje genotipizacije ovac v smislu izvajanja selekcije na TSE in kot orodje za izvajanje ukrepov pri eradikaciji praskavca v čredah ovac ter financiranje ukrepov eradikacije (pokončanje in uničenje živali).
- **Aviarna influenza** spada med posebno nevarne kužne bolezni živali, ki jo je obvezno prijaviti in se zatira po zakonu. Znanstveni odbor za zdravje in dobro počutje živali je že leta 2000 priporočil, da se pri perutnini in prostoživečih pticah izvajajo preiskave (serološke preiskave pri perutnini oziroma izolacija virusa pri prostoživečih pticah), s katerimi bi lahko določili prevalenco virusov aviarne influence, predvsem podtipa H5 in H7. Ti podatki so pomembni z epizootiološkega vidika, saj je možen prenos virusa aviarne influence iz prostoživečih ptic na domačo perutnino, pri kateri ima izbruh bolezni velike posledice. Na podlagi zakonodaje EU je Slovenija tudi za leto 2007 pripravila program nadzora za aviarno influenco pri domači perutnini in prostoživečih pticah, ki zagotavlja pregled nad stanjem oziroma nadzor nad prisotnostjo virusa aviarne influence.
- **Temeljna študija o razširjenosti salmonele v jatah brojlerjev:** V skladu s 4. členom Uredbe 2160/2003 Evropskega Parlamenta in sveta o nadzoru salmonele in drugih opredeljenih povzročiteljih zoonoz, ki se prenašajo z živali, mora biti cilj Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti salmonele pri prašičih pitancih in puranih določen do konca leta 2007. Za določitev tega cilja morajo biti na razpolago primerljivi podatki o razširjenosti salmonele pri prašičih pitancih in puranih, ki jih na ravni Skupnosti trenutno ni. Z namenom pridobitve teh primerljivih podatkov sta se v vseh državah članicah v obdobju od 1.10.2006 do 30.9.2007 izvajali temeljni bazični študiji.

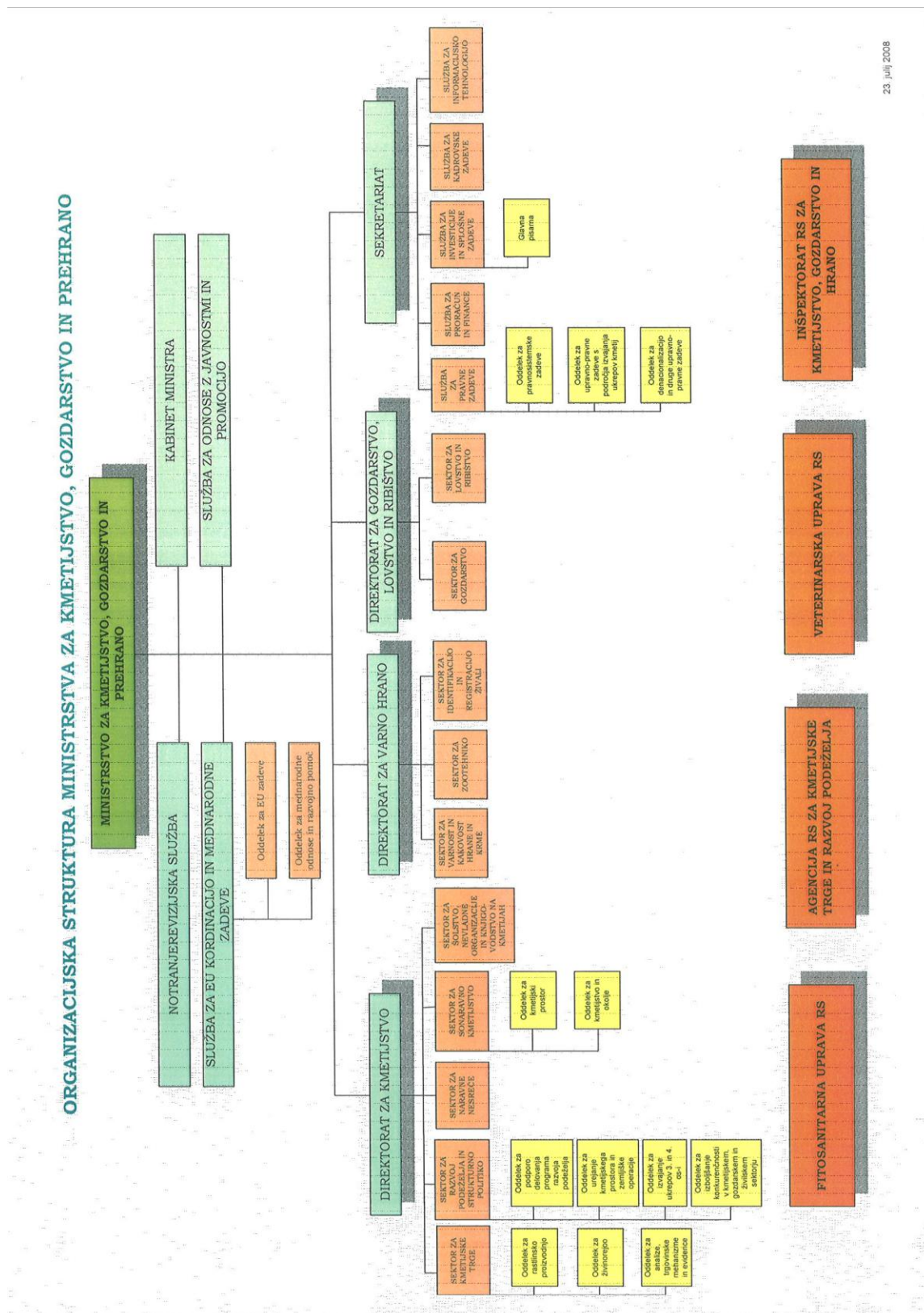
Preglednica 76: Proračunska sredstva za zdravstveno varstvo živali in ukrepe v veterini; 2006 in 2007

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2007/06
	2006	2007	
Predpisano in preventivno zdravstveno varstvo živali in ukrepi v veterini (PP 6685)	9.494,7	8.273,2	87,1
Ukrepi v veterini (PP 7156, PP 9444, PP 9446, PP 9882)	1.251,0	1.391,2	111,2
- od tega EU	564,1	665,1	117,9
Ukrepi v veterini skupaj	10.745,7	9.664,5	89,9

Vir: MKGP

6.1 Resorno ministrstvo in organi v sestavi

Temelj upravne infrastrukture za oblikovanje in izvajanje kmetijske politike predstavlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, skupaj z organi v sestavi.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano opravlja naloge na področju kmetijstva, razvoja podeželja, prehrane, krme, varstva rastlin, veterinarstva in zootehnike, gozdarstva, lovstva in ribištva.

V okviru ministrstva delujejo štirje organi v sestavi:

- Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja,
- Fitosanitarna uprava Republike Slovenije,
- Veterinarska uprava Republike Slovenije,
- Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano.

Konec leta 2007 je bilo na ožjem ministrstvu zaposlenih 265, na Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja 270, v Fitosanitarni upravi RS 24, v Veterinarski upravi 323, na Inšpektoratu RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano pa 153 javnih uslužbencev. Na MKGP, skupaj z organi v sestavi je bilo tako 31.12.2007 zaposlenih 1.035 javnih uslužbencev.

6.2 Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja

Predstavitev ARSKTRP

Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) od leta 2000 izvaja ukrepe nacionalne kmetijske politike, od maja 2004 pa okoli 100 ukrepov skupne kmetijske politike. ARSKTRP je polno akreditirana za izvajanje najzahtevnejših postopkov pri dodeljevanju finančnih sredstev na področju kmetijstva, živilsko-predelovalne industrije in razvoja podeželja. Izvaja ukrepe neposrednih plačil, ukrepe Programa razvoja podeželja, ukrepe kmetijskih trgov in ukrepe za odpravo posledic naravnih nesreč.

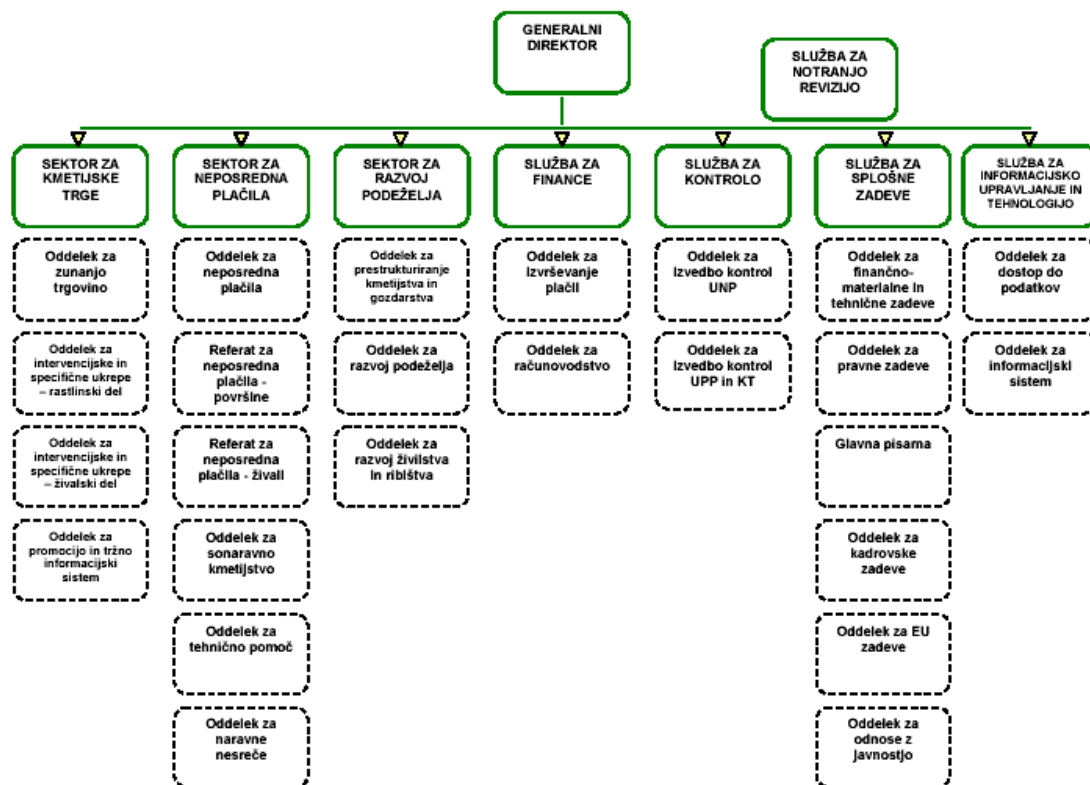
ARSKTRP je osrednji povezovalni element med institucijami EU, Slovenije in upravičenci do sredstev. Preverja administrativno in vsebinsko ustreznost prispelih vlog in zahtevkov. Pri obravnavi vlog izvaja vrsto kontrol, na osnovi katerih obračuna plačila oziroma določa znesek za izplačilo v skladu z nacionalno in evropsko zakonodajo. Skrbi za pravilno in pravočasno izplačevanje nacionalnih in evropskih sredstev končnim prejemnikom ter o tem poroča vladnim in evropskim institucijam.

ARSKTRP je izvajalski organ, ki pri svojem delu tesno sodeluje z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki je pristojno za pripravo in tolmačenje zakonodaje, ki jo ARSKTRP izvaja. Ključni dejavnik uspešnosti pa so strokovni in kompetentni kadri ter izmenjava informacij, znanja in izkušenj s številnimi evropskimi in domačimi strokovnjaki ter institucijami.

Organizacija in kadri ARSKTRP

Ob koncu leta 2007 je bilo na ARSKTRP redno zaposlenih 272 ljudi, ki delajo v okviru osmih sektorjev oz. služb:

- Sektor za kmetijske trge,
- Sektor za neposredna plačila,
- Sektor za razvoj podeželja,
- Služba za finance,
- Služba za kontrolo,
- Služba za splošne zadeve,
- Služba za informacijsko upravljanje in tehnologijo ter
- Služba za notranjo revizijo.

Slika 28: Organizacijska shema ARSKTRP

Neposredna in enotna plačila

Slovenija je v letu 2007 uvedla nov sistem neposrednih plačil, imenovan enotna plačila, ki pomoči ne vežejo več na proizvodnjo, glavni cilj pa je zagotavljanje večje stabilnosti prihodkov kmetovalcev. Za upravičenost do enotnega plačila mora imeti kmetovalec pravico do plačila, zato je ARSKTRP v letu 2007 upravičencem razdelila plačilne pravice. Nekatera plačila za površine so ostala proizvodno vezana, in sicer: neposredno plačilo na površino hmeljišča v obdelavi, pomoč za stročnice, pomoč za energetske rastline, podpora za pridelavo lupinarjev, podpora za pridelavo semenskega krompirja in krompirja v stometrskem izolacijskem pasu. Proizvodno vezana so ostala tudi plačila za živali, in sicer: posebna premija, dodatno plačilo za ekstenzivno rejo ženskih govedi, premija za ovce in koze in dodatna premija za ovce in koze.

V okviru zbirnih vlog za leto 2007 je ARSKTRP prejela 63.242 zbirnih vlog za neposredna plačila na površino, od tega 61.991 zahtevkov za plačilne pravice. Do 31.12.2007 je ARSKTRP izdala 56.093 odločb o dodelitvi plačilnih pravic.

ARSKTRP je izdajala odločbe za neposredna plačila za živali, ki so se izvajala v letu 2006: posebna premija, klavna premija, dodatno plačilo za klavno govedo, ekstenzifikacijsko plačilo, ekstenzifikacijsko plačilo za krave molznice, premija za krave dojlilje, dodatna nacionalna premija za krave dojlilje.

V okviru posebnih premij je oddelek izdajal tudi potrdila za odpremo živali v države članice EU, pri premijah za drobnico pa se vrši tudi upravljanje z individualnimi pravicami za drobnico, znotraj katere se vrši obdelava zahtevkov za prenose premijskih pravic ter dodelitev iz nacionalne rezerve.

V okviru neposrednih plačil za živali je ARSKTRP v letu 2007 izdala 37.000 odločb za ukrepe za govedo ter mlečne premije in dodatno plačilo za mleko za leto 2006. Izplačevala je tudi premije za drobnico, govedo in mleko za leta 2004, 2005 in 2006.

ARSKTRP je na področju plačil za živali prejela in obdelala tudi zahteve za leto 2007, in sicer:

- 3.387 zahtevkov za premije in dodatne premije za ovce in koze,
- 10.601 zahtevkov za posebne premije za prvo obdobje vlaganja in 7.869 za drugo obdobje vlaganja zahtevkov za leto 2007,
- 12.330 zahtevkov za dodatno plačilo za ekstenzivno rejo ženskih govedi za prvo obdobje vlaganja za leto 2007,
- 654 zahtevkov za dodelitev premijskih pravic iz nacionalne rezerve oz. za prenose premijskih pravic za drobnico za leto 2007,

Poleg tega je izdala 3.581 odločb o izkoriščenosti premijskih pravic za drobnico za leto 2006, kar je podlaga za premijske pravice za leto 2007, prejela in obdelala 600 prejetih obvestil o izločitvi oz. nadomestitvi živali za leto 2007 in potrdila 5.862 potnih listov za odpremo govedi v države članice EU.

Izravnalna plačila za območja z omejenimi dejavniki za kmetijstvo (OMD) in kmetijsko okoljski ukrepi (S)KOP

ARSKTRP je v letu 2007 izvajala 21 ukrepov za program SKOP, v okviru novega PRP 2007–2013 pa so se v letu 2007 izvajali novi podukrepi KOP, ki se bistveno ne razlikujejo od SKOP ukrepov in so namenjeni predvsem zmanjševanju negativnih vplivov kmetijstva na okolje, ohranjanju naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine ter varovanju zavarovanih območij.

V okviru zbirne vloge za leto 2006 je ARSKTRP izdala 61.574 odločb; 43.452 je bilo odločb z odobrenim ukrepom OMD, 22.392 pa z ukrepom SKOP. Sredstva za izdane odločbe za ukrepe SKOP in OMD so bila upravičencem izplačana v letu 2007.

Preglednica 77: Število prejetih vlog za posamezne ukrepe oz. podukrepe v letu 2007

Ukrep	Število vlog	Površina (v ha)
OMD	49.785	337.252
KOP	18.946	280.302
SKOP	7.906	49.548

V letu 2007 je ARSKTRP prvič izvedla poseben projekt, imenovan sledenje izpolnjevanja večletnih zavez. Gre za preveritev izpolnjevanja pogojev, za izpolnjevanje katerih se je obvezal posameznik, ko je vstopil v program SKOP ali OMD. Pri tem je pomembno predvsem, da je kmetovalec izvajal dovoljene ukrepe ves čas na istih površinah in v enakem obsegu. Ta postopek zadeva vse kmetovalce, ki so pristopili k izvajanju programa SKOP ali ukrepa OMD od leta 2004 dalje in so vložili zahtevek za izplačilo sredstev v okviru zbirne vloge za posamezno leto. Po opravljenih primerjavah izpolnjevanja pogojev in prevzetih obveznostih med letoma 2005 in 2004, je ARSKTRP zahtevala vračilo preveč izplačanih sredstev od nekaj več kot 7.900 nosilcev kmetijskih gospodarstev v skupnem znesku 2,1 mio EUR.

V letu 2007 za ukrep zgodnje upokojevanje ni bilo razpisa, ker bo izveden skupaj za leti 2007 in 2008, izvršena pa so bila izplačila za ta ukrep za leta 2004, 2005 in 2006.

V letu 2007 je ARSKTRP končala z izvajanjem ukrepov EU standardi.

Ukrepi zunanje trgovine

V proračunskem letu 2007 je ARSKTRP izplačala izvozna nadomestila za mleko, meso, žito, sadje in zelenjavo, sladkor in non-anex proizvode. Skupno je prejela 1.162 zbirnih vlog za izplačilo izvoznega nadomestila oz. 12.000 posamičnih vlog.

Na področju vseh tržnih ureditev je bilo skupno izdanih 1.707 uvozno-izvoznih dovoljenj. Največji delež izdanih dovoljenj, 595 dovoljenj (33%), je bilo za žita in riž, sledi meso, za katero je bilo v letu 2007 izdanih 390 dovoljenj (23%).

Preglednica 78: Izvozna in uvozna dovoljenja v letu 2007

	Izvoz	Struktura	Uvoz	Struktura
Meso	378	39,6 %	12	1,6 %
Mleko	94	9,8 %	204	27,1 %
Žito	319	33,4 %	201	26,7 %
Riž	42	4,4 %	3	0,4 %
Sadje in zelenjava	87	9,1 %	14	1,9 %
Sladkor	35	3,7 %	64	8,5 %
Vino			54	7,2 %
Etilni alkohol			40	5,3 %
Banane			92	12,2 %
Česen			41	5,5 %
Šampinjoni			1	0,1 %
Olja in masti			26	3,5 %
Skupaj	955	100 %	752	100 %

Intervencijski in specifični ukrepi:

- Podpora razvojno promocijskim aktivnostim organizacij proizvajalcev vina: ARSKTRP je prejela 25 zahtevkov dvanajstih organizacij proizvajalcev vina in odobrila in izplačala podporo upravičencem v skupni višini 1,76 mio EUR.
- Potrditev letnih programov za prestrukturiranje vinogradniških površin: v letu 2007 je ARSKTRP prejela 440 letnih programov za prestrukturiranje vinogradniških površin; odobrila je 390 programov, ki bodo upravičeni do plačila podpore za prestrukturiranje vinogradniških površin v letu 2008.
- Podpora za prestrukturiranje vinogradniških površin: ARSKTRP prejela 345 zahtevkov in odobrila podporo v skupni višini 2,1 mio EUR.
- Dobava hrane iz intervencijskih zalog imenovanim organizacijam za razdeljevanje najbolj ogroženim osebam v skupnosti: Evropska Komisija je v letu 2007 odobrila količine intervencijsko skladiščenega blaga (žito, sladkor) in denarna sredstva za nakup blaga (posneto mleko v prahu, riž) za izvedbo ukrepa v višini 1,9 mio EUR. Z javnim razpisom sta bila izbrana Rdeči križ in Karitas kot končna prejemnika pomoči, ki sta izvedla neposredno razdelitev upravičencem po kriterijih, ki jih je odobrilo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. V letu 2007 je bila razdeljena pomoč 140.000 upravičencem v protivrednosti 3,15 mio EUR po maloprodajnih cenah dobavljenih artiklov iz novembra in decembra 2007.

ARSKTRP je v letu 2007 na področju intervencijskih in specifičnih ukrepov izvajala še naslednje ukrepe:

- proizvodno nadomestilo za uporabo sladkorja v kemični industriji,
- odobritev za namene industrijske uporabe sladkorja,
- proizvodno nadomestilo za uporabo škroba,
- napoved za trajno opustitev vinogradniške pridelave,
- podpora za trajno opustitev vinogradniške pridelave,
- potrjevanje spremne dokumentacije grozdnega soka,

- podpora zasebnemu skladiščenju vina in mošta,
- podpora za uporabo zgoščenega grozdnega mošta ali rektificiranega zgoščenega grozdnega mošta,
- prodaja intervencijsko odkupljenega sladkorja,
- podpora skladiščenju sira,
- povračilo za dobavo mleka in določenih mlečnih izdelkov šolskim ustanovam.

V letu 2007 je potekalo celovito upravljanje z mlečnimi kvotami: v kvotnem letu 2006/2007 je ARSKTRP izvajala naslednje postopke: razdelitev nacionalne rezerve 2006/2007 (izdanih je bilo 8.130 odločb za kvoto za oddajo in kvoto za neposredno prodajo), stalne inčasne pretvorbe, prenos kvot z zemljo in brez zemlje, odvzem kvot 2007/2008, ponovna dodelitev kvot, izbira in zamenjava odkupovalcev mleka.

ARSKTRP je v letu 2007 izvajala tržno informacijski sistem (TIS) za mleko in mlečne izdelke, goveje meso, prašičje meso, ovčje meso, perutninsko meso in jajca, vino, žita, sadje in zelenjavo, banane in etilni alkohol. TIS ARSKTRP obsega zbiranje, obdelavo in objavljanje podatkov o količinah in cenah določenih kmetijskih pridelkov na reprezentativnih trgih. Skupaj je bilo prejetih 5.017 poročil, narejenih 423 tržnih poročil ter posredovanih 472 poročil Evropski komisiji.

ARSKTRP je izvajala tudi ukrepe promocije kmetijskih proizvodov, in sicer: akcije informiranja in promocije kmetijskih proizvodov na notranjem trgu EU in akcije informiranja in promocije kmetijskih proizvodov v tretjih državah.

Škode v kmetijstvu in sofinanciranje zavarovanja

ARSKTRP je prejela 21.232 vlog za ukrepe odprave posledic škode v kmetijstvu po naravnih nesrečah v letu 2006 (20.485 za sušo in 747 za neurje). Izdala je 19.664 odločb v vrednosti 9 mio EUR.

Štiri zavarovalnice so na ARSKTRP poslale zahteve za sofinanciranje zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje za leto 2007 (zavarovanje posevkov in plodov pred nevarnostjo toče, požara, udara strele, spomladanske pozebe, viharja in poplave ter živali za primer bolezni) za 18.000 zavarovancev.

Ukrepi razvoja podeželja

Z letom 2007 je Slovenija pričela izvajati nov Program razvoja podeželja 2007-2013, obdobje EPD 2004-2006 pa se zaključuje z izplačili. Nov PRP je uvedel veliko novih ukrepov z novimi vsebinami, novimi kriteriji in novimi postopki.

V letu 2007 je bilo objavljenih 5 javnih razpisov za ukrepe PRP 2007-2013, in sicer: ukrep 112 - Pomoč mladim prevzemnikom kmetij, ukrep 121 - Posodabljanje kmetijskih gospodarstev, ukrep 122 - Povečanje gospodarske vrednosti gozdov, ukrep 123 - Dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom in ukrep 311 - Diverzifikacija v nekmetske dejavnosti. Zbiranje vlog za prve tri ukrepe se je pred koncem leta že zaključilo. Do 31.12.2007 je na objavljene razpise PRP prispelo skupaj 2.271 vlog, katerih vsebinska obravnava bo zaključena v letu 2008.

V okviru programa EPD 2004-2006 se je s sredstvi strukturnih skladov ECUJS in FIUR izvajalo 7 ukrepov. V letu 2007 se je izvajala obravnava zahtevkov za izplačilo in izplačevanje sredstev za naložbe, sprejemanja novih obveznosti pa ni bilo.

ARSKTRP je izvajala tudi 5 ukrepov s področja čebelarstva.

ARSKTRP je na področju razvoja podeželja izvajala tudi 2 nacionalna ukrepa: ukrep Pomoč strokovnim prireditvam, stanovskim in interesnim združenjem in ukrep Komasačije.

6.3 Fitosanitarna uprava Republike Slovenije in Fitosanitarna inšpekcija

6.3.1 Fitosanitarna Uprava Republike Slovenije

Fitosanitarna Uprava Republike Slovenije (FURS) je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Skupaj s fitosanitarno in gozdarsko inšpekcijo (Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano) ter pooblaščenimi uradnimi laboratoriji sestavlja nacionalno organizacijo za varstvo rastlin v skladu z mednarodno konvencijo za varstvo rastlin (IPPC).

Fitosanitarno področje vključuje:

- področje zdravstvenega varstva rastlin z ukrepi za preprečevanje vnosa (pojava) in širjenja ter za zatiranje rastlinskih škodljivih organizmov,
- področje fitofarmacevtskih sredstev in mineralnih gnojil z registracijo, prometom, uporabo in nadzorom fitofarmacevtskih sredstev ter ostankov teh sredstev v rastlinah ter
- področje sort rastlin in semenarstva (varstvo in registracija sort rastlin, kakovost semenskega materiala v pridelavi in na trgu, ohranjanje in trajnostna raba rastlinskih genskih virov za prehrano in kmetijstvo).

Na področju fitofarmacevtskih sredstev v skladu s svojimi pristojnostmi sodeluje tudi Ministrstvo za zdravje. Za izvajanje določenih strokovnih nalog in strokovno podporo MKGP so pooblaščen javni kmetijski zavodi, inštituti in fakulteti.

Delovno področje FURS pokrivajo naslednji zakoni:

- Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin (Ur. list RS, št. 62/07 – UPB2),
- Zakon o fitofarmacevtskih sredstvih (Ur. list RS, št. 35/07 – UPB2),
- Zakon o mineralnih gnojilih (Ur. list RS, št. 29/06),
- Zakon o varstvu novih sort rastlin (Ur. list RS, št. 113/2006 – UPB1),
- Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Ur. list RS, št. 25/05 - UPB1),
- Zakon o kmetijstvu (Ur. list RS, št. 45/08).

Sektor za zdravstveno varstvo rastlin

Sektor za zdravstveno varstvo rastlin je odgovoren za upravne zadeve, pripravo predpisov, izvajanje upravnih nalog in mednarodno sodelovanje s področja rastlinskih škodljivih organizmov v skladu z zakonom o zdravstvenem varstvu rastlin in podzakonskimi predpisi, za koordiniranje dela pri usklajevanju področja z evropskim pravnim redom in pri pripravi programov nacionalne strategije ter za oblikovanje novih sistemskih rešitev na področju.

V letu 2007 je bilo težišče dejavnosti na področju zdravstvenega varstva rastlin usmerjeno v naslednja področja:

- prevzem in implementacija nove evropske zakonodaje na področju ter priprava novih nacionalnih predpisov,
- udeležba na delovnih telesih EU ter priprava na predsedovanje Svetu Evropske unije,
- pogajanja z Evropsko komisijo in sodelovanje v delovnih telesih za dovolitev izjemnih uvozov za trsne cepljenke iz Hrvaške in Makedonije ter priprava dosjeja za uveljavitev evropskih sredstev za obvladovanje kostanjeve šiškarice v okviru sistema solidarnosti,
- koordiniranje dela in nalog z izvajalci zdravstvenega varstva rastlin in mednarodnimi organizacijami (Mednarodna konvencija o varstvu rastlin - IPPC, Konvencija o ustanovitvi Evropske in mediteranske organizacije za varstvo rastlin - EPPO, WTO Sporazum o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov - SPS),
- spremljanje pojava in gibanja škodljivih organizmov in pripravljanje ukrepov v zvezi s preprečevanjem vnosa in širjenja škodljivih organizmov, predvsem glede hruševega ožiga, leptonekroze koščičarjev, koruznega hrošča, rumenic vinske trte, trsnega raka,

majskega hrošča, krompirjevih ogorčic, kostanjeve šiškariče, fitoftorne sušice vejic in viroida vretenatosti krompirjevih gomoljev ter seznanjanje javnosti s sprejetimi ukrepi,

- koordiniranje posebnih nadzorov škodljivih organizmov in delovanja prognostične službe,
- presoja in sprejemanje programov strokovnih nalog in koordiniranje dela strokovnih skupin s področja,
- koordinacija nadzora nad izvajanjem mednarodnega standarda za fitosanitarne ukrepe ISPM-15, ki ureja uvoz in promet z lesenim pakirnim materialom,
- vodenje FITO registra, kamor je vpisanih okoli 900 pridelovalcev, predelovalcev, distributerjev in uvoznikov določenih rastlin in rastlinskih proizvodov, ki predstavljajo večjo fitosanitarno nevarnost ter priprave na usposabljanje odgovornih oseb iz FITO registra, zlasti glede izbire izvajalca in priprave gradiva za udeležence usposabljanja.

Na področju zakonodaje so bile sprejete spremembe in dopolnitve Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin, Uredba in program Vlade o ukrepih za zatiranje poljskega majskega hrošča ter 4 podzakonski predpisi s področja preprečevanja širjenja krompirjevih bakterioz, imenovanja sveta za zdravstveno varstvo rastlin ter izkaznic in značk za opravljanje fitosanitarnih pregledov po javnem pooblastilu.

Zaradi odprave administrativnih ovir v skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku in Uredbo Vlade o upravnem poslovanju so bile sprejete tudi spremembe in dopolnitve 10 že obstoječih podzakonskih predpisov .

Zaradi novih žarišč karantenskih škodljivih organizmov v Sloveniji je bilo izdanih več odločb o določitvi mej okuženih območij in žarišč okužbe ter ukrepov za preprečevanje njihovega širjenja in zatiranja (hrušev ožig, koruzni hrošč, zlata trsna rumenica in kostanjeva šiškariča).

Sektor za fitofarmacevtska sredstva in mineralna gnojila

Sektor za fitofarmacevtska sredstva in mineralna gnojila je poleg upravnih zadev, priprave predpisov in izvajanja upravnih nalog odgovoren za:

- mednarodno sodelovanje s področja v skladu s predpisi (EPPO, CEFTA CEUREG, OECD, FAO),
- koordinacijo programa spremljanja ostankov pesticidov v kmetijskih pridelkih,
- registracijo fitofarmacevtskih sredstev,
- koordinacijo dela na področju usposabljanja odgovornih oseb za promet s fitofarmacevtskimi sredstvi, predavateljev, prodajalcev in izvajalcev ukrepov varstva rastlin,
- koordinacijo dela na področju tehničnih zahtev za naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev (škropilnice) ter nadzora nad njimi,
- koordiniranje dela pri usklajevanju področja z evropskim pravnim redom,
- koordinacijo in pripravljanje programov nacionalne strategije ter
- oblikovanje novih sistemskih rešitev na področju.

Na podlagi Zakona o fitofarmacevtskih sredstvih (Ur.l. RS, št. 35/07-UPB2) so bili v letu 2007 izdani 1 nov in 2 spremembi obstoječih predpisov s področja registracije, fitofarmacevtskih sredstev in nadzora. Z novo izdanimi podzakonskimi predpisi se je nadaljevalo delo v smislu koordinacije in vzpostavljanja sistema postopka registracije, prometa, uporabe in nadzora nad prometom in uporabo fitofarmacevtskih sredstev v Republiki Sloveniji.

V letu 2007 je bilo izdanih 186 odločb o registraciji ali spremembi registracije fitofarmacevtskih sredstev in drugih dovoljenj ali aktov s področja fitofarmacevtskih sredstev, izvajanja dodatnega usposabljanja iz fitomedicine in izvajanja testiranja naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev. Utečeno je potekalo delo pri vpisu v register in izbrisu iz registra

podjetij za promet s fitofarmacevtskimi sredstvi, v katerega je bilo ob koncu leta 2007 vpisanih 395 prodajal na drobno in debelo.

Nadaljevalo se je tudi certificiranje naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev, za kar sta pooblaščen Biotehniška fakulteta in Fakulteta za kmetijstvo Maribor. V okviru rednih pregledov naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev je bilo v letu 2007 opravljenih 8.991 pregledov in izdanih 8.982 znakov o uspešno opravljenem testiranju.

V letu 2007 je 17 izvajalcev usposabljanj izvedlo skupaj 71 osnovnih in obnovitvenih tečajev usposabljanja iz fitomedicine za izvajalce ukrepov varstva rastlin, za prodajalce fitofarmacevtskih sredstev ter za odgovorne osebe in predavatelje. Skupaj se je teh tečajev udeležilo 1.639 slušateljev.

Na področju mineralnih gnojil je delo potekalo v skladu Zakonom o mineralnih gnojilih (Ur. list, št. 29/2006) in Pravilnikom o kakovosti mineralnih gnojil. Kmetijski inštitut Slovenije je imenovan kot pooblaščen laboratorij za opravljanje kemijskih analiz za potrebe inšpekcijskega nadzora nad prometom mineralnih gnojil. V letu 2007 je bilo izdanih 14 odločb – dovoljenj za promet za mineralna gnojila, ki niso izpolnjevala pogojev za oznako »EC fertilizer«. Poleg vodenja upravnega postopka oziroma izdajanja dovoljenj, je delo potekalo tudi na področju spremljanja EU zakonodaje na tem področju in sodelovanja z drugimi organi.

Sektor za sorte rastlin in semenarstvo

Za izvajanje upravnih ter z njimi povezanih strokovnih nalog s področja sort kmetijskih rastlin, semenarstva in rastlinskih genskih virov je na FURS pristojen Sektor za sorte rastlin in semenarstvo, ki je odgovoren za:

- izvajanje upravnih nalog v zvezi z varstvom novih sort rastlin, vpisom sort kmetijskih rastlin v sortno listo, vpisom semenskih mešanic za krmne namene v evidenco semenskih mešanic v Republiki Sloveniji, z vpisom dobaviteljev semenskega materiala kmetijskih rastlin v register dobaviteljev in izdajanjem dovoljenj za izdajo etiket in potrdil dobavitelja,
- pripravo predpisov na podlagi Zakona o semenskem materialu kmetijskih rastlin in Zakona o varstvu novih sort rastlin ter prenos pravnega reda EU v našo zakonodajo,
- izvajanje organizacijskih ter z njimi povezanih strokovnih nalog na področju sort rastlin, semenarstva ter ohranjanja in trajnostne rabe rastlinskih genskih virov,
- sodelovanje z drugimi državnimi organi in mednarodnimi organizacijami (FAO, OECD, UPOV), Evropsko komisijo in specializiranimi agencijami Evropske komisije (CPVO),
- poročanje Evropski komisiji in mednarodnim organizacijam (UPOV, CPVO, ECPGR)
- izdajo uradnega glasila Uprave ter za informiranje strokovne javnosti o sortah kmetijskih rastlin in semenarstvu.

Sprejet je bil pravilnik o trženju razmnoževalnega materiala in sadik hmelja. Spremenjenih je bilo 5 pravilnikov, in sicer pravilnik o postopku vpisa sorte v sortno listo in o vodenju sorte liste, pravilnik o vodenju registra dobaviteljev, pravilnik o trženju semena zelenjadnic, pravilnik o trženju razmnoževalnega in sadilnega materiala zelenjadnic, razen semena ter pravilnik o pogojih za opravljanje poljskih pregledov, vzorčenj in testiranj semenskega materiala kmetijskih rastlin pod uradnim nadzorom.

V letu 2007 je FURS na področju sort rastlin in semenarstva vodila naslednje upravne postopke:

- za varstvo sorte: za 4¹ sorte je bila izdana odločba o razveljavitvi odločbe o zavarovanju sorte, za 2¹ sorti je bil izdan sklep o ustavitvi postopka;
- za vpis v sortno listo: vloženih je bilo 103 novih prijav, izdanih je bilo 58¹ odločb o vpisu sort v sortno listo, 47¹ odločb o razveljavitvi odločbe o vpisu sorte v sortno listo, 8¹

odločb o zavrnitvi vpisa, 49¹ sklepov o ustavitvi postopka ter 1 sklep o združitvi postopkov;

- za potrditev semenskih mešanic: vloženih in vpisanih v evidenco je bilo 15 semenskih mešanic;
- za register dobaviteljev: vloženih je bilo 60 novih zahtev za vpis v register dobaviteljev in 24 zahtev za pridobitev dovoljenja za izdajo etiket in potrdil dobavitelja, število ugodenih zahtev je bilo 100¹, pri 2 zahtevah je bil izdan sklep o ustavitvi postopka;
- za dodelitev javnega pooblastila organom za uradno potrjevanje (2 zahtevi) in za ponovno imenovanje laboratorija za testiranje semena kmetijskih rastlin (1 zahteva);
- za imenovanje poljskih preglednikov, vzorčevalcev in pooblaščenih laboratorijev v postopku uradne potrditve semenskega materiala kmetijskih rastlin: izveden je bil javni natečaj za imenovanje vzorčevalcev semena pod uradnim nadzorom in imenovano je bilo 6 vzorčevalcev.

Objavljena je bila sortna lista poljščin, zelenjadnic in trte za leto 2007 in objavljena je bila prva opisna sortna lista za koruzo.

V letu 2007 so bili izvedeni tudi naslednji postopki uradne potrditve semenskega materiala kmetijskih rastlin, ki jih na podlagi javnega pooblastila FURS vodijo nosilci javnih pooblastil (Kmetijski inštitut Slovenije, Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije), in sicer je bilo v uradno potrditev prijavljenih 1.753 ha semenskih žit in koruze (uradno potrjeno 6.264 ton semena), 161 ha semenskih posevkov krmnih rastlin (potrjeno 80 ton semena), 89 ha semenskih posevkov oljnic (potrjeno 222 ton semena), 78 ha semenskega krompirja (potrjeno 298 ton semena) in 5 ha semenskih posevkov zelenjadnic. Pri hmelju je bilo prijavljenih v uradno potrditev 43.800 certificiranih sadik A in 52,02 ha matičnih hmeljišč hmelja (za pridelavo certificiranih sadik B in standardnih sadik); pri trti je bilo prijavljenih v uradno potrditev 64,15 ha matičnjakov in 22,25 ha matičnih vinogradov, v trsnicah pa je bilo uradno potrjenih 3.176.991 certificiranih trsnih cepljenk; pri sadnih rastlinah je bilo v uradno potrditev prijavljenih 1.868 matičnih sadnih dreves za pridelavo certificiranih cepičev in 52.700 matičnih grmov za pridelavo podlag ter 15.706 certificiranih sadnih sadik.

Informacijski sistemi Fitosanitarne uprave v letu 2007

Za potrebe informacijske podpore upravnih postopkov, spremljanja nadzorovanih škodljivih organizmov, varstva in registracije sort, registracije fitofarmacevtskih sredstev, vodenje evidenc izobraževanj ter drugih evidenc, je Fitosanitarna uprava RS nadaljevala nadgradnjo obstoječih in razvoj novih aplikacij Fitosanitarne informacijskega sistema.

Upravni informacijski sistemi Fitosanitarne uprave so:

- **Fito Seme register** je namenjen vodenju registriranih zavezancev, ki se ukvarjajo s pridelavo, uvozom in trženjem semenskega materiala kmetijskih rastlin in rastlinskega blaga, na katerem se lahko pojavljajo karantenski in nadzorovani škodljivi organizmi;
- **Fito nadzor** pokriva področje posebnih nadzorov in je namenjen sprotnemu zbiranju in analizi podatkov o pojavu nadzorovanih škodljivih organizmov ter vpisu in analizi laboratorijskih analiz;
- **Fito FFS** je informacijski sistem, namenjen vodenju registra fitofarmacevtskih sredstev, registra prodajaln fitofarmacevtskih sredstev, evidence prodaje fitofarmacevtskih sredstev in drugih evidenc v zvezi s fitofarmacevtskimi sredstvi;
- **Evidenca izobraževanj iz fitomedicine** vsebuje podatke o osebah, ki so opravile izobraževanja na področju fitomedicine – uporabe in rokovanja s fitofarmacevtskimi sredstvi. Podatke v evidenco sproti vnašajo ustanove, ki so pooblaščenice za izvajanje izobraževanj. Evidenca je bila vzpostavljena v letu 2005, v letu 2007 pa je imela 45.000 vpisov o opravljenih izobraževanjih iz fitomedicine.

¹ Število vključuje tudi zadeve, ki so bile prenesene iz poročevalnega obdobja 2005 in 2006.

- **Evidenca testiranja naprav za nanašanje FFS** se vodi na pooblaščenih javnih zavodih, ki so pooblaščen za testiranje naprav za nanašanje FFS. Testiranje opravljajo na terenu, potem pa podatke uskladijo s centralno evidenco v obeh smereh. Iz centralnega strežnika preverijo točnost podatkov, posodobijo šifrante, subjekte in podatke testiranja ostalih ekip, hkrati pa iz svoje baze posodobijo podatke v centralno evidenco. Ta evidenca je bila prvič vzpostavljena v letu 2005. V letu 2007 je bilo v evidenco vpisanih 21.000 naprav za nanašanje FFS.
- **Fito sorte** je informacijski sistem namenjen vodenju registra sort registriranih v RS (sortna lista) in vodenju registra zavarovanih sort ter obdelavi vsebovanih podatkov.
- **Fito-postaje** je aplikacija, namenjena administraciji agrometeoroloških postaj in podatkov zbranih s teh postaj.
- **Meridio** je elektronski arhiv (e-arhiv), ki služi vodenju in shranjevanju vse elektronske dokumentacije. Izpolnjuje vse mednarodne standarde elektronskega arhiva. V Fitosanitarnem informacijskem sistemu je elektronski arhiv integriran z drugimi aplikacijami in dejansko služi za brezpapirno poslovanje med državnimi organi in pooblaščenimi zavodi. Z elektronskim arhivom se je drastično zmanjšala količina papirnih dokumentov, ki so se prej izmenjevali med organi, hkrati pa se je povečala operativnost.

Poleg upravnih aplikacij ima Fitosanitarna uprava tri javno dostopne spletne portale. Prvi je informacijski sistem za varstvo rastlin FITO-INFO, ki služi obveščanju javnosti z različnimi vsebinami iz varstva rastlin. Vsebuje podatke o registriranih fitofarmacevtskih sredstvih in njihovi toksikologiji, podatke o živih organizmih (sistematiko, latinska, tuja in domača imena, opise bolezni in škodljivcev, fotografije organizmov), različne informacije s področja varstva rastlin in celotno zakonodajo s fitosanitarnega področja. Zelo obiskan je tudi prognoistični modul, kjer so sprotne informacije, ki jih objavlja Opazovalno napovedovalna služba Slovenije. Ta informacijski sistem se stalno dopolnjuje, saj nekatere informacije v njem relativno hitro zastarajo. Take informacije so prognoistična obvestila, registrirani pripravki fitofarmacevtskih sredstev in zakonodaja s fitosanitarnega področja. FITO-INFO je dostopen na spletnem naslovu: <http://www.fito-info.bf.uni-lj.si>.

Obveščanju o upravnih zadevah je namenjen spletni portal Fitosanitarne uprave, dostopen na naslovu <http://www.furs.si>. Ta vsebuje vso zakonodajo s fitosanitarnega področja, vse obrazce za vloge, navodila, odločbe, sprotne informacije o fitosanitarnih nadzorih, poročila o delu ustanov na fitosanitarnem področju, razne predstavitve in publikacije.

Tretji portal je namenjen streženju podatkov iz evidenc in registrov Fitosanitarne uprave, ki so javne narave. Ti podatki so dostopni v realnem času in se sproti osvežujejo. Po novem je na tem spletnem portalu mogoče oddajati tudi elektronske vloge, neposredno v aplikacije. Na spletnem portalu so v živo dostopni agrometeorološki podatki več kot 100 postaj v Sloveniji. Na voljo je tudi prikaz mreže agrometeoroloških postaj na geografskem informacijskem sistemu (<http://rkq.gov.si/GERK/FITO>). Nov spletni portal je dostopen na naslovu (<http://spletni2.furs.gov.si/>), javno dostopnih spletnih vsebin pa je vsak dan več.

5.1.3 Fitosanitarna inšpekcija

Fitosanitarna inšpekcija pri Inšpektoratu RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano (IRSKGH) je pristojna za nadzor nad izvajanjem naslednjih zakonov in na njihovi podlagi izdanih predpisov:

- Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin (ZZVR)
- Zakona o semenskem materialu kmetijskih rastlin (ZSMKR)
- Zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu (ZGRM)
- Zakona o fitofarmacevtskih sredstvih (ZFfs)
- Zakona o varstvu novih sort rastlin (ZVNSR)
- Zakona o kmetijstvu (ZKmet)

Fitosanitarna inšpekcija skupaj z gozdarsko inšpekcijo, Fitosanitarno upravo RS in pooblaščenimi uradnimi laboratoriji sestavlja nacionalno organizacijo za varstvo rastlin v skladu z mednarodno konvencijo za varstvo rastlin (IPPC). Glavne naloge so nadzor zdravstvenega stanja in kakovosti rastlinskih pošiljk v mednarodnem prometu in na domačem trgu, inšpekcijski pregledi na mestu pridelave rastlin, na zemljiščih, v skladiščih in prevoznih sredstvih, ter odrejanje in nadzor izvajanja ukrepov. Dejavnosti so razdeljene na nadzor ob uvozu iz tretjih držav (7 vstopnih točk v Evropsko unijo), tranzitu, na notranjem trgu in na mestu pridelave ter ob izvozu, ponovnem izvozu rastlin, rastlinskih proizvodov in nadzorovanih predmetov. Z vstopom v Evropsko unijo je fitosanitarna inšpekcija pričela izvajati tudi nadzor kakovosti sadja ob uvozu iz tretjih držav. Območno je fitosanitarna inšpekcija organizirana v osmih enotah IRSKGH.

Najpomembnejše splošne dejavnosti fitosanitarne inšpekcije za zagotavljanje nemotenega in usklajenega neposrednega nadzora so sodelovanje z uradnimi laboratoriji in FURS pri pripravi nacionalnega programa za področje ter pripravi in izvedbi posebnih nadzorov, usklajevanje neposrednega nadzora (priprava 38 navodil), priprava obvestil o zadržanju pošiljk iz uvoza ali na notranjem trgu EU in posredovanje FURS za nadaljnje obveščanje Komisije EU, EPPO in držav izvoznic (v letu 2007 20 notifikacij za uvoz iz tretjih držav), sodelovanje v delovnih skupinah Komisije EU in organizacije EPPO, sodelovanje v Twinning projektu light št. SI05-IB-AG-02, nadaljevanje izgradnje informacijskega sistema fitosanitarne inšpekcije (aplikacija ISI-pregled), mednarodni EU projekt PORT-check, priprava pripomb na osnutke novih predpisov, priprava in izvedba rednih letnih izobraževanj FSI, sodelovanje pri obveščanju javnosti (delavnice in predavanja za imetnike rastlin), urejanje spletne strani (<http://www.mkgp.gov.si/index.php?id=2223>), oblikovanje t.i. življenjskih dogodkov za področje dela fitosanitarne inšpekcije, ureditev intranetne strani FSI ter poročanje MKGP in FURS.

Po podatkih poročila po zakonu o upravnem postopku je fitosanitarna inšpekcija v letu 2007 vodila 19.701 zadev. Izdanih je bilo 21.570 zapisnikov (vključene vloge) oz. opravljenih 24.273 inšpekcijskih pregledov po posameznih zakonih. Skupno število pregledov v letu 2007 se je v primerjavi z letom 2006 povečalo za 29%.

Fitosanitarni inšpektorji so v letu 2007 opravili skupno 5.842 pregledov ob uvozu (3.184 fitosanitarnih pregledov po ZZVR, ZSMKR in ZGRM, od tega 91 pregledov po ZSMKR in 1 pregled po ZGRM, 2.608 pregledov kakovosti sadja in vrtnin, 7 pregledov pošiljk v tranzitu in 43 pregledov FFS).

V letu 2007 je FSI nadaljevala nadzor lesenega pakirnega materiala (LPM) ob uvozu, v sodelovanju s Carinsko upravo RS in sicer kot redni nadzor in kot izvajanje posebnega monitoringa Evropske komisije s poudarkom na ugotavljanju deleža lubja na lesenem pakirnem materialu. V letu 2007 so fitosanitarni inšpektorji ob uvozu pregledali 259 pošiljk lesa in 2.937 pošiljk, ki so vsebovale LPM.

Število fitosanitarnih pregledov pošiljk rastlinskega blaga pri izvozu se je skoraj podvojilo (83% več v letu 2007), povečalo se je iz 6.478 pregledov na 11.876. Število pregledov izvoznih pošiljk in izdaja fitosanitarnih spričeval za izvoz se je na enoti Nova Gorica povečal za 2x v primerjavi s predhodnim letom. V letu 2007 je bilo 4.767 pregledov, v letu 2006 pa 2.657. Razlog za povečanje je predvsem večje število pregledov pošiljk sadja in vrtnin po poreklu iz Evropske unije. To so posledice spremenjenih trgovske poti, kar je bilo nepričakovano in je zelo povečalo obseg dela fitosanitarnih inšpektorjev.

Število pregledov v notranjosti države se je v primerjavi z letom 2006 nekoliko povečalo. Fitosanitarni inšpektorji so opravili 6.380 pregledov, v letu 2006 pa 5.902. Inšpektorji so opravili 1.194 fitosanitarnih pregledov pri registriranih imetnikih, od tega 380 pri registriranih zavezancih, ki se ukvarjajo s pridelavo in imetnikih, ki so registrirani za uvoz oziroma distribucijo (94 registriranih mest). Nekateri registrirani zavezanci opravljajo dve ali več dejavnosti hkrati, zato število fitosanitarnih pregledov ni enako številu registriranih mest.

Z namenom naknadne kontrole semena je bilo v letu 2007 skupno odvzetih 49 vzorcev. Rezultati analize so pokazali, da je 43 vzorcev ustrezalo zahtevam Pravilnika o trženju semena zelenjadnic, pri šestih vzorcih pa so bili rezultati analize neustrezni. Razlog neustreznosti semena je bila v vseh primerih prenizka kalivost.

Fitosanitarna inšpekcija je izvajala t.i. posebne nadzore po programih Fitosanitarne uprave RS. Največji poudarek je bil namenjen nadzoru izvajanja ukrepov za preprečevanje širjenja koruznega hrošča, nadzoru navzočnosti hruševega ožiga, krompirjevih ogorčic in bakterioz, rumenic vinske trte in nekaterih drugih škodljivih organizmov.

Vzorčenja rastlin so potekala v skladu s programi posebnih nadzorov, inšpekcijskega spremljanja zdravstvenega stanja rastlin, po uradni dolžnosti ob sumu na navzočnost nadzorovanih škodljivih organizmov s seznamov ali na zahtevo stranke. Fitosanitarna inšpekcija je v letu 2007 skupno odvzela 2.663 vzorcev rastlin s sumljivimi bolezenskimi znamenji, v letu 2006 pa 2.338 vzorcev.

Zaradi različnih nepravilnosti ob uvozu je bilo v letu 2007 skupno odrejenih 27 fitosanitarnih ukrepov na podlagi ZZVR. Na podlagi inšpekcijskih pregledov na mestih pridelave in na trgu so bili, glede na težo ugotovljenih nepravilnosti, izrečeni ustrezni ukrepi (skupno 1,020 po ZZVR in 23 po ZSMKR). Največje število ukrepov je bilo izrečenih zaradi preprečevanja širjenja hruševega ožiga (546), saj se je v letu 2007 razširil na večjem območju Slovenije. Izrečeni ukrepi so bili predvsem odreditev uničenja okuženih rastlin ali izrezovanje delov okuženih rastlin. V primerih, ko so bile prvič ugotovljene nepravilnosti v zvezi z izpolnjevanjem obveznosti iz registra ali drugih pogojev po predpisih, so bila izdana opozorila po Zakonu o inšpekcijskem nadzoru (140) in Zakonu o prekrških (114) oziroma ureditvene odločbe za odpravo pomanjkljivosti. Ob ugotovljeni navzočnosti karantenskih škodljivih organizmov so bili odrejeni ukrepi za preprečevanja širjenja in zatiranje: odločbe o uničenju okuženih rastlin ali njihovih delov, odločbe za tretiranje s FFS, odločbo o prepovedi gojenja gostiteljskih rastlin (hmeljeva uvelost, krompirjeva ogorčica, koruzni hrošč), o uvedbi karantenske premene, ureditvi deponije in razkuževanju mehanizacije (hmeljeva uvelost). Na podlagi pravilnika o trženju materiala za vegetativno razmnoževanje vinske trte so bile v februarju in januarju 2007 izdane odločbe o potrditvi matičnih nasadov in rezi cepičev ter dovoljenja za izdajo etiket za trsne cepljenke in cepiče. Ureditvene odločbe so bile izdane tudi za dovolitev sajenja gostiteljskih rastlin šarke (PPV), leptonekroze koščičarjev (ESFY) in hruševega ožiga, po opravljenih pregledih lokacije sajenja in pripadajočih varovalnih pasov.

V skladu z Zakonom o prekrških je bilo izdanih 16 prekrškovnih odločb ter 11 plačilnih nalogov.

Preglednica 79: Bilanca skupnega števila inšpekcijskih pregledov po enotah FSI; 2006 in 2007

Enota FSI	Uvoz		Izvoz		Re-izvoz		Notranjost		SKUPAJ	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Kranj	61	69	184	176	0	1	559	644	804	888
Nova Gorica	238	476	2.657	4.767	0	1	735	482	3.630	5.726
Koper	1.465	2.807	1.405	3.823	188	162	313	305	3.371	7.097
Ljubljana	0	9	971	1.356	0	0	414	614	1.385	1.979
Celje	9	7	523	493	0	0	654	1.080	1.186	1.578
Novo mesto	1.565	1.708	326	356	5	10	731	726	2.627	2.800
Murska Sobota	0	0	125	194	4	0	1.668	1.855	1.797	2.049
Maribor	2.879	766	287	711	0	1	828	674	3.996	2.152
SKUPAJ	6.217	5.842	6478	11.876	197	175	5.902	6.380	18.794	24.273

Vir: ISI

6.4 Mednarodne aktivnosti

6.4.1 Aktivnosti v okviru EU

Delovanje v okviru EU institucij

V okviru Evropske komisije so predstavniki MKGP v letu 2007 delovali v več kot 60 odborih. Podatki kažejo, da je na ravni odborov Komisije potekalo 517 sestankov, predstavniki MKGP pa so se udeležili večine teh sestankov.

V okviru Sveta EU so predstavniki MKGP delovali v različnih delovnih telesih, ki se sestajajo na treh ravneh. Prva raven predstavlja 100 različnih delovnih skupin. Po MKGP podatkih je v letu 2007 potekalo 308 sestankov različnih delovnih skupin Sveta EU s področja dela MKGP, od tega so se predstavniki MKGP udeležili 194 sestankov. Za večino preostalih sestankov so strokovni uslužbenci MKGP pripravili stališča, ki so jih na zasedanjih zastopali predstavniki Stalnega predstavništva Republike Slovenije pri EU v Bruslju (SPBR).

Na drugi ravni sestanki potekajo tedensko. Predstavniki MKGP so pripravljali stališča za zasedanja Posebnega odbora za kmetijstvo (t.i. SCA), ki je pristojen za vsebine s področja kmetijstva (skupne tržne ureditve, razvoj podeželja ter horizontalne vsebine), kot tudi za zasedanja Odbora stalnih predstavnikov (t.i. Coreper), kjer se obravnavajo preostale vsebine s področja kmetijstva in ribištva (predvsem t.i. Coreper I, ki obravnava zlasti področja varne hrane, veterinarske in fitosanitarne vsebine in ribištvo). Predstavnik MKGP se je kot nacionalni predstavnik Slovenije (t.i. spokesman ali porte parole) udeleževal tedenskih zasedanj Posebnega odbora za kmetijstvo.

Najvišjo, tretjo raven predstavljajo zasedanja Sveta za kmetijstvo in ribištvo, ki se ga udeležujejo ministri, pristojni za kmetijstvo in ribištvo in potekajo predvidoma enkrat mesečno. Pred vsakim zasedanjem Sveta za kmetijstvo in ribištvo MKGP organizira sestanke z socialnimi partnerji in predstavniki veleposlaništev držav članic EU v Sloveniji, na katerih se predstavijo izhodišča, ki jih bodo predstavniki Slovenije zastopali v Svetu EU. Poleg rednih mesečnih zasedanj Sveta za kmetijstvo in ribištvo sta v letu 2007 potekali tudi dve neformalni zasedanji, ki sta ju organizirali v tem letu Svetu EU predsedujoči državi, Nemčija in Portugalska.

Preglednica 80: Statistika zasedanj v okviru institucij Evropske unije; 2006 in 2007

	2006		2007	
	Vseh	Udeležba MKGP	Vseh	Udeležba MKGP
Svet za kmetijstvo in ribištvo	11+2	11+2	10+2	10+2
Posebni odbor za kmetijstvo Sveta EU	25	25	29	29
Delovne skupine Sveta EU	285	177	308	194
Odbori Komisije	498	493	517	514

Vir: Interne evidence MKGP

Priprave MKGP na predsedovanje EU v prvi polovici leta 2008

V letu 2007 je bil ključen del nalog Službe za EU koordinacijo in mednarodne zadeve usmerjen v zaključne priprave na predsedovanje Svetu EU v prvi polovici leta 2008. Koordinacijo priprav je vodila posebna projektna skupina za koordinacijo priprav in izvedbo projekta predsedovanja na MKGP, ki je bila ustanovljena po organizacijskem vzoru Vlade RS. Priprave so potekale v dveh sklopih. Prvi sklop so predstavljale tehnične priprave na predsedovanje, ki so zajemale zlasti usposobitev kadrov, logistične priprave na izvedbo neformalnih dogodkov v Sloveniji ter priprav na komuniciranje z javnostmi in promocijo. Drugi sklop so predstavljale vsebinske priprave na predsedovanje in sicer priprava programa predsedovanja.

Skladno z vladnim programom usposabljanj za predsedovanje po različnih ciljnih skupinah uslužbencev (predsedujoči in namestniki, nacionalni delegati, eksperti in asistenti,

administrativno osebje, uradni govorniki in predstavniki za stike z javnostmi, EU koordinatorji, administrativno osebje) so se nadaljevala usposabljanja v organizaciji Upravne akademije. V usposabljanja je bilo vključenih 127 uslužbencev MKGP. Poleg centralnega usposabljanja na vladni ravni je MKGP organiziralo tudi dodatna specifična usposabljanja uslužbencev v smislu organizacije TAIEX seminarjev, vzpostavitev stikov z nekaterimi državami članicami z namenom izmenjave izkušenj ter drugo. V okviru usposabljanj uslužbencev MKGP so bila izvedena tudi stažiranja predstavnikov MKGP na Stalnem predstavništvu v Bruslju.

Za logistično izvedbo neformalnih dogodkov v času predsedovanja v Sloveniji je bila v letu 2007 ustanovljena posebna delovna skupina za logistiko. V začetku leta so se nadaljevale priprave programov vseh neformalnih dogodkov, katerim je sledila podrobna priprava izvedbe neformalnega srečanja ministrov za kmetijstvo in posebnega odbora za kmetijstvo ter ostalih neformalnih dogodkov pod ministrsko ravno. Pri tem je MKGP intenzivno sodelovalo tudi z Mestno občino Maribor, Ptuj in Kranj, Kmetijsko gozdarsko zbornico, Termami Maribor, SNG Maribor ter nekaterimi ostalimi. Člani ožje delovne skupine za logistiko so se kot opazovalci udeležili dveh neformalnih srečanj kmetijskih ministrov v Mainzu in Portu ter s tem pridobili izkušnje za izvedbo podobnega srečanja v Sloveniji.

Nadaljevale so se tudi aktivnosti na področju priprav na komuniciranje z javnostmi. Pripravljen je bil komunikacijski načrt za obdobje pred začetkom predsedovanja, to je za drugo polletje 2007. Na področju promocije so bili v prvi polovici leta 2007 zbrani podatki za informativno-promocijska gradiva s področja kmetijstva, agroživilstva, gozdarstva in ribištva, pa tudi specialna gradiva o vinih in zaščiteneih proizvodih. V drugem polletju 2007 so bila izdelana informativna in promocijska gradiva. Dogovorjena je bila vrsta in obseg promocijskih aktivnosti na neformalnih srečanjih v Sloveniji ter sodelovanje nevladnih organizacij v tem projektu.

Pomemben del nalog v okviru priprav na predsedovanje se je v letu 2007 nanašal na pripravo programa predsedovanja. Že pred začetkom skupnega predsedovanja tria Nemčije, Portugalske in Slovenije, ki se je pričelo v letu 2007, je MKGP sodelovalo pri pripravi skupnega 18-mesečnega programa predsedovanja.

V začetku leta 2007 je bila določena prva prioriteta predsedovanja na področju kmetijstva in ribištva in sicer dosje »Pregled reforme SKP« (»Health Check« of the CAP reform), ki je obenem predstavljal tudi najzahtevnejši in najobsežnejši dosje na tem področju, zaradi česar je bil zanj pripravljen poseben načrt vodenja, komunikacijski načrt ter ustanovljena posebna projektna skupina, v katero so bili vključeni tudi zunanji eksperti iz Biotehniške fakultete in Kmetijskega inštituta Slovenije. Tudi za vse ostale dosjeje so bile pripravljene podlage za njihovo vodenje, in sicer informacija o dosjeju (t.i. roadmap) in strateški načrt vodenja (t.i. battleplan).

V drugi polovici leta 2007 je MKGP pristopilo k pripravi svojih sektorskih prednostnih nalog. Na področju Skupne kmetijske politike je bila kot glavna prioriteta slovenskega predsedstva opredeljeno že omenjeno nadaljevanje reformnega procesa iz leta 2003 in s tem povezan pregled reforme SKP, katerega namen je bil prilagoditi, poenostaviti, izboljšati in posodobiti nekatere določbe in ureditve zaradi novih razmer v kmetijstvu, ki so nastale po reformi SKP leta 2003.

Med druge prioritete na področju Skupne kmetijske politike so bili uvrščeni še čimprejšnja uresničitev političnega dogovora o reformi skupne tržne ureditve za vino, sprejem dogovora glede revidirane sheme pomoči za sektor bombaža, sprejem predloga za povečanje nacionalnih kvot za mleko in mlečne izdelke za naslednje tržno leto ter predlog za podaljšanje financiranja Sklada za tobak. Poseben poudarek je bil namenjen področju poenostavitve SKP. Slovensko predsedstvo se je zavezalo, da bo skladno s cilji lizbonske strategije podpiralo nadaljnje poenostavitve Skupne kmetijske politike ter zmanjševanje administrativnih bremen.

Prioritetne naloge na področju gozdarstva so bile usmerjene v trajnostno gospodarjenje z gozdovi, izboljšanje konkurenčnosti gozdnih proizvodov in ohranitev biotske raznovrstnosti

gozdov. Na mednarodni ravni je bil postavljen cilj ohranjanja aktivne vloge Evropske unije v mednarodnih organizacijah, zlasti v Organizaciji združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO).

Na področju veterinarskih in fitosanitarnih zadev je bila kot prednostna naloga izbrano izboljševanje standardov Skupnosti pri varnosti in kakovosti hrane ter krme, ki omogočajo ohranjanje visoke ravni varovanja zdravja ljudi in živali, varstva okolja ter zaščito interesov potrošnikov s poudarkom na povečanju zaupanja potrošnikov. Med prioritete na področju veterine so bili uvrščeni dosjeji, vezani na hormonske in tirostatske snovi v živinoreji ter na ostanke zdravil za uporabo v veterinarski medicini v živilih živalskega izvora, prav tako pa tudi na nadaljevanje dela v povezavi s Strategijo zdravstvenega varstva živali 2007–2013. Na področju fitosanitarnih vsebin sta bili kot prioriteti določena dosjeja glede dajanja fitofarmacevtskih sredstev v promet ter dosje, ki se je nanašal na trajnostno rabo pesticidov.

Na področju ribištva je bila kot prednostna naloga opredeljeno področje ohranjanja in trajnostnega upravljanja z ribiškimi viri in v tem okviru predlogi, ki zadevajo ukrepe ohranjanja virov, večjega nadzora, uveljavljanja in inšpekcije ter sklepanje ribiških partnerskih sporazumov s tretjimi državami. V luči odgovorne rabe naravnih virov je bila pozornost namenjena predvsem boju proti nezakonitemu, neprijavljenemu in nereguliranemu ribolovu. Med prednostnimi nalogami je bila tudi posodobitev in poenostavitev tehničnih ukrepov ter priprava na revizijo Strategije za razvoj evropskega ribogojstva.

Na področju multilateralnih aktivnosti je pomemben dosje predstavljal Doha razvojni krog pogajanj v okviru WTO. Skladno s prioriteto na trgovinskem področju in občutljivostjo kmetijskega dela pogajanj je bila dogovorjena strategija vodenja tega dosjeja.

Pomemben del priprav na področju programa predsedovanja je predstavljala tudi priprava koledarja predsedovanja, v okviru katerega so bili usklajeni datumi vseh zasedanj Sveta EU, Posebnega odbora za kmetijstvo (SCA), kot tudi vseh sestankov na ravni delovnih skupin Sveta EU. Ti koledarji so se tekom leta 2007 sproti usklajevali in posodabljali.

V priprave na področju programa predsedovanja je bilo vloženo veliko dela in naporov. Z namenom uskladitve vsebin in koledarja predsedovanja so skozi celo leto 2007 potekala usklajevanja na ravni države ter številni sestanki s predstavniki Komisije, Evropskega parlamenta in Generalnega sekretariata Sveta EU. Kot zanimivost velja omeniti še to, da je MKGP skladno z dogovorom Tria že s 1.1.2007 za obdobje 18-mesečnega programa predsedovanja Tria prevzel predsedovanje eni od delovnih skupin Sveta EU, in sicer veterinarski delovni skupini »Potsdam« za dosjeje Kanade in Ferskih otokov.

Bilateralno sodelovanje s članicami EU in kandidatkami

Priprave Slovenije na predsedovanje Svetu EU so imele v letu 2007 prevladujoč vpliv tudi na področje dvostranskih mednarodnih aktivnosti MKGP.

V tem letu smo beležili številne dvostranske stike z mnogimi državami članicami EU in kandidatkami tako doma, kot v tujini ter obiske visokih predstavnikov EU institucij. Pomembno je bilo tudi tesnejše sodelovanje s Komisijo, v okviru katerega sta Slovenijo obiskala komisarka za kmetijstvo in razvoj podeželja Marianne Fischer Boel ter komisar za ribištvo Joe Borg. Vzpostavljeni so bili tudi tesni stiki s ključnimi predstavniki Evropskega parlamenta za kmetijstvo, razvoj podeželja, varno hrano ter ribištvo. V okviru tega je v letu 2007 Slovenijo obiskal predsednik Odbora Evropskega parlamenta za kmetijstvo in ribištvo Neil Parish. V okviru zaključka priprav Slovenije na predsedovanje Svetu EU smo konec leta 2007 beležili tudi obisk visokih predstavnikov Generalnega sekretariata Sveta EU.

V okviru mednarodnih dvostranskih aktivnosti na ministrski ravni v Sloveniji smo v letu 2007 beležili obiske Petra Gandaloviča, ministra za kmetijstvo Češke, Jaime Silva, ministra za kmetijstvo Portugalske, Michela Barniera, ministra za kmetijstvo Francije, Sirkke-Liise Anttila, ministrice za kmetijstvo Finske, Gerde Verburg, ministrice za kmetijstvo Nizozemske (oktober 2007), Mary Coughlan, ministrice za kmetijstvo Irske (november 2007) ter Tahira Kabila,

ministra za kmetijstvo Bolgarije. Minister Iztok Jarc je v letu 2007 na povabilo kmetijskih ministrov obiskal Italijo, Luksemburg ter Madžarsko.

V okviru mednarodnega kmetijskega sejma v Novem Sadu je Ministrstvo skupaj z Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije organiziralo uspešno poslovno konferenco in se predstavilo na posebnem razstavnem prostoru, kjer se je predstavilo tudi deset slovenskih podjetij živilsko-predelovalne industrije.

V luči zasledovanja nadaljnjih dvostranskih sodelovanj na področjih kmetijstva in predvsem pri krepitvi tistih dejavnosti, ki so v interesu dveh držav, je MKGP ob robu skupnega zasedanja Vlade Republike Slovenije in Vlade Republike Madžarske oktobra 2007 v Lendavi z resornim madžarskim ministrstvom sklenilo Memorandum o soglasju glede sodelovanja v kmetijstvu. Memorandum predstavlja okvirni dogovor poglobljenega sodelovanja na področju kmetijstva, čezmejnega sodelovanja v projektih razvoja podeželja in sodelovanja na področju obnovljivih energetskih virov pri proizvodnji energetskih rastlin. Na osnovi memoranduma je med podpisnicama možno v prihodnosti izdelati konkretne oblike sodelovanja, temelječe na pobudah in predlogih lokalnih, regionalnih in poslovnih subjektov.

Ob robu zasedanja Vlade Republike Slovenije in Republike Turčije, novembra 2007 v Ankari, je MKGP sklenilo Memorandum o soglasju glede sodelovanja v kmetijstvu z Ministrstvom za kmetijstvo in podeželske zadeve Republike Turčije. Memorandum predstavlja okvirni dogovor sodelovanja znotraj vsebine nadzora dobre kmetijske prakse, razvoja podeželja in gozdarstva.

Koordinacija priprave stališč MKGP za Medresorsko delovno skupino (MDS) za pripravo stališč RS o pristopu držav kandidat k EU – Pristop Hrvaške in Turčije

Oktobra 2005 so se začela pristopna pogajanja s Hrvaško in Turčijo. Na Svetu EU aktivnosti na področju pristopnih pogajanj spremlja in obravnava Delovna skupina za širitev, v okviru katere države članice EU pregledujejo in pripravljajo odzive na *screening* poročila Evropske komisije ter predloge na skupna stališča EU.

Pripravo stališč RS koordinira Služba Vlade za evropske zadeve (SVEZ) v sodelovanju z Ministrstvom za zunanje zadeve (MZZ) in Stalnim predstavništvom RS pri EU (SPBR). Odzive oziroma stališča RS do pogajalskih poglavij oblikujejo resorna ministrstva. Končno stališče potrdi Medresorska delovna skupina Vlade RS za pripravo stališč RS o pristopu držav kandidat k EU (MDS), ki ji sopredsedujeta SVEZ in MZZ. Člani MDS so visoki predstavniki posameznih ministrstev. Na politični ravni odloča o strateških usmeritvah, nerešenih vprašanjih in stališčih, kjer se vsebinski in zunanjepolitični vidik razlikujeta, Vlada RS.

MKGP je kot vodilni državni organ odgovoren za pripravo stališč in odzivov za dokumente, ki se nanašajo na poglavje 11 – kmetijstvo in razvoja podeželja, poglavje 13 – Ribištvo in poglavje 12 – Varnost hrane, veterinarska in fitosanitarna politika. MKGP kot sodelujoči organ pripravlja stališča in odzive tudi na vsebine in gradiva iz drugih poglavij in sicer zlasti za poglavje 1 – Prost pretok blaga, poglavje 27 – Okolje, poglavje 28 – Zdravje in varstvo potrošnikov ter poglavje 29 – Carinska unija.

V letu 2007 so se nadaljevala pogajanja za pristop Hrvaške in Turčije. MKGP je pripravilo pripombe na *screening* poročila in ocene Komisije glede pogojev za odprtje/zaprtje različnih pogajalskih poglavij, ki spadajo v pristojnost MKGP ter tistih, pri katerih MKGP sodeluje. Na področju kmetijstva in razvoja podeželja (poglavje 11) je bila obravnava *screening* poročila zaključena novembra 2006, Hrvaški pa je bil naknadno postavljen en pogoj za odprtje pogajanj. Glede področja ribištva (poglavje 13) se obravnava *screening* poročila za to poglavje do konca leta 2007 še ni zaključila, skladno s tem je bilo odprtje pogajanj za to poglavje prestavljeno v naslednje obdobje. Na področju varne hrane, veterinarske in fitosanitarne politike (poglavje 12) je bila obravnava *screening* poročila zaključena aprila 2007, za odprtje pogajanj na tem področju pa mora Hrvaška izpolniti dodatne pogoje. V zvezi s pristopom Turčije je bila v letu 2007 zaključena obravnava *screening* poročila za poglavji

kmetijstvo in razvoj podeželja ter varne hrane, veterinarske in fitosanitarne politike (poglavji 11 in 12), pri čemer so bili za odprtje pogajanj naloženi dodatni pogoji. *Screening* poročilo za ribištvo (poglavje 13) še ni bilo obravnavano.

6.4.2 MKGP v vlogi Pristojnega organa za akreditacijo Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja

Redne aktivnosti in potrditev računa plačilne agencije

Pristojni organ za akreditacijo plačilne agencije (PO) se je v letu 2007 z vodstvom Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) sestel sedemkrat in s Certifikacijskim organom enkrat. Na sestankih z vodstvom ARSKTRP je na osnovi poročila Certifikacijskega organa za finančno leto 2006 sprejemal sklepe za izboljševanje poslovanja in dograjevanje poslovnih procesov ARSKTRP ter spremljal njihovo uresničevanje v smislu zagotavljanja skladnosti z akreditacijskimi kriteriji.

Skladno z navedbami o pomanjkljivosti sistemov upravljanja plačilne agencije iz poročila Certifikacijskega organa za finančno leto 2006, je PO z vodstvom ARSKTRP obravnaval predvsem področje celovite ureditve spremljanja nepravilnosti in izterjav nepravilno izplačanih sredstev ter sistem izvajanja notranjih kontrol, kontrol na kraju samem in kontrol delegiranih teles, na katere je ARSKTRP prenesla izvedbo kontrol na kraju samem. PO je v letu 2007 intenzivno zasledoval priprave na izvedbo elektronskega izpolnjevanja vlog za subvencije in elektronski prenos podatkov na ARSKTRP ter izvajanje aktivnosti za dodelitev plačilnih pravic upravičencem za shemo enotnega plačila na površino.

Obračun izdatkov ARSKTRP iz Jamstvenega oddelka EKUJS za proračunsko leto 2006 je potrjen (Odločba Komisije št. 2007/327/ES). Izdatki za ukrepe za razvoj podeželja niso bili predmet potrditve navedene odločbe.

S koledarskim letom 2007 se je začelo novo finančno obdobje, vezano na koriščenje sredstev iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKSJ) in sredstev za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). Novost novega finančnega obdobja predstavlja potrditev obračuna po postopku Jamstvenega oddelka sklada EKUJS tudi za izdatke EKSRP.

Revizije in postopki Generalnega direktorata za kmetijstvo in razvoj podeželja

PO je, skladno z opredeljenimi nalogami, spremljal revizije EU institucij na ARSKTRP in postopke, povezane z potrditvijo skladnosti v okviru Generalnega direktorata za kmetijstvo in razvoj podeželja.

V letu 2007 sta na ARSKTRP s strani institucij EU potekala dva revizijska pregleda evropskega računskega sodišča in sicer pregled sistema upravljanja z mlečnimi kvotami (maj 2007) in pregled sistema izvajanja navzkrižne skladnosti (oktober 2007). MKGP je sodelovalo tudi pri reviziji Evropskega računskega sodišča pri Certifikacijskem organu (Urad za nadzor proračuna RS).

V okviru potrditve skladnosti za izdatke po že izvedenih revizijah s strani Evropske komisije – Generalnega direktorata za kmetijstvo in razvoj podeželja je bil v letu 2007 izveden bilateralni sestanek po reviziji ukrepov za razvoj podeželja (SAPARD izplačila od začetka do 31.12.2005, izplačila ukrepov OMD in kmetijsko okoljskih ukrepov Programa razvoja podeželja 2004-2006 ter ukrepa Izboljšanje predelave in trženja kmetijskih proizvodov (ukrep 3.1.) iz okvira Enotnega programskega dokumenta ter usklajevanje odgovorov na poročilo skladno z 31. členom uredbe 1290/2005 po izvedeni reviziji premij za govedo in ovce za leti 2004 in 2005.

Oktober 2007 je potekal bilateralni sestanek s Spravnim organom Generalnega direktorata za kmetijstvo in razvoj podeželja na podlagi zahteve Slovenije za spravo po predlagani

korekciji Komisije po izvedeni reviziji plačil na površino za leti 2004 in 2005. Spravni postopek do konca leta 2007 še ni bil zaključen.

Twinning projekt – usposobitev Pristojnega organa za akreditacijo

Twinning light projekt SI04/IB/SPP-01-UE z naslovom Usposobitev Pristojnega organa za ocenjevanje in nadzor delovanja plačilne agencije, ki se je začel avgusta 2006 z nemškimi partnerji, se je zaključil konec meseca marca 2007. Usposabljanje je do zaključka projekta potekalo skladno z načrtom in je bilo namenjeno tako članom Pristojnega organa za akreditacijo plačilne agencije (PO) kot nosilcem posameznih področij MKGP ter ARSKTRP.

Tekom trajanja twinning projekta so nemški eksperti delo in pristop PO pri izvajanju nadzora delovanja ARSKTRP ocenili kot ustrezna. Pri delu na aktivnostih projekta, vezanih na postopke ARSKTRP, so nemški eksperti podajali konkretne predloge za izboljšanje, upoštevajoč dolgoletne izkušnje nemških plačilnih agencij za različne vrste pomoči SKP (tržni ukrepi, subvencije jamstvenega oddelka in ukrepi za razvoj podeželja).

Priporočila za izboljšave po izvedenem projektu obsegajo:

- izdelavo "masterplana" za delo PO pri spremljanju uvedbe novih projektov/shem plačil na ARSKTRP;
- izboljšanje učinkovitosti dela na rednih sestankih PO pri zasledovanju sprejetih sklepov za izboljšanje delovanja ARSKTRP;
- izdelavo enotne baze podatkov oziroma povezovanje podatkovnih baz ARSKTRP za sisteme poročanja;
- okrepitev človeških virov ARSKTRP za koordinacijo in razvoj specifikacij za programske podpore;
- razdelitev odgovornosti zaposlenih na ARSKTRP pri vzpostavitvi programskih podpor (zahteve zakonodaje, tehnične specifikacije, sledenje izvedbenim rokom);
- okrepitev človeških virov za izvajanje naknadnih kontrol v Službi za kontrolo ARSKTRP (2 dodatni delovni mesti za vsako področje pomoči - površine, živali, okolje) oziroma sezonska okrepitev Službe za kontrolo z rotacijo zaposlenih na Sektorju za neposredna plačila;
- pregled sistema izvajanja kontrol iz naslova izpolnjevanja navzkrižne skladnosti (kombinacija različnih vrst kontrol predvsem za premije za živali, razporeditev izvajanja kontrol čez vse leto) in preverjanje delovanja v praksi;
- potrebo po formaliziranju odnosov z drugimi kontrolnimi organi, povezanimi z izpolnjevanjem zahtev navzkrižne skladnosti.

Druge aktivnosti povezane z delovanjem ARSKTRP

Tekom leta 2007 je minister, pristojen za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, in hkrati odgovoren za akreditacijo, v pomoč delovanju PO naročil dve analizi delovanja ARSKTRP, vezani na izvajanje notranjih kontrol in uvedbo programske podpore za izvajanja ukrepov za razvoj podeželja.

Prva analiza je pokazala na slabo delujoče horizontalne procese ARSKTRP, vezane na vodstvene kontrole, kontrole upravičenosti do podpor in kontrole na kraju samem. V poročilu po opravljeni analizi so bile predlagane rešitve za izboljšanje delovanja teh sistemov, izdelan osnutek kontrolnih list za uvedbo velikih projektov in sprotno notranje kontroliranje organizacijskih enot ARSKTRP s strani vodstva.

Na podlagi druge analize je bila v sodelovanju z odgovornimi nosilci ARSKTRP dopolnjena uporabniška specifikacija za izdelavo programske opreme za obdelavo vlog za ukrepe Programa razvoja podeželja 2007–2013.

Zaključki PO v procesu spremljanja izpolnjevanja akreditacijskih kriterijev tekom let 2005-2007 in predstavljenih analiz so bili med razlogi za zamenjavo direktorja ARSKTRP s 1. novembrom 2007.

Potrditev veljavnosti akreditacije AKTRP za obdobje 2007-2013

V letu 2007, prvem letu novega finančnega obdobja 2007-2013, je PO, skladno s 5. odstavkom 1. člena Uredbe Komisije (ES) 885/2006, Generalnemu direktoratu za kmetijstvo in razvoj podeželja Evropske Komisije podal zagotovilo o veljavnosti izdane akreditacije za izvajanje ukrepov SKP iz let 2004 in 2005. Osnova za tovrstno zagotovilo temelji na dokumentaciji o:

- pristojnosti, preneseni na plačilno agencijo;
- porazdelitev odgovornosti med njenimi oddelki;
- njene povezave z drugimi organi, javnimi ali zasebnimi, ki so pristojni za izvajanje kakršnih koli ukrepov, katerih izdatki gredo v breme EKJS in EKSRP;
- postopke za sprejemanje, preverjanje in potrjevanje veljavnosti zahtevkov upravičencev in za odobritev, izplačila in računovodstvo izdatkov;
- določbe o varnosti informacijskih sistemov.

Veljavnost podeljene akreditacije AKTRP je bila s strani Generalnega direktorata za kmetijstvo in razvoj podeželja potrjena, razen za izdatke iz naslova ukrepov 4. osi Programa razvoja podeželja 2007-2013 (LEADER). Za te ukrepe bo PO izvedel postopek za pred-akreditacijski pregled v letu 2008.

6.4.3 Državne pomoči v kmetijstvu in ribištvu

Skladno z Uredbo o posredovanju vsebine in poročanju podatkov o državnih pomočeh s področja kmetijstva in ribištva (Ur.l. RS, št. 74/04) je MKGP pristojni organ za posredovanje vsebine in poročanje podatkov o državnih pomočeh s področja kmetijstva in ribištva ter za presojo skladnosti državnih pomoči v kmetijstvu in ribištvu, ki jih ni potrebno priglasiti Evropski komisiji.

MKGP je, skladno z nalogami opredeljenimi v uredbi v letu 2007, pripravilo Poročilo o dodeljenih državnih pomočeh v letu 2006 in Poročilo o učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči v letu 2006 za področje kmetijstva in ribištva tako na nacionalni, kot na lokalni ravni, po upravičencih ter ju posredovalo Ministrstvu za finance. MKGP poroča o dodeljenih državnih pomočeh za preteklo leto tudi Evropski komisiji. Poročilo za leto 2006 je bilo Evropski komisiji posredovano v mesecu juniju 2007.

V okviru upravno administrativnih postopkov, vezanih predvsem na oceno skladnosti in posredovanja priglasitev Evropski komisiji, je MKGP v letu 2007 na petindvajsetih sejah Komisije za nadzor nad državnimi pomočmi s področja kmetijstva in ribištva:

- obravnavalo in ocenilo priglasitev 175 shem pomoči na podlagi skupinskih izjem,
- potrdilo 10 shem pomoči po pravilu de minimis², od tega šest s področja kmetijstva in štiri s področja ribištva.

V letu 2007 je MKGP z vsemi občinami aktivno sodelovalo pri usklajevanju pravnih podlag (pravilnikov) za priglasitev novih shem pomoči po skupinskih izjemah, saj je s 30.4.2007 prenehalo veljati prehodno obdobje za obstoječo shemo pomoči (E99/2004). Z dajalcem pomoči na nacionalnem nivoju (MKGP) so bile z vidika državnih pomoči usklajevane pravne podlage za štiri sheme pomoči po skupinskih izjemah.

² Pomoč, ki zaradi svoje višine ne izkrivlja ali ogroža konkurence in ne predstavlja državne pomoči.

V letu 2007 je potekalo sprotno predhodno preverjanje pomoči, dodeljenih na podlagi pravila de minimis, ki so bile po izplačilih vključene v centralno bazo podatkov o pomoči, dodeljeni na podlagi tega pravila.

Spremembe in novosti na področju pravil EU za državne pomoči, ki se nanašajo na kmetijstvo in ribištvo, je MKGP zainteresirani javnosti predstavilo v okviru dveh seminarjev.

Dodeljene državne pomoči na področju kmetijstva in ribištva v letu 2007

V letu 2007 je bilo na področju kmetijstva, gozdarstva in ribištva dodeljenih 120,444 milijona evrov državnih pomoči. Znesek vključuje tudi sredstva lokalnih proračunov in javnih skladov, namenjenih razvoju kmetijstva. Za podpore, dodeljene po pravilu de minimis v kmetijskem in ribiškem sektorju je bilo v letu 2007 namenjenih 0,110 milijona evrov.

Iz nacionalnih proračunskih sredstev (proračun MKGP) je bilo v letu 2007 izplačanih 116,309 milijona evrov državnih pomoči, od tega 94,433 milijona evrov za področje kmetijstva, 21,496 milijona evrov za področje gozdarstva in 0,380 milijona evrov za področje ribištva. Pri tem so upoštevana plačila, ki so dodeljena tako za financiranje ukrepov izključno iz nacionalnih proračunskih sredstev, kot tudi plačila za izvajanje ukrepov razvoja podeželja in strukturnih ukrepov na področju kmetijstva in ribištva, sofinanciranih s strani EU. Slednje obsega ukrepe Programa razvoja podeželja za obdobje 2004-2006, ukrepe tretje prednostne naloge (kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo) na podlagi Enotnega programskega dokumenta 2004-2006 ter Programa razvoja podeželja 2007-2013. Za izvajanje evropskih programov je bilo v kmetijstvu in gozdarstvu v letu 2007 izplačanih 45,739 milijona evrov nacionalnih sredstev pomoči (od tega 0,5 milijona EUR po shemi de minimis za gospodarstvo) in 0,380 milijona evrov nacionalnih sredstev za področje ribištva.

Skupno dodeljene državne pomoči MKGP v letu 2007 so bile za 15,7 milijona evrov višja kot v letu 2006, ko je bilo skupno dodeljenih 100,7 milijona evrov državnih pomoči. Ugotavljamo, da tako kot v letu 2006, tudi v letu 2007 znotraj sklopov ukrepov beležimo prerazporejanje proračunskih izdatkov v korist ukrepov razvoja podeželja, ki so sofinancirani s strani EU.

Na področju **kmetijstva** je bilo v letu 2007 dodeljenih 98,568 milijona evrov državnih pomoči. Večina državnih pomoči je bila dodeljena na podlagi shem pomoči, ki so priglase Evropski komisiji kot obstoječe državne pomoči in sofinancirani programi razvoja podeželja (89,908 milijona evrov), od tega dobra polovica (50,6%) predstavlja sredstva, ki so bila dodeljena kot nacionalni del sofinanciranja za izvajanje evropskih strukturnih programov.

Po skupinskih izjemah, na podlagi Uredbe 1857/2006, je bilo dodeljenih 8,659 milijona evrov in preko polovico (54%) sredstev izvira iz proračuna MKGP, od tega predstavljajo podpore za sofinanciranje zavarovalnih premij 85%. Ukrepi lokalnih skupnosti, priglase na podlagi skupinskih izjem predstavljajo 3,973 milijona evrov (46%).

Če pogledamo strukturo dodeljenih državnih pomoči s področja kmetijstva po namenu, prevladujejo ukrepi politike razvoja podeželja (naložbe, plačila za OMD, kmetijsko-okoljski ukrepi...), za katere je bilo namenjenih 52,8% vseh državnih pomoči, od tega le ena osmina sredstev za izključno nacionalno financiranje ukrepov, razlika pomoči pa je bila namenjena podpori za ukrepe sofinancirane s strani EU. 33,5% sredstev je bilo namenjenih za izvajanje javnih služb na področju živinoreje in svetovanja ter za izvajanje ukrepov s področja veterinarstva in druge storitve za kmetijstvo. Za izplačilo škode ob naravnih nesrečah in druge odškodnine je bilo v letu 2007 namenjenih 9,5% kmetijskih državnih pomoči. Delež državnih pomoči za ostale tržno cenovne ukrepe - za neposredna plačila za oljne buče in plačila za pridelavo semenskega krompirja ter sofinanciranje rizikov v kmetijski pridelavi obsega 4,2% dodeljenih državnih pomoči s področja ožjega kmetijstva.

Na podlagi pravila "de minimis" za področje kmetijstva (Uredba 1860/2004) je bilo v letu 2007 izplačanih 0,086 milijona evrov po 5 shemah pomoči (plačila za kmetijska gospodarstva zaradi neugodnih naravnih razmer za leto 2005 in 2006; odlog, delni oz. celotni odpis prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje ali obročno odplačilo dolga iz naslova

neplačanih prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje za leto 2007; podpora evidentiranju lastnosti, osnovni odbiri in menjavi čebeljih matic kranjske čebele za leto 2005 in 2006; pomoč za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Miren-Kostanjevica za leto 2007 in občini Dol pri Ljubljani za leto 2007).

Na področju **gozdarstva** je Slovenija financirala ukrepe v okviru dveh shem pomoči: podpora za delovanje Javne gozdarske službe ter Financiranje in sofinanciranje vlaganj v gozdove, ki obsega predvsem ukrepe namenjene vzdrževanju, ohranjanju in varovanju gozdnih sestojev ter sofinancirala ukrep Investicije v gozdove za izboljšanje gospodarske in ekološke vrednosti gozdov v okviru Enotnega programskega dokumenta 2004-2006. Večji del pomoči, v višini 18,7 milijona evrov je bilo namenjenih za delovanje javne službe, za izvajanje ukrepov na podlagi sheme sofinanciranja vlaganj v gozdove je bilo namenjenih 2,6 milijona evrov in za sofinanciranje ukrepa v okviru Enotnega programskega dokumenta 2004-2006 0,21 mio EUR.

Na področju **ribištva** so se v letu 2007 iz nacionalnega proračuna dodeljevala sredstva na podlagi Enotnega programskega dokumenta 2004-2006 v višini 0,38 milijonov evrov. Za področje ribištva je bilo dodeljenih tudi 0,024 milijona evrov de minimis pomoči (občini Izola in Piran).

V skupnem ugotavljamo, da se delež čistih državnih pomoči, torej pomoči, ki se dodeljujejo izključno iz nacionalnih virov zmanjšuje, povečujejo pa se sredstva za zagotavljanje nacionalnega deleža pri financiranju evropskih strukturnih programov. Glede na to, da se skupni obseg sredstev za strukturne ukrepe povečuje, ocenjujemo, da je tak razvoj ugoden. Nadalje ugotavljamo, da velik delež pomoči predstavljajo posredne oblike pomoči za proizvajalce, ker se sredstva zagotavljajo za delovanje javnih služb. V zvezi s tem je treba poudariti, da so v poročilu navedena celotna sredstva, ki jih MKGP zagotavlja za delovanje teh javnih služb, čeprav del nalog javnih služb ne vsebuje elementov državnih pomoči, predvsem v primeru, ko gre za prenos administrativno upravnih nalog ali vzdrževanje državnega premoženja.

6.4.4 Sodelovanje v okviru Svetovne trgovinske organizacije

Spremljanje obveznosti, ki izhajajo iz sporazuma v okviru Svetovne trgovinske organizacije

V okviru rednih nalog v Svetovni trgovinski organizaciji (WTO) je bilo v letu 2007 Komisiji, z namenom notifikacije pri WTO, posredovano poročilo o proračunskih izdatkih Slovenije v smislu obsega nacionalnih podpor za kmetijstvo v letu 2006. Prav tako je MKGP, v okviru obveznosti Sporazuma WTO o subvencijah in izravnalnih ukrepih GATT 1994, preko Ministrstva za gospodarstvo notificiralo subvencije za proračunski leti 2005 in 2006.

Doha razvojni krog – kmetijska pogajanja

V letu 2007 so se nadaljevale aktivnosti v okviru Doha kroga multilateralnih pogajanj. Mandat sedanjega kroga trgovinskih pogajanj izhaja iz Doha ministrske deklaracije iz leta 2001 in obsega širok nabor področij in sicer kmetijstvo, storitve, industrijske proizvode, intelektualno lastnino, protidampinška in druga WTO pravila, trgovinske spore ter nekatera trgovinska in okoljska vprašanja.

Skladno s pravnim redom EU se za področje trgovinske politike v imenu EU pogaja Komisija in sicer v okviru pooblastil, ki jih je določil Svet v sklepih z dne 18. oktobra 2005 in 12. junija 2006. Usklajevanja glede pogajalskega mandata EU potekajo v Svetu EU in sicer zlasti v Odboru 133 in Svetu za splošne in zunanje zadeve, predhodne razprave s področja trgovine z agroživilskimi proizvodi pa potekajo tudi v okviru Sveta za kmetijstvo in ribištvo. Komisija in Generalni sekretariat Sveta EU za države članice organizirata posebne sestanke, t.i. EU koordinacije, na katerih se predstavljajo stališča EU do posameznih vprašanj v pogajanjih.

V letu 2007, ki ga je zaznamovalo ponovno nadaljevanje pogajanj po prekinitvi junija 2006, so se predstavniki MKGP v sodelovanju z predstavniki Stalnega predstavništva Slovenije v Ženevi in Bruslju udeleževali različnih tehničnih sestankov in sicer zlasti sestankov Odbora za kmetijstvo WTO in EU koordinacij na temo liberalizacije trgovine s kmetijskimi proizvodi v okviru WTO v Ženevi ter Odbora 133 v okviru Sveta EU. Trenutna faza pogajanj, ki ima za cilj dogovor o modalitetah, tj. opredelitev podrobnih številčnih ciljev in pravil, traja od decembra 2005. V juliju 2007 so bile predstavljene pogajalske modalitete za področji kmetijstva in nekmetskega tržnega dostopa (t.i. NAMA).

Na področju kmetijskih pogajanj je bil, kljub veliki občutljivosti področja, v letu 2007 dosežen določen pogajalski napredek. Na vseh treh glavnih pogajalskih stebrih, domači podpori kmetijstvu, izvozni konkurenčnosti in dostopu do kmetijskih trgov, so se pogajalska stališča glavnih pogajalskih skupin močno približala predlogu osnutka kmetijskih modalitet. Z vidika slovenskih interesov smo izpostavljali predvsem stališča glede občutljivih proizvodov in vztrajali na zahtevi po jasnejših definicijah ukrepov zelene škatle in nesprejemljivosti njihovega proračunskega omejevanja.

6.4.5 Aktivnosti v okviru Organizacije za hrano pri Združenih narodih in razvojna pomoč

Organizacija za hrano in kmetijstvo (FAO)

Organizacija za hrano in kmetijstvo pri Združenih narodih (FAO) deluje kot organizacija za tehnično pomoč na področju kmetijstva v sklopu sistema Združenih narodov, ki je bila ustanovljena z namenom odpraviti lakoto in revščino na podeželju, s svojo bazo podatkov s področja kmetijstva, gozdarstva in ribištva, ki je na voljo vsem članicam, pa omogoča učinkovit razvoj na področju kmetijstva.

Slovenija je z letom 2007 zaključila svoj triletni mandat članice Sveta FAO, ki predstavlja najvišji izvršni organ FAO in odloča o programskih usmeritvah FAO, nadzira porabo sredstev in implementacijo programa FAO ter predlaga višino proračuna.

V letu 2007 so se predstavniki Slovenije aktivno udeleževali vseh pomembnejših zasedanj teles FAO in organov pod okriljem FAO (Komite za varnost preskrbe s hrano, Splošna ribiška komisija za Mediteran, Komisija za fitosanitarne ukrepe, Codex Alimentarius in drugo). V okviru tega mednarodnega sodelovanja omenjamo samo nekatere in sicer:

- dve zasedanji Sveta FAO (junij in november 2007), na katerih so člani komiteja obravnavali tekoče zadeve iz dela organov FAO;
- 34. generalna konferenca FAO (november 2007), na kateri so se obravnavale teme, povezane z globalno politiko in razvojem kmetijstva ter pridelave hrane, programska in proračunska vprašanja FAO za obdobje 2008-2009 ter pravne, finančne in administrativne zadeve FAO;
- Komite o varni preskrbi s hrano (maj 2007), ki je sprejel smernice in priporočila uresničevanja pravice do hrane v kontekstu nacionalnih programov varnosti preskrbe s hrano.

Poleg omenjenih aktivnosti je Slovenija na področju FAO aktivno delovala tudi v okviru delovne skupine Sveta EU za področje FAO v Bruslju, kjer poteka koordinacija usklajevanja stališč EU.

V letu 2007 so se nadaljevale aktivnosti krepitve zmogljivosti na področju uporabe baz podatkov v kmetijstvu, v katere so vključeni tudi slovenski strokovnjaki.

V letu 2007 se je v okviru FAO začela obširna razprava o Reformi FAO. Podlago za to razpravo predstavlja poročilo neodvisne zunanje evaluacije, ki je postala temelj oblikovanja akcijskega načrta in strateškega okvira za obnovo FAO organizacije. V ta namen je FAO ustanovil poseben konferenčen odbor za implementacijo poročila neodvisne zunanje

evaluacije, ki bo v procesu reforme izoblikoval resolucijo o Reformi FAO. Slovenija se je kot bodoča predsedujoča država članica EU na nivoju EU aktivno vključila v to razpravo in je v okviru tega bila vključena v posebno skupino za pripravo »Strateške vizije EU do prihodnosti sodelovanja s FAO«, na podlagi katere so bili junija 2007 sprejeti zaključki Sveta EU.

Svetovni program za hrano (WFP)

Slovenija v okviru Svetovnega programa za hrano (WFP) uresničuje tisočletne cilje OZN. WFP kot operativni organ FAO in UNDP je največja svetovna humanitarna organizacija in izvaja aktivnosti, povezane s pomočjo v hrani in rešuje krize, povezane z varnostjo preskrbe s hrano. Organizacija je v letu 2007 nahranila nekaj več kot 80 milijonov ljudi v 80 državah, porabila 612 milijonov USD za nabavo hrane v 69 državah v razvoju in zagotovila obrok v šoli za preko 19 milijonov šoloobveznih otrok. Slovenija je z letom 2006 nastopila dvoletno članstvo v Izvršnem odboru WFP, s tem pa prevzela odgovornost za oblikovanje in uspešno implementacijo programov WFP.

Slovenija je skladno z mednarodno konvencijo o pomoči v hrani z donacijami v letu 2007 podprla izvedbo 3 projektov Svetovnega programa za hrano za zagotovitev varne preskrbe s hrano v Etiopiji, Malaviji in Zambiji. Z donacijo je MKGP tudi pomagalo na Madagaskarju zagotoviti vsaj en obrok hrane za učence nižjih razredov srednje šole in s prispevkom finančno pomagalo Moldaviji pri nujni nabavi semen za novo žetveno obdobje zaradi katastrofalne suše. Skupna vrednost pomoči v hrani je znašala 87.346 EUR.

Slovenija s sodelovanjem v programih WFP izpolnjuje tudi svoje obveze v okviru programa uradne razvojne pomoči državam v razvoju (ODA). MKGP je v letu 2007 financiralo izvajanje humanitarnih projektov na področjih, ki pomenijo dolgoročno uresničevanje razvojnih ciljev novega tisočletja, sprejetih v okviru OZN in trajno rešujejo humanitarne probleme na področju kmetijstva, trajnostnega razvoja podeželja, lajšanja revščine, varnosti preskrbe s hrano in ohranjanja staroselske kulture. V sklopu humanitarne pomoči, ki je del uradne razvojne pomoči, Slovenija sledi mednarodnim obvezam, ki predvidevajo povečevanje prispevkov za ODA do 0,17% BDP do leta 2010. Višina sredstev za te namene je v letu 2007 dosegla 0,10% BNP.

Razvojna pomoč

MKGP je v letu 2007 namenilo 69.538 EUR za uresničitev letnega programa dvostranske razvojne pomoči. Skladno s prioritetami Slovenije je bila tehnična pomoč namenjena predvsem državam Zahodnega Balkana. MKGP se je odzvalo pozivu mednarodne organizacije lipicancev LIF in z donacijo genskega materiala in 25.000 kg posebne krmne mešanice in strokovnim svetovanjem v letu 2007 pomagala kobilarni lipicancev Vučijak, Prnjavor v Republiki Srbski pri sanaciji in začetku postopka za ponovno včlanitev v LIF.

V kantonu Tuzla je bil preko delavnic in študijskih obiskov izvršen prenos dobre prakse in seznanitev z novimi tehnološkimi postopki v sadjarstvu, izdelan je bil predlog pravilnika o kakovosti in prodaji svežega mleka, za svetovalce in kmete-kooperante Mlekarne Tuzla pa je bilo organizirano usposabljanje za doseganje potrebne kakovosti svežega mleka.

V Republiki Srbski (BiH) je bil na podlagi analize stanja pasemske sestave, tehnologije reje in prehrane živali izdelan predlog programa intenziviranja ovčereje na planini Romanija, izboljšanja prehrane živali in doseganja večje kakovosti mesa. Pričelo se je z uvajanjem sodobnega vodenja mlečne proizvodnje na sedmih izbranih gospodarstvih; opravljena je bila analiza mlečnosti, kakovosti krme in izdelan predlog krmne mešanice za izboljšanje mlečnosti in kakovosti mleka.

6.4.6 Druge aktivnosti

INTERREG III

Projekti čezmejnega sodelovanja so po vstopu Slovenije v EU dobili nov pomen in vsebine. Kmetijstvo in gozdarstvo predstavljata v obmejnih področjih z Italijo, Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško pomembni gospodarski panogi. Te regije predstavljajo tudi življenjski prostor Slovencev, zato ima Slovenija velik interes za sodelovanje v projektih čezmejnega sodelovanja, ki bodo bolj celovito povezali slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah s slovensko družbo v matični domovini. V letu 2007, ko se je začelo novo finančno obdobje INTERREG 2007-2013, so tako predstavniki MKGP sodelovali v delu Nacionalnega sveta in Skupnih nadzornih odborov z Avstrijo, Italijo, Hrvaško in Madžarsko pri pripravi izhodišč novih čezmejnih programov cilja 3 za novo finančno obdobje 2007-2013 in pri delu ocenjevalnih komisij za projekte iz programov INTERREG 2000-2006.

Projekti tesnega med-institucionalnega sodelovanja

Po vstopu Slovenije v EU je postal model slovenskega vključevanja v EU zanimiv za države kandidatke, predvsem za države na Zahodnem Balkanu. Slovenija predstavlja za te države glede na zgodovinske, kulturne in geografske dejavnike primeren model vključevanja države v EU.

V okviru projektov tesnega med-institucionalnega sodelovanja (TMIS) so se MKGP strokovnjaki začeli vključevati v aktivnosti v letu 2006. Marca 2007 se je v Republiki Srbiji zaključil prvi projekt TMIS sodelovanja CARDS SR 04.02/04.01, na katerem je MKGP sodelovalo kot partner, vodilni »twinning« partner pa je bila Nizozemska. Projekt se je izvajal s ciljem okrepitve kadrovske in organizacijske sposobnosti ministrstva za kmetijstvo Republike Srbije. Slovenska stran je prevzela nalogo harmonizacije nacionalne zakonodaje v z EU zakonodajo za področje kmetijstva, veterinarskih in fitosanitarnih zadev, gozdarstva, ekološkega kmetijstva in razvoja podeželja.

Sodelovanje z kmetijskimi organizacijami v zamejstvu

MKGP je v letu 2007 nadaljevalo z poglobljanjem sodelovanja s slovenskimi kmetijskimi organizacijami v zamejstvu v Italiji na Tržaškem, Goriškem in Benečiji, v Avstriji na Koroškem ter na Madžarskem v Porabju in sicer zlasti na prenosu znanja in dobrih praks, strokovnega usposabljanja, svetovanja, izvajanja praktičnih primerov novih znanj, strokovnih srečanj ter priprav skupnih izhodišč in predlogov za čezmejne projekte. Sodelovanje s slovenskimi kmetijskimi organizacijami v zamejstvu je bilo koordinirano skupaj z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu.

7 GOZDARSTVO IN LOVSTVO

7.1 Gozdarstvo

7.1.1 Površina gozdov, lesna zaloga in posek lesa

Površina gozdov

Po podatkih iz na novo izdelanih načrtov gozdnogospodarskih enot za leto 2007 se je površina gozdov v Sloveniji v primerjavi z letom 2006 povečala za 9.405 ha in tako zdaj obsega 1.183.252 ha ali 58,4% površine Slovenije. Pri teh podatkih pa moramo upoštevati, da so izračunani iz podatkov, ki so v povprečju pet let stari. Najbolj ažurni podatek o skupni površini gozdov (na kateri je dejanska raba gozd) je iz evidence rabe zemljišč, ki je ob koncu leta 2007 izkazovala 1,222 milijona ha gozdov oziroma 60,3% površine Slovenije. Glavni vzrok za povečevanje površine gozdov je še vedno zaraščanje kmetijskih površin v območjih, ki so manj primerna za kmetijsko obdelavo.

Na drugi strani je v primestnih območjih (izstopa okolica Ljubljane) in v območjih intenzivnega kmetijstva pritisk na gozd in gozdni prostor še vedno velik. V letu 2007 je bilo posegov v gozdove 1.081 na skupni površini 163 ha, kar je manj kot v letu 2006 (653 posegov), ko so, upoštevajoč tudi projektne pogoje, posegi v gozdove skupaj znašali 274 ha. V strukturi posegov v gozd in gozdni prostor je na prvem mestu infrastruktura (35%), sledijo pa urbanizacija (31%), kmetijstvo (18%), rudarstvo (12%) idr.

Nezakonitih posegov v gozd in gozdni prostor je bilo v letu 2007 67, kar je nekoliko več kot leto poprej, njihova skupna površina pa je znašala 22,94 ha (leta 2006: 7,6 ha, leta 2005: 7,36 ha, leta 2004: 5,83 ha, leta 2003: 52,60 ha, leta 2002: 27,70 ha). Največ nezakonitih posegov je nastalo zaradi kmetijstva (12,37 ha).

Preglednica 81: Krčitve gozdov po vzrokih; 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Infrastruktura (ha)	45	47	63	38	85	40	129	58
Urbanizacija (ha)	34	103	27	28	27	33	40	51
Kmetijstvo (ha)	83	71	82	51	22	12	7	30
Drugo (ha)	27	19	106	65	77	29	64	25
Skupaj (ha)	189	240	278	182	211	114	240	163
Indeks 2000 =100	100	127	147	96	112	60	127	86

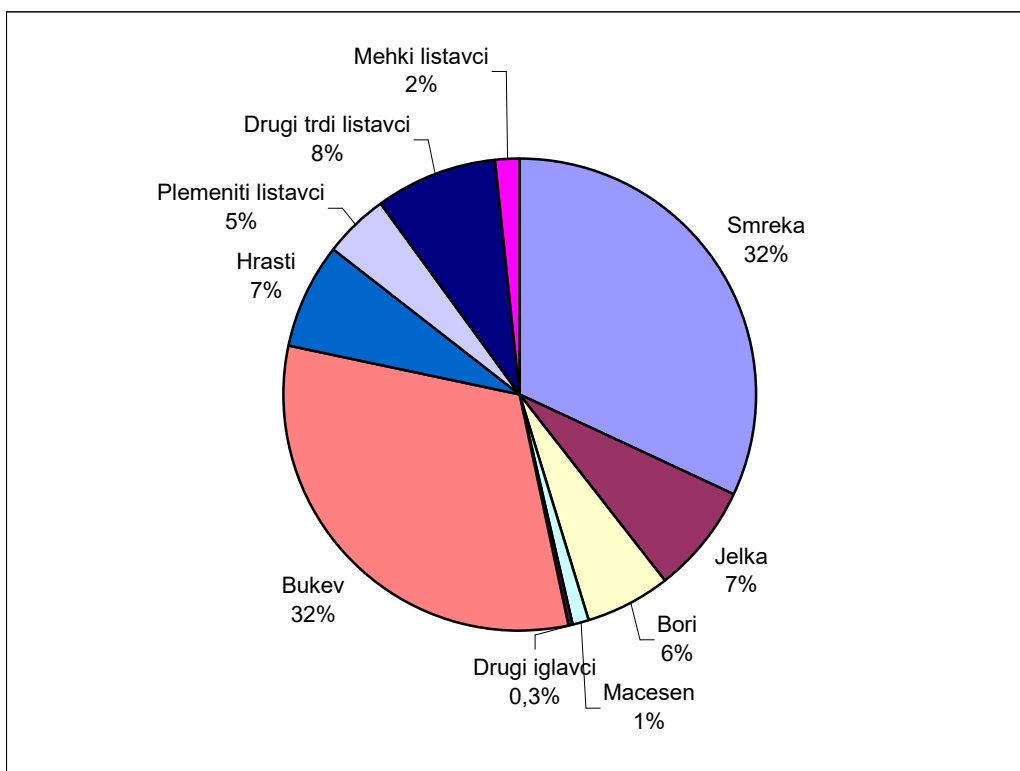
Vir: ZGS

Lastništvo gozdov

Zaradi denacionalizacije se še vedno precej intenzivno spreminja lastniška struktura slovenskih gozdov. Lastništvo gozdov, ki izhaja iz gozdnogospodarskih načrtov območij za obdobje 2001-2010 in je korigirano s stanjem ob izdelavi načrtov gozdnogospodarskih enot kaže sledečo strukturo: zasebni gozdovi 73%, državni gozdovi 25% in gozdovi lokalnih skupnosti 2%.

Lesna zaloga

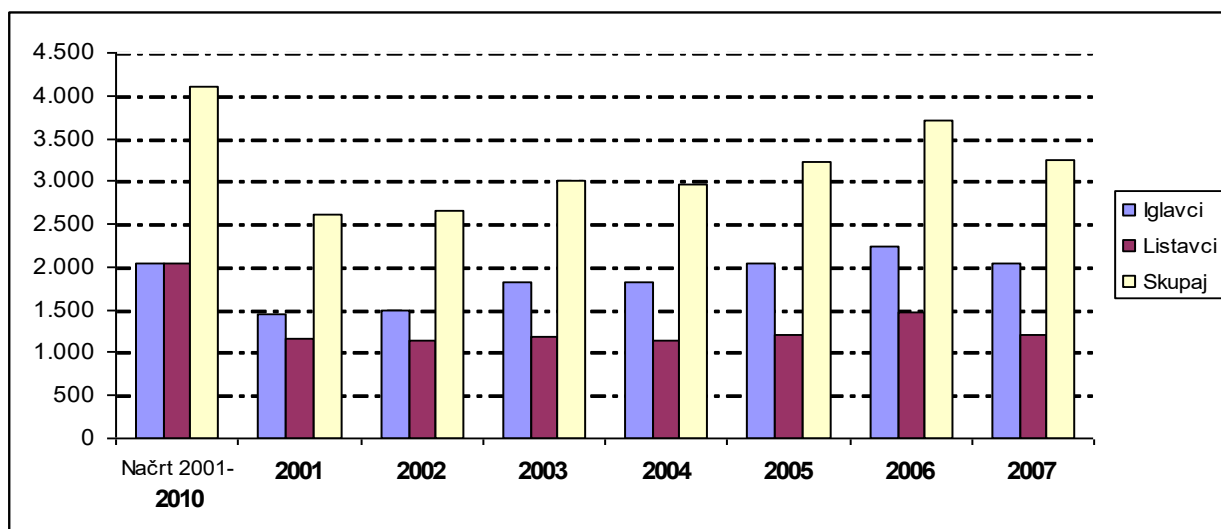
Ob upoštevanju podatkov iz gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot, ki jih je izdelal Zavod za gozdove Slovenije v letu 2007, se je lesna zaloga v skupnem obsegu povečala za 3,39% in znaša 318,1 milijona m³ oziroma 269 m³ na hektar. Razmerje med iglavci in listavci v lesni zalogi je 47 : 53. Tekoči letni prirastek znaša 7,8 milijona m³ od tega 3,5 milijona m³ pri iglavcih in 4,3 milijona m³ pri listavcih oziroma skupaj 6,6 m³ na ha (v primerjavi z letom 2006 se je povečal za 2,2%).

Slika 29: Struktura lesne zaloge po drevesnih vrstah v letu 2007 (Vir: ZGS)

Posek lesa v gozdovih

V slovenskih gozdovih je bilo v letu 2007 posekano 3.242.070 m³ lesa, od tega 2.042.735 m³ iglavcev (9% manj kot v letu 2006) in 1.199.335 m³ listavcev (18,7% manj kot v letu 2006). Posek se je v primerjavi z letom 2006 zmanjšal za 12,8% in zaostaja za možnim posekom po gozdnogospodarskih načrtih gozdnogospodarskih enot (posek je dosegel 68% možnega poseka). Nadaljuje se trend nerealiziranega poseka v zasebnih gozdovih, predvsem v mlajših razvojnih fazah. Glavna vzroka sta neekonomičnost pridobivanja tanjših asortimentov in razdrobljenost zasebne gozdne posesti.

Slika 30: Gibanje poseka v gozdovih; 2001-2007 (v tisoč m³, vir: ZGS)

Struktura poseka po debelini dreves je bila v letu 2007 približno enaka kot v letu 2006. Posek drevja iz sanitarno - varstvenih razlogov ter zaradi oslabelosti je v letu 2007 znašal 33% in

ostaja na isti ravni kot leta 2006 ter je manjši kot leta 2005 (37%). Delež poseka brez odobritve ostaja na ravni preteklih let.

7.1.2 Varstvo, obnova in nega gozdov

Varstvo gozdov

Sanitarni posek, skupaj s posekom med sečnjo prizadetega drevja je v letu 2007 s 1.080 tisoč m³ predstavljal 33% celotnega poseka. Delež sanitarnega poseka od celotnega poseka je v letu 2007 znašal pri iglavcih 29% in pri listavcih 4%. Velik delež sanitarnega poseka iglavcev v letu 2007 je predvsem posledica poseka smrekovih lubadark na celotnem območju Slovenije, z največjimi koncentracijami v osrednji Sloveniji, na Gorenjskem ter na Kočevskem. V severni in zahodni Sloveniji je večji del sanitarnih sečenj pomenila sanacija ujm (snegolom, vetrolom). Insekti (predvsem podlubniki) so bili s 47% najpogostejši vzrok za sanitarni posek, sledijo poseki zaradi snega s 17% in bolezni gozdnega drevja (glivične bolezni) z 11% od celotnega sanitarnega poseka.

Preglednica 82: Sanitarni posek; 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Iglavci (tisoč m ³)	404	386	455	853	922	1.078	990	945
Listavci (tisoč m ³)	149	119	110	123	134	134	207	135
Skupaj (tisoč m³)	553	505	565	976	1.055	1.212	1.197	1.080
Delež poseka (%)	21	19	21	32	36	37	33	33

Vir: ZGS

Obseg opravljenih varstvenih del je bil v letu 2007, podobno kot v predhodnih letih, med najvišjimi v zadnjem desetletju. To dejstvo je posledica gradacije podlubnikov in povečanih potreb po varstvu pred divjadjo.

Preglednica 83: Obseg opravljenih varstvenih del v gozdovih; 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Varstvo pred divjadjo (dni)	9.579	8.154	6.492	6.694	5.484	8.666	12.903	10.095
Varstvo pred podlubniki (dni)	2.958	2.749	3.732	10.943	10.756	14.761	10.285	6.772
Varstvo pred požari (dni)	1.038	1.092	1.901	2.130	1.949	1.396	645	5.535
Drugo varstvo (dni)	0	0	0	0	1.414	564	526	2.060

Vir: ZGS

V letu 2007 je bilo skupaj 133 gozdnih požarov, kar je več kot beležimo v preteklih letih, skupna opožarjena površina pa je znašala 124 ha, kar je manj kot v preteklih letih. Poglavitni vzrok za nastanek požarov še naprej ostaja človeški faktor.

Preglednica 84: Število gozdnih požarov in površina pogorišč; 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število požarov	98	65	60	224	51	73	112	133
Površina pogorišč (ha)	265	340	161	2.100	138	280	1.401	124

Vir: ZGS

Obnova in nega gozdov

V letu 2007 je bilo glede na letni program opravljenih 59% negovalnih del, kar je manj kot v preteklih letih (leta 2006 65%, leta 2005 62%) in sicer zaradi nezadostnih sredstev za vlaganja v gozdove na postavki nege v proračunu RS za leto 2007, kot tudi zaradi nezadostne pripravljenosti lastnikov gozdov za izvajanje teh del. Stanje je bistveno boljše v državnih gozdovih, kjer so bila realizirana vsa negovalna dela, v zasebnem sektorju pa beležimo komaj 40% realizacijo glede na letni program. Glede na gozdnogospodarske načrte

gozdnogospodarskih enot je realizacija negovalnih del 50%, kar je manj kot v preteklih letih. Stopnja realizacije letnega programa naravne obnove gozdov je bila 70%, obnove s sadnjo in setvijo pa 81%.

Preglednica 85: Opravljena gojitvena dela; 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Obnova (ha)	2.455	2.257	1.958	2.031	2.123	2.018	1.963	2.080
- od tega umetna	1.017	840	678	767	972	743	707	653
Nega (ha)	12.791	11.078	8.587	8.905	8.581	8.814	9.142	7.962

Vir: ZGS

Preglednica 86: Struktura obnove in nege gozdov; 2004-2007

Vrsta dela	Program (ha)				Realizacija (ha)				Indeks (program = 100)			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
- priprava sestoja	1.657	2.035	1.801	1.979	1.150	1.275	1.256	1.427	69	63	70	72
- priprava tal	365	405	241	559	331	255	154	405	91	63	64	72
- saditev in setev	834	697	795	891	642	488	553	653	77	70	70	73
Skupaj obnova	2.856	3.137	2.837	3.429	2.123	2.018	1.963	2.485	74	64	69	72
- obžetev	1.766	1.831	1.895	2.133	1.412	1.433	1.391	1.527	80	78	73	72
- nega mladja	1.935	1.946	1.789	1.776	1.316	1.186	1.153	1.035	68	61	64	58
- nega gošče	4.374	4.513	4.217	3.641	2.827	2.709	2.745	2.159	65	60	65	59
- redčenja (I. in II.)	5.329	5.841	6234	5.963	3.026	3.486	3.853	3.217	57	60	62	54
Skupaj nega	13.404	14.131	14.135	13.513	8.581	8.814	9.142	7.938	64	62	65	59
Skupaj gojitvena dela	16.260	17.268	16.972	16.942	10.704	10.832	11.105	10.423	66	63	65	61

Vir: ZGS

7.1.3 Dela na gozdnih prometnicah

V evidenci o gozdnih cestah, ki jo vodi ZGS, je bilo v letu 2007 evidentiranih skupaj 12.632 km gozdnih cest (8.439 km v zasebnih gozdovih in 4.193 km v državnih gozdovih). V letu 2007 je bilo zgrajenih 9,3 km gozdnih cest, kar je 6,7 km manj kot v letu 2006. Rekonstruiranih je bilo 9,4 km gozdnih cest.

Preglednica 87: Gradnja in rekonstrukcija gozdnih vlak; 2000-2007

Dolžina v km	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Zasebni gozdovi								
- novogradnje	129,8	163,5	148,2	153,2	145,8	138,4	147,8	144,5
- rekonstrukcije	101,2	126,6	108,2	128,3	101,5	96,6	98,2	110,6
Gozdovi v postopku denacionalizacije								
- novogradnje	1,7	0,7	0,2	0,6	-	-	-	-
- rekonstrukcije	1,5	2,7	0,5	0,0	-	-	-	-
Državni gozdovi								
- novogradnje	223,2	247,6	225,6	219,5	220,3	182,9	198,6	190,8
- rekonstrukcije	105,8	162,5	142,0	176,1	204,4	196,7	219,3	242,0
Skupaj								
- novogradnje	354,7	411,7	374,1	373,3	366,1	321,3	346,4	335,3
- rekonstrukcije	208,5	291,8	250,8	304,4	305,9	293,3	317,5	352,6

Vir: ZGS

V letu 2007 je opazen padec deleža rednega vzdrževanja gozdnih cest, ki se je znižal zaradi povečanja deleža vzdrževanja objektov in deleža sanacij zaradi ujm. Poudarjamo pa, da so bili po neurjih 18. septembra 2007 izdelani sanacijski načrti za popravilo poškodovanih gozdnih cest, na podlagi katerih je MKGP prispevalo 400.000 EUR za najnujnejša popravila.

Višina proračunskih sredstev za vzdrževanje gozdnih cest je v letu 2007 zaradi dodatnih sredstev za sanacijo neurij nekoliko narasla, posebej pa RS ni namenjala več sredstev za

sofinanciranje gradnje gozdnih cest, ki se bodo v bodoče sofinancirale iz sredstev evropskega sklada za razvoj podeželja in sredstev RS skozi program razvoja podeželja za obdobje 2007-2013.

Najpomembnejši vir za vzdrževanje gozdnih cest ostajajo pristojbine, ki jim sledita deleža proračunskih sredstev države in občin, v državnih gozdovih pa Sklad KZG RS prispeva še dodatna sredstva. Sredstva občin so po območnih enotah porazdeljena zelo neenakomerno. Največji prispevek občin je na območjih, kjer gozdne ceste služijo tudi v javne namene (npr. območna enota Slovenj Gradec), medtem ko je na drugih območnih enotah bistveno nižji ali ga sploh ni (npr. območna enota Ljubljana).

Preglednica 88: Pregled strukture virov za financiranje vzdrževanja gozdnih cest; 2000-2007

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Skupaj	(000 EUR)*	4.365	4.135	3.925	3.919	3.881	4.281	4.787	4.221
Proračun RS	(%)	35	31	29	26	26	25	24	31
Lastniki gozdov	(%)	51	51	51	50	49	45	49	36
Sklad KZGRS	(%)	4	5	4	6	5	3	4	10
Občine	(%)	8	11	15	18	20	27	23	23
Zavarovanje	(%)	2	2	1	0	0	0	0	-

* preračunano po povprečnem letnem tečaju Banke Slovenije (tekoči tečaji)

Vir: ZGS

Že vrsto let sredstva za vzdrževanje gozdnih cest ne pokrivajo dejanskih potreb, ki so po ocenah Zavoda za gozdove Slovenije v letu 2007 znašale 6,4 milijona EUR.

7.1.4 Gozdni lesni sortimenti in druge gozdne dobrine

Gozdni lesni sortimenti

Obseg pridobljenih gozdnih lesnih sortimentov se je v letu 2007 v primerjavi z letom 2006, v katerem je bila proizvodnja najvišja v zadnjih 17 letih, zmanjšal za 10%. Proizvodnja sortimentov iglavcev je bila po večletnem trendu rasti (več kot 15% letno) prvič manjša in sicer za 5% (predvsem na račun zmanjšane poseka zaradi podlubnikov). Proizvodnja sortimentov listavcev je bila večja kot v letu 2005, vendar še vedno za 15% manjša kot v letu 2006, in sicer predvsem na račun zmanjšane porabe (in posledično proizvodnje) lesa za kurjavo.

Proizvodnja v državnih gozdovih je v letu 2007 (1.097.748 m³) v primerjavi z letom 2006 (1.102.842 m³) ostala praktično nespremenjena. V sortimentni strukturi se je za slabe 4% povečala proizvodnja sortimentov listavcev (na 451.395 m³) ter za dobre 3% zmanjšala proizvodnja sortimentov iglavcev (na 646.353 m³).

Preglednica 89: Gozdni lesni sortimenti, pridobljeni v Sloveniji; 2005-2007 (000 m³)

	2005			2006			2007		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Hlodovina	1.210	192	1.403	1.422	290	1.712	1.413	286	1.699
Les za celulozo in plošče	246	42	288	331	114	445	223	131	353
Drug okrogel industrijski les	85	14	99	22	16	39	27	15	41
Les za kurjavo	171	772	943	110	874	984	126	662	788
Skupaj	1.713	1.020	2.733	1.885	1.294	3.179	1.789	1.093	2.882

Kakovostne hlodovine iglavcev in listavcev tudi v letu 2007 ni bilo težko prodati. Zaradi naravnih ujm (vetrolomov), v katerih je bilo podrtih več milijonov m³ lesa iglavcev predvsem v Avstriji, pa je zaradi velike ponudbe na trgu v začetku leta za več kot 20% padla odkupna cena hlodovine iglavcev, ki pa se je nato do konca leta dvignila za več kot 40%. Prav tako od začetka leta 2006 naprej beležimo stalno rast odkupnih cen lesa za celulozo in plošče.

Odkupna cena lesa za kurjavo je bila v letu 2007 relativno stabilna in višja kot v letu 2006. Še vedno pa ostaja sorazmerno slaba plačilna disciplina kupcev (predvsem domačih).

Izvoz lesa se je v primerjavi z letom 2006 povečal po količini in vrednosti za okoli 30%. Uvoz se je po količini zmanjšal za slabih 40%, po vrednosti pa je manjši le za slabih 9%.

Preglednica 90: Zunanja trgovina z gozdnimi lesnimi sortimenti po količini in vrednosti; 2006 in 2007

	Izvoz 2006		Uvoz 2006		Izvoz 2007		Uvoz 2007	
	m ³	000 EUR	m ³	000 EUR	m ³	000 EUR	m ³	000 EUR
Okrogel industrijski les	382.878	25.784	362.664	31.284	506.488	33.612	196.074	28.125
- Iglavci	275.980	16.606	189.006	7.816	309.217	19.380	74.446	4.294
- Listavci	106.898	9.178	173.658	23.468	197.271	14.232	121.628	23.831
Les za kurjavo	175.194	9.786	58.024	3.394	213.618	12.785	63.651	3.549
Skupaj	558.072	35.570	420.688	34.678	720.106	46.397	259.725	31.674

Vir: SURS, preračun GIS

Podrobna analiza blagovnih tokov v letu 2007 v primerjavi s predhodnim letom kaže za 4% manjši izvoz hlodovine iglavcev ter za več kot 60% večji izvoz hlodovine listavcev. Za več kot 100% se je povečal izvoz lesa za celulozo in plošče ter drugega okroglega industrijskega lesa listavcev, izvoz iglavcev v omenjeni kategoriji pa je narasel za 45%. Trend izvoza lesa za kurjavo je še vedno naraščajoč (v primerjavi z letom 2006 povečanje za 20%). Uvozni trendi so pri hlodovini iglavcev ter pri lesu za kurjavo podobni kot izvozni, vendar so količine majhne in ne kažejo, da bi bilo zmanjšanje oziroma povečanje uvoza posledica povečane ponudbe oziroma povpraševanja na domačem trgu. Za okoli 40% se je zmanjšal uvoz lesa za celulozo in plošče ter drugega okroglega industrijskega lesa listavcev in iglavcev. Izrazito povečan izvoz kot tudi zmanjšan uvoz lesa za celulozo in plošče je predvsem posledica zaprtja kemične proizvodnje celuloze v VIPAP Videm Krško d.d. v drugi polovici leta 2006, kar je v letu 2007 privedlo do spremenjene strukture rabe lesa za celulozo in plošče. Raba lesa za celulozo in plošče iglavcev v lesnopredelovalni industriji je bila v letu 2007 v Sloveniji na ravni 60% rabe iz leta 2006 in na polovici glede na leto 2005.

Preglednica 91: Zunanja trgovina s posameznimi kategorijami okroglega lesa; 2004-2007

		IZVOZ (m ³)				UVOZ (m ³)			
		2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Hlodovina za žago in furnir	Iglavci	63.489	154.464	187.138	180.241	2.631	14.391	10.924	5.764
	Listavci	45.023	46.622	54.350	88.992	46.389	46.559	48.864	43.882
Les za celulozo in plošče ter drug okrogel industrijski les	Iglavci	26.991	52.429	88.842	128.976	215.451	168.687	178.082	68.682
	Listavci	47.204	43.322	52.548	108.279	129.811	159.511	124.794	77.746
Les za kurjavo	Listavci	61.425	125.747	175.194	213.618	8.542	19.936	58.024	63.651
Skupaj		244.132	422.584	558.072	720.106	402.824	409.084	420.688	259.725

Vir: GIS

Izvoz hlodovine iglavcev je v letu 2007 dosegel delež 13% od proizvedene količine teh sortimentov, izvoz lesa za kurjavo pa 27% proizvedenega lesa te kakovosti. Celoten izvoz gozdnih lesnih sortimentov predstavlja 25%, za pokrivanje potreb v Sloveniji pa še vedno ostaja 75% pridobljenega okroglega lesa iglavcev in listavcev.

Povprečna dosežena cena franko slovenska meja za izvoženo hlodovino iglavcev v letu 2007 je bila 77 €/m³ (11% več kot v letu 2006), za uvoženo pa 155 €/m³ (90% več kot v letu 2006). Povprečna dosežena cena izvoženega lesa za kurjavo je bila v letu 2007 60 €/m³ (9% več kot leta 2006), uvoženega pa 56 €/m³ (2% manj kot v letu 2006). Dosežene odkupne cene franko kamionska cesta za hlodovino iglavcev ter lesa za kurjavo na domačem trgu so v povprečju dosegle za hlodovino iglavcev 55 €/m³ (16% več kot v letu 2006) ter za les za kurjavo 35 €/m³ (35% več kot v letu 2006). Izvozne cene hlodovine iglavcev ter lesa za kurjavo so se v preteklih štirih letih zvišale za okoli 25%. Temu trendu so z zakasnitvijo sledile tudi odkupne cene na domačem trgu, ki so sicer še vedno relativno nižje kot izvozne,

vendar so razlika med njim (v splošnem) iz leta v leto manjše. Velike razlike med uvoznimi cenami hlodov iglavcev in listavcev na eni strani ter izvoznimi in odkupnimi cenami na drugi strani so predvsem posledica strukture uvoza, kjer prevladujejo v letu 2007 hlodi višje kakovosti (za proizvodnjo rezanega furnirja, luščenega furnirja pri listavcih ter kakovostni hlodi za žago).

Preglednica 92: Izvozno-uvozne cene ter odkupne cene gozdnih lesnih sortimentov na domačem trgu v letu 2007

EUR/m ³ brez DDV	Izvoz 2007	Uvoz 2007	Domači trg 2007	Domači trg januar 2007	Domači trg december 2007
Hlodovina					
- iglavci	77,26	155,45	55,29	42,93	62,15
- bukev	62,41	252,47	62,74	62,29	65,52
- hrast	220,40	442,73	88,76	92,17	88,85
Celulozni les in drug industrijski les iglavcev	42,29	49,47	24,20	23,21	29,65
Drug industrijski les listavcev	65,83	109,74	33,92	32,37	37,02
Les za kurjavo - listavci	59,85	55,76	35,36	34,69	32,76

Opomba: Izvozno-uvozne cene so preračunane na pariteto franko slovenska meja in sicer so jim prišteti ali odšteti stroški natovarjanja, prevoza in zavarovanja (http://www.stat.si/doc/metod_pojasnila/24-017-MP.htm)

Vir: SURS, GIS

Še vedno pa razlike v ceni za podobno kakovost na domačem trgu in v izvozu že same po sebi povzročajo odliv okroglega lesa na trge, ki ponujajo več. V letu 2007 je bil za praktično ves okrogel les iglavcev to avstrijski trg, za okrogel les listavcev pa italijanski trg. V Avstrijo smo tako v letu 2007 izvozili okoli 70% hlodovine iglavcev (preostalih 30% v Italijo, Hrvaško, Bosno in Hercegovino v zelo podobnih količinah) ter okoli 50% celuloznega in drugega industrijskega lesa iglavcev, preostalih 50% pa v Italijo. V Italijo smo izvozili tudi preko 90% okroglega industrijskega lesa listavcev ter lesa za kurjavo. V Avstriji in Italiji so že pred leti nastale predelovalne kapacitete, ki so bile dimenzionirane za širše območje oziroma regijo. Take kapacitete v običajnih razmerah predstavljajo za sosednje trge močan pritisk, agresivnost, ker je gotovo cenejša proizvodnja s polno zasedenimi kapacitetami in surovino, nabavljeno po malo višji ceni, kot pa proizvodnja s še prostimi kapacitetami. Zato sta imela ta dva trga (z izjemo avstrijskega v začetku leta) višje nastavljene cene za uvoženo surovino kot so bile dosežene na našem trgu. Za avstrijski trg pa je značilna še proizvodnja zelene elektrike v večini lesno-predelovalnih kapacitet, ki ob njeni višji prodajni ceni in nižji nabavni ceni elektrike za proizvodnjo, ustvarja možnosti za plačevanje surovine po ugodnejših cenah.

Na drugi strani pa smo v letu 2007 les listavcev za kurjavo uvažali predvsem iz Bosne in Hercegovine (67%) ter Hrvaške (34%), les za celulozo in plošče predvsem iz Hrvaške (okoli 85%), hlodovino listavcev, ki je večinoma namenjena za proizvodnjo furnirja, pa iz Hrvaške (38%) ter Madžarske (22%).

Gobe

V letu 2007 je bil odkup gob iz gozdov v primerjavi s predhodnim letom bistveno večji. Večino odkupljenih svežih gliv predstavljajo štorovke.

Preglednica 93: Odkup svežih gob po vrstah; 2000-2007 (v tonah)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Jurčki	137	111	17	5	7	8	2	1
Štorovke	346	190	80	140	18	53	29	86
Črne trobente	10	1	1	0	5	4	0	1
Ježki	5	2	3	0	1	2	0	0
Lisičke	5	9	3	1	1	3	0	0
Druge vrste gob	2	4	1	2	3	5	1	0
Skupaj sveže gobe	505	317	104	148	35	75	32	88

Vir: MOP ARSO

Gozdno semenarstvo in drevesničarstvo

Na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je bilo v letu 2007 v register dobaviteljev gozdnega reprodukcijskega materiala vpisanih šest dobaviteljev: Semesadike Mengeš d.d.; Drevesnica Omorika d.o.o.; Gozdno in lesno gospodarstvo Murska Sobota d.d.; Drevesnica Štivan d.o.o.; Hortikultura, plantaže in gradnje Brežice d.o.o. in Zavod za gozdove Slovenije.

Dobavitelji se na podlagi Zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu (Uradni list RS, št. 58/02 in 85/02-popr.-21. člen) ukvarjajo s pridelovanjem, trženjem in uporabo gozdnega reprodukcijskega materiala. Ta obsega semenski material, dele rastlin in sadilni material tistih drevesnih vrst in umetnih križancev, ki se na podlagi Pravilnika o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev (Uradni list RS, št. 83/02, 94/02-popr.) uporabljajo za obnovo gozdov s sadnjo in setvijo, pogozdovanje, snovanje in vzdrževanje trajnih zaščitnih ali protierozijskih pasov gozdnega drevja ter snovanje in vzdrževanje plantaž gozdnega drevja.

V ta namen je bilo v letu 2007 za obnovo gozdov in za sanacijo po ujmah in v požarih poškodovanih gozdov uporabljenih 1.045.915 sadik, od tega 46% iglavcev in 54% listavcev ter 11.171 kg semena.

Preglednica 94: Poraba sadik in semena za obnovo gozdov v letu 2007

Lastništvo	SADIKE (kosi)			SEME (kg)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Zasebni gozdovi	356.675	381.355	738.030	279	3.992	4.271
Državni gozdovi	126.450	181.435	307.885	89	6.811	6.900
SKUPAJ	483.125	562.790	1.045.915	368	10.803	11.171

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na podlagi programa oblikovanja rezerv semenskega materiala za leto 2007, ki ga je izdelal Zavod za gozdove Slovenije, zagotovilo sredstva za odkup in hranjenje semena gozdnega drevja. V programu so ustrezno upoštevana provenienčna območja, drevesne vrste in količine posameznih vrst semena gozdnega drevja. Na ta način se zagotavlja seme za proizvodnjo sadik gozdnega drevja, ki se lastnikom gozdov dodeljujejo za obnovo gozdov na podlagi programa vlaganj v gozdove. Na dan 31.12.2007 je stanje zalog semena znašalo 1.009,3 kg.

7.1.5 Realni dohodek gozdarstva v letu 2007

Zaključki o dohodku gozdarstva za leto 2007 izhajajo iz ekonomskega računa dejavnosti, ki ga je izdelal Statistični urad Republike Slovenije. Iz njegovih metodoloških pojasnil izhaja, da so bili viri podatkov za ekonomski račun statistična raziskovanja gozdarskih in kmetijskih statistik, statistika industrije, zunanjetrgovinska statistika, zaključni računi gospodarskih družb in organizacij, zaključni računi samostojnih podjetnikov, podatki Ministrstva za finance, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Gozdarskega inštituta Slovenije in Zavoda za gozdove Slovenije. V podatkih ekonomskih računov so zajeta gozdarska podjetja, samostojni podjetniki, registrirani v gozdarski ali kmetijski dejavnosti in družinske kmetije, ki opravljajo dejavnost v gozdarstvu.

Zunanji okviri, v katerih je bil dosežen realni dohodek gozdarstva:

- rast povpraševanja po gozdnih lesnih sortimentih (predvsem po lesu za kurjavo ter hlodovini iglavcev),
- trend rasti cen gozdnih lesnih sortimentov in rast cen vhodnih materialov,
- še vedno sorazmerno slaba plačilna disciplina kupcev (predvsem domačih).

Notranji okviri v katerih se je odvijalo gospodarjenje z gozdovi:

- zmanjšana gozdna proizvodnja v primerjavi s predhodnim letom,
- povečanje števila zaposlenih, merjeno v polnovrednih delovnih močeh,
- zmanjšanje produktivnosti,
- povečanje stroškov na posekan m³.

Okvir 7: Ekonomski računi gozdarstva

Ker gre za spremenjen način prikazovanja dohodka gozdarstva in glavnih vsebin ekonomskega računa za gozdarstvo, podajamo definicije njegovih glavnih vsebin in potrebna pojasnila, kot jih je podal Statistični urad Republike Slovenije.

Proizvodnja gozdarske dejavnosti je enaka vrednosti gozdarske proizvodnje, ki vključuje vrednosti gozdarskih proizvodov, kamor spadajo okrogel industrijski les iglavcev in listavcev, les za kurjavo (vključuje tudi les za oglje) ter ostali proizvodi ter vrednosti gozdarskih storitev in vrednosti proizvodnje neločljivih dopolnilnih dejavnosti gozdarstva. Obračunava se za posamezno koledarsko leto, vrednotena je v osnovnih cenah. Iz vrednosti proizvodnje v osnovnih cenah so izločeni vsi davki na proizvode in storitve, vanjo pa so vključene vse subvencije na proizvode in storitve. Proizvodnjo gozdarske dejavnosti sestavljajo proizvodnja za trg (odkup) ter proizvodnja za lastno končno porabo.

Vmesna potrošnja je vrednotena v kupčevih cenah. Predstavlja vrednost vseh proizvodov in storitev, ki jih gozdarji nabavijo in porabijo v procesu gozdarske proizvodnje. V vmesno potrošnjo so vključeni vsi proizvodi z življenjsko dobo do enega leta ter proizvodi, katerih vrednost ne presega 500 EUR.

Bruto dodana vrednost v osnovnih cenah je enaka proizvodnji gozdarske dejavnosti v osnovnih cenah, zmanjšani za vmesno porabo v kupčevih cenah. Bruto dodana vrednost je tudi enaka vsoti porabe stalnega kapitala, sredstev za zaposlene, ostalim davkom na proizvodnjo, bruto poslovnemu presežku oz. bruto raznovrstnemu dohodku, ostale subvencije na proizvodnjo so odštete.

Neto dodana vrednost je enaka proizvodnji gozdarske dejavnosti v osnovnih cenah, zmanjšani za vmesno porabo v kupčevih cenah in porabo stalnega kapitala. Neto dodana vrednost je tudi enaka vsoti sredstev za zaposlene, ostalim davkom na proizvodnjo, neto poslovnemu presežku oz. neto raznovrstnemu dohodku, ostale subvencije na proizvodnjo so odštete.

Potrošnja stalnega kapitala je element spremembe vrednosti sredstev. S potrošnjo stalnega kapitala se meri bremenitev, to sta obraba in zastaranje opredmetenih in neopredmetenih stalnih osnovnih sredstev, izboljšav neproizvedenih sredstev in stroškov prenosa lastništva v obračunskem obdobju.

Sredstva za zaposlene predstavljajo celotno nadomestilo v denarju ali naravi, ki ga delodajalec plača zaposlenemu v zameno za njegovo opravljeno delo v obračunskem obdobju. Sredstva za zaposlene vključujejo bruto plače (v denarju ali naravi) in socialne prispevke delodajalcev (dejanski in pripisani).

Druge subvencije na proizvodnjo obsegajo subvencije razen tistih subvencij na proizvode, ki jih rezidenčne proizvodne enote prejmejo zaradi ukvarjanja s proizvodnjo. Druge subvencije na proizvodnjo so npr. subvencije na plačilno listo ali delovno silo, podpore za obrestno mero, subvencije za zmanjševanje onesnaževanja in druge.

Faktorski dohodek obsega neto dodano vrednost, ki so ji odšteti ostali davki na proizvodnjo in prištete ostale subvencije na proizvodnjo. Faktorski dohodek je tudi enak vsoti neto poslovnega presežka in sredstev za zaposlene.

Neto poslovni presežek je rezidualna kategorija, ki obsega faktorski dohodek gospodarskih družb, zmanjšan za sredstva za zaposlene.

Neto raznovrstni dohodek je rezidualna kategorija nekorporativnih podjetij in samozaposlenih oseb.

Neto podjetniški dohodek je enak neto poslovnemu presežku oz. neto raznovrstnemu dohodku, zmanjšanemu za plačane rente in obresti, povečanemu za dobljene obresti, ki se nanašajo izključno na gozdarsko dejavnost.

Vložek dela (zaposlenost) v gozdarstvu je zaradi upoštevanja občasnega (part time) in sezonskega dela merjena v polnovrednih delovnih močeh (PDM). Ena PDM je ekvivalent za eno osebo, ki je polno zaposlena v gozdarski enoti gozdarske ali kmetijske dejavnosti v obdobju enega leta (1.800 ur). Celotna delovna sila v gozdarstvu zajema plačano in neplačano delovno silo.

Podrobnejši pogled v metodologijo je dostopen na spletni strani:

http://www.stat.si/pxweb/Database/Okolje/16_gozdarstvo_lov/01_16227_gozd_racuni/01_16227_gozd_racuni.asp

Proizvodnja gozdarske dejavnosti

Čeprav je bila proizvodnja količinsko manjša kot je bila v predhodnem letu, je ostala vrednostno na isti ravni. K temu so prispevale predvsem višje cene praktično vseh sortimentov, razen lesa za kurjavo, ki je ohranil ceno predhodnega leta.

Zaposlenost v gozdarstvu

Število zaposlenih (6.037) v gozdarstvu, merjeno v polnovrednih delovnih močeh, se je v letu 2007 povečalo z indeksom 103,1, kljub temu, da je dosežen količinski obseg proizvodnje nižji. Produktivnost se je znižala predvsem na račun poseka zaradi ujm in prenamnožitve lubadarja. Sredstva za zaposlene so se v primerjavi s predhodnim letom povečala z indeksom 109,5.

Preglednica 95: Število zaposlenih v gozdarstvu, merjeno v polnovrednih delovnih močeh; 2004-2007

	2004	2005	2006	2007
Število zaposlenih	4.653	5.994	5.8858	6.037
Indeks	89,7	128,8	97,7	103,1

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Faktorski dohodek v gozdarstvu v letu 2007

Faktorski dohodek v letu 2007 izkazuje povečanje za 15,9% v primerjavi s predhodnim letom. To je ob enaki proizvodnji gozdarske dejavnosti predvsem posledica, v primerjavi z letom 2006, zmanjšane vmesne potrošnje (indeks 67,1). Za 12,4% se je v obravnavanem letu povečal tudi faktorski dohodek, preračunan na polnovredno delovno moč. Na te trende je v največji meri vplivalo gibanje cen gozdnih lesnih sortimentov. Druge subvencije na proizvodnjo, ki tudi vplivajo na izračun faktorskega dohodka, so ostale v primerjavi s prejšnjim letom nespremenjene.

Dodana vrednost v gozdarstvu

V primerjavi z letom 2006 sta se bruto in neto dodana vrednost povečali. V največji meri je na to vplivala za 32,9% zmanjšana vmesna poraba. Neto dodana vrednost se je povečala za 16,5%.

7.1.6 Proračunski izdatki za naloge na področju gozdarstva

V letu 2007 je bilo za financiranje in sofinanciranje nalog, ki jih določa zakon o gozdovih, projekt Forest Focus in Enotni programski dokument porabljeno (izplačano) skupaj 25.043.836 evrov javnih sredstev oziroma 3% več kot v predhodnem letu. Ob tem so nastale strukturne spremembe v porabi, tako da so bila zaradi potreb najbolj povečana sredstva, namenjena obnovi gozdov na pogoriščih in gozdov, poškodovanih v naravnih ujmah ter varstvu gozdov. Zaradi tega se je povečal primanjkljaj sredstev za sofinanciranje drugih gozdnogojitvenih del, ki največ prispevajo k usmerjanju razvoja gozdov (obnova, nega).

V primerjavi s potrebami gozdov, ki jih določajo valorizirana potrebna sredstva za financiranje javne gozdarske službe in za sofinanciranje obnove, nege in varstva gozdov, vzdrževanja in gradnje gozdnih cest in druge spremljajoče ukrepe, je realizacija v letu 2007 dosegla skupaj le 70,6%. Zaostajanje je še vedno največje pri razpoložljivih sredstvih za sofinanciranje vlaganj v gozdove, čeprav je bila realizacija sredstev v te namene v primerjavi z letom 2006 povečana za 86% (1,6 mio evrov). Z ohranitvijo proračunskih sredstev na ravni leta 2007 bi lahko zagotovili sofinanciranje vlaganj v gozdove na ravni, ki bi se približala 70%

načrtovanega. Raven sredstev brez doseženega povečanja v primerjavi z letom 2006, pa omogoča realizacijo načrtovanega samo na ravni 36%.

Preglednica 96: Poraba proračunskih sredstev v gozdarstvu v letih 2006 in 2007 ter primerjava s programom (EUR)

	2006*	2007	Indeks 2007/06	GGNO** 2001-2010	Indeks 2007/GGNO
JAVNA GOZDARSKA SLUŽBA	18.656.431	18.648.348	100,0	23.343.765	79,9
PROGRAM OBNOVE, NEGE IN VARSTVA GOZDOV	1.876.554	3.494.527	186,2	5.259.046	66,4
Obnova gozdov	432.959	427.004	98,6	1.502.587	28,4
Obnova gozdov na pogoriščih in od ujrm poškodovanih gozdov	178.653	1.229.426	688,2	225.388	545,5
Nega gozdov	266.025	319.803	120,2	1.878.234	17,0
Varstvo gozdov	899.419	1.410.732	156,8	1.395.260	101,1
Semenarska in drevsničarska dejavnost	9.999	12.077	120,8	42.932	28,1
Vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali	89.498	95.485	106,7	214.655	44,5
VZDRŽEVANJE IN GRADNJA GOZDNIH CEST	1.272.618	1.525.760	119,9	4.239.443	36,0
SPREMLJAJOČI UKREPI V GOZDARSTVU	855.964	706.208	82,5	1.706.469	41,4
Nakup varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom	106.651	148.422	139,2	268.319	55,3
Izvršba odločb ZZG Slovenije	4.638	3.953	85,2	32.198	12,3
Odškodnine zaradi razglasitve gozdov s posebnim namenom	0	2.353		118.020	2,0
Nevladne organizacije, strokovne prireditve, publicistika	75.353	39.541	52,5		
Znanstveno raziskovalno delo	552.385	480.223	86,9	1.019.613	47,1
Odškodnine za škodo od divjadi	116.936	31.716	27,1	268.319	11,8
SKUPAJ GOZDARSTVO	22.661.566	24.374.843	107,6	34.548.723	70,6
Investicije v gozdove (EPD 2004-2006)	1.361.352	418.506	30,7		
Intenzivni monitoring gozdov (Forest focus)***	231.975	250.487	108,0		
SKUPAJ	24.254.894	25.043.836	103,3		

* Preračunano po povprečnem letnem tečaju Banke Slovenije (tekoči tečaj)

** Valorizirana potrebna sredstva za sofinanciranje načrtovanih del v gozdnogospodarskih načrtih območij 2001-2010

*** EU projekt, sofinanciran iz evropskih sredstev

Vir: MKGP

Sredstva, namenjena za financiranje in sofinanciranje nalog v gozdarstvu, so v letu 2007 dosegla 6,6% proračunskih sredstev MKGP.

Financiranje javne gozdarske službe

Opravljanje nalog javne gozdarske službe v Zavodu za gozdove Slovenije (ZGS) in Gozdarskem inštitutu Slovenije (GIS) je bilo v letu 2007 izvedeno v skladu s programom, ki je dobil soglasje Vlade oziroma soglasje ministrstva. Za izvedbo programa nalog javne gozdarske službe je bilo na podlagi pogodbe Zavodu za gozdove Slovenije zagotovljeno 18.223.148 evrov, od tega za investicijske transfere 391.775 evrov. Gozdarskemu inštitutu Slovenije pa je bilo za izvajanje nalog javne gozdarske službe zagotovljeno 566.678 evrov. Izplačilo je bilo izvedeno iz postavke za financiranje javne gozdarske službe (425.220 evrov) in proračunske postavke za financiranje izvajanja intenzivnega monitoringa gozdov Forest focus (123.776 evrov). Program intenzivnega monitoringa je bil sofinanciran tudi iz sredstev EU v vrednosti 126.711 evrov (za GIS 111.561 evrov, za ZGS 15.150 evrov). Število zaposlenih v zavodu (730 delavcev in 20 pripravnikov) in inštitutu (13 delavcev), ki so izvajali naloge javne gozdarske službe, je bilo v primerjavi z letom 2006 nespremenjeno.

Financiranje in sofinanciranje programa obnove, nege in varstva gozdov

V letu 2007 je bil program, ki je bil prilagojen razpoložljivim sredstvom, realiziran na ravni 97%. Iz sredstev proračuna RS je bilo za financiranje in sofinanciranje obnove, nege in varstva gozdov skupno izplačano 3,5 milijona evrov. Razpoložljiva proračunska sredstva so se v primerjavi s predhodnim letom povečala za 86,2%, sredstva na podlagi Enotnega programskega dokumenta (EPD), ki so bila namenjena za sofinanciranje naložb za izboljšanje gospodarske in ekološke vrednosti gozdov, pa so bila realizirana v vrednosti

418.506 evrov. Povečanje razpoložljivih sredstev za sofinanciranje vlaganj v gozdove gre predvsem na račun obnove gozdov na požariščih in obnove gozdov, kjer so bila sanirana žarišča lubadarja ter na račun varstva gozdov. K povečanju sredstev proračuna RS za vlaganja v gozdove v letu 2007 je prispevalo tudi 400.000 evrov dodatnih sredstev za sanacijo po ujmah poškodovanih gozdnih cest, ki so bila razporejena na proračunsko postavko za obnovo gozdov na požariščih in obnovo od ujm poškodovanih gozdov.

Vzdrževanje, gradnja in rekonstrukcija gozdnih cest

V letu 2007 so bili programi vzdrževanja gozdnih cest v občinah, ki so bili prilagojeni razpoložljivim sredstvom, v povprečju realizirani na ravni 97%. Nekaj občin tudi v tem letu sredstva, namenjena vzdrževanju gozdnih cest iz pristojbin, ni namensko porabilo, to pa je bil tudi vzrok za neporabljena sredstva proračuna RS. Opravičilo za takšno ravnanje v teh občinah je bilo tudi v tem letu, da so sredstva pristojbin prihodek proračuna lokalnih skupnosti in da imajo, vsaj v njihovih primerih, negativni vpliv na finančno izravnavo, ki jo občina pridobi iz sredstev proračuna RS. Dosledno si je treba prizadevati še naprej, da bodo vsa razpoložljiva sredstva dosledno usmerjena v vzdrževanje 12.632 km gozdnih cest, kar trdnejše postavlja tudi spremenjen zakon o gozdovih. Razpoložljiva sredstva dosegajo le okoli 36% potrebnih.

Za sofinanciranje gradnje gozdnih cest v letu 2007 je bilo iz sredstev proračuna realizirano izplačilo 201.891 evrov za izgradnjo odsekov gozdnih cest v občini Cirkulane. Sredstva so bila določena na podlagi sklepa vlade za odpravo težav glede prevoznosti ob vstopu v Schengensko območje.

Spremljajoči ukrepi v gozdarstvu

Za spremljajoče ukrepe v gozdarstvu, skupaj z odškodnino za škodo, ki jo je povzročila divjad, je bilo v letu 2007 iz proračuna zagotovljeno 17,5% manj sredstev kot predhodno leto.

V tem programskem sklopu za področje gozdarstva, so bili cilji realizirani v celoti. Ne glede na to dejstvo, pa je bilo tudi v letu 2007 največje zaostajanje razpoložljivih sredstev za uresničevanje dolgoročnih ciljev na področju raziskovalnega dela v gozdarstvu in financiranju nakupa varovalnih gozdov oziroma gozdov s posebnim namenom. Skupaj je bilo za izvajanje financiranja oziroma sofinanciranja spremljajočih ukrepov v gozdarstvu namenjeno 2,7% sredstev, določenih za izvajanje programa v gozdarstvu. Na podlagi podpisane pogodbe s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov RS je bil realiziran nakup 38 ha gozdov s posebnim namenom.

Program podpore nevladnim organizacijam, strokovnim prireditvam in strokovni publicistiki v gozdarstvu in lovstvu je bil v celoti realiziran. Financiran je bil izid dveh tematskih številčk Gozdarskega vestnika in izdaja njegove sredice z naslovom Zdravje gozda. Zagotovljeno je bilo tudi financiranje objavljanja strokovnih nasvetov s področja gozdarstva v Kmečkem glasu in podpira programov 12 društev, ki združujejo lastnike gozdov.

Znanstveno raziskovalno delo

Iz razpoložljivih sredstev proračuna RS je bilo v letu 2007 realizirano sofinanciranje 14 na razpisu v letu 2006 izbranih raziskovalnih projektov in sofinancirano 9 aplikativnih raziskovalnih projektov. V okviru tega podprograma proračuna RS je bil financiran tudi projekt Certificiranje zasebnih gozdov, ki ga izvaja Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in bo zagotovil certificiranje trajnostnega gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Ta projekt ni bil realiziran v celoti, ker se Slovenska akreditacija ni usposobila za izvedbo akreditacije certifikacijskega organa. MKGP je v tem letu financiralo tudi 4 naročene ekspertize, izbrane na podlagi javnih naročil male vrednosti.

Za financiranje raziskovalne dejavnosti v gozdarstvu je bilo v veljavnem proračunu RS za leto 2007 zagotovljeno 494.630 evrov. Izplačanih obveznosti za to leto je bilo skupaj 480.223 evrov. Raziskovalno delo v gozdarstvu, ki ga je financiralo ali sofinanciralo MKGP, sta tudi v

letu 2007 opravljala Gozdarski inštitut Slovenije in Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire.

31.12.2007 je imel Gozdarski inštitut Slovenije 65 zaposlenih, od tega 32 raziskovalcev in 6 mladih raziskovalcev. MKGP je inštitutu kot izvajalcu nalog javne gozdarske službe in raziskav zagotovilo skupaj 768 tisoč evrov, od tega 558 tisoč evrov za izvajanje javne gozdarske službe, 143 tisoč evrov za CRP projekte, 65 tisoč evrov za aplikativne raziskave ter 2 tisoč evrov za temeljne raziskave.

7.1.7 Izobraževanje

Na Srednji gozdarski in lesarski šoli v Postojni se je v letu 2007 v program gozdarski tehnik vpisalo 29 dijakov, v program gozdar pa le 3 kandidati. Skupno je bilo na šolo v začetku šolskega leta vpisanih 120 dijakov, ob koncu drugega ocenjevalnega obdobja pa 117.

Na področju izobraževanja odraslih so po individualnih načrtih izobraževali enega kandidata v programu gozdar in štiri v programu gozdarski tehnik. Izobraževanja s pripravo na izpite ali s predavanji se je udeležilo 30 kandidatov v programu gozdar, medtem ko za program gozdarskega tehnika ni bilo nobenega kandidata.

V sodelovanju z ZGS je šola pripravila 115 tečajev za lastnike gozdov s področja varnega dela z motorno žago, varnega dela z gojitvenimi orodji, traktorskega spravila, vzdrževanja motorne žage in varnega dela v vetrolomih. Na tečajih je skupno sodelovalo 2.022 tečajnikov. Poleg tega je šola samostojno organizirala še 75 tečajev za skupaj 1.211 tečajnikov (npr. gasilcev, delavcev DARS-a ipd.). Na tečajih so učitelji in inštruktorji skupno opravili 17.083 ur dela.

Na Biotehniški fakulteti so na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire začeli z novima študijskima programoma, prenovljenima v skladu z bolonjskimi smernicami. Na univerzitetni program prve stopnje Gozdarstvo in obnovljivi gozdni viri se je vpisalo 50 študentov, na visokošolski študijski program prve stopnje Gozdarstvo pa se je vpisalo 46 študentov. Oba študija potekata po t.i. bločnem sistemu, po katerem je vsak semester razdeljen v dve sedemtedenski obdobji, vsakemu pa sledi izpitno obdobje.

Na univerzitetnem študiju je diplomiralo 16 študentov, na visokem strokovnem študiju pa 25 študentov. Na magistrski študij gozdarstva se je vpisalo 13 študentov, magistrirala sta 2 študenta. Doktorski študij so zaključili 4 študenti v programu gozdarstvo in 1 študent v programu varstvo naravne dediščine.

Na oddelku je bilo zaposlenih skupaj 45 delavcev, od tega 20 pedagoških delavcev, 4 mladi raziskovalci in 21 drugih delavcev.

7.1.8 Gozdarska inšpekcija

Naloge in organiziranost gozdarske inšpekcije

Gozdarska inšpekcija deluje v okviru Inšpektorata Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano (IRSKGH). V 8 enotah IRSKGH je skupno zaposlenih 17 gozdarskih inšpektorjev. 7 gozdarskih inšpektorjev opravlja poleg nalog gozdarske inšpekcije še naloge lovskih inšpektorjev.

Gozdarska inšpekcija nadzoruje uresničevanje določil naslednjih zakonov in uredb:

- Zakona o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 13/98, 56/99, 67/02, 110/02, 112/06, 115/06, 110/07),
- Zakona o kmetijskih zemljiščih (Ur.l. RS, št. 55/03-UPB1),
- Zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu (Ur.l. RS, št. 58/02, 85/02, 45/04),

- Zakona o ohranjanju narave (Ur.l. RS, št. 61/06-UPB2),
- Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin (Ur.l. RS, št. 23/05-UPB1, 61/06-ZDru-1, 40/07),
- Uredbe o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju (Ur.l. RS, št. 16/95, 28/95,56/99, 31/00, 35/01, 41/04),
- Uredbe o varstvu pred požarom v naravnem okolju (Ur.l. RS, št. 4/06),
- Uredbe o varstvu samoniklih gliv (Ur.l. RS, št. 57/98, 56/99, 41/04).

Izvajanje določil Zakona o gozdovih nadzoruje v celoti, izvajanje določil ostalih predpisov pa v obsegu, kot je z njimi določeno.

Delo, ugotovitve in predlogi gozdarske inšpekcije v letu 2007

V letu 2007 so gozdarski inšpektorji v skupno 2.776 delovnih dneh opravili 1 438 pregledov, izdali 58 odločb, 57 sklepov v zvezi s postopki, 30 sklepov po zakonu o inšpekcijskem nadzoru, 13 sklepov pri izvršbah odločb in 71 opozoril. Največ inšpekcijskih pregledov je bilo opravljenih zaradi nedovoljenega poseka. Leto 2007 je bilo tretje leto dela inšpekcije kot prekrškovnega organa. Uvedenih je bilo 54% več prekrškovnih postopkov kot v letu 2006. Od 846 izrečenih ukrepov je bilo izrečenih 304 opozoril, izdanih 230 plačilnih nalogov, 143 odločb z izrekom opomina ter 169 odločb z izrekom globe.

Dejavnost inšpekcije se dinamično prilagaja dogajanju na terenu. V sodelovanju z drugimi pristojnimi inšpekcijskimi službami nadzira posege v gozdni prostor. Kontrolira tudi, ali izvajalci del v gozdovih izpolnjujejo predpisane pogoje ter nadzira porabo proračunskih sredstev za financiranje in sofinanciranje del v gozdovih.

Najpogostejše kršitve v letu 2007, za katere so bile izdane inšpekcijske odločbe oziroma opozorila, so bile sečnja brez ali v nasprotju z odločbo o dovolitvi poseka izbranih dreves, ogrožanje rasti, rodovitnosti oziroma funkcij gozdov in nepravočasno izvajanje odločb o določitvi sanitarne sečnje.

Preglednica 97: Delo gozdarskih inšpektorjev; 2000-2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006	2007
Število delovnih dni	3.283	3.339	3.325	3.096	2.941	3.176	2.834	2776
od tega na terenu (%)	54	52	50	50	48	45	44	41
Zapisniki	2.159	2.024	2.071	1.834	1.732	1.899	1.652	1438
Odločbe	162	142	151	149	136	92	42	58
Sklepi	-	-	99	89	106	26	49	30
Opozorila	359	365	342	316	357	57	46	71
Predlogi za prekrške	511	362	313	221	170	2	-	-
Kazenske ovadbe	20	10	10	7	4	-	-	-
Mandatne kazni	-	-	-	112	111	7	-	-

*samo na podlagi Zakona o inšpekcijskem nadzoru (ZIN)

Po tretjem letu opravljanja nalog po zakonu o prekrških inšpektorji ugotavljajo, da število uvedenih prekrškovnih postopkov narašča, kljub temu pa se je relativno število zahtev za sodno varstvo na odločitve inšpektorjev povečalo le za 1 odstotno točko. Podobno kot v letu 2006 se je izkazalo, da je institut uklonilnega zapora zelo učinkovit, saj so vsi kršitelji plačali globo pred odhodom na prestajanje uklonilnega zapora.

Preglednica 98: Delo gozdarske inšpekcije kot prekrškovnega organa v letu 2007

	Število izrečenih	Globa (EUR)		Stroški postopka		Zahteve za sodno varstvo		Izterjave	
		Izrečena	Plačana	Izrečeno	Plačano	Število	Delež	Število	Delež
Opozorila	304								
Plačilni nalog	230	51.995	23.918			32	14%	32	14%
Odločba - opomin	143			6.500	5.269	5	3%	13	9%
Odločba - globa	169	49.576	34.198	7.596	1.174	18	11%	54	32%
SKUPAJ	846	101.571	58.116	14.096	6.643	55	10%	99	18%

Gozdarska inšpekcija ima, ob enakem številu zaposlenih, vsako leto več nalog, saj se povečuje število predpisov, ki jih mora nadzorovati. Povečuje se tudi obseg administrativnega dela, tako zaradi pomanjkanja administrativnega kadra, kot tudi zaradi vse obsežnejšega dela z računalniškimi vnosi ter vodenjem različnih evidenc, kar zmanjšuje učinkovitost terenskega dela. Prav tako ima hkratno opravljanje nalog gozdarske in lovske inšpekcije dobre in slabe strani. Inšpektor ima sicer celovit pregled dogajanja v gozdovih, po drugi strani pa pomeni tak način organiziranosti na nekaterih območjih preveliko obremenitev gozdarskih inšpektorjev, ki jo bo v prihodnje potrebno rešiti z dodatnim zaposlovanjem.

7.1.9 Mednarodno sodelovanje

Na mednarodnem področju je leto 2008 zaznamovalo 7. zasedanje Foruma ZN za gozdove (UNFF-7), na katerem je bil sprejet večletni program dela tega foruma do leta 2015 in Pravno nezavezujoči inštrument o vseh tipih gozdov, ki je postavil glavna načela trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in temeljne aktivnosti, ki jih je treba zagotavljati za njegovo doseganje. Slovenija je na tem zasedanju sodelovala pri usklajevanju skupnih izhodišč držav članic EU.

Drugi pomemben dogodek je bila Ministrska konferenca o varstvu gozdov v Evropi (MCPFE), ki je bila oktobra 2007 v Varšavi. Na njej je bila sprejeta Varšavska deklaracija, poleg nje pa še resoluciji Gozdovi, les in energija in Gozdovi in voda ter Izjava ministrov, s katero so razglasili vseevropski teden gozdov v oktobru 2008 in mu začrtali glavni namen in vsebino. Minister Jarc je na tej konferenci v svoji izjavi podprl prizadevanja za proučitev možnosti, da bi na vseevropski ravni na temelju resolucij MCPFE nastala konvencija o gozdovih.

Na ravni EU je ministrstvo zagotavljalo redno aktivno udeležbo na sejah Stalnega odbora za gozdarstvo pri Evropski komisiji, zlasti pa se je pripravljalo na predsedovanje Svetu EU v okviru delovne skupine za gozdarstvo.

Predstavniki ministrstva so bili aktivni tudi na sejah Stalnega odbora za gozdarstvo v okviru Evropske komisije. Glavni poudarek pri delu Stalnega odbora za gozdarstvo v letu 2007 je bil na uresničevanju in izvajanju Evropskega akcijskega načrta za gozdove. Med pomembnejšimi temami je bila izpostavljena potreba po trajnem zagotavljanju monitoringa gozdov tudi po zaključku programa Forest Focus. Najpomembnejša je bila ugotovitev, da sistem letnih razpisov projektov LIFE+ ne bo mogel učinkovito nadomestiti dosedanjega skupnega programa. Kljub temu je Stalni odbor za gozdarstvo podprl pripravo na projekt LIFE+ kot konzorcij držav EU.

Pomembna tema, ki se je na Odboru obravnavala v letu 2007, je bila tudi načrtovanje ukrepov za aktiviranje rabe lesa oziroma povečevanje sečnje v evropskih gozdovih. Poseben poudarek je bil na pripravi skupnih izhodišč za vključevanje lesa in lesnih izdelkov v sisteme zelenih javnih naročil, ki jih bodo v prihodnje morale sprejeti vse države članice.

Predstavniki ministrstva so bili aktivni tudi na seji Posvetovalnega odbora Komisije za politiko Skupnosti glede gozdarstva in z njim povezanih dejavnosti v okviru katere je bilo obravnavano Sporočilo Komisije o trajnostni in inovativni gozdno-lesni industriji.

Predstavniki ministrstva je sodeloval v posebni delovni skupini s področja gozdnega reprodukcijskega materiala, ki je pripravila osnutek Odločbe Sveta EU za uvoz gozdnega reprodukcijskega materiala na območje EU iz tretjih držav, za kar naj bi veljali enaki pogoji trgovanja kot za države članice.

7.2 Lovstvo

7.2.1 Organiziranost lovstva

Pravna ureditev lovstva ter upravljanja z divjadjo

Organiziranost slovenskega lovstva ter upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem temelji v pretežni meri na Zakonu o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04), ki je začel veljati 20. maja 2004. Zakon je prinesel novo, posodobljeno ureditev na področju upravljanja, načrtovanja, ohranjanja in trajnostnega gospodarjenja z divjadjo, v nekaterih delih pa ohranja že uveljavljeni pravni red na tem področju. Tako je divjad še naprej državna lastnina in tudi lovska pravica pripada državi, ki pa jo lahko prenese na usposobljeno pravno osebo. Bistvena novost zakona je tudi koncesija, ki jo bodo državi plačevali upravljalci lovišč - lovske družine ter stroga ločitev prosto živečih živali na divjad (lovne vrste) in zavarovane vrste. Tako Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob (Uradni list RS, št. 101/04) med divjad ne uvršča več velikih zveri (rjavi medved, volk in ris), ki so zavarovane z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04). Pristojno ministrstvo za upravljanje z zavarovanimi vrstami, vključno z izplačevanjem odškodnin zaradi škode, ki jo povzročijo zavarovane vrste, je Ministrstvo za okolje in prostor.

Na podlagi Zakona o divjadi in lovstvu je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v letu 2007 nadaljevalo s sprejemanjem podzakonskih predpisov, veliko pa jih je sprejelo že v letu 2005 in 2006. V letu 2007 so bili pripravljeni in sprejeti naslednji podzakonski akti:

- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o pogojih za opravljanje lovskega izpita in obliki dokazila o opravljenem lovskem izpitu,
- Pravilnik o sprejemu letnih načrtov lovsko upravljavskih območij v Republiki Sloveniji za leto 2007,
- Pravilnik o sprejemu dolgoročnih načrtov lovsko upravljavskih območij v Republiki Sloveniji za obdobje 2007-2016.

Dne 9. novembra 2006 je Ustavno sodišče RS z odločbo št.: U-I-98/04 zavzelo stališče:

- Člen 26 Zakona o divjadi in lovstvu je v neskladju z Ustavo, ker ne omejuje trajanja prednostne pravice dosedanjih upravljavcev lovišč pri pridobitvi koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo na postopek prve podelitve koncesije po uveljavitvi Zakona.
- Šesti odstavek 29. člena Zakona o divjadi in lovstvu je v neskladju z Ustavo, ker ne določa, da pripada del koncesijske dajatve tudi občini, na območju katere se izvaja koncesija.
- Osmi odstavek 29. člena Zakona o divjadi in lovstvu je v neskladju z Ustavo.
- Zakonodajalec mora ugotovljeno neustavnost odpraviti v roku enega leta od dneva objave te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.
- Del besedila v prvem odstavku 65. člena Zakona o divjadi in lovstvu, ki se glasi: »najmanj 15«, in prva alineja sedmega odstavka 65. člena Zakona o divjadi in lovstvu se razveljavita.

Na podlagi sklepa Vlade RS (pod točko 4A na 38. redni seji dne 01.09.2005) je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano začelo s pripravo osnutka novega Zakona o divjadi in lovstvu. V letu 2007 je bil osnutek pripravljen in obravnavan na parlamentarnem odboru za kmetijstvo in gozdarstvo. Ministrstvo je z novelo predvsem sledilo odločbi ustavnega sodišča. Novela prinaša naslednje bistvene spremembe:

- združuje dolgoročno načrtovanje v lovstvu z dolgoročnim načrtovanjem v gozdarstvu,
- ločeno določa prednostni vrstni red pri prvi in vseh nadaljnjih podelitvah koncesij,
- spreminja režim polhanja in dovoljuje sokolarjenje,

- ukinja dovoljenja, ki jih je izdajalo ministrstvo v soglasju z ministrstvom za okolje in prostor, za postavitve obor za rejo divjadi,
- določa, da ima pravico do orožne listine tudi lovski pripravnik/-ca.

Lovišča in lovske organizacije

V Sloveniji je ustanovljeno 408 lovišč in 12 lovišč s posebnim namenom. Po Zakonu o divjadi in lovstvu je Zavod za gozdove Slovenije upravljavec v desetih loviščih s posebnim namenom, v enem lovišču pa Triglavski narodni park, medtem ko z divjadjo v loviščih trajnostno gospodarijo lovske družine. Vlada RS je z uredbo ustanovila tudi lovišče s posebnim namenom Brdo pri Kranju in za upravljavca določila javni gospodarski zavod protokolarne storitve Republike Slovenije. Zaradi zakonskega pogoja, da mora biti lovišče veliko vsaj 2.000 ha, je bilo potrebno nekatera manjša lovišča združiti oziroma na novo določiti meje med lovišči. V novo ustanovljenih loviščih trajnostno gospodarijo z divjadjo v loviščih stari upravljavci, in sicer vse do podelitve koncesij novim upravljavcem.

Trenutno deluje na območju Republike Slovenije 416 lovskih družin, ki so v veliki večini združene v 18. območnih zvez lovskih družin oz. lovskih zvez, te pa naprej v Lovsko zvezo Slovenije. Zakon o divjadi in lovstvu med lovske organizacije ne prišteva območnih zvez lovskih družin, ampak določa, da je Lovska zveza Slovenije zveza vseh lovskih družin. Območne zveze lovskih družin oz. lovske zveze so seveda lahko oblika organiziranosti lovskih družin v skladu z društveno zakonodajo, torej s prostovoljno odločitvijo njenih članic o združevanju. Zakon o divjadi in lovstvu med lovske organizacije uvršča tudi območna združenja upravljavcev lovišč in lovišč s posebnim namenom, kamor se morajo združevati vsi upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom v določenem lovsko upravljalnem območju. Glavna naloga območnih združenj upravljavcev lovišč in lovišč s posebnim namenom je urejanje in usklajevanje skupnih nalog pri upravljanju z divjadjo in njenim življenjskim okoljem, v sodelovanju z ZGS pa opravljajo v javnem interesu letne preglede odstrela in izgub za presojo pravilnosti izvedenega načrta odvzema divjadi.

Lovska zveza Slovenije združuje okrog 22.000 lovcev in opravlja naslednje naloge v javnem interesu:

- organiziranje izpitov za lovce in lovske čuvaje na podlagi skupno pripravljenih programov z Zavodom in pedagoškimi ustanovami;
- usposabljanje in naravovarstveno osveščanje lovcev ter komuniciranje z lastniki zemljišč in javnostjo;
- izdajanje strokovne literature s področja divjadi in lovstva;
- skrb za razvoj lovske kinologije;
- sodelovanje pri znanstveno – raziskovalnem delu v zvezi z divjadjo in lovstvom;
- izdaja lovskih izkaznic;
- opravljanje drugih nalog javnega interesa s področja varstva narave, divjadi in lovstva, ki jih določi zakon.

Lovska zveza Slovenije je od leta 1983 aktivna članica FACE (Združenja evropskih lovskih zvez) in od leta 1991 tudi članica CIC (Mednarodnega sveta za lov in ohranitev divjadi).

7.2.2 Usmerjanje razvoja populacij prosto živečih živali

Zavod za gozdove Slovenije je tudi v letu 2007 pripravil in izdelal predloge letnih lovsko upravljalnih načrtov območij v sodelovanju z lovskimi organizacijami, območnimi enotami Zavoda RS za varstvo narave, območnimi enotami Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, lokalnimi skupnostmi in drugimi, katerih dejavnost je povezana z divjadjo in njenim okoljem. Osnovna usmeritev vseh predloženih letnih lovsko upravljalnih načrtov območij, ki jih je kasneje s pravilnikom sprejelo ministrstvo, pristojno za lovstvo, je

ohranjanje vrstne pestrosti avtohtonih vrst divjadi, ob sprejemljivem vplivu na njihovo življenjsko okolje (škode). Usmeritve, ki jih določajo načrti, so napisane na podlagi smernic dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtih lovsko upravljavskih območij, za obdobje 2007-2016, ki sta jih izdelala Zavod za gozdove Slovenije in Lovska zveza Slovenije ter jih uskladila z Uprava RS za varstvo narave.

Cilj trajnostnega gospodarjenja z rastlinojedimi parkljarji (jelenjad, srnjad, muflon, gams in damjak) in divjim prašičem so zdrave populacije divjadi s stabilno spolno in starostno strukturo, ki so usklajene tudi s populacijami drugih vrst in njihovim okoljem. Stanje male poljske divjadi se je po več kot desetletju začelo rahlo izboljševati. V letu 2007 so posamezne lovske organizacije in celo skupine lovišč na podlagi ocene stanja poročale o povečanju številčnosti poljskega zajca, poljske jerebice in fazana.

Vzrokov za postopno izboljševanje stanja male poljske divjadi je zagotovo več, delno pa jih lahko pripišemo tudi strožji zakonodaji in upoštevanju predpisov ter navodil pri uporabi kemičnih zaščitnih sredstev, ki jih bolj ozavešчени pridelovalci poljščin in sadja doslednejše uporabljajo. Stanje se je izboljšalo tudi na tistih področjih, kjer se je zaradi garij in povečanega lova (lisice, kune belice in zlatice) znižala številčnost plenilcev male divjadi. Uresničevanje določil letnih lovsko upravljavskih načrtov območij pri oblikovanju primerne okolja za te vrste divjadi iz preteklih let ter zadržanost pri poseganju v populacije se bodo v nadaljnjih letih gotovo še obrestovali.

7.2.3 Pregled odstrela in ugotovljenih izgub

Podatki o odstrelu in izgubah v letu 2007 niso bistveno drugačni kot leto pred tem. Največja je sprememba pri divjem prašiču, kjer se je odvzem glede na leto 2006 povečal za 17%. Večji odvzem lahko pripišemo predvsem nižjemu odstrelu v letu 2006. Povečal se je tudi odvzem poljskega zajca, kar kaže na ponovno povečevanje številčnosti populacije. Pri vseh ostalih vrstah divjadi se je odstrel zmanjšal oziroma ostal na ravni predhodnega leta.

Preglednica 99: Pregled odstrela in ugotovljenih izgub divjadi; 2001-2007

Divjad	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Srnjad	38.660	41.874	43.249	43.404	44.733	42.675	42.123
Jelenjad	4.468	5.203	5.034	4.784	5.125	5.066	4.716
Damjak	135	180	143	135	106	123	163
Muflon	580	773	734	715	788	670	673
Gams	2.323	2.453	2.634	2.604	2.517	2.679	2.638
Divji prašič	5.865	7.223	6.280	6.440	7.038	5.359	6.267
Medved	47	116	72	80	95	126	108
Ris	3	3	1	0	0	0	0
Volk	4	5	11	4	6	11	6
Poljski zajec	3.006	2.863	3.353	3.463	3.654	3.724	4.107
Fazan	36.202	33.327	35.541	36.909	30.474	27.183	26.574
Poljska jerebica	2.375	2.174	2.446	2.266	2.176	1.914	1.504
Raca mlakarica	6.452	6.134	5.888	6.073	4.609	4.059	4.075

Vir: Statistični podatki lovskih organizacij, ZGS

Odstrel in izgube parkljaste vrste rastlinojede divjadi, ki najbolj pomembno vplivajo za svoje življenjsko okolje, je bil približno enak kot v letu 2006.

Pregled odstrela, izgub, načrta odstrela, realizacije načrta in izločeno število štirih najpomembnejših vrst divjadi na 100 ha skupne površine, v štirih najbolj reprezentativnih lovsko upravljavskih območjih v Sloveniji prikazuje spodnja preglednica.

Načrt odstrela srnjadi v nižinskem slovensko-goriškem lovsko upravljavskem območju je bil realiziran v višini 97%, delež odstrela na 100 ha pa se je povečal za 3%. V kočevsko-belokranjskem lovsko upravljavskem območju je bil načrt odstrela jelenjadi realiziran 80%,

delež na 100 ha pa se je zmanjšal za 9%. V triglavskem lovsko upravljavskem območju je izločeno število gamsov na 100 ha za 9% nižje kot leta 2006, iz že navedenih razlogov pa se je odstrel divjega prašiča zmanjšal tudi v primorskem lovsko upravljavskem območju.

Preglednica 100: Odstrel in ugotovljene izgube na 100 ha površine v letu 2007

Vrsta divjadi	Leto 2007			Izločeno število na 100 ha skupne površine LUO		
	Odstrel in ugotovljene izgube	Načrt odstrela	Realizacija načrta (%)	Povp. LUO	Max. LUO	Lovsko upravljavsko območje
Srnjad	2548	2624	97	2,23	3,93	Slovensko - goriško
Jelenjad	1729	2150	80	0,25	0,85	Kočevsko - belokranjsko
Gams	746	836	89	0,14	0,65	Triglavsko
Divji prašič	1138	909	125	0,33	0,85	Primorsko

Vir: ZGS

7.2.4 Odškodnine za povzročeno škodo od divjadi

Škode, ki jih povzroča divjad so eden od najpomembnejših bioindikatorjev, na osnovi katerega lahko posredno sklepamo o številčnosti teh vrst in njihovem vplivu na okolje. Škode, ki jih povzročata rastlinojeda divjad in divji prašič so od leta 1998 naprej naraščale do leta 2004, ko so dosegle maksimum. Zadnja leta škode padajo, kljub temu pa so bile leta 2007 nekaj večje kot v letu prej.

Preglednica 101: Škode v okolju, ki jih povzročata rastlinojeda divjad in divji prašič; 2001-2007

	2001*	2002*	2003*	2004*	2005*	2006*	2007
Škode (EUR)	380.989	456.329	445.878	563.873	401.971	364.693	369.260

* preračunano po povprečnem letnem tečaju Banke Slovenije (tekoči tečaji)

Vir: Podatki lovskih organizacij, ZGS

Povprečni delež škod, ki jih povzroča divji prašič, znaša v obravnavanem obdobju 41%, delež parkljaste divjadi pa 14%. Tudi v letu 2007 je bil delež podoben. Škode od ostalih vrst divjadi so zanemarljive.

Preglednica 102: Ocena deležev škod na kmetijskih kulturah, pridelkih in domačih živalih, ki jih je povzročila divjad; 2000-2007 (%)

Vrsta divjadi	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Divji prašič	42	44	40	50	40	44	35	41
Ostala parkljasta divjad	32	23	18	22	28	17	23	14
Zveri	25	30	40	26	30	36	40	44
Ostala divjad	1	3	2	2	2	3	2	2
SKUPAJ	100	100	100	100	100	100	100	100

Odškodnino za škode, ki jih povzročajo zavarovane živali je tudi v letu 2007 izplačevalo Ministrstvo za okolje in prostor iz sredstev proračuna RS, medtem ko je odškodnino, ki jo povzročajo vrste divjadi na nelovnih površinah, izplačevalo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Izplačila so bila v vseh primerih opravljena na podlagi poravnave. Odškodninski zahtevki so tudi v letu 2007 dosegli raven, ki zahteva poleg rednega in pravičnega izplačevanja odškodnin za povzročeno škodo, tudi istočasno in usklajeno izvajanje ukrepov preventivne zaščite in posegov v populacije divjadi.

7.2.5 Biotehniška dela

Biotehniški ukrepi so pomemben del zmanjševanja negativnega vpliva divjadi na njeno življenjsko okolje, predvsem na obseg škod. Zimsko in preprečevalno krmljenje je v večini povezano s divjim prašičem in jelenjadjo. Manjši delež zavzemata gams, muflon in damjak. Čeprav ima zimsko krmljenje tudi negativne učinke, še posebej takrat kadar krma ni primerna, pa je zimsko krmljenje v večini primerov koristno. Gre za to, da se predvsem divjad odvrča od kmetijskih in gozdnih površin, kjer bi lahko nastale večje škode.

Preglednica 103: Prikaz opravljenih biotehniških del; 2000-2007

	2000/01	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Zimsko in preprečevalno krmljenje (t)	4.969,5	4.440,4	4.600,8	4.594,1	4.207,2	3.888,9	2.850,1	3.404,3
Krmne njive (ha)	477,0	507,3	513,2	524,4	472,3	450,1	459,2	480,2
Pridelovalne njive (ha)	136,1	145,8	163,7	151,8	140,8	92,3	115,1	102,8

Vir: Podatki lovskih organizacij, ZGS

Podoben učinek kot krmljenje imajo tudi krmne njive, razlika je v tem, da so lahko krmne njive za poljsko divjad tudi remize, kjer najdejo mesto za kritje, parjenje, valjenje in vzrejo mladičev.

Prikaz posegov v populacije divjadi, izvedenih biotehniških del ter škod v okolju, ki jih povzroča divjad kažejo na umirjanje problemov in da se ukrepi med seboj usklajujejo. V usmerjanju in izvajanju upravljanja populacij divjadi je potrebno te odnose oziroma ukrepe usklajevati in odpravljati nevarnosti za ustvarjanje prevelikih konfliktov, ki praviloma onemogočajo racionalno strokovno ravnanje.

7.2.6 Vzdrževanje življenjskega okolja prosto živečih živali

Republika Slovenija namenja vsako leto iz državnega proračuna tudi določena sredstva za vzdrževanje življenjskega okolja prosto živečih živali, ki so v veliki meri odvisna od motivacije lastnikov gozdnih parcel. Sredstva so namenjena izključno lastnikom gozdnih zemljišč. Lastniki gozdov so izkoristili pretežni del teh sredstev, ostalo pa so prejeli izvajalci del, zlasti lovske organizacije. V kolikor lastniki gozdov nimajo interesa, da bi delo opravili sami, lahko s pooblastilom in odstopno izjavo odstopijo delo in pravico do prejema subvencije izvajalcu del (upravljavcu lovišča oziroma lovski družini). Večji del dela za izboljšanje življenjskega okolja prosto živečih živali izvedejo lovske organizacije, ki od lastnika pridobijo objekt za delo (zemljišče), medtem ko lastniki zadržijo subvencijo kot obliko medsebojne poravnave za najem zemljišča. Pomemben delež pri zagotavljanju primernih pogojev za prosto živeče živali so prispevali tudi delavci ZGS s strokovnim delom ter lastniki gozdov z delom v gozdovih skladno z nasveti in gozdno gojitvenimi načrti. S strokovno praviimi in ob pravem času izvedenimi deli v gozdovih se lahko namreč znatno prispeva k izboljšanju življenjskega okolja prosto živečih živali. Upoštevanje usmeritev za prilagojeno gospodarjenje z gozdom je še posebej pomembno za ohranitev redkih in ogroženih vrst.

8 RIBIŠTVO

8.1 Morsko ribištvo in ribogojstvo

Vzreja in ulov v morskem ribištvu

Ker se morski organizmi, ki jih ulovijo slovenski morski gospodarski ribiči s svojimi plovili, na teh plovilih ne predelujejo, so podatki o iztovu hkrati tudi podatki o morskem ulovu. V letu 2007 so slovenski morski gospodarski ribiči skupaj ujeli 913,7 ton morskih organizmov, kar je 2,1% manj kot v letu 2006. Zmanjšal se je le ulov rib, in sicer za 6% glede na leto 2006, povečal pa se je ulov vseh drugih morskih organizmov, in sicer ulov glavonožcev za 44,2%, ulov rakov, školjk in polžev pa za 225%. Glede na veliko rast bi bilo mogoče sklepati, da podatki o ulovu za leto 2006 niso bili popolni.

Preglednica 104: Ulov in vzreja morskih rib, glavonožcev, rakov in školjk; 2001-2007

V tonah								Indeks
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007/2006
Morski ulov skupaj	1.620,6	1.459,8	1.087,5	815,9	1.021,6	933,4	913,7	97,9
Ribe	1.482,2	1.405,0	1.016,2	749,1	930,6	870,5	817,8	94,0
Glavonožci	132,3	49,7	62,4	57,4	80,9	60,0	86,5	144,2
Raki	3,4	3,9	6,0	6,7	5,5	2,7	8,0	291,7
Školjke in polži	2,7	1,1	2,9	2,7	4,7	0,2	1,5	860,4
Marikultura skupaj	153,8	119,9	206,2	277,2	227,0	192,9	316,0	163,8
Vzreja morskih rib	65,9	36,9	70,9	113,0	26,3	30,0	15,2	50,7
Vzreja mehkužcev	87,9	83,0	135,3	164,1	200,7	162,9	300,8	184,7
Marikultura in morski ulov skupaj	1.774,3	1.579,7	1.293,6	1.093,1	1.248,6	1.126,3	1229,7	109,2

Vir: SURS do leta 2006. Od leta 2006 je vir podatkov MKGP, InfoRib.

V ulovu slovenskih gospodarskih ribičev v letu 2007 so prevladovala plave ribe, saj so predstavljale kar 86% ulova. Ocenjuje se, da je bila glede na odkupne cene vrednost morskih organizmov, ki so bili iztovorjeni v letu 2007, približno 1.847.000 evrov.

Vzreja morskih rib in mehkužcev (marikultura skupaj) se je v letu 2007 povečala za 63,8%. Pri tem se je vzreja morskih rib zmanjšala za 49,3%, torej je do povečanja prišlo na račun povečane vzreje mehkužcev, ki je v letu 2007 zrasla za 84,7% glede na leto 2006. Povečanje gre pripisati podelitvi in začetku izrabe koncesij za vzrejo morskih mehkužcev.

Delovno aktivne osebe v morskem ribištvu in ribogojstvu

Preglednica 105: Podatki o delovno aktivnem prebivalstvu v morskem ribištvu in ribogojstvu; 2005-2007

	Število delovno aktivnih			Število zaposlenih za polni delovni čas			Število PDM		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Skupaj	159	149	147	72	77	78	111	111	110
Gospodarski ribolov	142	127	125	64	68	63	99	96	90
Marikultura	17	22	22	8	9	15	12	16	20

Vir: SURS

V letu 2007 je bilo v dejavnostih morskega ribištva udeleženi 147 delovno aktivnih oseb, kar pomeni 2 osebi manj kot v letu 2006. Od 147 delovno aktivnih oseb v letu 2007 se jih je 125 ukvarjalo z gospodarskim ribolovom (leta 2006 127 oseb in leta 2005 142 oseb), 22 pa z marikulturo (leta 2006 prav tako 22 oseb in leta 2005 17 oseb). Število delovno aktivnih oseb v obeh dejavnostih skupaj se je v primerjavi z letom 2006 zmanjšalo za 1,3%. Zmanjšanje gre pripisati zmanjšanju števila delovno aktivnih oseb v gospodarskem ribolovu, ki se je v primerjavi z letom 2006 zmanjšalo za 1,6%, medtem ko je število delovno aktivnih oseb v marikulturi ostalo nespremenjeno.

Z morskim gospodarskim ribolovom se je v letu 2007 ukvarjalo 125 oseb, torej 2 osebi manj kot v letu 2006. Od 127 delovno aktivnih oseb v morskem gospodarskem ribolovu je bilo za polni delovni čas v letu 2007 zaposlenih 63 oseb, kar je 5 zaposlenih za polni delovni čas manj kot v letu 2006. Število polnovrednih delovnih moči (PDM), s katerim se izraža letni vložek dela v dejavnosti, je bilo v morskem gospodarskem ribolovu 90 v letu 2007, kar je 6 PDM manj kot v letu 2006.

Število delovno aktivnih oseb, ki so se ukvarjale z morskim ribogojstvom in gojenjem školjk (marikultura), je bilo v letu 2007 enako kot v letu 2006, in sicer 22. Pri tem je bilo v letu 2007 15 oseb zaposlenih za polni delovni čas, kar je 6 oseb več kot v letu 2006, ko je bilo v marikulturi za polni delovni čas zaposlenih 9 oseb. Število PDM v marikulturi je bilo v letu 2007 20, v letu 2006 pa 16.

Letni vložek dela vseh delovno aktivnih oseb v morskem gospodarskem ribolovu in marikulturi je v letu 2007 znašal 110 PDM, kar je skoraj toliko kot v letu 2006 (111 PDM). Ločeni izračuni pa se razlikujejo. Vložek dela v morskem gospodarskem ribolovu se zmanjšuje (z 96 PDM v letu 2006 na 90 PDM v letu 2007), medtem ko v marikulturi narašča (s 16 PDM v letu 2006 na 20 PDM v letu 2007).

Ribiška plovila in oprema v morskem ribištvu in ribogojstvu

Spodnja preglednica prikazuje vsa plovila, ki so bila v avgustu 2007 oziroma avgustu 2008 zabeležena v Registru ribiških plovil v sistemu InfoRib, s katerim upravlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Stanje v Registru ribiških plovil se spremeni z vsakim vnosom ribiškega plovila v register ali izbrisom plovila iz registra. Zato je primerjava števil plovil glede na dolžino ter glede na prvo ribolovno orodje v spodnji tabeli opravljena glede na stanje v avgustu posameznega leta.

Preglednica 106: Vsa plovila v Registru ribiških plovil* po dolžini in opremi; 2007 in 2008

	2007	2008
Plovila po dolžini		
- dolžina nad 18 m	4	3
- dolžina 12–17,9 m	21	19
- dolžina 6–11,9 m	70	74
- dolžina do 5,9 m	78	85
Plovila glede na prvo ribolovno orodje		
Zabodne in zapletne mreže	145	152
Vlečne mreže	21	22
Obkroževalne mreže	7	7
Plovila skupaj	173	181

Vir: MKGP, InfoRib, Register ribiških plovil, ribolovna dovoljenja

* Gre za stanje Registra ribiških plovil iz avgusta 2007 in avgusta 2008.

Med vsemi registriranimi plovili je bilo v slovenski ribiški floti tako v avgustu 2007 kot v avgustu 2008 po številu največ plovil s celotno dolžino do 5,9 metra (45,1% vseh registriranih plovil v avgustu 2007 in 47,0% v avgustu 2008). Po številu so jim tesno sledila plovila celotne dolžine med 6 m in 11,9 m (40,5% vseh registriranih plovil v avgustu 2007 in 40,9% v avgustu 2008). Manj številna so bila plovila s celotno dolžino med 12 m in 17,9 m (12,1% vseh registriranih plovil v avgustu 2007 ter 10,5% vseh registriranih plovil v avgustu 2008). Najmanj številna so bila plovila celotne dolžine nad 18 m (2,3% vseh registriranih plovil v avgustu 2007 ter 1,6% v avgustu 2008). Poudariti pa je treba, da imajo slednja plovila večjo tonažo in zato ulovijo velik delež celotnega ulova, čeprav jih je po številu manj.

Glede na prvo ribolovno orodje po številu prevladujejo plovila z zabodnimi in zapletnimi mrežami (83,8% vseh registriranih plovil v avgustu 2007 ter 84,0% v avgustu 2008). Manj je plovil z vlečno mrežo (12,1% vseh registriranih plovil v avgustu 2007 ter enak odstotek v avgustu 2008). Po številu je v floti najmanj plovil z obkroževalno mrežo (4,1% vseh

registriranih plovil v avgustu 2007 ter 3,9% v avgustu 2008). Tudi tu je treba poudariti, da zabodne in zapletne mreže večinoma uporabljajo kot prvo ribolovno orodje plovila z manjšo celotno dolžino. Čeprav je plovil z vlečno mrežo kot prvim ribolovnim orodjem po številu manj, slednja ulovijo pomemben delež celotnega ulova.

Preglednica 107: Aktivna plovila po dolžini in opreми; 2006 in 2007*

	2006	2007
Plovila po dolžini		
- dolžina nad 18 m	2	2
- dolžina 12–17,9 m	14	16
- dolžina 6–11,9 m	37	35
- dolžina do 5,9 m	27	29
Plovila glede na prvo ribolovno orodje		
Zabodne in zapletne mreže	56	58
Vlečne mreže	17	17
Obkroževalne mreže	7	7
Aktivna plovila skupaj	80	82

Vir: MKGP, InfoRib, ladijski dnevniki

* Gre za vsa ribiška plovila, ki so bila aktivna v posameznem letu.

Kriterij za aktivna plovila je bil vsaj 1 izpolnjen ladijski dnevnik v posameznem letu. Število aktivnih plovil zato primerjamo po posameznih letih, to pomeni, da je bilo število aktivnih plovil ugotovljeno ob koncu leta 2006 oziroma 2007. Za primerjavo: v letu 2008 je bilo od začetka leta do začetka avgusta 2008 skupaj 65 aktivnih plovil, vendar lahko pričakujemo, da bo število aktivnih plovil do konca leta naraslo, saj nekatera ribiška plovila zaradi sezone narave ribolova do začetka avgusta 2008 še niso začela z ribolovom.

Po številu je bilo največ aktivnih plovil v slovenski ribiški floti celotne dolžine med 6 m in 11,9 m (46,3% aktivnih plovil v letu 2006 ter 42,7% v letu 2007). Sledila so jim plovila s celotno dolžino do 5,9 m (33,7% aktivnih plovil v letu 2006 in 35,4% v letu 2007). Po številu je bilo manj aktivnih plovil celotne dolžine med 12 m in 17,9 m (17,5% v letu 2006 ter 19,5% v letu 2007). Glede na število je bilo najmanj aktivnih plovil dolžine nad 18 m, in sicer gre tako v letu 2006 kot 2007 za dve plovili, ki uporabljata pelagično vlečno mrežo (2,5% v letu 2006 ter 2,4% v letu 2007).

Glede na prvo ribolovno orodje je bilo stanje podobno kot med vsemi registriranimi ribiškimi plovili. 70,0% aktivnih plovil je v letu 2006 uporabljalo zabodne in zapletne mreže, 70,7% pa je te mreže uporabljalo v letu 2007. Sledila jim je uporaba vlečnih mrež (21,3% aktivnih plovil v letu 2006 ter 20,7% aktivnih plovil v letu 2007). Po številu je bila na zadnjem mestu uporaba obkroževalnih mrež (8,7% aktivnih plovil v letu 2006 in 8,6% v letu 2007).

*Preglednica 108: Vsa plovila v marikulturi po dolžini; 2007 in 2008**

	2007	2008
Plovila po dolžini:		
- dolžina nad 18 m	0	0
- dolžina 12–17,9 m	1	2
- dolžina 6–11,9 m	5	5
- dolžina do 5,9 m	6	6
Skupaj	12	13

Vir: MKGP, InfoRib, Register ribiških plovil

* Gre za stanje Registra ribiških plovil iz avgusta 2007 in avgusta 2008.

Podatki o aktivnosti za plovila v marikulturi ne obstajajo. Sicer tudi tu velja opomba, da gre za vsa plovila, ki so bila registrirana kot plovila v marikulturi v avgustu 2007 oziroma avgustu 2008. Do avgusta 2008 je število plovil v marikulturi naraslo za 1 plovilo dolžine med 12 m in 17,9 m.

8.2 Sladkovodno ribištvo

Vzreja in ulov v sladkovodnem ribištvu

V sladkovodnih ribogojnicah je bilo v letu 2007 vzrejenih in izlovljenih približno 1.038 ton rib. Od tega so v ribogojnicah vzredili 961,3 ton rib, pri čemer so večino (83,0%) predstavljale hladnovodne ribe (toplovodne ribe 17%). V ribnikih za trženje športnega ribolova je bilo vzrejenih in izlovljenih 76,2 ton rib (hladnovodnih rib je bilo 14,9%, toplovodnih 85,1%). Skupna proizvodnja sladkovodnih rib (ribogojnice in ribniki za trženje športnega ribolova) je bila v letu 2007 za 12% manjša od proizvodnje v letu 2006.

Preglednica 109: Ulov in vzreja sladkovodnih rib; 2005–2007

V tonah	2005	2006	2007	Indeks 2007/2006
Vzreja v ribogojnicah	1.041,9	1.084,6	961,3	88,6
- hladnovodne ribe	824,8	872,3	797,4	91,4
- toplovodne ribe	217,1	212,3	163,9	77,2
Športni sladkovodni ribolov	201,7	199,6	195,1	97,7
- hladnovodne ribe	35,0	33,8	29,0	85,8
- toplovodne ribe	166,6	165,8	166,1	100,2
Ribniki za trženje športnega ribolova	78,3	89,7	76,2	85,0
- hladnovodne ribe	27,2	28,7	24,9	86,8
- toplovodne ribe	51,1	61,0	51,4	84,3
Skupaj sladkovodno ribištvo	1.321,9	1.373,9	1.232,6	89,7

Vir: SURS

Manjša proizvodnja toplovodnih rib v letu 2007 je bila posledica poplav ter težav zaradi gradbenih del ob rekah in jezerih z ribogojnimi obrati. Na obseg proizvodnje hladnovodnih rib so poleg tega vplivale nizke cene uvoženih svežih rib.

Ulov v sladkovodnem športnem ribolovu je v letu 2007 znašal 195,1 ton in je bil s tem 2,3% manjši od ulova v letu 2006. 32,7% ulova so predstavljale hladnovodne ribe in 67,3% toplovodne ribe.

Delovno aktivno prebivalstvo v sladkovodnem ribištvu

V Sloveniji je bilo v letu 2007 v sladkovodnem ribištvu delovno aktivnih skupaj 288 oseb, od tega 160 v gospodarskih dejavnostih sladkovodnega ribištva (ribogojstvo in delo na ribniku za trženje športnega ribolova). Število delovno aktivnih v sladkovodnem ribištvu se je v letu 2007 glede na leto 2006 zmanjšalo za 1,4%.

Preglednica 110: Delovno aktivni v sladkovodnem ribištvu in športnem ribolovu; 2005-2007

	2005	2006	2007
Število delovno aktivnih	308	292	288
Pogostost dela			
- polni delovni čas	107	91	86
- skrajšani delovni čas, sezonsko in priložnostno delo	201	201	202
Delo			
- ribogojec	135	135	131
- čuvaj	26	21	-
- delavec v ribniku za trženje športnega ribolova	30	27	29
- drugo	117	109	127
Spol			
- moški	248	239	238
- ženske	60	53	50
Vložek dela v gospodarski dejavnosti sladkovodnega ribištva (brez športnega ribolova)			
- število oseb	223	201	195
- število polnovrednih delovnih moči	141	130	123

Vir: SURS

S polnim delovnim časom je bilo v letu 2007 v sladkovodnem ribištvu zaposlenih 86 oseb, kar je 5,5% manj kot v letu 2006. V strukturi delovno aktivnih v sladkovodnem ribištvu so prevladovali zaposleni s skrajšanim delovnim časom in tisti, ki so se s to dejavnostjo ukvarjali sezonsko ali priložnostno (v letu 2007 70,1% vseh delovno aktivnih na tem področju). Večino delovno aktivnih so predstavljali moški (82,6% vseh delovno aktivnih na tem področju). Število polnovrednih delovnih moči se je od leta 2006 do leta 2007 zmanjšalo s 130 PDM na 123 PDM.

8.3 Finančni ukrepi v ribištvu

Na podlagi uredbe o financiranju in sofinanciranju razvoja morskega in sladkovodnega ribištva za leti 2007 in 2008 (Uradni list RS, št. 19/2007 in 1/2008) je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano finančno podprlo ribištvo tudi v letu 2007. Za varstvo naravnih virov v ribištvu je bilo v letu 2007 izplačanih 128.611 EUR, in sicer za financiranje izdelave Načrta upravljanja z ribištvom v vodah, ki so v pristojnosti RS, za financiranje drugih strokovnih nalog za potrebe upravnega odločanja na področju ribištva, za izvajanje biološkega vzorčenja na področju morskega ribištva ter za sofinanciranje izdaje publikacij s področja ribištva.

Preglednica 111: Proračunska sredstva za ribištvo; 2005-2007

	Izplačano (000 EUR)			Indeks 2007/06
	2005*	2006*	2007	
Varstvo naravnih virov v ribištvu (PP 2553)	61,8	41,7	128,6	308,4
Ukrepi v morskem ribištvu in ribogojstvu (PP 1859)	124,1	87,6	-	-
Naložbe iz finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva (PP 2086 in 2090)	288,1	270,3	1.517,1	561,3
Ukrepi v ribištvu (PP 9069, 9068, 9442 in 9447)	-	150,5	413,5	274,8
Evropski sklad za ribištvo 2007-13 (PP 9450 in 9451)	-	-	-	-
Javni zavod za ribištvo Slovenije (PP 4265)	398,1	523,3	703,9	134,5
Skupaj ribištvo	872,1	1.073,4	2.763,1	257,4

* preračunano po povprečnem letnem tečaju Banke Slovenije (tekoči tečaj)
Vir: MKGP

Izplačana sredstva za naložbe iz finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva (FIUR), in sicer delež EU in lastna udeležba RS skupaj, so v letu 2007 obsegala 1.517.091 EUR. Naložbe so obsegale dva ukrepa, ki sta vključena v ribiški del Enotnega programskega dokumenta RS 2004-2006, tj. posodobitev obstoječih plovil in mali priobalni ribolov ter ribogojstvo, predelava in trženje. Sredstva so bila izplačana za projekte in aktivnosti, ki so bili odobreni v okviru javnih razpisov, ki so bili objavljeni v letih 2005 in 2006.

Za vzpostavitev sistema za zbiranje in upravljanje s podatki ter nadzornega sistema ribištva je bilo v letu 2007 izplačanih 413.469 EUR. Sredstva so bila namenjena vzpostavljanju in delovanju sistema zbiranja podatkov in poročanja ter nadzoru ribiških plovil v skladu s skupno ribiško politiko EU. V letu 2007 se je nadaljevalo vzpostavljanje informacijskega sistema spremljanja ribiških plovil ter Centra za spremljanje ribištva. Opravljenih je bilo več študij, ki so bile namenjene zbiranju in upravljanju podatkov. V informacijski sistem InfoRib, s katerim upravlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, so bili vneseni predpisani podatki, ki so bili obdelani in posredovani ustreznim inštitucijam. V okviru izboljšanja nadzora ribiških plovil je bilo kupljeno plovilo za potrebe ribiške inšpekcije.

V letu 2008 bo predvidoma sprejet Operativni program za razvoj ribištva v Republiki Sloveniji 2007-2013, kar bo omogočilo črpanje sredstev Evropskega sklada za ribištvo.

Javnemu Zavodu za ribištvo Republike Slovenije je bilo v letu 2007 izplačanih 703.904 EUR z namenom financiranja tekočih nalog zavoda (vodenje ribiškega katastra, priprava soglasij in strokovnih mnenj za poseg na vodah, izvajanje monitoringa rib in populacij rib, izdelava ribiško gojitvenega načrta, priprava strokovnih podlag za podeljevanje koncesij po

Zakonu o sladkovodnem ribištvi, upravljanje z izločenimi vodami, raziskovanje ribolovnih virov in spremljanje stanja za zagotavljanje trajnostne rabe rib) ter za izgradnjo novega objekta, kar bo dolgoročno zagotovilo kakovostnejše strokovno in upravno delo. Gradbena dela so se začela leta 2006 in bodo predvidoma zaključena leta 2008.

8.4 Seznam predpisov s področja ribištva, sprejetih v letu 2007

Uredbe

1. Uredba o finansiranju in sofinanciranju razvoja morskega in sladkovodnega ribištva za leti 2007 in 2008 (Ur. l. RS, št. 19/07)
2. Uredba o ribjih vrstah, ki so predmet ribolova v celinskih vodah (Ur. l. RS, št. 46/07)
3. Uredba o določitvi voda posebnega pomena ter načinu izvajanja ribiškega upravljanja v njih (Ur. l. RS, št. 52/07)
4. Uredba o določitvi meja ribiških območij in ribiških okolišev v Republiki Sloveniji (Ur. l. RS, št. 52/07)
5. Uredba o koncesijah za izvajanje ribiškega upravljanja v ribiških okoliših v Republiki Sloveniji (Ur. l. RS, št. 80/07)

Pravilniki

1. Pravilnik o ribolovnem režimu v ribolovnih vodah (Ur. l. RS, št. 99/07)
2. Pravilnik o opravljanju strokovnega izpita za ribogojca (Ur. l. RS, št. 99/07)
3. Pravilnik o opravljanju strokovnega izpita za ribiškega čuvaja (Ur. l. RS, št. 99/07)
4. Pravilnik o opravljanju strokovnega izpita za ribiškega gospodarja (Ur. l. RS, št. 99/07)
5. Pravilnik o opravljanju strokovnega izpita za izvajalca elektroribolova (Ur. l. RS, št. 99/07)
6. Pravilnik o vsebini in načinu vodenja evidence ribičev – fizičnih oseb (Ur. l. RS, št. 109/07)
7. Pravilnik o komercialnih ribnikih (Ur. l. RS, št. 113/07)

Sklepi

1. Sklep o spremembah Sklepa o preoblikovanju Zavoda za ribištvo Ljubljana v Javni zavod za ribištvo Slovenije (Ur. l. RS, št. 116/07)

Literatura

Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2008 (napoved gospodarskih gibanj za obdobje 2008-2010 z obrazložitvijo tekočih gibanj v letu 2008). Ljubljana, Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, september 2008.

(http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/analiza/jesen08/JNGG_2008.pdf)

Letno poročilo o delu ARSKTRP 2007. Ljubljana, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, junij 2008

(http://www.arsktrp.gov.si/fileadmin/arsktrp.gov.si/pageuploads/Aktualno/Ostalo/2008/Letno_porocilo_2007.pdf)

Obrazložitev zaključnega računa za leto 2007. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, marec 2008.

Ocena stanja v kmetijstvu v letu 2007 (spomladansko poročilo). Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije, april 2008 (<http://www.kis.si/pls/kis/kis.web?m=36&j=Sl#nav>)

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2008 (napoved gospodarskih gibanj za obdobje 2008-2010 z obrazložitvijo tekočih gibanj v letu 2007). Ljubljana, Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, april 2008.

(http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/analiza/spoml08/PNGG2008.pdf)

Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva in gozdarstva v letu 2006. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, november 2007.

Program razvoja podeželja Republike Slovenije 2007-2013. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, september 2007.

(http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/saSSo/PRP_2007-2013/PRP30maj/prp3105/PRP19jun07/PRP16jul07/PRP25jul07/1PROGRAM_RAZVOJA_PODE.pdf)